

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület

**JAVASLATOK A MAGYAR SZENNYEZÉSKIBOCSÁTÁSI ÉS
ÁTVITELI NYILVÁNTARTÁS RENDSZER (PRTR)
KIALAKÍTÁSÁHOZ**

Dr. Fülöp Sándor

Budapest, 2006

2006 augusztus

Támogatók: Phare Access 2003, Nemzeti Civil Alapprogram, Zöld Forrás 2006

Szerző: dr. Fülöp Sándor

Szerkesztő: Sándor Csaba

Lektorálta: dr. Gács Heléna

Műszaki szerkesztő: Berki András

ISBN 963 86712 8 9

Kiadja az EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület

1076 Budapest, Garay u. 29-31.

Tel/fax: 322-8462, 352-9925

Web: www.emla.hu

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület	2
1. A szerkesztő előszava	9
2. Előszó	14
3. Bevezető.....	16
4. A szabályozás tárgya, célja	18
4.1. E-PRTR	18
4.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	19
4.3. A meglévő magyar jogszabályok.....	20
4.4. Javaslat a H-PRTR szövegére	20
4.5. Módosítandó jogszabályok.....	21
5. Fogalom-meghatározások.....	22
5.1. Áttekintés.....	22
5.2. Fogalom-meghatározások - nyilvánosság	23
5.2.1. E-PRTR	23
5.2.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	24
5.2.3. A meglévő magyar jogszabályok.....	24
5.2.4. Javaslat a H-PRTR szövegére	25
5.2.5. Módosítandó jogszabályok.....	26
5.3. Fogalom meghatározások – a hatáskörrel rendelkező hatóság	26
5.3.1. E-PRTR	26
5.3.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	26
5.3.3. A meglévő magyar jogszabályok.....	27
5.3.4. Javaslat a H-PRTR szövegére	28
5.3.5. Módosítandó jogszabályok.....	29
5.3.6. Intézményi feltételek, a feladatok kezelési szintjeinek meghatározása	29
5.4. Fogalom meghatározások – létesítmény, üzem, telephely és üzemeltető	29
5.4.1. E-PRTR	29
5.4.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	32
5.4.3. A meglévő magyar jogszabályok.....	34
5.4.4. Javaslat a H-PRTR szövegére	38

5.4.5.	Módosítandó jogszabályok.....	41
5.5.	Fogalom-meghatározások – jelentési év.....	42
5.5.1.	E-PRTR	42
5.5.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	42
5.5.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	42
5.5.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	42
5.6.	Fogalom-meghatározások – anyag, szennyezőanyag	42
5.6.1.	E-PRTR	43
5.6.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	44
5.6.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	44
5.6.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	47
5.7.	<u>Fogalom-meghatározások – kibocsátás, telephelyen kívüli átvitel</u>	47
5.7.1.	E-PRTR	47
5.7.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	49
5.7.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	50
5.7.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	51
5.7.5.	Módosítandó jogszabályok.....	52
5.8.	Fogalom-meghatározások – diffúz források.....	52
5.8.1.	E-PRTR	52
5.8.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	53
5.8.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	54
5.8.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	55
5.9.	Fogalom-meghatározások – hulladék, veszélyes hulladék és szennyvíz	56
5.9.1.	<u>E-PRTR</u>	56
5.9.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	59
5.9.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	60
5.9.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	63
5.10.	Fogalom-meghatározások – hulladék ártalmatlanítás és hulladék hasznosítás.....	65
5.10.1.	E-PRTR	65
5.10.2.	<u>Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel</u>	68
5.10.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	68

5.10.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	72
5.10.5.	<u>Módosítandó jogszabályok</u>	73
6.	Általános rendelkezések.....	74
6.1.1.	E-PRTR	74
6.1.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	74
6.1.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	75
6.1.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	78
7.	A PRTR rendszer.....	80
7.1.	<u>A PRTR rendszer elemei</u>	80
7.1.1.	E-PRTR	80
7.1.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	80
7.1.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	83
7.1.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	83
7.2.	A PRTR rendszer felépítése	84
7.2.1.	E-PRTR	84
7.3.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	86
7.3.1.	<u>A meglévő magyar jogszabályok</u>	88
7.3.2.	Javaslat a H-PRTR szövegére	88
7.4.	A PRTR rendszer tartalma, illetőleg a tartalom alakítása	89
7.4.1.	E-PRTR	89
7.4.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	91
7.4.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	93
7.4.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	93
8.	Az üzemeltető jelentéstételi kötelezettsége és annak gyakorisága.....	94
8.1.1.	E-PRTR	94
8.1.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	94
8.1.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	95
8.1.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	109
8.1.5.	Módosítandó jogszabályok.....	111
9.	A PRTR jelentés	112
9.1.	A PRTR jelentés tartalma	112

9.1.1.	E-PRTR	112
9.1.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	113
9.1.3.	<u>A meglévő magyar jogszabályok</u>	116
9.1.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	122
9.1.5.	<u>Módosítandó jogszabályok</u>	123
9.2.	A PRTR jelentés részletes tartalmi és formai kötöttségei	124
9.2.1.	E-PRTR	124
9.2.2.	A meglévő magyar jogszabályok.....	134
9.2.3.	Javaslat a H-PRTR szövegére	137
10.	Diffúz források	143
10.1.1.	E-PRTR	143
10.1.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	144
10.1.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	145
10.1.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	148
11.	Minőségbiztosítás és minőségellenőrzés	150
11.1.1.	E-PRTR	150
11.1.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	152
11.1.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	153
11.1.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	155
12.	PRTR és közösségi részvétel.....	157
12.1.	Az információhoz való hozzáférés.....	157
12.1.1.	E-PRTR	157
12.1.2.	<u>Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel</u>	158
12.1.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	160
12.1.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	167
12.2.	Titoktartás	169
12.2.1.	E-PRTR	169
12.2.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	172
12.2.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	174
12.2.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	176
12.3.	A nyilvánosság részvétele	177

12.3.1.	E-PRTR	177
12.3.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	178
12.3.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	180
12.3.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	181
12.3.5.	Intézményi feltételek, a feladatok kezelési szintjeinek meghatározása	183
12.4.	Az igazságszolgáltatáshoz való jog	183
12.4.1.	E-PRTR	183
12.4.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	186
12.4.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	186
12.4.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	187
12.5.	Részvételre képesítés és a tudatosság növelése	187
12.5.1.	E-PRTR	187
12.5.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	188
12.5.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	191
12.5.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	193
12.5.5.	Intézményi feltételek, a feladatok kezelési szintjeinek meghatározása	194
13.	Szankciók	195
13.1.1.	E-PRTR	195
13.1.2.	Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel.....	195
13.1.3.	A meglévő magyar jogszabályok.....	195
13.1.4.	Javaslat a H-PRTR szövegére	204
14.	Az alkalmazott jogszabályok áttekintése és rövidítéseik listája	206

1. A szerkesztő előszava

Jelen tanulmány az EMLA Egyesület és a BME Management Szakkollégium „Adatok. Értünk!” című programja keretében született. A 2005. szeptemberében kezdődő 1 éves program során a résztvevő partnerek, az EMLA szakértői és a Management Szakkollégium projektcsapata a szennyezés kibocsátás és átviteli nyilvántartás magyarországi bevezetését kívánta elősegíteni, a hagyományosnak mondható módszerek alkalmazásával és attól eltérő, léptékében és módszerében egyedülálló módon. A hagyományos és véleményünk szerint elengedhetetlen módszerek közül egy a jogi háttér pontos és részletes felderítése, valamint az új szabályozási elem beillesztése a magyar jogrendbe. Ez az elemzés történik meg e kiadvány további részében. Itt azonban néhány szót ejtünk a program további, hagyományostól eltérő módszereinek alkalmazásáról, az elért eredményekről.

A szennyezés kibocsátás és átviteli jegyzék több, mint 30 éves múltra tekinthet vissza. Az alapötlet az, hogy a környezetet használó vállalatok számoljanak el a társadalom felé szennyezés kibocsátásaikkal. Ez az elszámolás az adatok nyilvánosságra hozatalával történik. Kezdetből kettős kötelezettséget jelent ez a rendszer a cégeknek. Egyrészt egy újabb adminisztratív kötelezettség a környezetvédelmi hatóság felé, másrészt a közvetlen hatásterületén élők felé a helyi társadalmi felelősségvállalás része. A nyilvánosság szempontjából az előző inkább passzív, a második inkább aktív információszolgáltatásnak tekinthető. A nyilvánosság erejével elért szennyezés csökkenésen túl másodlagos, maga a vállalat számára pozitív hatásai is ismertek a rendszernek, mint a környezetvédelmi megtakarítások, a vállalati goodwill és image javulása, stratégiai előnyök szerzése a versenytársakkal szemben.

Az USA-ban induló, majd az ezt követő kanadai rendszert nagy késéssel követte Nyugat-Európa, majd hosszú szünet után Mexikó és Közép-Európa néhány állama. A kötelezettség pedig több irányból is fennáll, bár különböző a nyomás erőssége a PRTR rendszer bevezetése felé. Az OECD látva az amerikai sikereket a szennyezés csökkenésben – aminek statisztikailag kimutatható része a PRTR rendszernek köszönhető – ajánlásban fektette le tagországai számára a kötelező alapokat, melyeket éves jelentéstételi kötelezettséggel

ellenőrizni is kívánt. Az OECD a kezdetek óta értékes szakértői háttérmunkát végez és igyekszik eszközöket adni a PRTR rendszert bevezetni kívánó országok és vállalatok kezébe.

A második és egy fokkal erősebb elkötelezettséget az Aarhusi Egyezmény és a kapcsolódó PRTR Jegyzőkönyv aláírása jelentette. Ez két nemzetközi szerződés részleteiben tárgyalja és előírja a PRTR bevezetését, annak jogi, műszaki, gazdasági részleteit részes felei számára. Magyarország és több más Európai Unió ország számára a végső lökést a rendszer bevezetésére az Európai Szennyezőanyag Kibocsátás Regiszter az EPER bevezetése jelentette. Az EPER az egységes környezethasználati engedélyezésről szóló direktíva mellékleteként, rendelet formában jelent meg az EU tagállamaiban közvetlenül alkalmazható módon. Az EPER minden addiginál szűkebb körben határozta meg a PRTR rendszer hatókörét, jórészt ellentétesen az akkor már érvényben lévő egyéb nemzetközi megállapodásokkal. Mégis ez, a végre kötelező jogi dokumentum hozta meg az áttörést és ennek alapján valósult meg az EPER adatbázis a 2004-ben csatlakozó országok közül először Magyarországon.

Az EU a további nemzetközi egyezmények részes feleként, érzékelve elmaradását egy lassabb ütemű, fokozatos közelítési pályát vázolt fel a részleges EPER-től a teljes E-PRTR rendszer felé. Ez a közelítési pálya több nyugat-európai országnak visszalépést jelent meglévő nemzeti rendszereikhez képest. Ennek a folyamatnak az eredménye, hogy a magyarországi szennyezés kibocsátás adatok egységes adatbázisa, 2004 után immár másodsor, 2006 végén kerül nyilvánosságra, hogy azt 2009-ben kövesse a már szélesebb körű E-PRTR rendszer szerinti jelentés.

Ezt a felkészülési időszakot használta ki programunk, hogy a lehető legszélesebb kört tájékoztassa a szennyezés kibocsátás és átviteli jegyzék létéről és értelméről a különböző szereplők számára. Eddigi munkánktól nagyrészt eltérően fő célcsoportunk a környezethasználó cégek voltak, amellet, hogy a szokásos csatornákon próbáltuk az információt a civil társadalom és a közvélemény felé is eljuttatni.

Magyarországon, de nemzetközileg is egydülálló módon, társadalmi szervezetként önkéntes adatszolgáltatásra kértük a vállalatokat, akiket különböző mértékben és időtávlatban, de érinteni fog környezethasználati adataiknak nyilvánosságra hozatali kötelezettsége. Ez a vállalati kör az egységes környezethasználati engedélyre (IPPC) kötelezettek köre. A jól lehatárolható vállalati kör fontos alapfeltétele volt munkánknak. Magyarországon 1100 körüli azon telephelyek száma, melyek IPPC engedélyre kötelezettek. A rendelkezésre álló adatbázis alapján ez 700 vállalatot jelent, akivel vállalkoztunk a kapcsolatfelvétellel.

Amit a vállalatoktól kértünk az az Európai Szennyezőanyag Kibocsátási Regiszter (EPER) módszertana szerinti jelentés önkéntes átadása, azzal, hogy engedélyezik annak nyilvánosságra hozatalát 2001 és 2004 évek vonatkozásában. Azért választottuk e két évet, hogy lehetőség nyíljon a hivatalos adatokkal való összevetésre, melyek szintén ezen évekre készültek/készülnek el. A levelezés mellett a 700 cég közül 400-at telefonon is elértünk és kértük őket az önkéntes adatszolgáltatásra. Amit ajánlottunk a PRTR rendszer hagyományos pozitív oldalainak hangsúlyozása mellett, az a projekt során elérhető különböző megjelenések, melyek széles rétegeket értek el. Az intenzív megkeresésekre végül 19 cég, mintegy 25 telephely adatai kerültek a nyilvántartásba. Ez a szám az összes megkeresetthez képest kicsi, de a 87 db, a hivatalos rendszerben szereplő telehelyet tekintve meglehetősen jó eredmény. Sok helyen a visszautasítás nem elvi ellenérzést fejezett ki, hanem érzékelhető kapacitáshiány miatt maradt el az adatszolgáltatás. Sok helyen talákoztunk pozitív hozzáállással, nagyon kevés helyen voltak eleve elutasítóak a zöldekkel szemben. A végül adatot szolgáltató 19 céggel sikerült közvetlen munkakapcsolatot kiépíteni, amire a jövőbeni párbeszéd során is lehet építeni.

A program során két alkalommal kerekasztal rendezvényt szerveztünk, ahol lehetőség nyílt a szakmai egyeztetésre a különböző szereplők között. Mindkét rendezvényen képviseltette magát a kormányzati, az üzleti és a civil szféra egyaránt. A rendezvények célja a kapcsolatok építésén túl a program bemutatása, a PRTR rendszer bevezetési menetrendjének, részleteinek megismerése volt. A 2006. júniusában tartott kerekasztalon az adatszolgáltató cégek nevében a Jövő Háza Központ kertjében elültettük a Jövő Fáját. A fa

és az emléktábla ezután maradandóan megjeleníti a program eredményeit egy szimbolikus helyen.

A vállalatok és az érintett lakosság kommunikációját lakossági fórumok indukálásával és szervezésével próbáltuk megvalósítani. Tudatosan el akartuk kerülni a nyílt konfliktushelyzeteket, ezért mindhárom alkalommal családi rendezvénnyel kötöttük egybe a cégek megjelenését. A fórumokat Mocsán, Dunaujvárosban és Budapesten tartottuk, mindhárom helyen érintett, adatszolgáltató cégek személyes megjelenésével. A 3 rendezvényen résztvevő 800 gyerek és felnőtt az „Adatok. Értünk!” program céljain kívül megismerkedhetett aktuális és érdekes környezetvédelmi kérdésekkel, voltaképpen teljes „tananyagot” kínáltunk ezen alkalmakkor a környezetvédelem területéről, melynek részeként tálltuk a programot és a környezethasználó vállalatok tevékenységét. Azt gondoljuk, hogy a résztvevők hasznosan töltötték idejüket, megismerkedtek a vállalatok tevékenységével, környezethasználatuk mértékével. Sok volt a rácsodálkozás, az addig végig nem gondolt kérdés, ami annak a jele, hogy a résztvevők tovább tudják adni azt a szemléletet, ami a közös gondolkodáshoz, a környezetvédelmi kihívások párbeszéd útján töretnő megoldásához vezet.

Formázott: Betűtípus: Nem Félkövér, Cseh

Ezúton is köszönjük a cégeknek, akik bizalmukkal megtisztelték az „Adatok. Értünk!” programot és önkéntesen adatot szolgáltatottak nekünk, köszönjük a támogatóknak, akik anyagi támogatása nélkül nem valósulhatott volna meg a projekt, köszönjük a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium illetékeseinek a pozitív, segítőkész hozzáállást és az építő észrevételeket és végül de nem utolsósorban személyesen köszönöm a BME Management Szakkollégium önkéntes projektcsapatának a lelkesedést és profi hozzáállást, ami alapvetően hozzájárult a program sikeréhez.

Az adatszolgáltató cégek:

- AES- Tisza Erőmű Kft. (kitöltött adatlap)
- Eurocast Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. (kitöltött adatlap)
- Gallicoop Pulykafeldolgozó Zrt. (kitöltött adatlap)
- Győri Hulladékégető Kft. (kitöltött adatlap)

- Kéleshús Sertéstenyésztő és Hízlaló Kft. (kitöltött adatlap)
- Magyar Villamos Művek Rt. (fenntarthatósági jelentés)
- ÉMV Észak-magyarországi Vegyiművek Kft. (kitöltött adatlap)
- Szelektív Hulladékhasznosító és Környezetvédelmi Kft. (kitöltött adatlap)
- Nicolor Vegyipari Zártkörűen Működő Részvénytársaság (kitöltött adatlap)
- Dunastyr Polisztirolgyártó Zrt. (kitöltött adatlap)
- Dunanett Kft. (kitöltött adatlap)
- BPW Hungária Kft. (kitöltött adatlap)
- Rába Futómű Gyártó és Kereskedelmi Kft. (kitöltött adatlap)
- Dunapack Rt. (éves jelentés, környezeti jelentés)
- Rába Járműipari Alkatrészgyártó Kft. (környezeti jelentés)
- EMA-POWER Kft.(kitöltött adatlap)
- Budapesti Erőmű Rt.(kitöltött adatlap, fenntarthatósági jelentés)
- Atel Csepeli Vállalatcsoport (kitöltött adatlap)
- Csepeli Áramtermelő Kft. (kitöltött adatlap)
- Mondi Business Paper Hungary Rt. (kitöltött adatlap)

Sándor Csaba

Programvezető

2006 augusztus

2. Előszó

A Környezeti Management és Jog Egyesület (EMLA) harmadik alkalommal foglalkozik a PRTR témakörével. Először 1999-ben a jogintézmény célkitűzéseivel, társadalmi hasznával, a felhasználói csoportokkal és a mindezekből következő alapelvekkel foglalkoztunk, majd 2004-ben¹ már a magyar jogban érvényes szabályozási koncepciókon dolgoztunk. Ehhez képest a jelenlegi, harmadik nekirugaszkodás talán már indokoltan tűzte ki maga elé azt a célt, hogy konkrét hazai jogszabálysövegeket hasonlítson össze és ehhez képest új jogalkotásra tegyen javaslatot.

A PRTR rendszerek² célkitűzéseiből (szennyezés csökkentés, közösségi részvétel, egyenlő versenyfeltételek biztosítása stb.) két olyan átfogó alapelvet szűrhattunk le, amely a PRTR jogalkotás és jogalkalmazás során nagyon sok értelmezési problémát megoldhat. Elsősorban a gazdaságos teljeskörűség elvét említenénk, ami alatt azt értjük, hogy a PRTR rendszer csak úgy érheti el a céljait, ha az összes számottevő környezetszennyezési és átviteli módot nyomon követi, ugyanakkor a rendszer gyakorlati megvalósíthatósága nagymértékben függ attól, hogy mekkora többlet terhet ró a gazdálkodókra vagy éppen milyen mértékben tud előrehaladást felmutatni a párhuzamos információszolgáltatási kötelezettségek ésszerűsítésében.

A másik alapelv, amelyre fel szeretnénk hívni a figyelmet, a PRTR rendszer felhasználói igények általi meghatározottsága (consumer driven system). A rendszer felépítése és működtetése során állandóan gondoskodni kell arról, hogy a PRTR információ tényleges lakossági, tájékoztatási, tervezési, adminisztratív, gazdasági, tudományos stb. igényeket szolgáljon ki. Más megfogalmazásban, össze kell hozni a kínálatot a piaccal, ha másként nem megy, kiemelt erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a lehetséges

¹ Mind 1999-ben, mind 2004-ben a szentendrei Regionális Környezetvédelmi Központtal közös projektben vettünk részt.

² Az 1996-os OECD útmutatón kívül tizenkét összefoglaló tanulmányt dolgoztunk fel, benne a kilencvenes években már PRTR szabályozással rendelkező néhány ország (USA, Kanada, Ausztrália) tapasztalataival.

felhasználókhöz a PRTR adatokat eljuttassuk, illetőleg a felhasználói igényeket a PRTR rendszerbe folyamatosan visszacsatoljuk.

A második kutatási lépcsőben, 2004-ben már a konkrét magyarországi helyzetből kiindulva fogalmaztunk meg a jövőbeli szabályozásra koncepcionális javaslatokat. Kiemelten foglalkoztunk a környezetvédelmi, a kémiai biztonsági és a katasztrófavédelmi információs rendszerek közelítésének szükségességével. Természetesen elismertük, hogy a közegészségügyi és belügyi igazgatás részvétele a környezeti adatok gyűjtésében, feldolgozásában és terjesztésében értékes hozzájárulást jelent, de azt tarthatatlan állapotnak ítéltük, hogy a három rendszer sem szabályozásában, sem működésében lényegében tudomást sem vesz egymásról.

Ugyanebben a kutatásban, számos más javaslat mellett felhívtuk a figyelmet a PRTR rendszerek hatékonyságának egyik általunk igen fontosnak tartott összetevőjére, a közvetlen vállalat-közösség kommunikációra. Úgy láttuk, hogy az ilyen rendszerek kezdeti eredményességének az egyik legfontosabb biztosítója az volt, hogy a szennyezést kibocsátó vállalatok menedzsmentje rá volt kényszerülve, hogy a szennyezés által közvetlenül befolyásolt helyi közösségeknek közvetlenül jelentse be és, ha tudja, magyarázza el, hogy milyen veszélyes anyagokat és milyen mennyiségben bocsátanak a környezetükbe. Sajnos a kezdeti PRTR (TRI) rendszereknek ez a markáns vonása a későbbiekben kezdett kimenni a divatból és a jelenlegi rendszerekben jószérével már nyomát sem találjuk.

3. Bevezető

A tanulmányban a következő feladatokat kívántuk megoldani:

a) Kialakítottuk az E-PRTR Rendelet (az Európai Parlament és a Tanács 166/2006 sz. Rendelete az Európai Szennyezés Kibocsátási és Átviteli Nyilvántartásról) és a Jegyzőkönyv (az európai környezetvédelmi miniszterek ötödik konferenciáján 2003-ban Kijevben aláírt Jegyzőkönyv a Szennyezőanyag Kibocsátási és Átviteli Nyilvántartásról az Aarhusi Egyezményhez kapcsolódóan) megfelelő magyar fordítását. Ez korántsem könnyű feladat, ugyanis a rendelkezésre álló hivatalos fordítások többnyire megrekednek az eredeti angol szövegek nyelvtani értelmezésénél és nincsenek tekintettel az egyes jogi fogalmak, kifejezések pontos jelentéstartalmára, szövegösszefüggéseire.

b) Összevetettük a Rendelet és a Jegyzőkönyv szövegét. Azt találtuk, hogy a Rendelet nagyon sok helyen meglehetősen szabadon értelmezte jogharmonizációs kötelezettségeit (amik abból erednek, hogy az EU is a Jegyzőkönyv aláírói közé tartozik). Egyes helyeken az eltérések csak formálisak, a regionális gazdasági közösség sajátos igényeivel magyarázhatók, más helyeken viszont határozottan úgy látjuk, hogy a Jegyzőkönyv pontos végrehajtása áldozatul esett a tagállamok belső érdekegyeztető folyamatainak.

c) Elemeztük a Rendelethez és a Jegyzőkönyvhöz kapcsolódó útmutatókat és a témában született legfontosabb hazai tanulmányokat. Ami az útmutatókat illeti, fontos megjegyezni, hogy közülük az EU Bizottsága által a Rendelet felhatalmazása által kiadott útmutató sokhelyütt kifejezetten normatív igénnyel lép fel.

d) Áttekintettük a meglévő csaknem 50 magyar jogszabályt, amely jelenleg környezetvédelmi és rokonterületi adatszolgáltatási kötelezettségeket ír elő a gazdálkodóknak. Az adatszolgáltatási kötelezettségek egyébiránt ötven többszörösét teszik ki, hiszen a legtöbb idetartozó jogszabály önmagában is több, esetenként 6-8 különböző adatszolgáltatást ír elő.

e) Indokolt javaslatot tettünk a leendő magyar PRTR szabályozásra (a továbbiakban: H-PRTR), különös tekintettel arra, hogy milyen módon lehetne a már meglévő irdatlan mennyiségű adatszolgáltatási (és ami ezzel jár, feldolgozási, terjesztési, megértési...) kötelezettséget összehangolni az ambíciózus új jövevényel. Azt találtuk, hogy

- legelőször is a két jogszabályhalmaz fogalmi rendszerét lenne szükséges egymáshoz közelíteni;
- másodjára, önként kínálja a közelítés lehetőségét (szükségességét) az, hogy a Rendelet és a Jegyzőkönyv általános szintű szabályai sok helyen konkrét végrehajtási szintű szabályokat igényelnek – ezeket célszerű a már meglévő környezeti adatszolgáltatási szabályaink közül a leginkább beváltakból kiválogatni;
- harmadjára, és ez a legcsábítóbb része a munkának, meg kell találni a két rendszer összehangolásának, az ismétlődések, a meglévő és az új követelményekből eredő dupla terhelés kiküszöbölésének a módjait – ezen a területen úgy véljük, sikerült egy realista, megvalósíthatónak tűnő gyakorlati megoldást kidolgoznunk;
- végül, *de lege ferenda*, a H-PRTR-en kívüli adatszolgáltatási kötelezettségek jogszabályai sem élnek örökké, a módosításaik során most már a H-PRTR fogalom- és jogintézmény rendszerét is figyelembe kell majd venni.

e) Célkitűzéseink között szerepelt még az adatok minőségének biztosítására teendő intézkedések, a kapcsolódó intézkedések, intézményi feltételek, feladatok kezelési szintjeinek meghatározása és a PRTR rendszer flexibilitását biztosító mechanizmusok vonatkozásában gyakorlati, szakmai javaslatok megfogalmazása is.

A felsorolt feladatokon az EMLA jogászai és környezet-, illetőleg informatikus mérnökei közösen dolgoztak, reméljük, hogy ez az interdiszciplináris megközelítés fontos és elismert hozzáadott értéket jelent majd az olvasók (és reményeink szerint egyben felhasználók) számára.

4. A szabályozás tárgya, célja

4.1. E-PRTR

1. cikk – A szabályozás tárgya

E rendelet létrehozza a közösségi szintű integrált szennyezőanyag-kibocsátási és -átviteli³ nyilvántartást (a továbbiakban: Európai PRTR) egy nyilvánosan hozzáférhető elektronikus adatbázis formájában, és megállapítja annak működési szabályait, a szennyezőanyag-kibocsátási és -átviteli nyilvántartásokról szóló ENSZ–EGB jegyzőkönyv (a továbbiakban: a jegyzőkönyv) végrehajtása és a nyilvánosság környezetvédelemmel kapcsolatos döntéshozatalban való részvételének elősegítése, továbbá a környezetszennyezés megelőzéséhez és csökkentéséhez történő hozzájárulás érdekében.

Lényegesnek tartjuk a Rendelet bevezető rendelkezéséből azt a passzust, ami szerint a jogalkotó célja csupán az európai szintű elektronikus adatbázis szabályainak megállapítása volt, amiből ugyan következik a nemzeti szintű PRTR rendszerek felépítése, azonban annak a szintnek a részletes szabályozása a tagállamokra vár. Ez tehát utalás a szabályozás kettős természetére, amelyet általában az E-PRTR szabályozást magyarázó dokumentumok is hangsúlyoznak.

Ugyancsak fontos, hogy a Rendelet felvállalja a Jegyzőkönyv végrehajtásának feladatát. Ezt a magunk részéről úgy tekintjük, hogy a Tagállamoknak ennek alapján a legjobb tudásuk szerint arra is kell törekedniük, hogy a nemzeti szintű szabályaik a Jegyzőkönyvnek is maradéktalanul megfeleljenek. Ez azt is jelenti egyúttal, hogy míg a Közösség (mint a Jegyzőkönyv részes feleinek egyike) a Jegyzőkönyv által biztosított opciók közül bizonyos megoldásokat kiválasztott, a Tagállamok ettől akár el is térhetnek, de csak annyiban, amennyiben ezáltal nem kerülnek szembe a Közösség által választott megoldással. Erre a

³ Az IM honlapján található hivatalos fordításban a „transfer” kifejezést „szállítási” kifejezéssel fordítják, amely helyett a bevett magyar szakjogi szóhasználat szerinti „átviteli” kifejezést javasoljuk

több-kevesebb viszonyban álló alternatívák esetén kerülhet sor (amely egyébként az alternatív lehetőségek többségére igaz).

4.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

1. Cikk - Célkitűzés

Jelen Jegyzőkönyv célja az információk nyilvánosság számára való hozzáférhetőségének a támogatása olyan koherens, integrált, országos szintű szennyezőanyag kibocsátási és átviteli⁴ nyilvántartások létrehozásával (PRTR), jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseivel összhangban, amely elősegíti a nyilvánosság részvételét a környezetvédelmi döntéshozatalban, valamint hozzájárul a környezetszennyezés megelőzéséhez és csökkentéséhez.

Előre bocsátjuk, hogy a Rendelet és a Jegyzőkönyv közötti alapvető különbség az, hogy előbbi már a közösség és a tagállamok jogának részét képezi, utóbbi viszont még nem lépett hatályba. Ugyanakkor természetesen az EU és tagállamai külön-külön és együtt is kötelezettséget vállaltak a Jegyzőkönyv végrehajtására, ezért a két jogszabály hatályával kapcsolatos időbeli eltérésnek túl nagy jelentőséget nem szabad tulajdonítani.

A Jegyzőkönyv ugyanúgy utal a PRTR rendszerek alapvető kettős célkitűzésére (közösségi részvétel és szennyezés megelőzési célok), mint a Rendelet, azonban a PRTR fogalmának meghatározásában továbbmegy és az Aarhusi Egyezmény 9. cikk 5. bekezdésével összhangban utal a rendszer koherens és integrált voltára is. Nagyon lényeges különbség a két jogszabály területi hatálya között, hogy a Jegyzőkönyv hangsúlyozottan az országos szintre nézve határoz meg szabályokat, nem pedig (elsősorban) nemzetközi szintre, mint a Rendelet. Ebből a különbségből azután a konkrét szabályokban is eltérések következnek majd.

⁴ Az ugyancsak hivatalosnak számító fordítás ugyanazon "transfer" kifejezést „átadási” kifejezéssel fordítja, amely helyett ugyancsak az „átviteli” alkalmazását javasoljuk.

4.3. A meglévő magyar jogszabályok

Ktv.

1. § (2) Minden állampolgárnak, illetve személynek joga van arra, hogy megismerje a környezetében lévő katasztrófaveszélyt, elsajátítsa az irányadó védekezési szabályokat, továbbá joga és kötelessége, hogy közreműködjön a katasztrófavédelemben.

A PRTR rendszer bevezetésére még speciális jogszabályunk nincs. A három érintett ágazat közül egyedül a katasztrófavédelem tartalmaz általános, alapelvi szintű rendelkezést, amely összhangban van a Rendelet és a Jegyzőkönyv célkitűzéseket meghatározó rendelkezéseinek közösségi részvételre történő utalásával.

Kvtv.

50. §

(1) A környezethasználó köteles a tevékenysége során okozott környezetterhelést, környezet-igénybevételt - jogszabályban meghatározott módon - mérni, vagy technológiai számítással alátámasztani, nyilvántartani, nyilvántartását a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságok rendelkezésére bocsátani, illetőleg adatszolgáltatást teljesíteni.

(2) A külön jogszabályban meghatározott környezethasználók kötelesek az általuk végzett tevékenység környezeti hatását felmérni, arról rendszeresen környezeti jelentést készíteni és azt benyújtani a felügyelőség részére. A környezeti jelentésre vonatkozó részletes szabályokat külön jogszabály határozza meg.

4.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

Az Országgyűlés (Kormány) az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága kezdeményezésére 2003. május 23-án Kijevben aláírt a szennyezőanyag kibocsátási és átviteli nyilvántartásról szóló, az Aarhusi Egyezményhez kapcsolódó jegyzőkönyv (a továbbiakban: Jegyzőkönyv), illetőleg az Európai Unió területén azt végrehajtó rendelet megfelelő végrehajtása, továbbá a közösségi részvétel elősegítése és ösztönzése, valamint a környezetszennyezés megelőzéséhez és csökkentéséhez történő hozzájárulás érdekében a következő törvényt (rendeletet) alkotja.

Mivel az Aarhusi Egyezmény az azt kihirdető 2001. évi LXXXI. törvény alapján a magyar jog része, az Egyezmény 5. cikk 9. pontjában szereplő többlet fogalmi elemek megismétlése nem látszik szükségesnek.

Alternatíván tüntettük fel a törvényi és a kormányrendeleti formát. Utóbbi mellett rugalmassága szól, ami nem elhanyagolható szempont a PRTR rendszerek rendkívül gyors fejlődése miatt, előbbi mellett az, hogy az Aarhusi Egyezményt Magyarország törvényi szinten ratifikálta, helyesebbnek látszik tehát, ha az egyezményhez kapcsolódó jegyzőkönyvvel is így járnánk el.

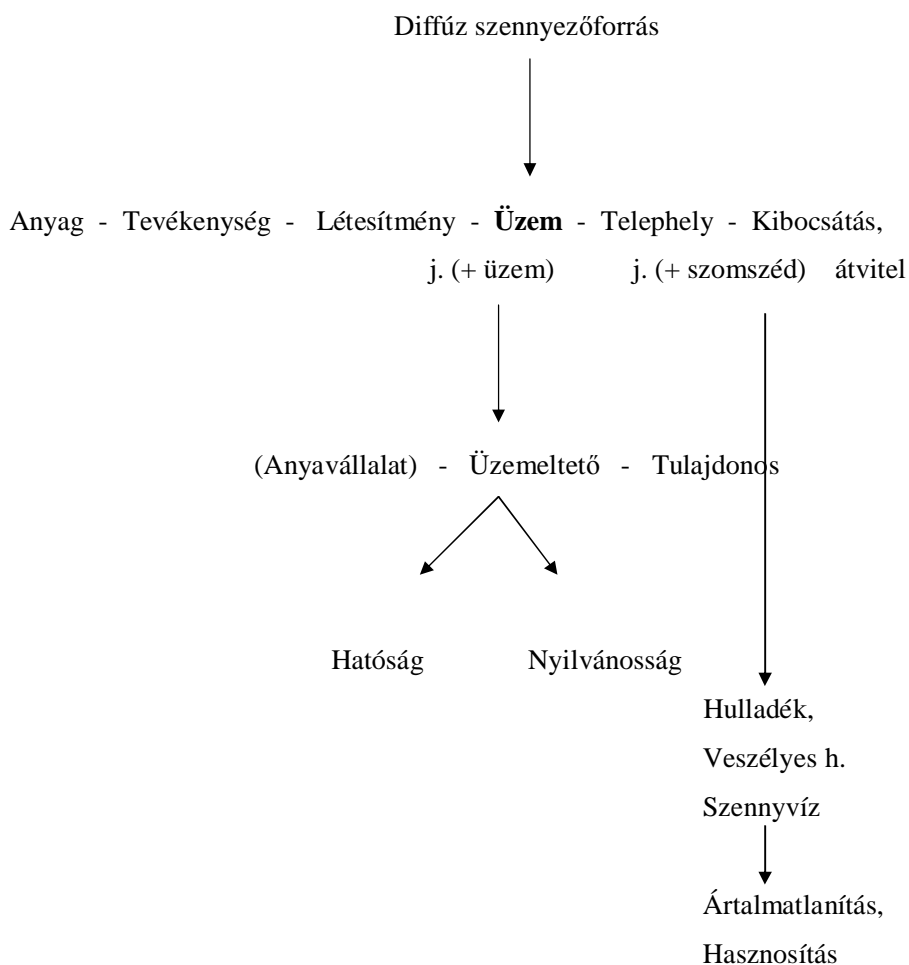
4.5. Módosítandó jogszabályok

Elképzelhetőnek tartjuk, hogy a katasztrófavédelmi ágazathoz hasonlóan a közegészségügyi ágazat is belefoglalja a közösségi részvétel szükségességét a veszélyes anyagokkal és készítményekkel kapcsolatos legmagasabb szintű jogszabályainak általános rendelkezéseibe. Ez azonban jelenleg még olyan távoli lehetőség, hogy még a lehetséges jogszabály módosítások között sem látjuk értelmét a szövegszerű megfogalmazásnak.

5. Fogalom-meghatározások

5.1. Áttekintés

Mielőtt a tételes jogi helyzetet vizsgálnánk, tekintsük át a PRTR fogalmak összefüggését egymással és a Rendelet érdemi rendelkezéseivel:

A definíciók rendszerében az üzem fogalma áll a középpontban, mint az adatközlés forrása, alapvető elszámolási egysége. Ilyenként egyedül a diffúz források fogalma konkurálhatna vele, de láthatjuk az összes definíciót (sőt az anyag esetében, csupán definíciós elemet)

szerepeltető ábrán, hogy a diffúz forrás definíció kapcsolatrendszere nincs ma még úgy kidolgozva, mint az üzemé.

Az ábrát használhatjuk még arra is, hogy a gazdaságos teljesség alapelveinek érvényesülését fontolgassuk a definíciók körében. Ha ugyanis mód van arra, hogy egy üzemnek helyt adó telephelyet az ingatlan-nyilvántartásban megosszunk, azaz két részre jegyeztessünk, akkor az ügyeskedő üzemeltetők vagy tulajdonosok máris megúszták a PRTR jelentéstételi kötelezettséget (és a vele járó közösségi kontrollt, illetőleg a nyilvánosság figyelmét). A definíciók ilyen elrendezésében az viszont első látásra megállapítható, hogy nincs lehetőség arra, hogy a tulajdonlással manipulálva (pl. vállalatokat kettéosztva) befolyásolhassák a PRTR szabályok érvényesülését.

5.2. Fogalom-meghatározások - nyilvánosság

5.2.1. E-PRTR

2. Cikk (1) bekezdés

„Nyilvánosság”: egy vagy több természetes vagy jogi személy, és – a nemzeti jogszabályokkal vagy gyakorlattal összhangban – azok egyesületei⁵, szervezetei vagy csoportjai.

Ahogy az már sok fórumon megtettük és mások is, így az Aarhusi Egyezmény Részleges Felei által létrehozott Jogkövetési Bizottság (Compliance Committee), több ügyben is, de leginkább a Türkmén ügyben⁶, megtették, ismételten fel kell hívnunk a figyelmet szövegben a diszpozitív megfogalmazás („a nemzeti jogszabályokkal vagy gyakorlattal összhangban”)

⁵ Az IM honlapján megjelent fordítás szövegében az „associations” kifejezést „társulásai” kifejezéssel fordították, amely nem adja vissza sem az angol kifejezés pontos jogi fordítását sem pedig a Rendelet szövegének logikáját. Az „associations, organisations or groups” sorban az első tag egyértelműen a leggyakrabban előforduló jogi formára, az egyesületekre utal, mivel a második tag foglalja le a még szervezett formában működő egyéb formákat, illetőleg a harmadik tag a jogi személyiség és állandó struktúra nélküli csoportokat. Megjegyezzük, hogy az Aarhusi Egyezmény angolul a Jegyzőkönyvvel szó szerint megegyező definíciójának hivatalos magyar fordításában az „associations” kifejezést ugyancsak hibásan, a „szövetségei” kifejezéssel fordították.

⁶ Ld. az Egyezmény honlapján (www.unece.org/environment/public.participation) a ACCCC/C/2/2004/5. számú ügy dokumentációját és a Részleges Felek második találkozásának (2005. május, Alma Ata, Kazahsztán) határozatait.

nem jelenti azt, hogy a Tagállamok jogosultak lennének korlátozni egyes társadalmi szervezetek részvételi jogait, csupán annak gondos kihangsúlyozása, hogy az európai jogalkotó nem kíván beleszólni abba, hogy az egyes országok hogyan alakítják az egyesületek és más társadalmi szervezetek létrehozására és működtetésére vonatkozó szabályokat.

5.2.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

2. cikk. 3. pont

A "Nyilvánosság" alatt értendő egy, vagy több természetes, vagy jogi személy, ill. összhangban a nemzeti jogrenddel, vagy joggyakorlattal, azok egyesületei⁷, szervezetei, vagy csoportjai;

Szó szerint megegyezik a két definíció. A magyar jog számára egy ilyen többszörösen megerősített meghatározás mindenképpen nagy elkötelezettséget jelent⁸.

5.2.3. A meglévő magyar jogszabályok

Atv.

A nyilvánosság fogalmát a magyar jogban az Aarhusi Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi LXXXI. törvényen kívül érdekes módon nem határozza meg egyetlen jogszabály sem, jóllehet több, mint 1800 jogszabály használja a fogalmat valamilyen szóösszetételben. Ami etekintetben lényeges lehet, az az Adatvédelmi törvény 2. § 11. pontjában szereplő közvetett definíció. A „nyilvánosságra hozatal” ugyanis itt azt jelenti, hogy „ha az adatot bárki számára hozzáférhetővé teszik”, amiből viszont az következik, hogy a nyilvánosság fogalma bárkire vonatkozhat, illetőleg bármilyen konkrét jogszabály vonatkozásában, amennyiben az adatvédelmet vagy közérdekű adatokhoz való hozzáférést szabályoz, a nyilvánosságot így kell érteni. Ez a meghatározás logikailag teljesen egyenrangú a Rendelet, a Jegyzőkönyv és az Egyezmény „egy vagy több természetes vagy jogi személy” megfogalmazásával.

⁷ A Jegyzőkönyv természetesen az Egyezmény definícióját használja, ezzel kapcsolatban a fordítási problémákról ld. az előző lábjegyzetet.

⁸ A szabályozás egyértelműségére és általános elfogadottságára jellemző, hogy sem az E-PRTR, sem a Jegyzőkönyv hivatalos útmutatója nem tartja fontosnak, hogy bármiféle magyarázatot, értelmezést fűzzön a nyilvánosság definíciójához.

Khvr.

A teljesség kedvéért megjegyezzük, hogy a nyilvánosság fogalmától el kell határolnunk az „érintett nyilvánosság” fogalmát, ami például a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése a) pontjában a következőképpen hangzik: „érintett nyilvánosság: az a természetes személy, jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet,

aa) akire (amelyre) az e rendelet szerinti eljárásban hozott döntés kihat, vagy kihat, vagy kihat, vagy

ab) aki (amely) az e rendelet szerinti eljárásban hozott döntésben egyébként érdekelt”

Nr.

„érintett nyilvánosság: a nyilvánosság azon része,

da) amelyre a 7. § szerinti cselekvési programról való döntés kihat vagy kihat, valamint

db) amely a döntésben érdekelt, különösen az olyan környezetvédelmi vagy más civil szervezet, amelynek tevékenységi körét a cselekvési programról való döntés érinti”.

Míg a jelző nélküli, tehát korlátozatlan nyilvánosság fogalmának a környezeti információhoz való hozzájutás szempontjából van jelentősége, az érintett nyilvánosság fogalmát a közösségi részvétel második pillére, a döntéshozatali eljárásokban való vélemény-nyilvánítási, beleszólási jog gyakorlása során használjuk.

Esp.

1. cikk x) pont

„Nyilvánosság”: egy vagy több természetes vagy jogi személy.

Lr.

3. § 1) érintett nyilvánosság: a nyilvánosság azon része,

la) amelyre a 7. § (7) bekezdés szerinti intézkedési programról való döntés - különösen annak környezeti hatásai miatt - kihat vagy kihat, valamint

lb) amely a döntésben érdekelt, különösen az olyan környezetvédelmi vagy más civil szervezet, amelynek tevékenységi körét az intézkedési programról való döntés érinti.

5.2.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

A "Nyilvánosság" alatt értendő egy, vagy több természetes, vagy jogi személy, illetve azok egyesületei, szervezetei, vagy csoportjai.

Ahogy a Jegyzőkönyv is megismétli az Egyezményben szereplő definíciót, úgy a magyar PRTR szabályozásban is szerepelnie kell a nyilvánosság pontos meghatározásának.

5.2.5. Módosítandó jogszabályok

5.2.5.1. Prioritás a módosításban

Nem látunk sürgető feladatot a rokonterületi jogokban, az általános szabályok, különösen pedig az Atv.-ben szereplő fogalom betöltheti a funkcióját.

5.2.5.2. Egyéb módosítások

Mindazonáltal a joggyakorlat számára hasznos lenne, ha legalább a fogalmat egyébként több helyen is alkalmazó katasztrófavédelmi és kémiai biztonsági jog vezető jogszabályai tartalmaznák a nyilvánosság definícióját a Rendeletben és a többi irányadó jogszabályban szereplő formában.

5.3. Fogalom meghatározások – a hatáskörrel rendelkező hatóság

5.3.1. E-PRTR

2. cikk (2) bekezdés

„hatáskörrel bíró⁹ hatóság”: a nemzeti hatóság vagy hatóságok, vagy bármely más – a tagállamok által kijelölt – hatáskörrel bíró szerv vagy szervek.

Ennek a „definíciónak” szemben az Egyezmény és a Kvtv. alább bemutatott hatóság definícióival nincs anyagi jogi következménye, csupán arra szolgál, hogy a jogszabályok későbbi szövegében szereplő „hatóság” kifejezések olvasásakor a félreértéseket elkerüljék. Ezzel a jogalkotó tulajdonképpen a hatóságot érdemben meghatározó jogszabályokra utal tovább.

5.3.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

2. cikk 5. pont

A "Hatáskörrel bíró¹⁰ hatóság" alatt értendő azon nemzeti hatóság, vagy hatóságok, vagy bármely más kompetens testület, vagy testületek, amelyeket Részes Fél azzal a

⁹ A Rendelet hivatalos magyar fordításában „illetékes” szerepel, ami a „competent” szó nyelvtani jelentéséből és a szövegösszefüggésből együttesen következően semmiképpen sem helyes.

¹⁰ Sajátos módon a hivatalos magyar szöveg itt sem talált rá a helyes megoldásra, ehelyett az angol szövegben szereplő és a magyar nyelvben más jelentéstartalommal bíró „kompetens” (hozzáértő stb.) kifejezést alkalmazta.

céllal jelölt ki, hogy nemzeti szennyezés kibocsátási és átviteli¹¹ nyilvántartási rendszert tartsanak fenn.

Ugyanaz a pusztán eljárásjogi tartalom jellemzi a Jegyzőkönyv hatóság definícióját, mint a Rendeletét, azzal, hogy itt a többlet szöveg („vagy bármely más kompetens testület”) kifejezetten utal arra, hogy az Egyezményben létezik egy tartalmibb megfogalmazás is.

5.3.3. A meglévő magyar jogszabályok

Kvtv.

12. § (3) Az állami szervek, az önkormányzatok - kivéve a bíróságok és a jogalkotó szervek e minőségükben -, a környezethez kapcsolódó kötelezettséget, feladatot teljesítő vagy közszolgáltatást nyújtó, illetve az egyéb közfeladatot ellátó szervek vagy személyek (a továbbiakban: környezeti információval rendelkező szerv) feladatkörükben kötelesek a környezet állapotát és annak az emberi egészségre gyakorolt hatását figyelemmel kísérni, igény esetén a rendelkezésére álló környezeti információt hozzáférhetővé tenni, rendelkezésre bocsátani, továbbá a környezeti információk külön jogszabályban meghatározott körét, illetve a birtokában levő vagy a számára tárolt információk jegyzékét elektronikusan vagy más módon közzétenni.

Aakih.

2. cikk 2. bekezdés

A „hatóság” jelenti

a) az országos, regionális és egyéb szintű kormányzatot;

b) a nemzeti jog értelmében közigazgatási funkciót, ezen belül a környezethez kapcsolódó konkrét kötelezettségeket teljesítő, tevékenységeket és szolgáltatásokat végző természetes és jogi személyeket;

c) bármely más, a fenti a) és b) bekezdésekben említett testület vagy személy ellenőrzése alatt állami feladatot vagy funkciót ellátó, vagy a környezettel kapcsolatos állami szolgáltatást nyújtó természetes és jogi személyeket;

d) minden olyan, a 17. Cikkben említett regionális gazdasági integrációs szervezet intézményeit, amely ezen Egyezményhez csatlakozó Fél.

A fenti meghatározás nem tartalmazza azokat a testületeket vagy intézményeket, melyek igazságszolgáltatási vagy jogalkotói minőségben járnak el.

¹¹ A hivatalos fordításban szereplő „átadási” kifejezésnél a „transfer” kifejezésre jobbnak tartjuk az „átviteli” szó használatát, mert az a szándékos és formális, irányítási csatornákon történő átadáson túlmenően a kevésbé meghatározható „anyagátjutást” is a jelentési tartományába foglalja. Ezáltal úgy véljük, jobban visszaadja a PRTR rendszerek egyik alapvető törekvését, a lehetőség szerinti teljes anyagáram figyelemmel kísérését.

Láthatjuk, hogy a Kvtv. fogalma (az információs irányelv közvetítésével) tulajdonképpen az Egyezményben megadott fogalmat igyekeznek leképezni, illetőleg a hazai jogi fogalmak adta lehetőségeket kihasználva sűríteni. Mindkét esetben tartalmi definícióról van szó, szemben a Rendelet és a Jegyzőkönyv formai meghatározásairól. Az Egyezmény és a Kvtv. tehát a közérdekű környezetvédelmi adatok kiadására köteles hatóságok és quasi hatóságok körét határozza meg a lehető legszélesebben (ilyen szempontból az Adatvédelmi Törvény által már korábban bevezetett szemlélethez csatlakozva) míg a két vizsgált nemzetközi jogszabály viszont nem tesz egyebet, mint tautológikusan rögzíti, hogy hatóság az hatóság, a PRTR ügyekben azok a szervek járnak el, amelyeket ezzel eseti vagy állandó jelleggel megbíznak.

5.3.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) Fenntartó hatóság alatt a minisztériumot kell érteni.

(2) A PRTR adatok begyűjtése, elsődleges minőségellenőrzése és továbbítása tekintetében a felügyelőségek, az adatok országos feldolgozása, minőségellenőrzése és az EU szervei felé történő továbbítása tekintetében a minisztérium jár el. Az adatok aktív és passzív nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos feladatokat mind a felügyelőségek, mind a minisztérium ellátja.

(2) Rokonterületi hatóság alatt a Kvtv. 3. §-ban megjelölt ügykörökben eljáró hatóságokat kell érteni.

Magyarázat: A hatóság általános fogalma jogunkban egyértelmű, a környezetvédelmi jogszabályok külön is megismétlik ezt a definíciót. Ehhez képest véleményünk szerint olyan definícióra van szükség, amely kihangsúlyozza az adott hatóság felelősségét a PRTR információs rendszer fenntartásában. Ennek megfelelően javasoljuk a fenntartó és – kiegészítő feladatokkal, pl. amint később látni fogjuk, az adatszolgáltatási kötelezettség keletkezéséről való értesítés megküldésével – a rokonterületi hatóságok definiálását.

5.3.5. Módosítandó jogszabályok

5.3.5.1. Prioritás a módosításban

A fenntartó hatóság fogalmát az összes módosítandó egyéb környezetvédelmi és rokonterületi jogszabályba bele kell foglalni, azzal, hogy csak az ott szabályozott PRTR szabályokra vonatkoznak.

5.3.6. Intézményi feltételek, a feladatok kezelési szintjeinek meghatározása

A felügyelőségek szerepét a H-PRTR rendszerben az indokolja, hogy a környezetvédelmi jellegű engedélyezési és szakhatósági eljárások kapcsán számos olyan adat kerül a birtokukba, amely a PRTR jelentések ellenőrzésére alkalmas¹². Ezzel kapcsolatban célszerű lenne a jövőben részletes módszertani útmutatókat kidolgozni, egyebek között az engedélyek környezetvédelmi nyilvántartása, a bírságolási és egyéb hatósági eljárások tapasztalatainak összegyűjtése és a PRTR feladatok összefüggéseiről.

5.4. Fogalom meghatározások – létesítmény, üzem, telephely és üzemeltető

5.4.1. E-PRTR

2. cikk 3.

„Létesítmény¹³”: olyan helyhez kötött műszaki egység, ahol egy vagy több az I. mellékletben felsorolt tevékenységet és bármely más ahhoz közvetlenül kapcsolódó

¹² Ezekon a hatósági feladatokon túlmenően a felügyelőségeknek számtalan információkezeléssel kapcsolatos feladatuk van egyéb környezetvédelmi és rokonterületi jogszabályok révén (ld. részletesebben: „A környezetvédelmi hatóságok feladatainak áttekintése – tanulmány a Környezetvédelmi Minisztérium számára, EMLA, Budapest, 2000).

¹³ Véleményünk szerint a „berendezés” kifejezés jobb fordítása lenne az „installation” kifejezésnek, mivel jobban utal a technológiára és kevésbé összetéveszthető a technológia elhelyezésére szolgáló terület meghatározásával (a létesítmény – üzem páros nem különül el eléggé markánsan a magyar nyelvben, ahogyan a facility – installation szavak az angolban). Ugyanakkor a „létesítmény” kifejezés rendkívül elterjedt használata miatt kicserélése ma már valószínűleg több zavart okozna, mint hasznot.

olyan tevékenységet¹⁴ végeznek, amely technikailag kapcsolódik az adott telephelyen végzett tevékenységhez, és amely hatással lehet a kibocsátásra és a környezetszennyezésre.

2. cikk 4.

„Üzem”: ugyanazon a telephelyen lévő egy vagy több létesítmény, amelyeket ugyanaz a természetes vagy jogi személy üzemeltet.

2. cikk 5.

„Telephely”: az üzem földrajzi helye.

2. cikk 6.

„Üzemeltető”: bármely természetes vagy jogi személy, aki üzemelteti vagy ellenőrzése alatt tartja¹⁵ az üzemet, vagy – amennyiben ezt a nemzeti jog előírja – aki meghatározó gazdasági hatalommal bír¹⁶ az üzem technikai működése felett.

Mielőtt a létesítmény, az üzem, a telephely és az üzemeltető fogalmának egymás közötti viszonyát áttekintenénk, meg kell jegyezzük, hogy ezek valamennyiében megtalálható a „tevékenység” fogalmi elem, hiszen a jelentéstételi kötelezettség keletkezése és végrehajtása szempontjából egyaránt a „tevékenységnek” (még hozzá meghatározott veszélyes anyagokkal folytatott tevékenységnek) van döntő jelentősége. Ez látszik a sorban legelöl álló „létesítmény” fogalmán is, amelynek meghatározó eleme a tevékenység, amely azután emiatt végigvonul a másik három fogalmon is.

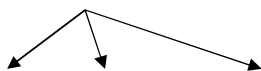
¹⁴ A hivatalos magyar fordításban a „tevékenység” alanyesetben szerepel, a „műszaki egység” kifejezéssel mellérendelt értelemben, amely értelmetlenné teszi a definíciót. Ugyancsak hiányzik az IM változatból a „kapcsolódó tevékenységek” közvetlen hozzákapcsolása a második és harmadik mellékmondathoz.

¹⁵ A hivatalos magyar szöveg a „control” igét a „felügyeli” igével fordítja, amit hatósági és külső jellegre utaló konnotációi miatt nem tartunk szerencsésnek.

¹⁶ Az angol szövegben szereplő szenvedő szerkezetet javasoljuk a magyarban aktív szerkezettel megoldani, ugyanis az angol szöveg ténylegesen nem utal arra, hogy a szóban forgó gazdasági befolyást külső ágens ruházta volna rá a befolyással bíró személyekre vagy szervezetekre.

A Rendelet 2. cikk 3-6 bekezdésében szereplő négy fogalom egységet képez és egymásra vonatkoztatva látható a legjobban a jelentésük hierarchikus, nagyságrendi viszonya. Eszerint a „telephely” az „üzem” területi elhelyezkedésére utal (egy „telephelyen” bizonyára akár több „üzem” is lehet), az „üzem” pedig az egy „telephelyen” lévő együtt működtetett „létesítmények” összessége (sőt minden bizonnyal nem csak mechanikus összessége, hanem egy olyan önálló termelési egység, amelyben a „létesítményeken”, azaz a Rendelet szempontjából releváns berendezésen kívül egyéb berendezések is találhatóak). Végül az előző három fogalom vertikális rendszeréhez az „üzemeltető” horizontálisan kapcsolódik, mégpedig közvetlenül csak a középső egységhez. Az „üzemeltető” tehát az „üzem” felett gyakorol tulajdonjogi vagy egyéb meghatározó ellenőrzést, amiből persze az is következik, hogy a „telephely” és a „létesítmények” felett is legalább valamilyen részleges ellenőrzést kell, hogy gyakoroljon, hiszen elképzelhetetlen (vagy csupán jogellenes), hogy az üzem tulajdonosa (bérlője stb.) ne legyen egyben a telek és a berendezések tulajdonosa (bérlője stb.) is egyúttal. Természetesen vannak olyan esetek, amikor a telephely feletti ellenőrzési joga csupán részleges (ha más üzemek is vannak ott) az viszont az üzem fogalmának az ellenőrzéshez kötése miatt már nem képzelhető el, bár ilyen helyzetek a valóságban előfordulhatnak, hogy egy üzemen belül több tulajdonos (bérlő stb.) is legyen. Ha mégis, úgy az üzem fizikai, technológiai és jogi fogalmai kettéválnak.

A négy fogalom viszonyát (kiegészítve a hallgatólagosan jelenlevő ingatlannyilvántartási fogalommal, a telekkel) az alábbi ábra érzékelteti:

veszélyes anyagokkal folytatott tevékenység

létesítmény'1, létesítmény'2, létesítmény'n

üzem'1, (üzem'2, üzem'n)

üzemeltető

telephely

(telek'1, telek'2, telek'n)

5.4.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

2. cikk 4. pont

"Üzem"¹⁷ alatt értendő ugyanazon telephelyen vagy egymással szomszédos telephelyen belül egy, vagy több üzem, melyek ugyanazon természetes, vagy jogi személy tulajdonát képezik, vagy ugyanazon természetes vagy jogi személy üzemeltet;

A Rendelet és a Jegyzőkönyv definíciói között több szembeötlő különbség is van. Ezek közül kettő (az azonos körbe tartozó definíciók száma és a szomszédos területek kérdése) megfelelő jogértelmezéssel könnyen kezelhetőnek, áthidalhatónak látszik, a harmadik különbség (a kezelő és a tulajdonos megkülönböztetése) tekintetében viszont azt kell mondanunk, hogy a Rendelet definíciója (elsősorban diszpozitív megfogalmazása miatt) határozottan szűkebb kört fog át, mint a Jegyzőkönyvé.

¹⁷ A Jegyzőkönyv hivatalos fordítása „üzem” helyett „létesítmény” kifejezést használ a „facility” fordítására, ami nyelvileg helyes lehet, azonban a Rendelettel összevetve rendkívül zavaró, mivel a rendeletben külön fogalmak vannak mind az üzemre (facility), mind pedig a létesítményre (installation).

Az összevetésből láthatjuk, hogy a Rendelet négy definícióval oldja meg azt, amit a Jegyzőkönyv eggyel. Paradox módon, ezzel együtt, úgy tűnik, hogy mégis a Jegyzőkönyv definíciója tartalmaz többletelemet: a szomszédos telephelyek együttes kezelésének lehetőségét, illetőleg szükségességét. Ezzel kapcsolatosan felmerül a kérdés: hogy vajon miért hagyta el az európai jogalkotó a Rendelet korábbi tervezetében a „telephely” definíciójában még szereplő „ideértve bármely ahhoz kapcsolódó földterületet is, amelyet a telephely többi részétől út, vasút vagy vízelvezető csatorna választ el” kifejezést? Ha nem létezne a Rendelet mögöttes jogszabályaként a Jegyzőkönyv, azt kellene mondanunk, hogy *argumentum a contrario* a jogalkotó most már nem kívánta a szomszédos ingatlanokat egy telephellyé nyilvánítani. Így viszont csupán annyit mondhatunk, hogy a Rendelet szövegéből mindössze szövegegyszerűsítési, szerkesztési szempontok miatt hagyták el az idézett részt, azt a jogértelmezésben, illetőleg a nemzeti szintű végrehajtó jogszabályokban továbbra is célszerű figyelembe venni.

Ennek az értelmezésnek az egyedüli helyességét támasztja egyébként alá a Rendelet „létesítmény” fogalma, amely a kapcsolódó tevékenységeket több oldalról is hangsúlyozza. Mivel az üzem fogalma a létesítmény fogalmából építkezik, a telephely pedig az üzeméből, joggal állíthatjuk, hogy a telephelyhez továbbra is hozzátartozik minden olyan szomszédos terület is, amelyen a Rendelet szempontjából releváns, a kibocsátásokra és a környezetszennyezésre hatással lévő tevékenységet folytatnak. Ehhez képest a jogalkalmazást véleményünk szerint a Rendelet telephely definíciójából elhagyott rész megtartása némiképp megkönnyítette volna.

A Rendelethez képest ugyancsak többlet elem a Jegyzőkönyv üzem definíciójában az, hogy az azonos vagy szomszédos telephelyen azonos tulajdonoshoz tartozó létesítményeket is a fogalom alá veszi. A Rendelet ezt, mint láttuk, úgy értelmezte, hogy az azonos tulajdonosokhoz tartozó létesítményeket a telephelyen csak akkor sorolja egy üzem fogalmi köre alá, ha a kezelőjük is ugyanaz. Véleményünk szerint ez a meghatározás az üzem fogalmának fölaprózódásához vezethet, ami lehetővé teszi, hogy bizonyos tulajdonosi körök különböző kezelőket megnevezve kijátszhassák az üzem méretével (kapacitásával) vagy a kezelt anyagokkal kapcsolatos határértékeket.

Segít valamennyit ugyanakkor a Rendelet jogharmonizációs problémáján az, hogy az európai jogalkotó az üzemeltető fogalmában – sajnos csupán diszpozitív jelleggel! – mégiscsak szerepelteti a tulajdonlásra történő utalást.

5.4.3. A meglévő magyar jogszabályok

Favr.

3. § 41. Tevékenység: létesítmények telepítése, használata, illetve művelet megkezdése, végzése, bővítése, valamint meglévő létesítmények vagy műveletek felhagyása, felszámolása, továbbá technika- és termékváltás, valamint mindezek módosítása, amelyek hatást gyakorolhatnak a földtani közeg, illetve a felszín alatti víz állapotára;

Kbtv.

1. (1) § u) Tevékenység: a veszélyes anyaggal, illetve a veszélyes készítménnyel kapcsolatos előállítás - ideértve a bányászatot (feltáró fúrás, kitermelés) is -, a gyártás, a feldolgozás, a csomagolás, a tárolás, az anyagmozgatás, a forgalmazás, az értékesítés, a felhasználás, továbbá a veszélyes anyagok, illetve a veszélyes készítmények elemzésével, ellenőrzésével kapcsolatos vizsgálat;

Ktv.

3. § y) Veszélyes tevékenység: olyan ipari, biológiai (mezőgazdasági), kémiai eljárások felhasználásával végzett tevékenység, amely ellenőrizhetetlenné válása esetén tömeges méretekben veszélyezteti, illetve károsítja az emberi egészséget, a környezetet, az élet- és vagyónbiztonságot.

Mind a környezetvédelmi, mind pedig a rokonterületi jogokban találtunk definíciót a tevékenységre, mint az adatszolgáltatási és egyéb kötelezettségek alapegységére. Közülük a környezetvédelmi definíció mutatja tisztán a „tevékenység” és a „létesítmény” fogalmak szoros összefüggését. A második két definíció viszont, amely tehát a kémiai biztonsági jogból származik, azért tanulságos, mert a tevékenységek és a veszélyes anyagok számos kezelési fázisa, illetőleg hatásaik között teremt szoros kapcsolatot.

Üvtv.

3. § d) Létesítmény: minden olyan helyhez kötött műszaki egység, ahol egy vagy több, e törvény 1. számú mellékletében felsorolt tevékenység vagy bármely más, azzal technológiailag összefüggő tevékenység, valamint az adott telephelyen folytatott tevékenységhez műszakilag kapcsolódó tevékenység folyik, és amely az 1. számú mellékletben meghatározott üvegházhatású gáz kibocsátását eredményezi, vagy arra közvetlenül hatással van.

Üvr.

2. § a) **Létesítmény:** minden olyan helyhez kötött műszaki egység, ahol egy vagy több, az 1. számú mellékletben felsorolt tevékenység vagy bármely más, azzal technológiailag összefüggő tevékenység, valamint az adott telephelyen folytatott tevékenységhez műszakilag kapcsolódó tevékenység folyik, és amely az 1. számú mellékletben megjelölt üvegházhatású gáz kibocsátását eredményezi vagy arra közvetlenül hatással van. Az egy telephelyen, ugyanazon üzemeltető által folytatott több, az 1. számú mellékletben azonos római számmal jelölt tevékenység berendezései; továbbá a II-X. szám alatti egyes technológiai tevékenységek berendezései és a hozzájuk kapcsolódó tüzelőberendezések egy létesítménynek minősülnek. Az egy telephelyen, ugyanazon üzemeltető által folytatott, eltérő római számmal jelölt tevékenységek berendezései különálló létesítménynek minősülnek

Ktv.

3. § x) **Veszélyes létesítmény**¹⁸: olyan, a veszélyes ipari üzem területén lévő technológiai, illetőleg termelészervezési okokból elkülönülő területrész, ahol egy vagy több berendezésben (technológiai rendszerben) veszélyes anyagok előállítása, felhasználása, szállítása vagy tárolása történik. Magában foglal minden olyan felszerelést, szerkezetet, csővezetékét, gépi berendezést, eszközt, iparvágányt, kikötőt, a létesítményt szolgáló rakpartot, kikötőgátat, raktárt vagy hasonló - úszó vagy egyéb - felépítményt, amely a létesítmény működéséhez szükséges.

Tanulságos e definíció korábbi változatát is megismerlünk:

Veszélyes létesítmény: olyan az üzemeltető irányítása alatt álló területrész (gép, épülettechnológia), melyben veszélyes anyagok előállítása, felhasználása, szállítása vagy tárolása történik. Ebbe beleértendő a létesítményt kiszolgáló összes berendezés, szerkezet, csővezeték, gépezet, szerszámok, ipari vágány, kirakodó rakpart, lefejtő állomások, raktárak vagy hasonló szerkezetek a létesítmény céljait szolgáló helyhez kötött vagy lebegő vízi létesítmények.

Az üvegház hatású gázok kibocsátásának szabályozása terén megfogalmazott „létesítmény” definíciók tökéletes összhangban vannak a Rendelet hasonló meghatározásával. A katasztrófavédelmi jog létesítmény (veszélyes létesítmény) meghatározása is összhangban van azzal tartalmilag, ám sokban hozzájárulhat a magyar jog szerves fejlődésében a tevékenység helyes, részletes meghatározásához.

¹⁸ Megállapította a 2006. évi VIII. törvény 1. § (4) bekezdése, hatályos 2006. január 12. napjától.

Csbr.

2. § 12. Üzem: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki/amely a külön jogszabály 2. számú mellékletében meghatározott anyagokat használ, továbbá - lakásszövetkezetek kivételével - amely e rendelet 2. számú mellékletében szereplő és a külön jogszabály 2. számú mellékletében meg nem jelölt anyagokat a küszöbérték 10%-át meghaladó mértékben bocsát be a szennyvízelvezető műbe.

Ktv.

3. § w) Veszélyes ipari üzem¹⁹: egy adott üzemeltető irányítása alatt álló azon terület egésze, ahol egy vagy több veszélyes létesítményben - ideértve a közös vagy kapcsolódó infrastruktúrát is - veszélyes anyagok vannak jelen a törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott küszöbértéket elérő mennyiségben (tekintet nélkül az üzem tevékenységének ipari, mezőgazdasági vagy egyéb besorolására).

A régi szöveg ehhez képest a következőképpen hangzott:

Veszélyes ipari üzem: egy adott üzemeltető irányítása alatt álló azon területek egésze, ahol egy vagy több veszélyes létesítményben - ideértve a közös vagy kapcsolódó infrastruktúrát is - veszélyes anyagok vannak jelen a törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott küszöbértéknél nagyobb mennyiségben.

Var.

1. § a) Alsó küszöbértékű veszélyes ipari üzem: ahol a jelen lévő veszélyes anyagok mennyisége (beleértve a technológia irányíthatatlanná válása miatt várhatóan keletkező veszélyes anyagokat is) az 1. melléklet alapján meghatározható alsó küszöbértéket eléri, illetőleg meghaladja, de nem éri el a felső küszöbértéket,

b) Felső küszöbértékű veszélyes ipari üzem: ahol a jelen lévő veszélyes anyagok mennyisége (beleértve a technológia irányíthatatlanná válása miatt várhatóan keletkező veszélyes anyagokat is) az 1. melléklet alapján meghatározható felső küszöbértéket eléri, illetőleg meghaladja,

Itt is érdemes kitérnünk a hatályon kívül helyezett korábbi jogszabályban²⁰ szereplő változatra:

1. § b) Alsó küszöbértékű veszélyes üzem: ahol a jelen lévő veszélyes anyagok az 1. számú melléklet alapján meghatározható alsó küszöbértéket elérő mennyiségben vannak jelen, de mennyiségük nem éri el a felső küszöbértéket;

¹⁹ Megállapította a 2006. évi VIII. törvény 1. § (4) bekezdése, hatályos 2006. január 12. napjától.

²⁰ Amely nem is olyan régi: ld. a 2/2001. (I. 17.) Korm. sz. rendeletet, a jelenlegi VAr.-rel azonos cím alatt.

1. § a) Felső küszöbértékű veszélyes üzem: ahol a veszélyes anyagok az 1. számú melléklet alapján meghatározható felső küszöbértéket elérő mennyiségben vannak jelen, illetve - az alkalmazott berendezésekre és eljárásokra figyelemmel, vagy a technológia irányíthatatlanná válása miatt - jelen lehetnek (a továbbiakban együtt: jelen van);

A környezeti jogban egyedül a vízvédelmi jog ad üzem fogalmat, azonban egészen más szemlélettel, mint a Rendelet fogalma. A katasztrófavédelmi jog fogalma közelebb áll ehhez, azonban nem következetes az üzem (veszélyes üzem) definícióját illetően: a régebbi, ám magasabb szintű szabályozás jól harmonizál a Rendelet definíciójával, hiszen mind a létesítményekre, mind pedig a telephelyre történik benne utalás. Ezzel szemben a kormányrendeleti szinten, amellett, hogy a jogszabályváltozással a védelem szintje csökkent, azt látjuk, hogy az üzem fogalom meglehetősen tautológikus, az üzem hétköznapi jelentését alkalmazza csupán.

Khvr.

2. § (3) c) létesítmény: minden olyan helyhez kötött műszaki egység, ahol egy vagy több, a 2. számú mellékletben felsorolt tevékenység, és bármely más, azzal technológiailag összefüggő tevékenység folyik, amely műszakilag kapcsolódik az adott telephelyen folytatott tevékenységhez, és amely szennyezőanyag-kibocsátással jár, vagy szennyező hatású;

Fvr.

3. § 19. Kibocsátó: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki tevékenysége során szennyvizet (használt vizet) közvetlenül vagy közvetve befogadóba vezet;

35.

Közös üzemi csatornát, szennyvíztisztítót üzemeltető: több kibocsátó által közösen használt, nem közüzemi szennyvízelvezető, szennyvíztisztító létesítményt üzemeltető természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet;

Üvtv.

3. § e) Üzemeltető (környezethasználó): a környezethasználat feltételeit megállapító engedély jogosultja.

Üvr.

2 § c)

Üzemeltető (környezethasználó): az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, amely a létesítmény működtetéséért felelős;

Lr.

2. § (1) A rendelet hatálya azokra a természetes és jogi személyekre, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre terjed ki, akik (amelyek) tevékenysége, létesítménye, terméke levegőterhelést okoz vagy okozhat (a továbbiakban: légszennyező).

HR.

2. § e) Üzemeltető: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki (amely) a hulladéklerakó üzemeltetéséért, lezárásáért, utógondozásáért, rekultivációjáért felelős.

Ktv.

3. § s) Üzemeltető:²¹ bármely természetes vagy jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely veszélyes ipari üzemet vagy veszélyes létesítményt működtet vagy alapszabály, alapító okirat, illetve szerződés alapján döntő befolyást gyakorol a veszélyes ipari üzem működésére.

A régebben hatályos szöveg pedig:

Üzemeltető: bármely gazdasági társaság, természetes vagy jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki veszélyes létesítményt vagy veszélyes ipari üzemet működtet, illetve fenntart.

Kbtv.

p) törzskönyveztető²²:

pa) az EU területén gyártott anyagok esetén a törzskönyvezendő anyagot, illetve az anyagot tartalmazó készítményt forgalomba hozó gyártó;

pb) az EU területén kívül gyártott anyagok esetén a törzskönyvezendő anyagot, illetőleg az anyagot tartalmazó készítményt az EU területén forgalomba hozó, illetőleg az, akit az anyag gyártója az EU területén történő törzskönyveztetés kezdeményezésére feljogosít;

A Kbtv. korábbi szövegében ugyanezen definíció helyett a következőt találhattuk:

1. § (1) p) *importáló*: az a természetes vagy jogi személy, aki (amely) Magyarország területére anyagot vagy készítményt hoz be az országon belül történő értékesítés vagy kizárólagos saját felhasználás céljából;

A környezetvédelmi (vízvédelmi, levegőtisztaság-védelmi és hulladék-gazdálkodási) jogban szereplő definíció összhangba hozható a Rendelettel, a kémiai biztonsági szabály nem mutat közös vonásokat azzal, míg a katasztrófavédelmi szabály esetén azt látjuk, hogy kifejezetten a Rendelet által meghatározott logika mentén halad, ám, érdekes módon, a „meghatározó gazdasági hatalom” mozzanatot nem csupán az egyszerű tulajdonosi befolyás, hanem annak egyéb, társasági jogi, szerződéses vonatkozásai szerint értelmezi.

5.4.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

²¹ Megállapította a 2006. évi VIII. törvény 1. § (4) bekezdése, hatályos 2006. január 12. napjától.

²² A 2004. évi XXVI. törvény 72. § (2) bekezdése állapította meg kifejezetten az EU csatlakozásra tekintettel, hatályos 2004. május 1. napjától.

(1) Tevékenység: létesítmények telepítése, használata, illetve művelet megkezdése, végzése, bővítése, valamint meglévő létesítmények vagy műveletek felhagyása, felszámolása, továbbá technika- és termékváltás, valamint mindezek módosítása, amelyek hatást gyakorolhatnak a környezet állapotára;

(2) A tevékenység részének kell tekinteni bármely az adott telephelyen végzett olyan tevékenységet, amely az (1) bekezdésben meghatározott tevékenységhez technikailag közvetlenül kapcsolódik és amely hatással lehet a kibocsátásra és a környezetszennyezésre, különösen: a II. mellékletben meghatározott anyaggal, illetve készítménnyel kapcsolatos előállítás - ideértve a bányászatot (feltáró fúrás, kitermelés) is -, gyártás, feldolgozás, csomagolás, tárolás, anyagmozgatás, forgalmazás, értékesítés és felhasználás.

Magyarázat: A vizsgálódásunk körén kívül eső hatásvizsgálati jogból tudjuk, hogy a jogszabály tárgyi hatályának meghatározásakor (vagy a tárgyi hatályt alapvetően meghatározó definíciók megfogalmazásakor, ami hatását tekintve azzal teljesen egyenértékű) a jogalkotónak nem elegendő csupán egy tevékenységlistát megadni. Ugyancsak ebből a forrásból ismerjük, hogy a tevékenység meghatározásának két aspektusa van, a tevékenység különböző fázisai és a tevékenység különböző megnyilvánulási formái, ideértve elsősorban a kapcsolódó tevékenységeket. Amennyiben a jogalkotó ezeket nem szabályozza, a listán felsorolt tevékenységeket folytatók egy része joggal hivatkozik majd arra, hogy a maga részéről a tevékenységet még nem vagy már nem, illetőleg nem teljesen, nem olyan formában végzi, hogy ezáltal a PRTR rendszer hatálya alá kerüljön.

Amint az E-PRTR szabályok elemzésekor rámutattunk, a tevékenység központi eleme az ide tartozó négy fogalomnak, akkor is, ha az európai jogalkotó nem szentelt neki külön definíciót, bár a tevékenységhez kapcsolódó műveletekre a Rendelet 2. cikk. (3) bekezdése kifejezetten utal (ezt a részt a szoros tartalmi összefüggés miatt a létesítmény fogalmából átemeltük a tevékenység fogalmába). Ráadásul, láthattuk, hogy a magyar környezetvédelmi és kémiai biztonsági jogokban egyes helyeken ezek a megközelítések már a PRTR szempontjából lényeges jogszabályokban is meghonosodtak.

(3) „Létesítmény”: olyan helyhez kötött műszaki egység, ahol egy vagy több az (1)-(2) bekezdésben meghatározott és az I. mellékletben felsorolt tevékenységet végeznek. A létesítmény magában foglal minden olyan felszerelést, szerkezetet, csővezetékét, gépi berendezést, eszközt, iparvágányt, kikötőt, a létesítményt szolgáló rakpartot, kikötőgátat, raktárt vagy hasonló - úszó vagy egyéb - felépítményt, amely a létesítmény működéséhez szükséges.

Magyarázat: Míg a tevékenységhez tartozó fogalomrészeket leválasztottuk az E-PRTR létesítmény fogalmáról, addig a magyar jog (katasztrófavédelem) alapján a szorosán a létesítmény fogalmához tartozó magyarázó, leíró elemeket pedig ide vettük.

(4) „Üzem”: **ugyanazon a telephelyen lévő egy vagy több létesítmény, amelyeket ugyanaz a természetes vagy jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság üzemeltet vagy amelyeknek ugyanaz a természetes személy vagy jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság a tulajdonosa.**

(5) **A fenntartó hatóság rendelkezhet úgy, hogy az ugyanazon a telephelyen lévő létesítményeket egy üzemként kell kezelni a (4) bekezdésben meghatározottakon túlmenően is, ha az előző bekezdésben említett jogi személyek további tulajdonosai között azonos természetes vagy jogi személyek találhatók.**

Magyarázat: Az (5) bekezdés értelemszerű kiegészítés, máskülönben egy egyszerű bejegyzési (átalakulási stb.) jogi megoldással el lehetne kerülni a PRTR rendszerben történő adatközlési kötelezettséget.

(6) „Telephely”: **az üzem földrajzi helye ideértve bármely ahhoz kapcsolódó földterületet is, amelyet a telephely többi részétől út, vasút vagy vízvezeték csatorna választ el.**

Magyarázat: Az E-PRTR Rendelet szövegének egy korábbi változatát is felhasználtuk a szövegben, miután a Jegyzőkönyvvel való összevetés során úgy találtuk, hogy csak egyszerűsítési szempontból került ki a végleges Rendeletből, viszont a joggyakorlat számára hasznos fogódzókat nyújthat.

(7) „Üzemeltető”: bármely természetes vagy jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki vagy amely üzemelteti vagy ellenőrzése alatt tartja az üzemet, vagy aki meghatározó gazdasági hatalommal bír az üzem technikai működése felett. Meghatározó gazdasági hatalommal az üzem tulajdonosai, a fenntartó hatóság által az (5) bekezdés alapján meghatározott személyek, illetőleg olyan személyek rendelkeznek, akik vagy amelyek alapszabály, alapító okirat, illetve szerződés alapján egyébként meghatározó befolyást gyakorolnak az üzem működésére

(8) Ahol jogszabály kibocsátót, környezethasználót, - szennyezőt vagy törzskönyveztetőt említ, azon a jelen rendeletben meghatározott kötelezettségek tekintetében üzemeltetőt kell érteni

Magyarázat: A (7) bekezdésben a tulajdonosra történő utalás a Jegyzőkönyv miatt szükséges, a meghatározó egyéb befolyásra vonatkozó példák pedig a hazai katasztrófavédelmi jogból származnak – hasznos kiegészítői lehetnek a joggyakorlatban a meghatározó befolyás pontos körülírásának.

5.4.5. Módosítandó jogszabályok

5.4.5.1. Prioritás a módosításban

A magyar jogot tárgyaló fejezetben szereplő környezetvédelmi jogszabályok definícióit mindenképpen összhangba kell hozni a H-PRTR fogalomrendszerével

5.4.5.2. Egyéb módosítások

A hazai katasztrófavédelmi és kémiai biztonsági szabályok definícióit csak hosszú távon, akkor kell összehangolni a H-PRTR fogalomrendszerével, amennyiben az információcsere ezek a jogágazatok és a környezetvédelmi jogi információs rendszerek között létrejön. A H-PRTR szabályok és különösen a definíciók megalkotásakor figyelemmel kell lenni e

jogterületek közelítésére és ahol lehet, eleve úgy kell megfogalmazni a jogszabály szövegét, hogy a rokonterületi jogokhoz minél jobban illeszkedjen. Ez fontos feltétele lehet majd az adatgyűjtési, -feldolgozási és –szolgáltatási rendszerek közelítésének.

5.5. Fogalom-meghatározások – jelentési év

5.5.1. E-PRTR

2. cikk 7.

„Jelentési év”: az a naptári év, amelyre vonatkozóan a szennyezőanyag-kibocsátási és a telephelyen kívüli átviteli²³ adatokat össze kell gyűjteni.

5.5.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

A jegyzőkönyv nem tartalmaz ilyen fogalmat.

5.5.3. A meglévő magyar jogszabályok

A hatályos magyar jogban nincs ilyen definíció. A különböző környezeti és rokonterületi adatokra vonatkozó jelentéstétel határidejére vonatkozó érdemi rendelkezéseket a Rendelet 5. cikk (3) bekezdéssel, illetőleg 7. cikkel kapcsolatosan ismertetjük.

5.5.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

„Jelentési év”: az a naptári év, amelyre vonatkozóan a szennyezőanyag-kibocsátási és a telephelyen kívüli átviteli adatokat össze kell gyűjteni.

5.6. Fogalom-meghatározások – anyag, szennyezőanyag

²³ A korábbiakkal egyezően a „transfer” kifejezésre a szövegösszefüggések miatt nem találjuk megfelelőnek a „szállítási” „elszállítási” kifejezéseket.

5.6.1. E-PRTR

2. cikk 8.

„Anyag”: bármely vegyi elem és annak vegyületei, a radioaktív anyagok kivételével.

2. cikk 9.

"Szennyező anyag" alatt értendő azon anyag, vagy anyagok csoportja, amelyek tulajdonságaik, vagy a környezetbe történő kijutása révén károsak lehetnek a környezetre, vagy az emberi egészségre²⁴;

Lévén, hogy a Jegyzőkönyvben nincs meg a Rendelet 2. cikk (8) bekezdésében szereplő „anyag” definíció, így az abban szereplő kivételt sem fogalmazta meg a nemzetközi jogalkotó – a Rendelet, anélkül, hogy az aláírásakor a Közösség bármilyen fenntartással élt volna, itt is eltér a Jegyzőkönyvtől, a radioaktív anyagok vonatkozásában szűkebbre szabta a szabályozásának a tárgyi hatályát.

Pozitív fejlemény viszont a korábbi, IPPC rendeletben szereplő definícióhoz képest, hogy az E-PRTR anyag meghatározásában már nem szerepel a genetikailag módosított anyagokra vonatkozó kivétel.

A Jegyzőkönyvhöz képest többlet „anyag” definíció az európai jogon belül a kémiai biztonsági szabályok felé történő nyitás első lépésének is tekinthető, hiszen a veszélyes anyagokról és készítményekről szóló jogszabályok élnek hasonló „anyag” fogalommal, azzal a különbséggel persze, hogy ott magán a fogalmon keresztül kívánja a jogalkotó a jogszabályok hatályát korlátozni, ezért számos kivételt csatlakoztat hozzá.

Jóllehet a definíció meglehetősen lakonikusnak tűnik, két kiegészítő eleme megszorítóként is értelmezhető: a „benne rejlő tulajdonságok” az interakció által keltett káros, veszélyes

²⁴ Lévén, hogy a Rendelet és a Jegyzőkönyv e ponton szó szerint megegyezik, a két fordítást is azonos módon szerepeltetjük (egy szó kivételével a talán gördülékenyebben megfogalmazott Jegyzőkönyv-fordítást vettük alapul).

hatásokat látszanak kiszűrni a fogalom hatóköréből, míg az „a környezetbe történő kijutása révén” a közvetett hatások kizártságát vethetik föl. Véleményünk szerint egyik megszorítás sem szerepelt az európai jogalkotó szándékai között, úgyhogy ezeket az adott esetben nyitottá váló kérdéseket érdemes lesz majd a nemzeti jogokban egyértelműbbé tenni.

5.6.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

2. cikk 6.

"Szennyező anyag" alatt értendő azon anyag, vagy anyagok csoportja, amelyek tulajdonságaik, vagy a környezetben történő kijutásuk²⁵ révén károsak lehetnek a környezetre, vagy az emberi egészségre;

A Jegyzőkönyv jogalkotója nem tartotta lényegesnek, hogy külön definiálja az „anyag” kifejezést, hiszen annak hétköznapi jelentéstartománya egyértelmű, kivételt pedig nem kívánt alapítani evonatkozásban. Ezért, ahogyan utaltunk rá, hiába a Rendelet szó szerinti egyezése a Jegyzőkönyv „szennyező anyag” definíciójával, ha egyszer az egyik definíciós elem vonatkozásában megszorító fogalom meghatározást vezetett be.

5.6.3. A meglévő magyar jogszabályok

Lr.

3. § b) A rendelet alkalmazásában anyag: bármely kémiai elem és annak vegyületei, a radioaktív anyagok és a genetikailag módosított szervezetek kivételével.

Kbtv.

1. § (1) bekezdés e) anyag, vegyi anyag: természetes állapotában előforduló vagy ipari termelőfolyamatból származó kémiai elemek vagy ezek vegyületei, amelyek a termék stabilitásához szükséges adalékokat és az előállításból/gyártásból származó szennyeződések is tartalmazhatnak, de nem tartalmaznak olyan oldószereket, amelyek az anyag stabilitásának vagy összetételének megváltozása nélkül elkülöníthetők.

f)

új anyag: az EINECS-ben nem szereplő anyag;

²⁵ Jóllehet a Jegyzőkönyv hivatalos magyar fordításában szereplő „bevezetés” nyelvtani szinten az „introduction” szó megfelelő fordítása, a szövegösszefüggésekből a Rendelet magyar változatában szereplő „kijutás” jobban fedi a tényleges jelentést.

Ozr.

2. § b) szabályozott anyag: az e rendelet 1. számú mellékletében felsorolt ózonréteget károsító vegyület, illetve izomerjei, akár önmagában, akár keverékben függetlenül attól, hogy az gyári új, visszagyűjtött vagy regenerált;

A hazai jogban „anyag” fogalom csak egy környezetvédelmi és egy határterületi jogszabályban található. A levegőtisztaság védelmi jog nem követte az európai jog változását a genetikailag módosított szervezetekkel kapcsolatban. A kémiai biztonsági jog a fogalom vázát tartalmazza, azonban fontos kiegészítéseket tesz. Ezek egy része a H-PRTR szabályozás szempontjából is lényeges lehet. Nyilvánvaló ellenben, hogy az adalékok, szennyeződések, illetőleg az oldószerek csupán a kémiai biztonságra vonatkozó speciális szabályok igényeit elégítik ki.

Fvr.

3. § 11. vízszennyező forrás: az a tevékenység, létesítmény, építmény, illetőleg berendezés, amelyből vagy amelyről vízszennyező anyag kerül pontszerű források esetében szennyvízelvezető (illetve csapadékvíz elvezető) vízi létesítményen keresztül, nem pontszerű (diffúz) szennyező források esetében más környezeti elemek közvetítésével a felszíni vizekbe;

12.

vízszennyező anyag: a vizek természetes minőségét hátrányosan befolyásoló olyan anyag vagy hőenergia, amely az emberi tevékenység eredményeként közvetlen, illetőleg közvetett bevezetéssel kerül a befogadóba, és amely káros, illetve káros lehet az emberi egészségre, az élővilágra vagy a környezet más elemeire, illetőleg károsítja, illetve károsíthatja az anyagi javakat;

13.

veszélyes anyagok: az olyan anyagok vagy az anyagoknak olyan csoportjai, amelyek toxikusak, perzisztensek és képesek a bio-akkumulációra, továbbá az olyan anyagok, illetőleg az anyagok olyan csoportjai, amelyek az előbbiekkal egyenértékű problémákat okoznak;

Favr. 36.

szennyezés: szennyező anyag, illetve energia közvetlen vagy közvetett bevezetése a környezetbe, amely káros lehet a földtani közeg, felszín alatti víz állapotára, az emberi egészségre, az ökoszisztémákra, a környezethasználatokra vagy az anyagi tulajdonra, illetve rontja, vagy zavarja a környezet élvezetét;

37.

szennyezettség: szennyező anyagnak a felszín alatti vízben vagy a földtani közegben terhelés, illetve szennyezés hatására kialakuló, szennyezettségi határértékeket meghaladó koncentrációja;

38.

szennyező anyag: minden anyag, ami nem természetes okból a földtani közegbe, illetve a felszín alatti vízbe kerülve szennyezést, illetve vízminőség romlást okozhat, ilyenek különösen az e rendelet 1. számú mellékletében szereplő anyagok;

39.

szennyezőforrás: körülhatárolható helyen folyó tevékenység, amiből egyszeri, folyamatos vagy szakaszos terhelés éri (tényleges) vagy érheti (potenciális) a felszín alatti vizet, illetőleg a földtani közeget, amely lehet: pontszerű vagy nem pontszerű (diffúz), illetőleg tényleges, potenciális;

Kbtv.

1. § (1) g) veszélyes anyag: valamennyi, az e törvény 3-5. §-a, illetőleg e törvény hatálybalépéséig irányadó jogszabályok alapján veszélyesként osztályozott anyag;

h)

veszélyes anyagok magyarországi jegyzéke: az e törvény hatálybalépéséig irányadó jogszabályok szerint veszélyesnek minősülő anyagok jegyzéke, kiegészítve az e törvény alapján bejelentett vagy törzskönyvezett veszélyes anyagokkal;

i)

közösségi jegyzék: a 67/548/EGK Irányelv I. számú melléklete szerinti veszélyes anyagok jegyzéke;

Látható, hogy a nemzeti jog szintjén a „szennyező anyag” fogalma egy fogalom-család tagja, amelyben vertikálisan (vagy talán folyamatában inkább) a szennyező forrás és a szennyezettség is szerepel, horizontálisan pedig a veszélyes anyag (veszélyes szennyezés) egészíti ki a rendszert. Természetszerűleg egyes jogágak számára éppen ez a kiegészítés az egyedül lényeges szempont.

A fenti példák áttekintése alapján az a benyomás alakul ki bennünk, hogy a működő jog úgy tűnik, bizonyos tekintetben részletesebb definíciót igényel, mint amit a Rendeletben vagy a Jegyzőkönyvben láthatunk, úgy, hogy a nemzetközi jogi definíciókban benne rejlő megszorító elemek mégsem jelentkeznek.

5.6.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) „Anyag”: természetes állapotban előforduló vagy ipari termelőfolyamatból származó kémiai elemek vagy ezek vegyületei. Eltérő rendelkezés hiányában a jelen rendelkezések vonatkozásában anyagnak kell tekinteni a környezetbe bocsátott (hő-, sugárzás stb.) energiát is.

Magyarázat: A javasolt „anyag” fogalom a Jegyzőkönyv tágabb fogalmára alapoz, ugyanakkor megkísérel közös elemeket is beépíteni a kémiai biztonsági joggal. Az energiával történő kiterjesztést a magyar vízvédelmi jogból javasoljuk átvenni, onnan is a felszín alatti vizekre vonatkozó szabályozás szélesebb kört átfogó meghatározásából.

(2) "Szennyező anyag" alatt értendő azon anyag, vagy anyagok csoportja, amelyek tulajdonságaik, illetve közvetlenül vagy más környezeti elemek közvetítésével a környezetbe történő kijutása révén a környezet vagy az emberi egészség természetes minőségét hátrányosan befolyásolja vagy befolyásolhatja, illetőleg az anyagi javakat károsítja vagy károsíthatja, vagy zavarja a környezet élvezetét;

Magyarázat: Lényegét tekintve az irányadó nemzetközi szabályok átvétele, a felszín alatti vizekre vonatkozó hazai szabályozásból vett kiegészítéssel.

5.7. Fogalom-meghatározások – kibocsátás, telephelyen kívüli átvitel

5.7.1. E-PRTR

2. cikk 10. „kibocsátás”:

a szennyező anyagok környezetbe történő kijutása²⁶ valamilyen – akár szándékosan, akár balesetből származó, akár rutinszerű, akár nem rutinszerű – emberi tevékenység

²⁶ A Rendelet és a Jegyzőkönyv angol szövege szó szerint megegyezik. Ehhez képest a két szöveg hivatalos magyar fordítása meglehetősen különböző, ami természetesen egy ilyen bonyolult szöveg esetén teljesen érthető. Egyebekben igyekeztünk a két magyar szöveget összehangba hozni, de a teljes azonosságra nem törekedtünk azokban az esetekben, amikor mind a két megoldást elfogadhatónak tartottuk. A jelen esetben az „introduction” kifejezésre a Jegyzőkönyv

eredményeképpen, beleértve a kiömlést, emissziót²⁷, bevezetést, visszasajtolást, elhelyezést vagy lerakást, akár végső szennyvíztisztítással nem rendelkező csatornahálózaton keresztül.

2. cikk 11.

„átvitel²⁸ a telephelyről”: a hasznosításra vagy ártalmatlanításra szánt hulladéknak és a szennyvíztisztításra szánt szennyvízben lévő szennyező anyagoknak az üzem határán túlra történő szállítása.

A kibocsátás szándékosan szélesebb kört ölel fel, mint a szennyezés, a fogalom fordításában gondolatjelben szereplő fogalmi elemek és a kibocsátási formák példálózó felsorolása is ezt kívánják megerősíteni.

A korábbi tervezetekhez képest a Rendelet végleges szövege a hulladék kijuttatását a telephelyről és a szennyvíztisztításra szánt anyag kiszállítását összevonta.

Az UNECE Útmutója szerint a kibocsátás több egyéb a témakörben használatos fogalmat magába foglal, így egyebek közt az „emissziót”, amit általában pontforrásokra vonatkoztatnak és a bevezetést, amit viszont a vizek szennyezésével kapcsolatban használnak. Egy további lényeges kérdésre hívja fel az Útmutó a figyelmet: jóllehet a kibocsátás csak emberi tevékenységgel lehet kapcsolatos, tehát természeti jelenségekből (pl. vulkánkitörés) származó kibocsátásokat egyetlen üzemnek sem kell jelenteni, a természeti jelenségek közvetítésével, de az üzemből származó kibocsátásokat (pl. ha egy árvíz a

magyar szövegében foglalt „bevezetés” a legszorosabb megfelelő, ugyanakkor tartalmilag a „kijutás” egy kicsit talán jobban illeszkedik a Rendelet szellemiségéhez.

²⁷ Az „emitting” kifejezést a hivatalos szöveg „kisugárzással” fordította, amely a szövegkörnyezetben túl szűk jelentéstartalmú, helyette a Jegyzőkönyv fordításánál használt általánosabb kifejezés, a „kibocsátás” megfelelő lett volna, de ezt a kifejezést a fogalom címében már felhasználtuk. Ha a fordítás közben holtpontra jutunk, akkor általában megpróbáljuk az eredeti kifejezést „magyarítani”, ezt tettük most is.

²⁸ A hivatalos fordítás „elszállítás” kifejezést tartalmaz, amelyet a „release” kifejezés következetes fordításának szellemében az „átvitel” kifejezéssel javasoljuk magyarul visszaadni.

folyóba mos vegyi anyagokat), már mindenképpen jelenteni kell, mégpedig természetesen a balesetek kategória alatt²⁹.

Amint azt az 5. cikk (1) bekezdésből láthatjuk majd, a szilárd hulladékok esetén a jelentés a hulladék össz-mennyiségét tartalmazza majd, a folyékony hulladékok esetén viszont szennyezőanyag-specifikus, független az oldottság mértékétől. Ez a különbségtétel már az átvitel definíciójában is megjelenik.

5.7.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

A "Kibocsátás" alatt értendő szennyező anyag emberi tevékenység eredményeként történő bármilyen³⁰ bevezetése a környezetbe, függetlenül attól, hogy szándékos, vagy véletlenszerű, rendszeres, vagy nem rendszeres, kiömlés, kibocsátás, kieresztés, besajtolás³¹, elhelyezés, vagy lerakás formájában történik, vagy a csatornahálózaton keresztül végső szennyvízkezelés nélkül;

A "Telephelyen kívüli átvitel³²" alatt értendő a szennyező anyagok, vagy hulladékok elhelyezési, vagy energiakinyerési célú, az üzem³³ határain kívülre történő szállítása, ill. szennyező anyagok szennyvízben történő kijuttatása szennyvízkezelés céljára;

A „kibocsátás” definíciója (az eredeti szövegben szó szerint, a fordításban lényegét tekintve) megegyezik a Rendeletben és a Jegyzőkönyvben. A második definíció tekintetében azonban lényeges eltérés, hogy a Jegyzőkönyv szerint nem csak a hulladékok, hanem a szennyező anyagok átvitele is a fogalomhoz tartozik. Ez igen lényeges, a PRTR

²⁹ UNECE Útmutató, 29-30. old.

³⁰ Az angol szövegben az „any” a „human activity” jelzője, így mi is áttettük a „szennyező anyag” kifejezés elől a „bevezetés” kifejezés elé.

³¹ A hivatalos fordítás „bejuttatást” írt a véleményünk szerint kifejezetten a felszín alatti vizekre vonatkozó „injecting” kifejezésre.

³² Ld. az előző lábjegyzetet.

³³ Helytelenül használta a hivatalos fordítás a „létesítmény” (installation) kifejezést az angol szövegben szereplő „üzem” (facility) kifejezés helyett.

lényegét illető eltérés, hiszen a jogintézmény elsődleges célja, hogy a különböző telephelyen belüli és kívüli környezetveszélyeztető magatartások egyként nyomon követhetők legyenek. A hulladék szubjektív elemekkel is terhelt, korlátozott fogalom³⁴, véleményünk szerint tehát a szennyező anyagok általános fogalmának szerepeltetése garanciával szolgálhat arra, hogy valóban minden telephelyen kívülre kerülő anyag ellenőrzés alatt maradjon.

5.7.3. A meglévő magyar jogszabályok

Fvr.

3. § 17. vízterhelés: vízzennyező anyag felszíni vízbe bocsátása;

18.

vízzennyező anyag kibocsátása (a továbbiakban: kibocsátás): vízzennyező anyag, hőenergia közvetlenül vagy közvetetten felszíni vízbe juttatása;

Favr.

3. § 25. közvetlen bevezetés (kibocsátás) a felszín alatti vízbe: szennyező anyag bejutása tevékenység következtében a felszín alatti vízbe anélkül, hogy az a földtani közegen átszivárogná;

26.

közvetlen bevezetés (kibocsátás) a földtani közegbe: szennyező anyag bejutása tevékenység következtében a földtani közegbe, illetve közvetlen érintkezésbe kerülése a földtani közeggel, kivéve a levegőből történő kiülepedést

36.

szennyezés: szennyező anyag, illetve energia közvetlen vagy közvetett bevezetése a környezetbe, amely káros lehet a földtani közeg, felszín alatti víz állapotára, az emberi egészségre, az ökoszisztémákra, a környezethasználatokra vagy az anyagi tulajdonra, illetve rontja, vagy zavarja a környezet élvezetét;

37.

szennyezettség: szennyező anyagnak a felszín alatti vízben vagy a földtani közegben terhelés, illetve szennyezés hatására kialakuló, szennyezettségi határértékeket meghaladó koncentrációja;

³⁴ Ld. dr. Kiss Csaba: A hulladék veszélyes fogalma, Jegyző, 2003/1-2. szám.

A magyar jogban a PRTR személete, dacára az IPPC jogintézmény több, mint fél évtizedes jelenlétének, egyáltalán nem gyökeresedett meg – legalábbis ezt a következtetést vonhatjuk le abból, hogy az átvitel fogalmát a hazai környezeti jog és rokonterületi jogok egyáltalán nem ismerik, a kibocsátás fogalma pedig csak korlátozottabb változatában, lényegében a szennyezés fogalma képében létezik nálunk. Ráadásul a szennyezést egyes jogszabályok további megszorító módon értelmezik, kifejezetten csak a határértékeket meghaladó kibocsátásokat értik rajta.

A levegőből történő kiülepedés tekintetében, bár a vízvédelmi jogban helye lehet, a H-PRTR szabályozásnak külön figyelmet kell fordítania majd arra, nehogy ez a korlátozó szemlélet a szabályainak (és a teljes kontrol elvének) gyakorlati végrehajtását akadályozhassa majd. Ugyanez vonatkozik a már említett határértékekre, mint korlátozó fogalmi elemre is.

5.7.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) „kibocsátás”: a szennyező anyagok környezetbe történő kijutása valamilyen – akár szándékosan, akár balesetből származó, akár rutinszerű, akár nem rutinszerű – emberi tevékenység eredményeképpen, beleértve a kiömlést, emissziót, bevezetést, visszasajtolást, elhelyezést vagy lerakást, illetőleg továbbítást végső szennyvíztisztítással nem rendelkező csatornahálózaton keresztül.

(2) A kibocsátás fogalmába kell érteni a levegőből történő kiülepedést is és minden az (1) bekezdésben írt fogalomnak megfelelő kibocsátást tekintet nélkül arra, hogy a koncentrációja a szennyezettségi határértékeket meghaladja-e.

(3) „átvitel a telephelyről”: a hasznosításra vagy ártalmatlanításra szánt szennyező anyagoknak vagy hulladéknak, továbbá a szennyvíztisztításra szánt szennyvízben lévő szennyező anyagoknak az üzem határán túlra történő szállítása.

Magyarázat: Az (1) bekezdés a Rendelet fogalmának szó szerinti átvétele, azzal, hogy a magyar joggyakorlat számára a gördülékeny, ellentmondás-mentes jogalkalmazás érdekében szükségesnek látszik a (2) bekezdésben hozzá kapcsolódó magyarázó, értelmező rendelkezés is egyes vízvédelmi jogszabályainkból kiindulva.

A (3) bekezdés a Rendelet szövege a Jegyzőkönyvben szereplő többlet fogalmi elemmel kiegészítve.

5.7.5. Módosítandó jogszabályok

5.7.5.1. Egyéb módosítások

A Koup Kft. tanulmánya felhívja a figyelmet arra, hogy a jogalkotó figyelme terjedjen ki az azonos telephelyen belül lévő üzemek közötti átvitelre is. Egyetértünk a javaslattal, mivel, bár a Rendelet és a Jegyzőkönyv szabályai e tekintetben egyértelműek, a magyar hulladékgazdálkodási jogban valóban létezik egy olyan „szállítás” fogalom, amely a hulladéknak csak a telephelyen kívüli mozgatására vonatkozik, holott, mint a Rendelet és a Jegyzőkönyv egybehangzó fogalomrendszeréből kitűnik, egy telephelyen belül több üzem is elhelyezkedhet³⁵. Miután azonban a Rendelet magyar fordításában az „elszállítás” kifejezést „átvitelre” módosítottuk, a Kft. javaslatával ellentétben a Hgtv. fogalmának módosítására véleményünk szerint már nem lesz szükség.

5.8. Fogalom-meghatározások – diffúz források

5.8.1. E-PRTR

2. cikk 12.

„diffúz források”: sok kisebb vagy elszórt forrás, amelyekből szennyező anyagok a földtani közegbe, a levegőbe vagy a vízbe kerülhetnek kibocsátásra, amelyek e

³⁵ Koup Kft: tanulmány a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium részére, az E-PRTR Rendelet és a PRTR Jegyzőkönyv hazai jogrendszerbe ültetéséhez szükséges jogalkotási feladat keretében összehasonlító elemzés (első változat, 2006 május). A tanulmány 20. oldalán található a hivatkozott rész, ugyanitt hivatkozik a tanulmány a Hgtv. 3. § o.) pontjában szereplő „szállítás” fogalomra.

környezeti elemekre gyakorolt együttes hatása jelentős lehet, és amelyek esetében nem praktikus a jelentések begyűjtése egyedileg minden egyes forrásból.

Nem osztjuk azokat a nézeteket, amelyek szerint az E-PRTR (és a Jegyzőkönyv) „diffúz forrás” fogalma alapjaiban különbözne a más jogszabályokban alkalmazott „nem pontforrás” fogalomtól. Valóban kitágította az új szabályozás a fogalom jelentéstartományát a több kisebb pontforrással, ugyanakkor a hagyományos „nem pontforrások” pl. a mezőgazdaság egyes területeiről továbbra is szintén a fogalom alá tartoznak. A „szétszórt” kifejezést ugyanis véleményünk szerint a jelen esetben nem csak a megszámlálható kis pontforrásokra kell alkalmazni, hiszen akkor a jogalkotó számára a fogalom behatárolásához elegendő lett volna a „sok kisebb” jelző is.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy az „együttes hatás” nem csupán a hatások mechanikus összeadódását jelenti, hanem a hatások közötti kölcsönhatásokat, vagy a hatások és a hatásviselők interakciójából előálló hatásokat is ide kell érteni. Ezt a gazdagabb jelentést egyébként az eredeti angol szöveg (combined impact) talán jobban visszaadja.

5.8.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

2. cikk 9.

"Diffúz források" alatt értendők azok a nagy számban előforduló³⁶ kisebb, vagy szétszórt források, amelyekből szennyező anyagok juthatnak a földbe, levegőbe, vagy vízbe, és amelyek együttes, előző közegekre kifejtett hatása jelentős lehet, és amelyek esetében nem praktikus³⁷ az, hogy az egyes forrásokról külön készítsenek jelentést;

³⁶ A Jegyzőkönyv szövegének hivatalos magyar verziójában az angol szöveg „many” jelzőjének megfelelője semmilyen formában nem szerepelt.

³⁷ A stilisztikai különbségeken túlmutató fordítási eltérés az „impractical” „nem kivihetőnek” fordítása a hivatalos magyar szövegben, hiszen az, hogy valami fizikailag nem lehetséges, élesen elkülönül attól, hogy valami lehetséges ugyan, de gyakorlati szempontból nem ésszerű a kivitelezése. Ezért a Rendelet magyar fordításában szereplő „nem praktikus” kifejezést ültettük át a Jegyzőkönyv magyar szövegébe is, bár fontolóra vettük a „nem ésszerű” kicsivel magyarosabb megfogalmazás alkalmazását is.

Az eredeti angol szövegek tekintetében a két definíció szó szerint megegyezik (a magyar fordítások pedig csak lényegtelen stilisztikai jegyekben térnek el, csak emiatt nem változtattunk rajtuk).

5.8.3. A meglévő magyar jogszabályok

Favr.

3.§ 7. nem pontszerű (diffúz) szennyezőforrás: olyan szennyezőforrás, amelyet térben nagy kiterjedésű területhasználat (így például a településeken belüli egyedi szennyvízelhelyezés együttes hatása, közlekedés, növényvédőszer- és műtrágyahasználat, állattartás, kivéve az állattartó telepeket) alkot, illetve, ha az egyes tevékenységekhez kötődő terhelés nem határolható le,

Lr.

10. § (1) Helyhez kötött diffúz légszennyező forrásnak kell tekinteni a levegőterhelést okozó, pontforrásnak nem minősülő kibocsátó felületet (pl. nyílás, légző, biztonsági lefúvató szelep, tartósan nyitott ablak vagy ajtó, továbbá telephely burkolatlan, parkosítatlan területe, meddőhányó, hulladéklerakó stb.), a szabadban, félig zárt vagy zárt térben végzett műveletet, technológiát, anyagtárolást. A helyhez kötött diffúz légszennyező forrást úgy kell kialakítani, működtetni, fenntartani, hogy abból a lehető legkevesebb légszennyező anyag kerüljön a környezetbe.

Lhr.

1. § c) a pontforrásnak nem minősülő helyhez kötött légszennyező források (a továbbiakban: diffúz forrás)

Többlet definíciós elem a magyar vízvédelmi jogban a nagy térbeli kiterjedés, ami hasznos magyarázó kiegészítés lehet a példákkal együtt, azonban körültekintéssel kell kezelni, nehogy a Rendeletben szereplő fogalom hatókörét leszűkítően lehessen értelmezni. Az állattartó telepek, szemben a szétszórt egyedi állattartással, nem diffúz, hanem pontforrásnak minősülnek – ez a megkülönböztetés mindenképpen logikus és fontos lehet a H-PRTR szempontjából is.

Eltérő szemléletű a levegőtisztaság-védelmi jog. Két jogszabályában is kifejezetten kimondja, hogy ebben a jogágazatban minden szennyezőforrás diffúz forrásnak minősül, ami nem pontszerű. A példait a levegőtisztaság-védelmi jog viszont érdekes módon egy másik

nagyságrendben határozza meg, ami jó kiegészítése lehet a vízvédelmi jogban látott példákknak.

5.8.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) „diffúz források”: több kisebb vagy elszórt forrás, amelyekből szennyező anyagok a földtani közegbe, a levegőbe vagy a vízbe kerülhetnek kibocsátásra, amelyek e környezeti elemekre gyakorolt együttes hatása jelentős lehet, és amelyek esetében nem praktikus a jelentések begyűjtése egyedileg minden egyes forrásból.

(2) A diffúz források általában térben nagy kiterjedésű területhasználattal függenek össze (mint például a településeken belüli egyedi szennyvízelhelyezés együttes hatása, közlekedés, növényvédőszer- és műtrágyahasználat, állattartás, ide nem értve a különálló szennyezőanyag kibocsátónak minősülő állattartó telepeket).

(3) Diffúz forrásnak minősül továbbá minden pontforrásnak nem minősülő kibocsátó felület (pl. nyílás, légző, biztonsági lefúvató szelep, tartósan nyitott ablak vagy ajtó, továbbá telephely burkolatlan, parkosítatlan területe, meddőhányó, hulladéklerakó stb.), illetőleg a szabadban, félig zárt vagy zárt térben végzett művelet, technológia, anyagátrolás, amely szennyezőanyag kibocsátással jár.

Magyarázat: Az (1) bekezdés a Rendelet és a Jegyzőkönyv egybehangzó szövegének átvétele, amelyet fontosnak tartanánk kiegészíteni a magyar vízvédelmi jog és levegőtisztaság-védelmi jog által bevezetett *területhasználati módokra*, illetőleg egyes *épületelemekre*, épületeken kívüli kisebb *területekre* vagy egyes *tevékenységekre* alapított „diffúz forrás” meghatározásaival. Ezek a kiegészítések egyfelől diszpozitív megfogalmazásban történtek (a (2) bekezdés), másfelől csupán elvi megközelítések, tehát kifejezetten csak a ajánló, a joggyakorlatot orientáló szerepet szánnánk nekik. Fontosnak tartjuk ugyanis a teljeskörűség érvényesítését legalább a definíció szintjén, azután viszont a jogalkotó már eldöntheti, hogy ebből a diffúz forrás körből melyek azok, amelyekkel

kapcsolatban az adatszolgáltatást, számítást ésszerűen megkövetelheti (a gazdaságos teljeskörűség elvének megfelelően).

5.9. Fogalom-meghatározások – hulladék, veszélyes hulladék és szennyvíz

5.9.1. E-PRTR

2. cikk 13. „hulladék”: a hulladékokról szóló, 1975. július 15-i 75/442/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének a) pontjában meghatározott bármely anyag vagy tárgy. E szerint:

„Hulladék: bármilyen anyag vagy tárgy az I. mellékletben meghatározott kategóriákban, amelynek birtoklásával³⁸ a birtokosa felhagy, felhagyni szándékozik vagy felhagyni köteles”

Az I. mellékletben a következő hulladék kategóriák szerepelnek:

- 1. Termelési vagy fogyasztási maradványok, amelyeket az alábbi kategóriák nem nevesítenek**
- 2. Meghatározatlan termékek**
- 3. Termékek amelyek felhasználhatósági ideje lejárt**
- 4. Elfolyt, elveszett vagy más rendellenességen átment anyagok, ideértve bármilyen anyagot, felszerelést stb. amely a rendellenesség folytán szennyeződött**
- 5. Olyan anyagok, amelyek tudatos cselekvés folytán szennyeződtek el vagy keveredtek földdel (pld. tisztítási műveletek maradványai, csomagolóanyagok, tárolóedények stb.)**
- 6. Használhatatlanná vált részek (pld. elhasznált elemek, kimerült katalizátorok stb.)**
- 7. Anyagok, amelyek többé nem használhatók kielégítően (pld. szennyezett savak, oldószerek, kimerült kiegyenlítő sók stb.)**
- 8. Ipari folyamatok maradványai (pld. salak, seprű)**

³⁸ Az Irányelv hivatalos magyar fordításában szereplő „birtokosa megvállik” stb. kifejezések helyett a „birtoklásával felhagy” stb. kifejezések alkalmazását javasoljuk, mivel véleményünk szerint a hulladék fogalma szempontjából a birtoklás ténye maga (és nem a birtokos egyéb, jogi relevanciával kevésbé bíró tevékenységei) a lényeges.

9. Szennyezés-megelőzési folyamatok maradékanyagai (pld. tisztító üledék, filter por, elhasznált filterek stb.)
10. Gépészeti, fémmegmunkálási maradványok (pld. esztergaforgács, hengerreve stb.)
11. Nyersanyag kitermelés és feldolgozás maradványai (pld. bányászati meddő, túlfolyás olajmezőkön stb.)
12. Lerontott összetételű anyagok (pld. PCB-kkel szennyezett olajok stb.)
13. Bármilyen anyagok, vegyületek vagy termékek, amelyek használatát jogszabályok megtiltották
14. Termékek, amelyeket birtokosuk nem kíván tovább használni (pld. mezőgazdasági, háztartási, kereskedelmi vagy üzleti hulladék stb.)
15. Földterületek feltisztítása során keletkezett szennyezett anyagok, vegyületek és termékek
16. Bármilyen olyan anyag, vegyület vagy termék, amely a fenti kategóriák között nem szerepel.

Mivel a Rendeletben hivatkozott 75/442/EGK Irányelvet a 2006/12/EK Irányelv hatályon kívül helyezte, egyetértünk a Koup tanulmánynak azzal a javaslatával, hogy a jövőben a Rendelet szövegének külön megváltoztatása nélkül is az ugyanazon jogalkotótól származó új hulladékos irányelvet kell figyelembe venni a Rendelet hulladék definíciója szempontjából. Ez a jelen esetben egyébként nem jelent semmilyen különbséget, minthogy a 2006-os új Irányelv I. melléklete a korábbi szabályozással szó szerint megegyezik.

2. cikk 14.

„veszélyes hulladék”: a 91/689/EGK irányelv 1. cikkének (4) bekezdésében meghatározott bármely anyag vagy tárgy.

A hivatkozott jogszabály szerint a fogalom a következő:

1. cikk (4)

- az a hulladék, amely szerepel a 75/442/EGK irányelv 18. cikke szerinti eljárásnak megfelelően, ezen irányelv I. és II. melléklete alapján, ezen irányelv végrehajtását legalább hat hónappal megelőzően létrehozott jegyzéken. Ezeknek a hulladékoknak rendelkezniük kell a III. mellékletben felsorolt egy vagy több tulajdonsággal. A

jegyzékben figyelembe veszik a hulladék eredetét és összetételét, valamint ha az szükséges, a koncentráció határértékeit. Ezt a jegyzéket rendszeresen felülvizsgálják, és szükség szerint az említett eljárással átdolgozzák,

- bármely más hulladék, amely valamely tagállam megítélése szerint rendelkezik a III. mellékletben felsorolt tulajdonságok valamelyikével. Ezekről az esetekről tájékoztatják a Bizottságot, és a jegyzékbe történő felvétel érdekében azokat felülvizsgálják a 75/442/EGK irányelv 18. cikke szerinti eljárással.

Láthatjuk, hogy az európai környezetvédelmi jog tételes felsorolása a veszélyes hulladékokról nem kizárólagos, ám megköveteli, hogy a tagállamok rendelkezzenek ilyen listákkal, az egyes hulladékfajták veszélyességének egyedi eljárásokban történő megállapítása ugyanis jogbizonytalansághoz vezethet.

A III. mellékletben szereplő tulajdonságok nem kimentő jellegűek, a listán szereplő összes anyag minden körülmények között a veszélyes hulladék fogalma alá tartozik az E-PRTR rendelet alkalmazási körén belül. A szóban forgó tulajdonságoknak annyiban van jelentőségük, hogy a lista összeállításánál nemzeti szinten az egyik kiindulópontot képezik, az eredet, az összetétel és a koncentráció szempontjai mellett.

2. cikk 15.

„szennyvíz”: a települési szennyvíz kezeléséről szóló, 1991. május 21-i 91/271/EGK tanácsi irányelv 2. cikkének 1., 2. és 3. pontjában meghatározott települési, háztartási és ipari szennyvíz, és bármely más – a benne található anyagok vagy tárgyak miatt közösségi jogi szabályozás alá eső – használt víz.

A jelzett rendelkezés a következőket határozza meg:

2. cikk

(1) „települési szennyvíz”: a háztartási szennyvíz vagy a háztartási és ipari szennyvíz illetve csapadékvíz keveréke;

(2) „háztartási szennyvíz”: a lakóterületek és szolgáltató üzemek szennyvize, amely főleg emberi anyagcseréből és háztartási tevékenységből származik;

(3) „ipari szennyvíz”: minden olyan szennyvíz, amelyet valamely ipari vagy kereskedelmi tevékenység folytatására szolgáló helyről bocsátanak ki, és amely nem háztartási szennyvíz és csapadékvíz.

Eltérően az eddig alkalmazott megoldástól, az európai jogalkotó itt nem csupán egy konkrétan meghatározott irányelvre utal a definíció kereteinek kitöltése érdekében, hanem a teljes közösségi jogra. Ennek alapján a szennyvíz fogalma szempontjából a Rendelet 2. cikk (16) bekezdése értelmében figyelembe kell vennünk minden olyan közösségi jogszabályt, amely olyan vizekre vonatkozik, amelyekben meghatározott anyagok vagy tárgyak találhatóak.

5.9.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

2. cikk 11.

“Hulladék” alatt értendők olyan anyagok vagy tárgyak, amelyek(et):

- a) ártalmatlanítottak vagy anyagkinyerésre felhasználtak;**
- b) ártalmatlanítani szándékoznak vagy, anyagkinyerésre szándékoznak felhasználni;**
vagy
- c) ártalmatlanítását vagy anyagkinyerését nemzeti jogszabály írja elő;**

Eltételezve attól, hogy hulladék kategóriákat a Jegyzőkönyv nem határozza meg, egész más megközelítésű a Rendelet hulladék fogalma, mint a Jegyzőkönyvé. Láthatjuk, hogy amíg a Jegyzőkönyv a hulladékgazdálkodási folyamat vagy másképpen a hulladék életciklusa vége felől közelít, addig a Rendelet az elejéről. A két halmaz korántsem fedi egymást, sőt, megkockáztatjuk, hogy a kettő között még mindig lehet egy harmadik halmaz, amelyet szintén nyugodtan hulladéknak nevezhetünk (pl. a birtokos a birtoklással még nem hagyott fel, de már nem használja az anyagot semmire, jó ha nem szállítja egyik telephelyéről a másikra, viszont a költségek vagy egyéb tényezők miatt az ártalmatlanítás lehetősége sem merül fel).

2. cikk 12.

"Veszélyes hulladék" alatt értendő az a hulladék, amelyet nemzeti jogszabály rendelkezései veszélyesnek nyilvánítanak,

13.

"Egyéb hulladék" jelenti azon hulladékot, amely nem minősül veszélyes hulladéknak;

14.

A "Szennyvíz" jelenti azon elhasznált vizet, amely a nemzeti jogszabályok rendelkezéseinek hatálya alá tartozó anyagféléseket és anyagokat tartalmaz.

A Jegyzőkönyv veszélyes hulladék, egyéb hulladék és szennyvíz fogalmai nem jelentenek nagy jogharmonizációs problémát a Rendelet számára, amely a középső fogalmat nem is tartalmazza, nyilvánvalóan azért, mert egyszerű jogszabály-szerkesztési megoldásnak tartja, nem pedig tartalmi definíciónak.

5.9.3. A meglévő magyar jogszabályok

Hgtv.

3. § a) hulladék: bármely, az 1. számú melléklet szerinti kategóriák valamelyikébe tartozó tárgy vagy anyag, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik, vagy megválni köteles;

1. sz. melléklet:

- Q1 A továbbiakban másként meg nem határozott termelési, szolgáltatási vagy fogyasztási maradékok
- Q2 Előírásoknak meg nem felelő, selejt termékek
- Q3 Lejárt felhasználhatóságú, szavatosságú termékek
- Q4 Kiömlött, veszendőbe ment, vagy egyéb kárt szenvedett anyagok, beleértve a baleset következtében szennyeződött anyagokat, eszközöket stb. is
- Q5 Tervezett tevékenység következtében szennyeződött anyagok (tisztítási műveletek maradékai, csomagolóanyagok, tartályok stb.)
- Q6 Használhatatlanná vált alkatrészek, tartozékok (elhasznált szárazelemek, kimerült katalizátorok stb.)
- Q7 A további használatra alkalmatlanná vált anyagok (szennyeződött savak, oldószerke, kimerült edzősók stb.)
- Q8 Ipari folyamatok maradék anyagai (salakok, üstmaradékok stb.)
- Q9 Szennyezéscsökkentő eljárások maradékai (gázmosók iszapja, porleválasztók pora, elhasznált szűrők, szennyvíziszapok stb.)
- Q10 Gépi megmunkálás, felületkezelés maradék anyagai (esztergaforgács, reve stb.)

- Q11 Ásványi nyersanyagok kitermelésének és feldolgozásának maradékai (pl. ércbányászati meddő, olajkitermelés hulladékai stb.)
- Q12 Tiltott anyagokat tartalmazó termékek (PCB-tartalmú olajok stb.)
- Q13 Bármely anyag vagy termék, amelynek használatát jogszabály tiltja
- Q14 A birtokosa számára tovább nem használható anyagok (mezőgazdasági, háztartási, irodai, kereskedelmi és bolti hulladékok stb.)
- Q15 Talajtisztításból származó szennyezett anyagok
- Q16 Bármely más hulladékká vált anyag vagy termék, amely nem tartozik a fenti kategóriákba

Ez az új szabályozás a hulladék fogalmát tekintve szinte szó szerint megegyezik a rendelet fogalmával, az ugyanakkor az 1. sz. mellékletben szereplő kategóriák közül hiányzik a „meghatározatlan termék” kategória, ami több, mint sajnálatos, tekintettel arra, hogy a hulladék fogalmával történő legtöbb visszaélés a hazai joggyakorlatban éppen a statisztikai termékjegyzékekbe való bejegyeztetéssel történik, amely esetekben a „termék” valójában gazdasági, kereskedelmi, technikai értelemben semmi másra nem jó, mintsem hulladékok, főleg pedig veszélyes hulladékok időleges vagy végleges eltüntetésére.

b) veszélyes hulladék: a 2. számú mellékletben felsorolt tulajdonságok közül eggyel vagy többel rendelkező, illetve ilyen anyagokat vagy összetevőket tartalmazó, eredete, összetétele, koncentrációja miatt az egészségre, a környezetre kockázatot jelentő hulladék;

A 2. sz. mellékletben a következő tulajdonságok szerepelnek részletes meghatározással: 1. robbanó, 2. oxidáló, 3. tűzveszélyes, 4. kevésbé tűzveszélyes, 5. irritáló vagy izgató, 6. ártalmas, 7. mérgező, 8. karcinogén, 9. maró (korrozív), 10. fertőző, 11. reprodukciót és az utódok fejlődését károsító, 12. mutagén, 13. olyan anyagok és készítmények, amelyek vízzel, levegővel vagy savval érintkezve mérgező vagy nagyon mérgező gázokat fejlesztenek, 14. anyagok és készítmények, amelyek hajlamosak arra, hogy belőlük a lerakást követően valamely formában – pl. kimosódás – a felsorolt tulajdonságok bármelyikével rendelkező anyag keletkezik, 15. környezetre veszélyes.

Tanulságos ez a felsorolás annyiban, hogy eleve hidat képez a kémiai biztonsági jog felé azzal, hogy lényegében annak a fogalomrendszerével dolgozik, azaz az anyagok és készítmények (substances and preparations) vonatkozásában fogalmazza meg a veszélyes tulajdonságokat.

c) települési hulladék: a háztartásokból származó szilárd vagy folyékony hulladék, illetőleg a háztartási hulladékhhoz hasonló jellegű és összetételű, azzal együtt kezelhető más hulladék;

d) folyékony hulladék: az a hulladékká vált folyadék, amelyet nem vezetnek el, és nem bocsátanak ki szennyvízelvezető hálózaton, illetve szennyvíztisztító telepen keresztül;

Fvr.

3. § 13. veszélyes anyagok: az olyan anyagok vagy az anyagoknak olyan csoportjai, amelyek toxikusak, perszisztensek és képesek a bio-akkumulációra, továbbá az olyan anyagok, illetőleg az anyagok olyan csoportjai, amelyek az előbbiekkal egyenértékű problémákat okoznak;

Fvr.

3. § 20. szennyvíz (használt víz): a termelési, szolgáltatási, fogyasztási tevékenység során használt, a használat - illetve az üzemi területen összegyűlő csapadékvizek esetében bemosódás vagy keveredés - következtében fizikai, kémiai vagy biológiai minőségében megváltozott, vízszennyező anyagot tartalmazó víz;

Kbtv.

2. § g) veszélyes anyag: valamennyi, az e törvény 3-5. §-a, illetőleg e törvény hatálybalépéséig irányadó jogszabályok alapján veszélyesként osztályozott anyag;

2. § h)

veszélyes anyagok magyarországi jegyzéke: az e törvény hatálybalépéséig irányadó jogszabályok szerint veszélyesnek minősülő anyagok jegyzéke, kiegészítve az e törvény alapján bejelentett vagy törzskönyvezett veszélyes anyagokkal;

Ehr.

2. § a) egészségügyi hulladék: az egészségügyi ellátásban keletkező humán biológiai anyagok, veszélyes hulladékok és a települési hulladéknak megfelelő hulladékok;

b) veszélyes hulladék: az egészségügyi ellátásban keletkező veszélyes hulladékok a 18 01 06 kódszámú veszélyes anyagokat tartalmazó vagy abból álló vegyszerek, a 18 01 08 kódszámú citotoxikus és citosztatikus gyógyszerek és a 18 01 10 kódszámú fogászati célokra használt amalgám hulladéakai;

c) különleges kezelést igénylő (fertőző) 18 01 03 kódszámú veszélyes hulladékok: (...)

Érdekes módon a hulladékgazdálkodási jog és a kémiai biztonsági jog imént hivatkozott szoros tartalmi összefüggése a definíciókban nem egyedi eset, a felszín alatti vizes rendelet sem hulladékgazdálkodási-környezetvédelmi definíciót ad a veszélyes anyagokról, hanem inkább a kémiai biztonsági jogból kölcsönzött fogalmakkal operál.

A szennyvíz tekintetében a vízvédelmi jog – mint elsődlegesen érdekelt jogterület – meghatározása mindenképpen fokozott figyelmet érdemel majd a jogalkotótól, mivel úgy tűnik, szakmailag (természettudományosan) jobban megalapozott fogalmat dolgozott ki.

Végül rá kell mutatnunk a kémiai biztonsági jogban meglévő alapvető szemléleti különbségre: az ott szereplő listák mindenképp taxatívák, szemben a hulladékgazdálkodási jog „biztonsági”, minimalista megközelítésével.

5.9.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) Hulladék: bármilyen anyag vagy tárgy az I. mellékletben meghatározott kategóriákban, amelynek birtoklásával a birtokosa felhagy, felhagyni szándékozik vagy felhagyni köteles.

(2) Amennyiben nem esik egybe az (1) bekezdésben foglaltakkal, hulladék alatt értendők olyan anyagok vagy tárgyak is, amelyek(et):

a) ártalmatlanítottak vagy anyagkinyerésre felhasználtak;

b) ártalmatlanítani szándékoznak vagy, anyagkinyerésre szándékoznak felhasználni;
vagy

c) ártalmatlanítását vagy anyagkinyerését nemzeti jogszabály írja elő;

(3) Abban az esetben, ha egy anyaggal kapcsolatban a fenti (1) és (2) bekezdésekben meghatározottak kétségesek, az anyag birtokosa köteles bizonyítani, hogy az illető anyag nem hulladék, hanem ténylegesen meghatározott nyersanyag vagy termék kategória alá tartozik.

Magyarázat: A Rendelet (az (1) bekezdésben) és a Jegyzőkönyv (a (2) bekezdésben) szabályainak együttes alkalmazásával kialakított szöveg, azzal, hogy javasoljuk a két megközelítéssel is fennálló közbenső esetek (ld. a probléma kifejtését a fenti b) pontban) jogalkotói kezelését is.

(3) „Veszélyes hulladék” az a hulladék, amelyet a környezetvédelmi és vízügyi miniszter a jelen rendelet végrehajtásának céljára kiadott külön jogszabály mellékletében szereplő jegyzékben a jelen rendelet I. és II. mellékletéből kiindulva meghatároz. Ezeknek a hulladékoknak rendelkezniük kell a III. mellékletben felsorolt egy vagy több tulajdonsággal és figyelembe kell venni a hulladék eredetét és összetételét, valamint ha az szükséges, a koncentráció határértékeit.

(4) A (3) bekezdésben írt a jegyzék megalkotásának és felülvizsgálatának eljárása során, mind a koncepcionális, mind pedig a szövegszerű javaslatok elkészítése előtt konzultálni kell az érintett társadalmi és szakmai szervezetekkel. A szervezetek írásos javaslatait és az azokra adott ténybeli, szakmai és jogi választ nyilvánosságra kell hozni és a rendelet megalkotásánál megfelelően figyelembe kell venni.

Magyarázat: A Rendelet szövege alapján kialakított szöveget ki kellett egészíteni a H-PRTR rendelet szempontjából veszélyes hulladéknak számító lista létrehozásának és időszakonkénti felülvizsgálatának eljárási szabályaival. E tekintetben, mint legközelebbi irányadó eljárást az új összevont IPPC-hatásvizsgálati eljárás szabályait vettük alapul.

A (3) bekezdésben hivatkozott III. sz. mellékletben a Rendelet által hivatkozott európai jog és a hazai jog (a 15. pont kiegészítése és a 16. pont) alapján a következő tulajdonságok kell, hogy szerepeljenek részletes meghatározással: 1. robbanó, 2. oxidáló, 3. tűzveszélyes, 4. kevésbé tűzveszélyes, 5. irritáló vagy izgató, 6. ártalmas, 7. mérgező, 8. karcinogén, 9. maró (korrozív), 10. fertőző, 11. reprodukciót és az utódok fejlődését károsító, 12. mutagén, 13. olyan anyagok és készítmények, amelyek vízzel, levegővel vagy savval érintkezve mérgező vagy nagyon mérgező gázokat fejlesztenek, 14. anyagok és készítmények, amelyek hajlamosak arra, hogy belőlük a lerakást követően valamely formában – pl. kimosódás – a felsorolt tulajdonságok bármelyikével rendelkező anyag keletkezik, 15. környezetre veszélyes (különös tekintettel az ökotoxikus, perzisztens és bio-akkumulatív tulajdonságokra) 16. továbbá az olyan anyagok, illetőleg az anyagok olyan csoportjai, amelyek az előbbiekkal egyenértékű problémákat okoznak;

(5) „Szennyvíz”: a települési, háztartási és ipari szennyvíz, és bármely más – a benne található anyagok vagy tárgyak miatt jogi szabályozás alá eső – használt víz.

(6) Az (5) bekezdés vonatkozásában

a) „települési szennyvíz”: a háztartási szennyvíz vagy a háztartási és ipari szennyvíz illetve csapadékvíz keveréke;

b) „háztartási szennyvíz”: a lakóterületek és szolgáltató üzemek szennyvize, amely főleg emberi anyagcseréből és háztartási tevékenységből származik;

c) „ipari szennyvíz”: minden olyan szennyvíz, amelyet valamely ipari vagy kereskedelmi tevékenység folytatására szolgáló helyről bocsátanak ki, és amely nem háztartási szennyvíz és csapadékvíz.

Magyarázat: Felmerült még a hazai vízvédelmi jogból a „fizikai, kémiai vagy biológiai minőségében megváltozott, vízszennyező anyagot tartalmazó víz” fordulat beillesztése a szövegbe, azonban véleményünk szerint azt a Rendelet átvenni javasolt szövege lefedi.

A vegyes és végrehajtó rendelkezések közé:

Felhatalmazást kap a környezetvédelmi és vízügyi miniszter, hogy a legkésőbb a jelen rendelet hatálybalépését 6 hónappal megelőzően a H-PRTR rendelet szempontjából a veszélyes hulladékok listáját a ... § (1) bekezdése alapján összeállítsa, illetőleg a listát évenként felülvizsgálja.

5.10. Fogalom-meghatározások – hulladék ártalmatlanítás és hulladék hasznosítás

5.10.1. E-PRTR

2. cikk 16.

„ártalmatlanítás”³⁹: a 75/442/EGK irányelv II.A. mellékletében előírt bármely művelet.

Az új hulladék keretirányelv (2006/12/EK) vonatkozó melléklete a következő:

II. A. MELLÉKLET

ÁRTALMATLANÍTÁST SZOLGÁLÓ MŰVELETEK

Megjegyzés: E melléklet célja a gyakorlatban előforduló ártalmatlanítási műveletek felsorolása. A 4. cikkel összhangban a hulladékot az emberi egészség veszélyeztetése nélkül és a környezetet veszélyeztető eljárások vagy módszerek alkalmazása nélkül kell ártalmatlanítani.

D 1 Lerakás a talaj felszínére vagy talajba (például hulladéklerakó stb.)

D 2 Talajban történő kezelés (például folyadékok vagy iszapok talajban történő biológiai lebontása stb.)

D 3 Mélyinjektálás (például szivattyúzható anyagok kutakba, sódómokba vagy természetes üregekbe juttatása stb.)

D 4 Felszíni feltöltés (például folyadékok, iszapok elhelyezése árkokban, mélyedésekben, tározókban vagy lagúnákban stb.)

D 5 Lerakás műszaki védelemmel (például elhelyezés fedett, egymástól és a környezettől elkülönített, szigetelt cellákban stb.)

D 6 Bevezetés víztestbe, a tengerek/óceánok kivételével

D 7 Bevezetés tengerbe vagy óceánba, a tengerfenéken történő elhelyezést is beleértve

³⁹ A hivatalos magyar fordítás tartalmi és nem nyelvtani alapokon áll. Az angol szövegben szereplő „disposal” kifejezést leginkább talán a hulladéklerakásnak felel meg, mivel azonban a hivatkozott melléklet felsorolásából látszik, hogy ennél lényegesen szélesebb hatókörű fogalomról van szó, egyes források ezt inkább az általánosabb „kezelés” kifejezést javasolják. Ezzel szemben, mivel a „kezelést” túl átfogónak (a hasznosítást is magába foglalónak) látjuk a magyar jog alapján legalábbis, a magyar jogi szövegben helyesnek tartjuk a fordító által javasolt „ártalmatlanítás” megoldást.

D 8 E mellékletben máshol nem meghatározott biológiai kezelés, melynek eredményeként létrejövő vegyületeket, keverékeket a D1–D7 és D9–D12 műveletek valamelyikével kezelnek

D 9 E mellékletben máshol nem meghatározott fiziko-kémiai kezelés, melynek eredményeként létrejövő vegyületeket, keverékeket a D1–D8 és D10–D12 műveletek valamelyikével kezelnek (például elpárologtatás, szárítás, kiégetés stb.)

D 10 Hulladékégetés szárazföldön

D 11 Hulladékégetés tengeren

D 12 Tartós tárolás (például tároló tartályok elhelyezése bányában stb.)

D 13 Keverés vagy elegyítés a D1–D12 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében

D 14 Átcsomagolás a D1–D13 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében

D 15 Tárolás a D1–D14 műveletek elvégzése érdekében (a képződés helyén történő átmeneti tárolás és gyűjtés kivételével)

2. cikk 17.

„hasznosítás”: a 75/442/EGK irányelv II.B. mellékletében előírt bármely művelet.

Az új hulladék keretirányelv (2006/12/EK) vonatkozó melléklete a következő:

II. B. MELLÉKLET

HASZNOSÍTÁST SZOLGÁLÓ MŰVELETEK

Megjegyzés: E melléklet célja a gyakorlatban előforduló hulladékhasznosítási műveletek felsorolása. A 4. cikkel összhangban a hulladékot az emberi egészség veszélyeztetése nélkül, és a környezetet veszélyeztető eljárások vagy módszerek alkalmazása nélkül kell hasznosítani.

R1 Fűtőanyagként történő felhasználás vagy más módon energia előállítása

R2 Oldószerek visszanyerése/regenerálása

R3 Oldószerként nem használatos szerves anyagok visszanyerése/újrafeldolgozása (beleértve a komposztálást és más biológiai átalakítási műveleteket is)

R4 Fémek és fémvegyületek visszanyerése/újrafeldolgozása

R5 Egyéb szerves anyagok visszanyerése/újrafeldolgozása

R6 Savak és lúgok regenerálása

R7 Szennyezéscsökkentésre használt anyagok összetevőinek visszanyerése

R8 Katalizátorok összetevőinek visszanyerése

R9 Olajok újrafinomítása vagy más célra történő újrahhasználata

R10 Talajban történő hasznosítás, amely mezőgazdasági vagy ökológiai szempontból előnyös

R11 Az R1–R10 műveletek bármelyikéből származó hulladék hasznosítása

R12 Átalakítás az R1–R11 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében

R13 Tárolás a R1–R12 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében (a képződés helyén történő átmeneti tárolás és gyűjtés kivételével)

A két melléklet szövege egyébként nem változott a 75/442/EGK Irányelv megfelelő mellékleteihez képest.

5.10.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

A Jegyzőkönyv nem tartalmaz ilyen definíciókat.

5.10.3. A meglévő magyar jogszabályok

Hgtv.

3. § k) ártalmatlanítás: a hulladék okozta környezetterhelés csökkentése, környezetet veszélyeztető, szennyező, károsító hatásának megszüntetése, kizárása - a környezet elemeitől történő elszigeteléssel vagy anyagi minőségének megváltoztatásával -, a 3. számú mellékletben felsorolt eljárások valamelyikének alkalmazásával;

l) kezelés: a hulladék veszélyeztető hatásainak csökkentésére, a környezetszennyezés megelőzésére és kizárására, a termelésbe vagy a fogyasztásba történő visszavezetésére irányuló tevékenység, valamint a kezelést megvalósító eljárás alkalmazása, beleértve a kezeléstechnológiák utógondozását is;

3. sz. melléklet Hulladékártalmatlanítást szolgáló műveletek

E melléklet célja a hulladék ártalmatlanítását célzó műveletek felsorolása, ahogy azok a gyakorlatban előfordulnak. A törvény 5. §-ával összhangban az ártalmatlanítás csak az ember egészsége és az épített és természeti környezet veszélyeztetése kizárásával - a külön jogszabályokban meghatározott feltételek betartásával - végezhető, és csak az ezeknek megfelelő eljárások alkalmazhatók.

- D1 Lerakás a talaj felszínére vagy a talajba
- D2 Talajban történő kezelés (folyadékok, iszapok talajban történő biológiai lebontása stb.)
- D3 Mély-injektálás (szivattyúzható anyagok kutakba, sódómokba vagy természetes üregekbe juttatása stb.)
- D4 Felszíni feltöltés (folyadékok, iszapok elhelyezése árkokban, mélyedésekben, tározó vagy ülepítő tavakban stb.)
- D5 Lerakás műszaki védelemmel (elhelyezés fedett, szigetelt, a környezettől és egymástól is elkülönített cellákban stb.)
- D6 Bevezetés víztestbe, kivéve a tengereket és óceánokat
- D7 Bevezetés tengerbe vagy óceánba, beleértve a tengerfenéken történő elhelyezést is
- D8 E mellékletben máshol nem meghatározott biológiai kezelés, amelynek eredményeként létrejövő vegyületeket, keverékeket a D1-D12 műveletek valamelyikével kezelnek
- D9 E mellékletben máshol nem meghatározott fiziko-kémiai kezelés, amelynek eredményeként létrejövő vegyületeket, keverékeket a D1-D12 műveletek valamelyikével kezelnek (elpárologtatás, szárítás, kiégetés stb.)
- D10 Hulladékégetés szárazföldön
- D11 Hulladékégetés tengeren
- D12 Tartós tárolás (tartályokban történő elhelyezés mélyművelésű bányában stb.)
- D13 Keverés vagy elegyítés a D1-D12 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében
- D14 Átsomagolás a D1-D12 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében
- D15 Tárolás a D1-D14 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében (a képződés helyén történő átmeneti tárolás és gyűjtés kivételével)

Tdtv.

20. § d) ártalmatlanítás: a hulladék okozta környezetterhelés csökkentése, környezetet veszélyeztető, szennyező, károsító hatásának megszüntetése, kizárása - a környezet elemeitől történő elszigeteléssel vagy anyagi minőségének megváltoztatásával - a Hgt. 3. számú mellékletében felsorolt eljárások valamelyikének alkalmazásával végzett tevékenység;

Ozr.

2. § k) ártalmatlanítás: a szabályozott anyagok környezetet veszélyeztető, szennyező, károsító hatásának megszüntetése, kizárása a környezet elemeitől történő elszigeteléssel vagy anyagi minőségének megváltoztatásával;

Thr.

3. § j) Folyékony hulladék ártalmatlanítása: a folyékony hulladék környezetveszélyeztetést és környezetszennyezést megakadályozó kezelése fiziko-kémiai vagy biológiai módszerrel.

Elr.

2. § c) ártalmatlanítás: a Hgt. 3. számú mellékletében felsorolt, az elemekre és akkumulátorokra alkalmazható műveletek (D5, D9, D10 és az ezek érdekében végzett D13, D14, D15);

Hor.

1. § a) Ártalmatlanítás: a hulladékolajok környezeti veszélyességének csökkentésére, továbbá kémiai, illetve biológiai lebontására használt kezelés. A Hgt. 3. számú mellékletében felsorolt műveletek közül a hulladékolajok ártalmatlanítására a D2, a D10 és e művelet előkészítése céljából a D13, D14 műveletek - keverés, átsomagolás - alkalmazhatók.

Hgtv.

3. § j) hasznosítás: a hulladéknak vagy valamely összetevőjének a termelésben vagy a szolgáltatásban - a 4. számú mellékletben felsorolt eljárások valamelyikének alkalmazásával - történő felhasználása;

4. számú melléklet 2000. évi XLIII. törvényhez

Hulladékhasznosítást szolgáló műveletek

E melléklet célja a hulladék hasznosítását célzó műveletek felsorolása, ahogy azok a gyakorlatban előfordulnak. A törvény 5. §-ával összhangban a hasznosítás csak az ember egészsége és az épített és természeti környezet veszélyeztetése kizárásával - a külön jogszabályokban meghatározott feltételek betartásával - végezhető, és csak az ezeknek megfelelő eljárások alkalmazhatók.

- R1 Fűtőanyagként történő felhasználás vagy más módon energia előállítás
- R2 Oldószerek visszanyerése, regenerálása
- R3 Oldószerként nem használatos szerves anyagok visszanyerése, regenerálása (beleértve a komposztálást és más biológiai átalakítási műveleteket is)
- R4 Fémek és fémvegyületek visszanyerése, újrafeldolgozása
- R5 Egyéb szervesanyagok visszanyerése, újrafeldolgozása
- R6 Savak vagy lúgok regenerálása
- R7 Szennyezéscsökkentésre használt anyagok összetevőinek visszanyerése
- R8 Katalizátorok összetevőinek visszanyerése
- R9 Olajok újrafinomítása vagy más célra történő újrahasználata
- R10 Talajban történő hasznosítás, amely mezőgazdasági vagy ökológiai szempontból előnyös
- R11 Az R1-R10 műveletek valamelyikéből származó hulladék hasznosítása
- R12 Átalakítás az R1-R11 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében
- R13 Tárolás az R1-R12 műveletek valamelyikének elvégzése érdekében (a képződés helyén történő átmeneti tárolás és gyűjtés kivételével)

Tdtv.

20. § c) hasznosítás: a hulladéknak vagy valamely összetevőjének termelésben vagy szolgáltatásban - a Hgt. 18. § (1) és (2) bekezdéseiben felsorolt eljárások valamelyikének alkalmazásával - történő felhasználása.

Eszr.

1. sz. melléklet 3. B. (i) pont:
ártalmatlanítás (nem hasznosítás)
hasznosítási eljárások.

Elr.

2. § d) hasznosítás: a Hgt. 4. számú mellékletében felsorolt elemekre és akkumulátorokra alkalmazható műveletek (R1, R4, R5, R6, R11 és az ezek érdekében végzett R12, R13);

Hor.

1. § b) Hasznosítás: a Hgt. 4. számú mellékletében felsorolt műveletek közül az R1, R9, R12 (beleértve a tisztítást az R1 és az R9 művelet elvégzése céljából), R13 (tárolás a kezelés helyén az R1 és az R9 művelet elvégzése előtt), de elsőbbséget élveznek az alábbiak:

ba) regenerálás: bármelyik tevékenység, amellyel a hulladékolaj megtisztításával, különösen a benne lévő szennyező anyagok, oxidációs termékek, adalékanyagok és bomlástermékeik eltávolításával alapanyagot, majd belőle olajterméket állítanak elő,

bb) égetés (eltüzelés): a hulladékolaj energiahordozóként történő hasznosítása, a képződő hő felhasználásával.

Bas.

2. cikk 4. pont Ártalmatlanítás-on értendő bármely az Egyezmény IV. mellékletében felsorolt művelet (a IV. melléklet megegyezik a Rendelet által hivatkozott hasonló melléklettel)

Pbr.

1. § e) ártalmatlanítás: a hulladékká vált PCB, a PCB-t tartalmazó folyadékok, továbbá a meg nem tisztított vagy nem megtisztítható, PCB-vel szennyezett berendezések és tárgyak ártalmatlanítására szolgáló eljárások (1. számú melléklet). (Az 1. sz. melléklet megegyezik a Rendelet által hivatkozott melléklet D9,D10,D12 és D15 pontjaival)

A magyar hulladékgazdálkodási jog változtatás nélkül átvette az ártalmatlanítás és hasznosítás fogalmát az EU jogból, egy formai változást nem vezetett még át csupán azzal, hogy megtartotta a korábbi nemzeti szintű jog fölrendelt fogalmát a hulladékkezelést is.

Rendkívül lényeges eltérés viszont az E-PRTR szöveghez képest, hogy a magyar jog általános tartalmi meghatározásokat is tartalmaz, amivel olyan jogértelmezést is megenged, ami szerint a mellékletben felsorolt meglehetősen általános esetcsoportok maguk csupán példák és rajtuk kívül elképzelhetők további ártalmatlanítási vagy hasznosítási megoldások is. Ez egyfelől természetesen teret adhat bizonyos innovációnak, másfelől viszont könnyen

szembe kerülhet az európai jogalkotó azon szándékával, hogy ne kerülhessen sor még kellően le nem ellenőrzött, a gyakorlatban még hosszabb idő alatt is veszélytelennek nem bizonyult módszerek alkalmazására. Az Eszr. mellékletének megfogalmazása voltaképpen ugyanebbe az irányba mutat (ezzel kapcsolatban konkrét jogszabály módosítási javaslatot is megfogalmaztunk az alábbi ea) pontban).

Az alacsonyabb szintű hulladékgazdálkodási jogszabályok és a termékdíj törvény fogalmi értelemszerűen rendre azonos vagy még inkább szűkebb körűek a Hgtv. 3. §-ában megfogalmazottaknál.

5.10.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(2) hasznosítás: a hulladéknak vagy valamely összetevőjének a termelésben vagy a szolgáltatásban - a Hgtv. 4. számú mellékletben felsorolt eljárások valamelyikének alkalmazásával - történő felhasználása;

(2) ártalmatlanítás: a hulladék okozta környezetterhelés csökkentése, környezetet veszélyeztető, szennyező, károsító hatásának megszüntetése, kizárása - a környezet elemeitől történő elszigeteléssel vagy anyagi minőségének megváltoztatásával -, a Hgtv. 3. számú mellékletben felsorolt eljárások valamelyikének alkalmazásával;

Magyarázat: Javasoljuk az E-PRTR megoldást átvenni a magyar jog tartalmi meghatározásával kiegészítve. Jóllehet, mint az előző pontban kifejtettük, a hulladékgazdálkodási jog területén nem tartjuk EU kompatibilisnek a magyar jog megoldását, azonban, ha már létezik a szélesebb, elvileg tehát megengedőbb hulladékgazdálkodási szabályozás, annak a környezeti információra vonatkozó szabályozásban is helye van. Természetesen amennyiben a hulladékgazdálkodási jogot jogharmonizációs okokból módosítják majd, a módosítást a H-PRTR jogban is át kell vezetni.

5.10.5. Módosítandó jogszabályok

5.10.5.1. Prioritás a módosításban

Külön kell foglalkozni az Európai Közösségben belüli, az oda irányuló és az onnan kifelé történő hulladékszállítás felügyeletéről és ellenőrzéséről szóló 259/93/EGK tanácsi rendelet végrehajtására megalkotott kormányrendelet idézett, nem túl szerencsés megfogalmazásával. Jóllehet a kormányrendelet ártalmatlanítás és hasznosítás fogalmai teljes mértékben összhangban vannak a hulladékszálítási és (mivel a Rendelet a 2. cikk. i) és k) pontjaiban tovább utal az alapvető hulladékgazdálkodási Irányelv fogalmaira) hulladékgazdálkodási jog fogalmaival, azaz nem tartoznak általános leírást csak a fogalmi körök listáját, a magyar jogalkotó „önálló vállalkozásaként” kialakított űrlapba becsúszott egy olyan megfogalmazás, amiből a kitöltők arra következtethetnek, hogy minden olyan hulladékkezelési eljárás, amely nem hasznosítás, az „elmegy” ártalmatlanításnak. Ezt a minden bizonnyal csak jogszabályszerkesztési hiányosságot véleményünk szerint minél hamarabb korrigálni kellene, mielőtt konkrét ügyekben esetleg súlyos végrehajtási következményei lesznek (a Bizottság, illetőleg az Európai Bíróság eljárása, nem beszélve a hulladékgazdálkodási joggal és támogatásokkal kapcsolatos lehetséges szankciókról).

6. Általános rendelkezések

6.1.1. E-PRTR

A Rendeletben nincsenek általános rendelkezések.

6.1.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

3. Cikk

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. Minden egyes fél fogantatosítja mindazon jogalkotási, szabályzási és egyéb intézkedéseket, valamint a megfelelő jogérvényesítési intézkedéseket, amelyek jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseinek végrehajtásához szükségesek.

2. Jelen Jegyzőkönyv rendelkezései nem sértik Résztes Felek azon jogát, hogy szélesebb körű és a nyilvánosság számára jobban hozzáférhető szennyezőanyag kibocsátási és átadási nyilvántartást vezessenek be, vagy tartsanak fenn, mint amit a Jegyzőkönyv előír.

3. Minden Résztes Fél hozza meg a szükséges intézkedéseket annak előírására, hogy adott létesítmény alkalmazottai, vagy nyilvánosság azon tagjai, akik beszámolnak adott létesítmény jogszabály sértéséről az állami hatóságok felé azon nemzeti jogszabályok kapcsán, melyek jelen Jegyzőkönyv megvalósítását célozzák, nem részesülhessenek büntetésben, üldözésben, vagy zaklatásban fenti létesítmény, vagy állami hatóság részéről a jogszabálysértés bejelentése miatt.

4. Jelen Jegyzőkönyv megvalósítása során valamennyi Résztes Fél számára az 1992. évi Riói Környezet és Fejlődés Deklaráció 15. Alapelvében meghatározott elővigyázatossági megközelítés az irányadó.

5. Átfedések elkerülése céljából a jelentéstétel területén a szennyezés kibocsátási és átadási nyilvántartási rendszerek integrálhatók oly mértékben a már működő

információs forrásokkal, pl. az engedélyeztetéshez és üzemeltetési engedélyekhez kapcsolódó jelentéstételi mechanizmusokkal, amilyen mértékben az praktikusnak látszik.

6. A Részres Felek törekedjenek a konvergencia megvalósítására a nemzeti szennyezőanyag kibocsátási és átadási szállítási nyilvántartások között.

A Jegyzőkönyv általános rendelkezéseinek egy része a Felek közvetlen intézkedéseit igényli (1., 2. és 6. pont), általános érvényű, jogalkotási intézkedéseket nem igényel. A közérdekű bejelentőknek a PRTR eljárásokkal kapcsolatos speciális védelme, az elővigyázatosság elvének felhívása és a vállalati jelentéstételi kötelezettségek lehetőség szerinti integrálása viszont fontos általános rendelkezések, amelyekkel kapcsolatosan a jogharmonizációt vizsgálni kell és a megfelelő jogalkotási lépéseket meg kell tenni.

6.1.3. A meglévő magyar jogszabályok

Hgtv.

4. § A hulladékgazdálkodási célok elérése érdekében a következő alapelveket kell érvényesíteni:

(...)

b) az elővigyázatosság elve alapján a veszély, illetőleg a kockázat valós mértékének ismerete hiányában úgy kell eljárni, mintha azok a lehetséges legnagyobbak lennének;

Kvtv.

6. § (2) A környezethasználatot az elővigyázatosság elvének figyelembevételével, a környezeti elemek kíméletével, takarékos használatával, továbbá a hulladékkeletkezés csökkentésével, a természetes és az előállított anyagok visszaforgatására és újrafelhasználására törekedve kell végezni.

HE.

4. § a) Az elővigyázatosság elve, amelynek értelmében a vízzel összefüggő megbetegedések megelőzésére, ellenőrzésére és visszaszorítására irányuló beavatkozás nem halasztható olyan alapon, hogy a tudományos kutatás nem igazolta teljesen az ok-okozati kapcsolatot a beavatkozás célja, illetve aközött, hogy az adott tényező milyen mértékben járulhat hozzá a vízzel összefüggő megbetegedések és/vagy a határon áttérjedő hatások előfordulási gyakoriságához;

Ugyancsak utal már az elővigyázatosság elvére néhány nemzetközi sőt regionális környezetvédelmi szerződés, amelyet Magyarország ratifikált, ezért a belső jog részét képezik:

- a 2003. évi XXXIII. törvény az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarak védelméről szóló, Hágában, 1995. június 16-án aláírt nemzetközi megállapodás kihirdetéséről;
- a 306/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a Kárpátok védelméről és fenntartható fejlesztéséről szóló Keretegyezmény kihirdetéséről;
- a 130/2000. (VII. 11.) Korm. rendelet a határokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelmére és használatára vonatkozó, Helsinkiben, 1992. március 17-én aláírt Egyezmény kihirdetéséről (teljesen azonos megfogalmazással, mint a másik Helsinki egyezmény);
- a 74/2000. (V. 31.) Korm. rendelet a Duna védelmére és fenntartható használatára irányuló együttműködésről szóló, 1994. június 29-én, Szófiában létrehozott Egyezmény kihirdetéséről
- továbbá közvetlenül a belső jogból a 142/2004. (IX. 30.) FVM-GKM együttes rendelet a mezőgazdaság és az **ipar területén folytatott géntechnológiai tevékenység egyes szabályairól**

Ennek alapján megállapíthatjuk, hogy az elővigyázatosság elve jelen van nemzeti jogunkban és azt is, hogy a megfogalmazása megfelel a Rióban lefektetett alapoknak és az azt követő nemzetközi jogi kutatásoknak is⁴⁰.

Kbjtv.:

A közérdekű kérelmekkel, panaszokkal és bejelentésekkel kapcsolatos eljárás

141. § (1) Az állami és helyi önkormányzati szervek a panaszokat és a közérdekű bejelentéseket e törvény szerint kötelesek elintézni.

(2) A panasz olyan kérelem, amely egyéni jog- vagy érdeksérelem megszüntetésére irányul, és elintézése nem tartozik más - így különösen bírósági, államigazgatási - eljárás hatálya alá.

(3) A közérdekű bejelentés olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása, illetőleg megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja. A közérdekű bejelentés javaslatot is tartalmazhat.

⁴⁰ Így pl. az 1996-ban a holland kormány által Hágába összehívott, a legfontosabb három riói alapelv megvalósulásával foglalkozó nemzetközi konferencia megállapításainak.

- (4) Panasszal és a közérdekű bejelentéssel bárki - szóban, írásban vagy elektronikus úton - fordulhat a tárgykörben eljárásra jogosult szervhez. A szóbeli bejelentést az eljárásra jogosult szerv köteles írásba foglalni.
- (5) Ha a panaszt, illetőleg a közérdekű bejelentést nem az eljárásra jogosult szervhez tették meg, azt nyolc napon belül oda át kell tenni. Az áttételről a bejelentőt egyidejűleg értesíteni kell.

142. § (1) A panaszt és a közérdekű bejelentést a beérkezéstől számított harminc napon belül kell elbírálni.

(2) Ha az elbírálást megalapozó vizsgálat előreláthatólag harminc napnál hosszabb ideig tart, erről a panaszt (bejelentőt) a panasz (bejelentés) beérkezésétől számított tizenöt napon belül - az elintézés várható időpontjának egyidejű közlésével - tájékoztatni kell.

(3) Az eljárásra jogosult szerv a panaszt, illetőleg a közérdekű bejelentőt meghallgathatja, ha azt a panasz, illetőleg bejelentés tartalma szükségessé teszi.

(4) Az eljárásra jogosult szerv a vizsgálat befejezésekor a megtett intézkedésről vagy annak mellőzéséről - az indokok megjelölésével - köteles a panaszt, illetőleg bejelentőt írásban vagy elektronikus úton haladéktalanul értesíteni.

(5) Az írásbeli értesítés mellőzhető, ha az elintézésről a jelen lévő panaszt, illetőleg bejelentőt szóban tájékoztatták, és a tájékoztatást tudomásul vette.

(6) A korábbival azonos tartalmú, ugyanazon panaszos, illetőleg bejelentő által tett ismételt, továbbá a névtelen bejelentés vizsgálata mellőzhető.

(7) A panasz vizsgálata mellőzhető a (6) bekezdésében említett eseteken kívül akkor is, ha a panasztevő a sérelmezett tevékenységről (mulasztásról) való tudomásszerzéstől számított hat hónap után terjesztette elő a panaszát. A tudomásszerzéstől számított egy éven túl előterjesztett panaszt érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani.

143. § (1) A panasz, illetőleg a közérdekű bejelentés alapján - ha alaposnak bizonyul - gondoskodni kell

a) a jogszerű, illetőleg a közérdeknek megfelelő állapot helyreállításáról vagy az egyébként szükséges intézkedések megtételéről;

b) a feltárt hibák okainak megszüntetéséről;

c) az okozott sérelem orvoslásáról, továbbá

d) indokolt esetben a felelősségre vonás kezdeményezéséről.

(2) A panaszt, illetőleg a bejelentőt - a (4) bekezdésben foglaltak kivételével - nem érheti hátrány a panasz, illetőleg a közérdekű bejelentés megtétele miatt.

(3) A panaszos, illetőleg a közérdekű bejelentést tevő személyes adatai - a (4) bekezdésben foglaltakon túlmenően - csak a bejelentés alapján kezdeményezett eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező szerv részére adhatóak át, amennyiben e szerv annak kezelésére törvény alapján jogosult, vagy az adatai továbbításához a bejelentő egyértelműen hozzájárult. A bejelentő adatai egyértelmű hozzájárulása nélkül nem hozhatóak nyilvánosságra.

(4) Ha nyilvánvalóvá vált, hogy a bejelentő rosszhiszeműen járt el, és ezzel bűncselekményt vagy szabálysértést követetett el; másnak kárt vagy egyéb jogsérelmet okozott, adatai az eljárás kezdeményezésére, illetőleg lefolytatására jogosult szerv vagy személy részére átadhatóak.

A meglehetősen részletes – és végrehajtó jogszabállyal is ellátott – 1977. évi I. törvényt ez a „salátatörvény” maradéktalanul hatályon kívül helyezte és csupán egy rövid „összefoglalót” hagyott meg. Ennek bejelentő-védelmi (whistle blower protection) rendelkezései nem elégitik ki teljesen a Jegyzőkönyv követelményeit. Ugyanakkor a bejelentő személyes adatainak védelmére vonatkozó külön rendelkezés a Jegyzőkönyv rendelkezései ésszerű kiegészítésének tűnik.

6.1.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) Az adott üzem alkalmazottai, vagy a nyilvánosság azon tagjai, akik beszámolnak egy adott üzem jogszabálysértéséről az állami hatóságok, a helyi közösségek vagy más érintettek felé a jelen rendeletben szabályozott kérdésekben (pl. mérések szabályozása, bejelentési kötelezettségek teljesítése ügyében), nem szenvedhetnek semmilyen büntetést vagy egyéb joghátrányt (pl. munkajogi, polgári jogi, személyiség védelmi jogi alapon), illetőleg egyéb módon sem üldözheti, zaklathatja a fenti üzem, hatóság vagy velük kapcsolatban álló harmadik személy.

(2) Amennyiben az (1) bekezdésben foglaltak megszegését észleli, a környezetvédelmi hatóságnak meg kell tenni az elkövetők felelősségre vonásához szükséges lépéseket egyebek közt ügyészségi vizsgálat, munkajogi fegyelmi, szabálysértési vagy büntetőjogi eljárás kezdeményezése útján, illetőleg saját hatáskörben. A felügyelőség az ügy megoldására közigazgatási megállapodást köthet és igénybe veheti a sajtó nyilvánosságát is.

(3) A jelen rendelet végrehajtása során az 1992. évi Riói Környezet és Fejlődés Deklaráció 15. Alapelvében meghatározott elővigyázatossági elv az irányadó.

(4) A környezetvédelmi hatóságoknak tervszerű, megfelelő intézményi és pénzügyi garanciákkal ellátott intézkedéseket kell hozniuk az üzemek adatszolgáltatási kötelezettségei közötti átfedések elkerülése céljából. A jelentéstétel területén törekedni kell a szennyezés kibocsátási és átadási nyilvántartási rendszer integrálására a már működő információs forrásokkal, pl. az engedélyeztetéshez és üzemeltetési (használatbavételi) engedélyekhez kapcsolódó jelentéstételi mechanizmusokkal,

továbbá a különböző környezetvédelmi és rokonterületi (ld. Kvtv. 3. §) jogszabályokban szereplő információszolgáltatási kötelezettségekkel.

Magyarázat: A Jegyzőkönyv alapelvi jellegű rendelkezései közül a végrehajtást igénylő rendelkezéseinek az átvétele, azzal, hogy megkíséreltük a magyar jog megfelelő intézményeivel, így „Salátatörvény” közérdekű bejelentéssel és javaslattal foglalkozó részével és a Kvtv. hatályáról rendelkező 3. §-szal történő összhang megteremtésével együtt.

7. A PRTR rendszer

7.1. A PRTR rendszer elemei

7.1.1. E-PRTR

Az E-PRTR-ben nincs ilyen rendelkezés.

7.1.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

4. Cikk

A SZENNYEZŐANYAG KIBOCSÁTÁS ÉS ÁTADÁS NYILVÁNTARTÁSI RENDSZER ALAPELEMEI

Jelen Jegyzőkönyvvel összhangban, minden Részes Fél hozzon létre és tartson fenn olyan, a nyilvánosság számára hozzáférhető nemzeti szennyezőanyag kibocsátási és szállítási nyilvántartást, amely:

- a) A pontforrásokkal kapcsolatos jelentéstétel vonatkozásában létesítmény specifikus;
- b) Jelentéstételt ír elő diffúz forrásokra;
- c) Szennyezőanyag specifikus vagy hulladék specifikus, megfelelően;
- d) Több közegre vetített, különbséget tesz földbe, levegőbe és vízbe történő kibocsátás között;
- e) Tartalmazza az átadással kapcsolatos információkat;
- f) Időszakonkénti kötelező jellegű jelentéstételen alapul;
- g) Egységesen szabályozott⁴¹ és időszerű adatokat tartalmaz, korlátozott számú szabványosított jelentéstételi minimumokat és korlátozott számú rendelkezést titoktartásra vonatkozóan, ha van ilyen;
- h) Koherens, felhasználóbarát kialakítású és a nyilvánosság számára hozzáférhető, többek között, elektronikus formában is;

⁴¹ A Jegyzőkönyv hivatalos fordításából nem vehettük át a „standardized” egyébként korrekt magyar fordítását, mivel a „szabványosított” kifejezés jogi értelemben azt jelenti, hogy az adatgyűjtés és jelentéstétel, sőt a titoktartás vonatkozásában is a magyar szabványokra előírt formában külön szabványokat kellene létrehozni és alkalmazni, az európai jogalkotó szándéka pedig nyilvánvalóan nem ez volt.

i) Lehetővé teszi a nyilvánosság részvételét annak kialakításában és módosításában; továbbá

j) Strukturált, számítógépes adatbázis, vagy több összekapcsolt adatbázis, amelyet a kompetens hatóság üzemeltet.

Az E-PRTR Rendelet nem tartotta lényegesnek/átvihetőnek a Jegyzőkönyvnek megfelelő szabályozást, bár van hasonló című rendelkezése, de annak egyidejűleg másik Jegyzőkönyv rendelkezések felelnek meg. Ezzel együtt a Jegyzőkönyv 4. cikkének megfelelő egyes rendelkezések felbukkannak a Rendeletben is, azonban eltérő tartalommal. Lényeges különbség mindjárt a b) pontban az, hogy a diffúz forrásokra vonatkozó jelentéstételt kogens megfogalmazásban tartalmazza a Jegyzőkönyv, míg ez a Rendeletben csupán gyengén diszpozitív.

A Jegyzőkönyv 4. cikke többi rendelkezésének az európai szabályozás nem mond ellent kifejezetten, azonban a szóban forgó rendelkezések hiányoznak vagy hiányosak. Véleményünk szerint egy jogszabályban az alapelvek fontos szerepet játszanak, mind már magában a jogalkotásban, mind pedig a jogalkalmazásban és ez a nemzetközi jogra is igaz. A titokvédelem másodlagos, a fő szabályozási céloknak alárendelt szerepe, a koherens összeállítás, a felhasználóbarát működtetés és elérhetőség, a strukturált adatbázisba rendezettség mind olyan alapvető szintű megállapítás, ami bizony a Jegyzőkönyv megfelelő végrehajtását ambícionáló regionális és nemzeti jogokból nem hiányozhat.

A Jegyzőkönyvhöz írt UNECE Útmutató fontosnak tartja kihangsúlyozni a PRTR rendszerek meghatározó elemeinek tárgyalásakor, annak legelején, hogy az ilyen rendszereket a lehetséges felhasználókra, azok érdekeire, céljaira, lehetőségeire tekintettel kell megtervezni. Megemlíti az általános nyilvánosságon, az érdeklődő állampolgárokon kívül a helyi, regionális és nemzeti szintű társadalmi szervezeteket, az egészségügyi szakmát, a környezeti neveléssel foglalkozókat és természetesen a környezetvédelmi hatóságokat, amelyek az engedélyek betarttatásában, illetőleg ellenőrzésében, illetőleg, egy kicsit nagyobb léptékben az ország nemzetközi kötelezettségeinek teljesítésében, a

teljesítésben való előrehaladás lemerésében, figyelemmel kísérésében érdekeltek⁴². Mindez a szabályozás kidolgozása során annyiban lényeges, hogy a nemzeti jogalkotóknak át kell gondolni és szabályozni kell azokat a csatornákat, amelyeken át a PRTR információk ezekhez a felhasználói csoportokhoz eljutnak, és azokat a megoldásokat is, amelyek elősegítik, hogy e felhasználók hatékonyan élvezhessék a környezetvédelmi információk előnyeit.

Szintén nagyon lényeges megállapítása az Útmutónak, hogy a PRTR rendszereknek a társadalom internetes hozzáféréssel nem rendelkező tagjait is ki kell szolgálniuk, egyaránt kell tartalmazniuk egyedi, üzemekre lebontott, diffúz és aggregált szennyezési adatokat is, az információ titkosságára vonatkozó kéréseket pedig csak korlátozott mértékben lehet figyelembe venni⁴³.

A 4. cikk (i) alpontja, azaz magának a PRTR rendszernek a kialakításának és továbbfejlesztésének a kérdésében a nyilvánosság bevonása tekintetében az Útmutató egy 6 lépésből álló, több országban sikeresen kipróbált szekvenciát javasol:

1. Nemzeti értekezlet (NGO-kkal, érdekelt gazdasági szervezetekkel és hatóságokkal) a PRTR célok azonosítására;
2. Megvalósíthatósági tanulmány;
3. Főbb PRTR jellemzők megtervezése;
4. Próba működtetés egy kisebb régióban csupán egyes kiválasztott ipari szektorok vonatkozásában;
5. A végleges javaslat kidolgozása;
6. Nemzeti PRTR értekezlet széleskörű szakmai, politikai részvétellel az eredmények megvitatására és a tervek véglegesítésére⁴⁴.

Végül az Útmutató értelmezést fűz a 4. cikk (j) pontjához is, amellyel kapcsolatban a Jegyzőkönyv későbbi rendelkezéseivel (elsősorban az 5.6 cikkel) egybevetve úgy találja,

⁴² UNECE Útmutató, I. 19. pont (9. old.).

⁴³ UNECE Útmutató, I. 20. pont (9. old.).

⁴⁴ UNECE Útmutató, 2. Box (20. old.).

hogy a kötelezően biztosítandó internetes linkek két nagy csoportra oszthatók: más országok és nemzetközi szervezetek hasonló honlapjai, illetőleg országon belül az adott hatóság és társhatóságai által fenntartott hasonló honlapok⁴⁵.

7.1.3. A meglévő magyar jogszabályok

A jelenlegi magyar jogban ilyen kifejezetten PRTR specifikus szabályok még nincsenek.

7.1.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) A jelen rendelet szerinti PRTR rendszert a következő alapelvek figyelembevételével kell összeállítani és működtetni:

a) az adatokat egységes szabályok szerint kell gyűjteni és struktúrált adatbázisban kell bemutatni;

b) a rendszert felhasználóbarát módon kell működtetni, illetőleg elérhetőségéről így kell gondoskodni;

c) a titokvédelemmel kapcsolatos érdekek másodlagosan, a PRTR fő szabályozási céljainak alárendelten érvényesülhetnek csak.

(2) A jelen rendelet szerinti PRTR rendszer kialakításába és továbbfejlesztésébe be kell vonni a nyilvánosságot az Aarhusi Egyezmény 2-9. cikkelyének megfelelő eljárási rendben.

(3) A miniszter köteles minden év október 30. napjáig kidolgozni a PRTR információk felhasználására, hasznosulására vonatkozó tervet és azt a (2) bekezdésben írt közösségi részvételi szabályokon túlmenően az Országos Környezetvédelmi Tanáccsal is véleményeztetni kell.

(4) A PRTR felhasználási tervben külön fejezetekben kell tárgyalni azokat az aktív információszolgáltatási akciókat, amelyek az egyes társadalmi csoportokat célozzák, így különösen a környezetvédelmi információk felhasználásában érdekelt tudományos, oktatási, kommunikációs szerveket, helyi, regionális és országos társadalmi

⁴⁵ UNECE Útmutató, VI. 55. pont (105. old.)

szervezeteket és a környezetvédelmi igazgatással rokonterületi hatóságokat, pl. a közegészségügyi, az erdészeti, növényvédelmi és talajvédelmi hatóságokat.

Magyarázat: A Jegyzőkönyv és az ahhoz kapcsolt UNECE Útmutató legfontosabb szabályait emeltük ki, amik alkalmasak lehetnek a PRTR rendszerek felépítése és működtetése során a vitás értelmezési kérdések eldöntésére. Ezt kiegészítettük az Aarhusi Egyezmény 3. cikke értelmében a rendszer hatékony működése szempontjából elengedhetetlen részvételre képesítési elemekkel. A részvételre képesítésnek, ahhoz, hogy a jogalkotó által kitűzött célját elérje, tervszerűnek és intézményesítettnek kell lennie és természetesen a tervezése és megvalósítása során az érintett nyilvánosság és különösen a társadalmi szervezetek kiemelt szerepet kell, hogy kapjanak.

7.2. A PRTR rendszer felépítése

7.2.1. E-PRTR

4. cikk

Tervezés és felépítés

(1) A Bizottság az Európai PRTR-t úgy teszi közzé, hogy az adatokat összesített és nem összesített formában egyaránt bemutatja, a kibocsátások és átvitelek⁴⁶ visszakereshetősége és azonosíthatósága érdekében az alábbiak szerint:

- a) az üzem, beleértve – amennyiben lehetséges⁴⁷ – az üzem anyavállalatát, és annak földrajzi helye, beleértve a vízgyűjtő területet;**
- b) tevékenység;**
- c) előfordulás tagállami vagy közösségi szinten;**
- d) szennyező anyag vagy hulladék, esettől függően;**
- e) az egyes környezeti elemek (levegő, víz, talaj), amelyekbe a szennyező anyagot kibocsátják;**
- f) hulladék telephelyről történő elszállításai és annak célállomásai, esettől függően;**
- g) szennyvízben lévő szennyező anyagok telephelyről történő elszállításai;**

⁴⁶ A hivatalos szöveg „szállítások” kifejezése helyett.

⁴⁷ A „where applicable” kifejezést a hivatalos fordítás „adott esetben” kifejezéssel adta vissza.

h) diffúz források;

i) az üzem tulajdonosa vagy üzemeltetője.

(2) Az Európai PRTR-t úgy kell megtervezni, hogy a nyilvánosság számára a lehető legkönnyebben hozzáférhető legyen, annak lehetővé tétele érdekében⁴⁸ rendes működési feltételek mellett az információk az Interneten és más elektronikus úton folyamatosan és könnyen hozzáférhetőek legyenek. A tervezés során figyelembe kell venni a rendszer jövőbeni bővítésének lehetőségét, továbbá a nyilvántartásnak a korábbi jelentési évekre vonatkozó összes adatot tartalmaznia kell, legalább tíz jelentési évre visszamenőleg.

(3) Az Európai PRTR-nek tartalmaznia kell az alábbiakkal való kapcsolatot biztosító hivatkozásokat:

a) a tagállamok nemzeti PRTR-ei;

b) egyéb releváns, létező, nyilvánosan hozzáférhető adatbázisok, amelyek tárgya kapcsolódik a PRTR-ekhez, beleértve a Jegyzőkönyv más részes felei és – amennyiben kivitelezhető – egyéb országok nemzeti PRTR-eit;

c) az üzemek honlapjai, ha ezek léteznek, és az üzemek önként megadták a hivatkozásokat.

Ténykérdés, hogy a Rendelet 4. cikke elsősorban a Bizottságnak és nem a tagállamoknak szól, ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy ahhoz, hogy a Bizottság az itt írt kötelezettségeit biztosítani tudja⁴⁹, ahhoz a tagállami rendszereknek illeszkedniük kell a közösségi PRTR rendszerhez.

A korábbi tervezetekhez képest új elem a tulajdonos vagy üzemeltető, sőt az üzem feletti kategória a vállalat (tulajdonosi kör) szerepeltetése, és ezáltal a végleges szöveg jobban összhangba került a Preambulum 10. hivatkozásában szereplő átláthatóság és elszámoltathatóság alapelveivel.

⁴⁸ A hivatalos szöveghez képest elhagytunk egy értelemzavaró kötőszót.

⁴⁹ A www.ptr.cec.eu.int honlapon lesznek elérhetőek ezek az adatok. Ugyanakkor a Bizottság munkáját – az EIONET rendszerhez hasonlóan – külső konzultánsok és témaközpontok (topic centres) fogják segíteni (E-PRTR Útmutató, 1.3.1 és 1.3.2 pontok, 47-48. old.).

Megjelent a szövegben a Víz Keretirányelv hatásaként a vízgyűjtő terület, mint vonatkoztatási keret megjelenése. Érdekes, hogy a Rendelet 4. cikkében a diffúz források szerepeltetése a PRTR rendszerben egyértelmű és kogens megfogalmazású.

7.3. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

5. Cikk

KIALAKÍTÁS ÉS FELÉPÍTÉS

Valamennyi Résztes Fél biztosítja azt, hogy a 4. Cikkben utalt nyilvántartás által tartalmazott adatok összesített és nem összesített formában is rendelkezésre állnak, annak érdekében, hogy a kibocsátások és átadások visszakereshetők és azonosíthatók legyenek az alábbiak szerint:

- a) **Létesítmény és annak földrajzi helyzete;**
 - b) **Tevékenység;**
 - c) **Tulajdonos vagy üzemeltető, és, megfelelőképpen, vállalat;**
 - d) **Szennyezőanyag vagy hulladék, megfelelően;**
 - e) **Egyes környezeti közegek, amelyekbe a szennyezőanyag kibocsátása történt; valamint**
 - f) **A 7. Cikk, 5. bekezdésében meghatározottak szerint a szállítási úticél, és ahol megfelelő, a hulladék elhelyezése vagy kinyerési művelete.**
- 2. Valamennyi Résztes Fél biztosítja azt, hogy az adatok visszakereshetők és azonosíthatók a nyilvántartásban szereplő diffúz források szerint.**
- 3. Valamennyi Fél úgy alakítja ki nyilvántartását, hogy figyelembe veszi a jövőben várható bővítések lehetőségét, és biztosítja azt, hogy legalább a megelőző 10 év jelentéseiből származó beszámolási adatok a nyilvánosság számára hozzáférhetőek legyenek.**
- 4. A nyilvántartást úgy alakítják ki, hogy maximálisan megkönnyítsék a nyilvánosság számára annak elektronikus úton, pl. Interneten keresztül történő hozzáférését. A nyilvántartásnak olyan kialakításúnak kell lennie, hogy normál**

működési feltételek mellett a nyilvántartásban szereplő információk elektronikus úton folyamatosan és azonnal hozzáférhetőek legyenek.

5. Valamennyi Fél törekedjen arra, hogy⁵⁰ biztosítson rákapcsolódási lehetőségeket nyilvántartásában a működő, a nyilvánosság számára hozzáférhető, a környezetvédelem tárgyköréhez kapcsolódó adatbázisokhoz.

6. Valamennyi Fél biztosítson rákapcsolódási lehetőségeket nyilvántartásában jelen Jegyzőkönyv Résztes Felei, illetve, ahol ez megvalósítható, más országok szennyezőanyag kibocsátási és átadási nyilvántartása felé.

A Rendelet általában véve hűen követi a Jegyzőkönyv megfelelő rendelkezéseit, két kivétellel. A Rendelet 4. § (1) bekezdés f. pontja szerint a telephelyen kívüli átvitel célállomása diszpozitív tartalmi eleme az Európai PRTR rendszereknek, míg a Jegyzőkönyv 5. cikk 1. bekezdés f. pontja szerint kógens. Természetesen azoknak az államoknak, amelyekre nézve mindkét jogszabály kötelező, az utóbbihoz kell igazodniuk.

A Rendelet 4. § (3) bekezdése ismét csak szűken értelmezi a Jegyzőkönyv párhuzamos szabályát, az 5. cikk 6. bekezdését. Utóbbi szerint a PRTR rendszernek, amennyiben lehetséges, kapcsolódási pontot (linket) kell biztosítani releváns környezetvédelmi adatbázisokhoz, ami tehát lényegesen tágabb megközelítés, mint a szennyező üzemek web oldalai és más PRTR rendszerek. A kérdés a PRTR fogalmi hálójában szereplő lényeges elem, a benne szereplő adatok érthetősége és használhatósága szempontjából rendkívül lényeges. Nyilvánvaló, hogy ha a PRTR rendszer releváns környezetvédelmi adatbankokhoz is kapcsolódik, úgy az állampolgárok az adatok magyarázatához, adott esetben persze többféle értelmezéséhez is rövid úton hozzáférhetnek. A hazai jogalkotás számára tehát ez esetben is mindenképpen a Jegyzőkönyv szabálya az irányadó.

A Jegyzőkönyvhöz fűzött Útmutató ugyancsak jelentős teret szentel az általános környezetvédelmi linkek kérdésének. Ajánlja, hogy a tagállamok létesítsenek a PRTR honlapjukon kapcsolatot az OECD, az UNITAR, az IOMC, az Észak Amerikai Gazdasági

⁵⁰ A Jegyzőkönyv hivatalos fordítása figyelmen kívül hagyta, hogy míg az 5. cikk az összes pontban a kognitív jelző „shall” kifejezést használja, az 5. bekezdésben a diszpozitív vitát tükröző „should” kifejezéssel él.

Együttműködési Bizottság és a WHO honlapjai, illetőleg releváns nemzetközi szerződések honlapjai irányába, azzal, hogy kiemeli, hogy a PRTR adatoknak a közegészségügyi kérdésekkel való együtt értelmezése alapvető fontosságú. Ezen túlmenően a társadalmi szervezetek és a vállalatok (hogy ne panaszkodhassanak az adatok egyoldalú értelmezésével kapcsolatosan), releváns tudományos intézetek felé javasolja az Útmutató a PRTR rendszer internetes kapcsolatainak a kiépítését⁵¹.

A jogharmonizáció szempontjából a Jegyzőkönyv rendelkezései egyenesen a Részes Feleknek szólnak, bár utaltunk rá, hogy az egyes országok PRTR rendszereire vonatkozó kötelezettségek a Rendelet alapján végső soron ugyanúgy keletkeznek.

7.3.1. A meglévő magyar jogszabályok

Jelenleg természetesen nincsenek még ilyen konkrétan a PRTR rendszerre vonatkozó szabályaink.

7.3.2. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) A H-PRTR fenntartó hatósága gondoskodik arról, hogy a nyilvántartás által tartalmazott adatok összesített és nem összesített formában is rendelkezésre állnak, annak érdekében, hogy a kibocsátások és átadások visszakereshetők és azonosíthatók legyenek az alábbiak szerint:

- a) Létesítmény és annak földrajzi helyzete;**
 - b) Tevékenység;**
 - c) Tulajdonos vagy üzemeltető, és, megfelelőképpen, vállalat;**
 - d) Szennyezőanyag vagy hulladék, megfelelően;**
 - e) Egyes környezeti közegek, amelyekbe a szennyezőanyag kibocsátása történt;**
- valamint**

⁵¹ UNECE Útmutató VI. 51-53 pontok, 104-105 old.

f) A jelen rendelet (...) bekezdésében meghatározottak szerint a szállítási úticél, és ahol megfelelő, a hulladék elhelyezése vagy kinyerési művelete.

(2) A fenntartó hatóság biztosítja azt, hogy az adatok visszakereshetők és azonosíthatók a nyilvántartásban szereplő diffúz források szerint.

(3) A fenntartó hatóság úgy alakítja ki nyilvántartását, hogy figyelembe veszi a jövőben várható bővítések lehetőségét, és biztosítja azt, hogy legalább a megelőző 10 év jelentéseiből származó beszámolási adatok a nyilvánosság számára hozzáférhetőek legyenek.

(4) A nyilvántartást úgy kell kialakítani, hogy maximálisan megkönnyítse a nyilvánosság számára annak elektronikus úton, pl. Interneten keresztül történő hozzáférését. A nyilvántartásnak olyan kialakításúnak kell lennie, hogy normál működési feltételek mellett a nyilvántartásban szereplő információk elektronikus úton folyamatosan és azonnal hozzáférhetőek legyenek.

(5) Folyamatosan törekedni kell arra, hogy a H-PRTR rendszer biztosítson rákapcsolódási lehetőségeket a már működő, a nyilvánosság számára hozzáférhető, a környezetvédelem tárgyköréhez kapcsolódó egyéb adatbázisokhoz.

(6) A fenntartó rákapcsolódási lehetőségeket biztosít a nyilvántartásban a Tagállamok, a Jegyzőkönyv Részes Felei, illetve, amennyiben ez megvalósítható, más országok szennyezőanyag kibocsátási és átadási nyilvántartása felé is.

Magyarázat: A Jegyzőkönyv egyes esetekben kicsivel részletesebb, tágabb hatókörű rendelkezéseit vettük figyelembe, azzal, hogy a hazai fenntartó fogalmát a definíciók között szerepeltettük.

7.4. A PRTR rendszer tartalma, illetőleg a tartalom alakítása

7.4.1. E-PRTR

3. cikk

Az Európai PRTR információt tartalmaz az alábbiakról:

- a) az 5. cikk (1) bekezdésének a) pontjában említett szennyezőanyag-kibocsátások, amelyeket az I. mellékletben felsorolt tevékenységeket végző üzem üzemeltetője köteles jelenteni;
- b) az 5. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett telephelyről történő hulladékelszállítás, valamint az 5. cikk (1) bekezdésének c) pontjában említett szennyvízben lévő szennyező anyagok telephelyről történő elszállítása, amelyet az I. mellékletben felsorolt tevékenységeket végző üzem üzemeltetője köteles jelenteni;
- c) a 8. cikk (1) bekezdésében említett diffúz forrásokból származó kibocsátások, amennyiben rendelkezésre állnak.

Jogosnak tartjuk a Koup Kft. tanulmányának azt a megállapítását, hogy a Rendelet 3. cikkével önmagával kapcsolatban semmilyen jogharmonizációs elemzésnek nincs helye, hiszen az nem más, mint a Rendelet későbbi részeiben, elsősorban az 5-8. cikkeken konkrétan szabályozott kérdések „tartalomjegyzéke”⁵². Ugyanez a téma viszont a Jegyzőkönyvben jóval több figyelmet érdemel.

17. cikk

A Bizottság által végzett felülvizsgálat

- (1) A Bizottság felülvizsgálja a tagállamok által szolgáltatott információkat a 7. cikknek megfelelően, és a tagállamokkal folytatott konzultációt követően háromévente jelentést tesz közzé az utolsó három jelentési év rendelkezésre álló információi alapján, hat hónappal ezen információk interneten való közreadása után.
- (2) Ezt a jelentést az Európai PRTR működésének értékelésével együtt be kell nyújtani az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak.

18. cikk

A mellékletek módosítása

Az alábbiak miatt szükségessé váló valamennyi módosítást:

⁵² Koup Tanulmány 27. old.

- a) e rendelet II. vagy III. mellékletének a tudományos vagy technikai fejlődéshez való hozzáigazítása; vagy
- b) e rendelet II. vagy III. mellékletének – a jegyzőkönyvben részes felek ülésén elfogadott módosítások következtében szükségessé váló – a jegyzőkönyv mellékleteihez való hozzáigazítása, a 19. cikk (2) bekezdésében említett eljárással összhangban kell elfogadni.

19. cikk

A Bizottság eljárása

- (1) A Bizottság munkáját egy bizottság segíti.
- (2) Az e bekezdésre történő hivatkozás esetén az 1999/468/EK határozat 5. és 7. cikkét kell alkalmazni, tekintettel az említett határozat 8. cikkének rendelkezéseire. Az 1999/468/EK határozat 5. cikke (6) bekezdésében foglalt határidő három hónap.

Ezek a cikkek kizárólag a Bizottság eljárására és kötelezettségeire vonatkoznak, nemzeti jogalkotást nem igényelnek.

7.4.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

6. Cikk

A NYILVÁNTARTÁS HATÁSTERÜLETE

1. Valamennyi Fél biztosítja azt, hogy nyilvántartása tartalmaz adatokat az alábbiakról:

- a) A 7. Cikk. 2. bekezdése értelmében jelentésköteles szennyezőanyag kibocsátásokról;
- b) A 7. Cikk. 2 bekezdése értelmében jelentésköteles, telephelyen kívüli átvitelekről⁵³;
továbbá
- c) A diffúz forrásokból származó szennyező anyagok kibocsátásairól a 7. Cikk. 4. bekezdése értelmében.

⁵³ A korábbiakkal összhangban cseréltük itt a „kiszállításokról” kifejezést.

2. A nemzeti szennyezőanyag kibocsátási és átadási nyilvántartás kifejlesztéséből, valamint jelen Jegyzőkönyv megvalósításából származó tapasztalatok, illetve a kapcsolódó nemzetközi folyamatok figyelembe vételével a Részleges Felek értekezlete felülvizsgálja jelen Jegyzőkönyv értelmében fennálló jelentéstételi kötelezettségeket és annak továbbfejlesztése tekintetében mérlegeli az alábbi kérdéseket:

- a) Az I. Mellékletben meghatározott tevékenységek felülvizsgálata;**
- b) A II. Mellékletben meghatározott szennyező anyagok felülvizsgálata;**
- c) Az I. és II. Mellékletben meghatározott küszöbértékek felülvizsgálata; valamint**
- d) Más, vonatkozó kérdésekhez kapcsolódó információknak a kötelezettségek közé történő felvétele, pl. telephelyen belüli szállítás, tárolás, a diffúz forrásokkal kapcsolatos jelentéstételi kötelezettségek specifikálása, vagy kritériumok kidolgozása annak megállapítására, hogy mi alapján kerülhetnek szennyező anyagok a jelen Jegyzőkönyv hatálya alá.**

A Rendeletben csupán a Jegyzőkönyv 6. cikk 1. bekezdésnek megfelelő szöveg van meg, azonban e körben is eltérés, hogy a Rendelet – nézetünk szerint egyébként önmagában sem következetesen – a diffúz kibocsátások vonatkozásában egészében véve diszpozitívan fogalmaz, azaz megengedhetőnek tartja (pl. a Rendelet 4. cikk 1. h. pontjával ellentétben) azt is, hogy a diffúz kibocsátások egyáltalán ne szerepeljenek a rendszerben. További tartalmi eltérések következnek az „átvitel” definíciójában meglévő különbségekből.

A Jegyzőkönyv 6. cikk 2. bekezdésének részben megfelelnek a Rendelet 17-19. cikkei, ugyanakkor, mivel magával a jogszabállyal, annak továbbfejlesztésével foglalkoznak, értelemszerűen nagyon sok technikai, eljárási jellegű eltérések vannak, hiszen ezeket a kérdéseket egészen másként kell kezelni egy nemzetközi szerződés és egy regionális szervezet esetében.

Érdekes módon, míg a Rendelet úgy tűnik, nem fordít figyelmet olyan konkrét kérdések előrevetítésére, mint a Jegyzőkönyv példálózó felsorolása a továbbfejlesztést igénylő kérdésekről (ami az aarhusi jogalkotó egyik bevett eljárási megoldása), viszont a Rendelet I mellékletében egy lábjegyzet jelzi, hogy a függetlenül működő ipari szennyvízkezelő

üzemek napi 10e m³-es határértékét az első jelentési kör tapasztalatai alapján a Bizottság legkésőbb 2010-ig felülvizsgálja⁵⁴.

7.4.3. A meglévő magyar jogszabályok

Természetesen nincsenek ilyenek.

7.4.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

A H-PRTR nyilvántartás tartalma

- a) a ...§ értelmében jelentésköteles szennyezőanyag kibocsátások;**
- b) a ...§ értelmében jelentésköteles, telephelyen kívüli átvitelekről; továbbá**
- c) a ...§ értelmében a diffúz forrásokból származó szennyező anyagok kibocsátásairól.**

Magyarázat: A Jegyzőkönyv szövegének átvételét javasoljuk.

⁵⁴ Az összefüggésre a PRTR Útmutató 1.3.8. pontja (52. old.) hívja fel a figyelmet.

8. Az üzemeltető jelentéstételi kötelezettsége és annak gyakorisága⁵⁵

8.1.1. E-PRTR

5. cikk (1)

Minden egyes olyan üzem üzemeltetője, amely egy vagy több, az I. mellékletben meghatározott tevékenységet végez az abban meghatározott vonatkozó kapacitásküszöböt meghaladóan, évente jelenti illetékes hatóságának – annak feltüntetésével, hogy az információ mérésen, számításon vagy becslésen alapul-e – az alábbiak mennyiségét:

Az E-PRTR Útmutató viszonylag nagy teret szentel a „Ki köteles jelentéstételre?” fejezetnek. Aláhúzza, hogy az I. mellékletben megjelölt határértékek elérése nem elegendő, csupán azok kötelesek jelenteni, akik meg is haladják azt. Ha pedig egy kezelő több azonos ilyen tevékenységet végez ugyanabban az üzemben, ugyanazon a telephelyen, természetesen az ilyen tevékenységek kapacitását össze kell adni. Felsorolja az Útmutató azokat a tevékenységeket, amelyek az IPPC Irányelv EPER rendszeréhez képest újak⁵⁶.

A Jegyzőkönyvhöz képest többlet – ahogyan azt már a definíciós részben is láttuk – az, hogy az Európai jogalkotó külön szabályozza, hogy az üzemek évente kötelesek jelentést tenni. A Jegyzőkönyv erre csak közvetetten utal (pl. a 7. cikk 5.d.(ii) pontjában és a 9. cikk 1. bekezdésében) egyébként pedig az évente történő jelentéstételi kötelezettséget mintegy természetesnek veszi.

8.1.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

7. cikk 1.

⁵⁵ Az 5. cikk elemzésekor felhasználjuk a Koup Kft. által elvégzett értékes gyűjtőmunkát, ugyanakkor az általuk választott egyébként logikus tematikus gyűjtés helyett, a jelen tanulmány tételes jogi elemzési céljainak jobban megfelel a Jegyzőkönyv és a Rendelet szerkezetének szorosabb követése. Ennek egyik példája, hogy a jelentéstételi kötelezettséget a Rendelet szorosan együtt kezeli a jelentéstételi időközökkel.

⁵⁶ EPRTR 111-113. (7-8. old.)

Valamennyi Fél írja elő:

(a) A joghatósága alá tartozó minden egyes olyan létesítmény tulajdonosával, vagy üzemeltetőjével szemben, amely az 1. Melléklet 1. oszlopban meghatározott kapacitás küszöbértékeket meghaladó mértékben folytat egy vagy több, az 1. Mellékletbe tartozó tevékenységet, és

(...)

hogy vállalja a 2. Bekezdés értelmében a tulajdonosra, vagy üzemeltetőre háruló kötelezettséget; vagy

(b) Követelje meg a joghatósága alá tartozó minden egyes létesítmény tulajdonosától, vagy üzemeltetőjétől, amely az 1. Mellékletben meghatározott egy vagy több tevékenységet az 1. Melléklet, 2. oszlopában meghatározott alkalmazotti létszám mellett, vagy afölötti létszámmal végez és a 2. Mellékletben meghatározott szennyezőanyagot előállít, feldolgoz, vagy felhasznál a 2. Melléklet 3. oszlopában meghatározott alkalmazandó küszöbértéket meghaladó mértékben, hogy vállalják a 2. bekezdés értelmében a tulajdonosra, vagy üzemeltetőre háruló kötelezettséget.

A Jegyzőkönyv 7. cikk 1.b. pontjában írt lehetőséget az észak-amerikai ENSZ EGB tagállamok meglévő PRTR jogintézményeire tekintettel foglalták be a szövegbe, az európai jogrendszerek számára nincs túl sok jelentősége.

Az ENSZ EGB Útmutója felveti azt a korántsem lényegtelen gyakorlati kérdést, hogy hogyan derül fény arra, hogy egy üzem a PRTR rendszerbe tartozik. Az Útmutó azt javasolja, hogy a hatóságok vegyék igénybe a különböző gazdasági tevékenységek nyilvántartásait, amelyek nemzeti statisztikai hivatalokon vagy nemzetközi szervezetek titkárságain keresztül elérhetők. Ennek megkönnyítése érdekében az Útmutó közli az I. mellékletben szereplő tevékenységek ISIC (International Standard Industrial Classification) osztályozást és ajánlja az EU-ban használatos NACE (Nomenclature générale des activités économiques dans les Communautés Européennes) kódok használatát is.

8.1.3. A meglévő magyar jogszabályok

Khvr.

23. § (1) Az adatszolgáltatást a környezethasználónak az egységes környezethasználati engedélyben foglaltak szerint kell teljesíteni.

KHV r. 11. sz. melléklet 4.

A fentiekben túlmenően, az engedély tartalmazza

a) a tevékenység környezetre gyakorolt hatásának figyelemmel kíséréséhez szükséges megfelelő mérés-ellenőrzési (monitoring) feltételeket, meghatározva a mérési módszert és gyakoriságot, az értékelési eljárást és a hatóságok részére történő kötelező adatszolgáltatás módját, tartalmát és gyakoriságát. Amennyiben a felügyelőség másképp nem rendelkezik, az engedélyes köteles évente legalább egyszer adatot szolgáltatni;

Favr.

16. § (2) Alap-adatlap benyújtására kötelezett

- a) az engedélyköteles tevékenységet e rendelet hatálybalépését követően megkezdeni szándékozó, a 13. § (1) bekezdés szerinti engedély vagy szakhatósági állásfoglalás iránt kérelmet benyújtó;
- b) akit a felügyelőség a 19. § (4) bekezdés szerint kötelez;
- c) aki a 13. § (1) bekezdés szerint engedélyköteles tevékenységet végez.

(3) Részletes-adatlap benyújtására kötelezett

- a) a (2) bekezdés a) pont szerinti kérelmet benyújtó;
- b) akit a felügyelőség az alap-adatlapban foglaltak alapján arra kötelez;
- c) e rendelet 3. számú melléklet szerinti tevékenységet folytatók közül az, aki a földtani közegben, illetve a felszín alatti vízbe közvetlen bevezetést végez vagy tevékenysége során szennyező anyagot helyez el
- ca) évi 100 tonna felett, amelynél a felszín alatti vízre vonatkozó (B) szennyezettségi határérték 1 mg/l vagy azon felüli,
- cb) évi 1 tonna felett, amelynél a felszín alatti vízre vonatkozó (B) szennyezettségi határérték 1 mg/l alatti.

(4) Éves jelentést a (2) és (3) bekezdés szerinti azon kötelezettnek kell benyújtani, akit erre a felügyelőség - az alap-adatlap, illetőleg a részletes-adatlap adatainak értékelése alapján - határozattal kötelez.

(...)

16. § (6) Az éves jelentést a tárgyévre vonatkozóan, a tárgyévet követő év március 31-éig kell benyújtani.

(...)

19. § (1) A tevékenységet folytató az általa okozott, vagy az üzemszerű működésén kívülálló okokból bekövetkező szennyezést, károsodást haladéktalanul köteles bejelenteni a felügyelőségnek. Egyidejűleg köteles azonnal befejezni a szennyező, károsító tevékenységet és köteles gondoskodni a kárenyhítést szolgáló intézkedések megkezdéséről, illetve azonnal meg kell kezdenie a külön jogszabályban foglaltaknak megfelelően a vízminőségi kárelhárítást.

(...)

(4) A felügyelőség a kivizsgálás keretében elrendelheti a 16. § (2) bekezdése szerinti bejelentés, adatszolgáltatás 30 napon belül történő benyújtását, amennyiben a hatóság tudomására jutott adatok a tevékenység folytatójával kapcsolatosak, annak azonosítását lehetővé teszik és a tevékenység folytatójának adatszolgáltatási kötelezettségére előírt határidő még nem járt le, vagy a tevékenység folytatója nem tartozik a bejelentésre kötelezettek közé.

(...)

19. § (12) A felügyelőség a 21. § (9) bekezdés alapján elrendelheti a külön jogszabály szerinti adatlap kitöltését és benyújtását.

(...)

21. § (1) A már bekövetkezett pontszerű szennyező forráshoz tartozó valószínűsíthető szennyezettség esetén a 19. § (9) bekezdésében foglaltak figyelembevételével a köz érdekében kármentesítést kell végezni.

(2) A kármentesítésre az köteles, aki

- a) a szennyezettséget okozó tevékenységet folytatta vagy folytatja, illetve annak jogutódja;
- b) a környezeti kárért fennálló felelősséget a szennyezett terület tulajdonjogának megszerzésével vagy egyéb módon átvállalja, valamint
- c) a Kvt. 101-102. §-a szerint felelősségre vonható.

(...)

(9) A (2) bekezdés szerinti felelős köteles az OKKP keretében kialakított külön jogszabályban meghatározott adatlapokat a külön jogszabályban megadott módon kitölteni és azt a felügyelőségnek megküldeni.

Fvr.

27. § (2) Önellenőrzésre köteles az a kibocsátó (ill. közcsatornába bocsátó):

- a) aki az 1. számú melléklet I. lista szerinti veszélyes anyagot, vagy elsőbbségi veszélyes anyagot bocsát ki vagy használ;
- b) akinek önellenőrzési kötelezettségét a felügyelőség környezet veszélyeztetettség miatt megállapítja, továbbá
- c) aki az engedélye szerint, illetőleg a telephelyről (szennyvíztisztítóból) a megelőző év adatai alapján 15 m^3 /üzemnap mennyiséget meghaladó szennyvizet
 - ca) közvetlenül a befogadóba vezet,
 - cb) közvetve (közcsatornán vagy közös üzemi tisztítón keresztül) a befogadóba vezet és egyúttal a külön jogszabály szerint meghatározott tevékenység folytatása során keletkező szennyvizet bocsát ki.

(3) Az önellenőrzésre nem kötelezett kibocsátó - a felügyelőségnek történő bejelentéssel és jóváhagyással - önellenőrzésre vállalkozhat. Ez esetben a kibocsátóra az önellenőrzésre kötelezettek vonatkozó ellenőrzési szabályokat kell alkalmazni.

(...)

28. (3) Az önellenőrzésre kötelezett az önellenőrzés keretében végzett vizsgálatok eredményét - azok tartalmától függetlenül - az önellenőrzési tervben rögzített időpontban, de legkésőbb a mintavételt követő 30 napon belül:

- c) közvetlen felszíni vízbe vezetés esetén az illetékes felügyelőségnek

köteles megküldeni.

(...)

30. § Az önellenőrzésre kötelezett kibocsátó köteles a szennyvízkibocsátás jellemzőiről és a technológiai folyamatok üzemviteléről adatot szolgáltatni, és évente összefoglaló jelentést készíteni a külön jogszabályok rendelkezései szerint, amit köteles az illetékes felügyelőségnek benyújtani a tárgyévet követő március 31-éig.

Szmr.

17. § (1) Az önellenőrzésre kötelezett kibocsátó - az üzemnapló adatai alapján - a kibocsátásáról évente összefoglaló jelentést készít, valamint a 4. melléklet szerinti adatlapokat kitölti, és ezeket a tárgyévet követő év március 31-éig a hatósághoz benyújtja. A kibocsátó köteles az adatszolgáltatás teljeskörűségét és a szolgáltatott adatoknak a kibocsátó egyéb nyilvántartási rendszerének, iratainak adattartalmával való egyezőségét biztosítani.

Az Szmr. - amely az Fvr. végrehajtási jogszabálya - 4. sz. mellékletének 2.5. pontja az IPPC köteles létesítmény kibocsátására vonatkozó adatlapot tartalmazza. Valamennyi IPPC köteles létesítmény víz közegbe történő kibocsátására vonatkozóan előírja az adatszolgáltatást – a Fvr. 1. listájába tartozó anyag tekintetében. A jogharmonizáció esetén ez az adatszolgáltatás feleslegessé válna.

Nr.

9. § (1) A mezőgazdasági tevékenységet folytatónak a (2) bekezdés szerinti adatszolgáltatást megalapozó, folyamatos nyilvántartást kell vezetnie.

(2) A mezőgazdasági tevékenységet folytató a 3. számú melléklet szerinti adatlapon köteles adatot szolgáltatni a tárgyévet követő év február 28-áig a mezőgazdasági tevékenység helye szerint illetékes talajvédelmi hatóságnak.

Lr.

9. § (7) A környezetvédelmi hatóság az építési (létesítési) engedélyhez adott szakhatósági állásfoglalásában előírhatja a használatbavételi engedély feltételeként, hogy próbaüzem során vagy a használatbavétel engedélyezése után a kibocsátások meghatározása, a kibocsátási határértékek betartásának, illetőleg az adatszolgáltatás helyességének ellenőrzése érdekében mérésekkel határozzák meg a kibocsátásokat.

(8) A helyhez kötött légszennyező pontforrás üzemeltetője köteles a légszennyező anyagok kibocsátását és a létesítési (építési), használatbavételi engedélyben a részére megállapított kibocsátási határértékeket, levegővédelmi követelmények megtartását rendszeresen ellenőrizni. A kibocsátás ellenőrzése külön jogszabály szerint történhet méréssel vagy számítással.

(9) A környezetvédelmi hatóság a helyhez kötött légszennyező pontforrás üzemeltetőjét a kibocsátások ellenőrzésére határozatban kötelezheti, amelyben előírja az ellenőrzések gyakoriságát, módszerét, valamint a kötelező adatszolgáltatás tartalmát, módját.

(...)

16. § (1) A rendelet hatálya alá tartozó, valamennyi helyhez kötött pontforrásra, illetve a környezetvédelmi hatóság által határozatban bejelentés köteles diffúz forrásra az üzemeltető köteles – az (5) bekezdés szerinti bejelentés űrlapokon – adatokat szolgáltatni a környezetvédelmi hatóság számára (alapbejelentés és légszennyezés mértéke éves bejelentés).

Lr.

17. § (1) Az üzemeltetőnek a folyamatos kibocsátás ellenőrzés eredményeiről évente összefoglaló jelentést kell készíteni, és azt a tárgyévet követő év március hó 31. napjáig külön jogszabályban előírt adatszolgáltatással egyidejűleg kell a környezetvédelmi hatósághoz benyújtani.

(2) A folyamatos méréssel történő kibocsátás ellenőrzés esetében az éves jelentésnek a regisztrált mérési adatok alapján a negyedéves és éves gyakoriság eloszlásokat, valamint a napi középértékek ismertetését és értékelését is tartalmaznia kell, kivéve a folyamatos adatátvitelre hatósági határozatban kötelezett légszennyezőket. Az értékelés módját a 10. számú melléklet tartalmazza. A folyamatos mérőrendszerek ellenőrző kalibrálásának bizonylatait is mellékelni kell. A környezetvédelmi hatóság felhívására a folyamatos mérések részletes eredményeit, illetve az üzemvitelre és a mérőrendszerre vonatkozó egyéb dokumentumokat is be kell mutatni.

(3) Az üzemeltetőnek az időszakos mérésekről készült vizsgálati jegyzőkönyvet a tárgyévet követő év március hó 31. napjáig jogszabályban előírt adatszolgáltatással egyidejűleg a környezetvédelmi hatósághoz be kell nyújtani, ha arra jogszabály vagy hatósági határozat kötelezi.

Ozr.

15. § (1) A szabályozott anyagokból, valamint a helyettesítésükre használt HFC-k évente 100 kg/év feletti mennyiséget felhasználóknak a tárgyévet követő év március 31-éig adatot kell szolgáltatni. Az adatszolgáltatást az e rendelet 7. számú melléklete szerinti bejelentőlapon a telephely szerint illetékes környezetvédelmi felügyelőség (a továbbiakban: felügyelőség) részére kell megtenni.

(2) A szabályozott anyagokról, valamint HFC-kről a külkereskedelmi tevékenységet folytatóknak évente, a tárgyévet követő év március 31-éig adatot kell szolgáltatniuk a Főfelügyelet részére. Az adatszolgáltatásban fel kell tüntetni:

(...)

(3) A kritikus alkalmazási területen történő felhasználásra vonatkozó engedéllyel rendelkezőknek a halonról a Belügyminisztérium, illetve a Honvédelmi Minisztérium részére évente, a tárgyévet követő év március 31-éig adatot kell szolgáltatniuk. Az adatszolgáltatásban fel kell tüntetni fajtánként:

(...)

15. § (5) A nem helyettesíthető felhasználási engedéllyel rendelkezőknek a tárgyévet követő év január 20-áig adatot kell szolgáltatniuk a Főfelügyelőség részére. Az adatszolgáltatásnak tartalmaznia kell a szabályozott anyag fajtánkénti (...)

Ebben az esetben az adatszolgáltatás a felhasználásra vonatkozik, nem a kibocsátásra. A felhasználás során a kibocsátás elkerülhetetlen és ezért releváns a jelen témakör szempontjából.

Üvr.

4. § (1) Az üzemeltető köteles a kibocsátási engedély hatálya alá tartozó üvegházhatású gázkibocsátását a 2. számú mellékletben foglaltakra tekintettel a Bizottság 2004/156/EK határozata, illetve a kibocsátási engedély szerint nyomon követni és arról a Főfelügyelőség részére a tárgyévet követő március 31-éig külön jogszabály szerint hitelesített jelentést tenni.

A jogszabály hatálya:

a) az 1. számú mellékletben meghatározott tevékenységet folytató létesítményeknek az 1. számú mellékletben megjelölt üvegházhatású gázkibocsátásaira,

Az 1. sz. melléklet 1.1. számú táblázata a kibocsátási engedélyhez kötött tevékenységi kategóriák és üvegházhatású gázok, valamint a tevékenységi kategóriák IPCC és egységes környezethasználati engedélyezés szerinti (EKH) kódjai szerint határozza meg.

Megjegyzés: nem minden, hanem csak meghatározott ekhe tevékenységek tartoznak a hatálya alá, a szabályozott anyag pedig kizárólag a CO₂.

3. § (1) 2005. január 1. után az 1. számú mellékletben meghatározott üvegházhatású gázkibocsátással járó tevékenység csak az Országos Környezet- és Vízügyi Főfelügyelőség (a továbbiakban: Főfelügyelőség) által kiadott kibocsátási engedély alapján végezhető.

(...)

(5) A Főfelügyelőség a kibocsátási engedélyt az egységes környezethasználati engedélyben, környezetvédelmi engedélyben, illetve a környezethasználat feltételeit meghatározó építési vagy létesítési engedélyben foglaltakra tekintettel kiadja, ha megállapítja, hogy az üzemeltető képes az üvegházhatású gázok kibocsátásait a 4. § szerint nyomon követni és arról jelentést tenni. A kibocsátási engedély részletes tartalmi követelményeit az 5. számú melléklet állapítja meg.

Üvtv.

5. § (1) Az üzemeltető köteles a kibocsátási engedély hatálya alá tartozó üvegházhatású gáz kibocsátását külön jogszabály szerint nyomon követni és arról a környezetvédelmi hatóság részére a tárgyévet követő év március 31-ig hitelesített jelentést tenni.

(2) A kibocsátási jelentések (1) bekezdés szerinti hitelesítését az üzemeltető külön jogszabály alapján feljogosított független hitelesítővel külön jogszabályban megállapított módon végezteti el. Az Európai Gazdasági Térség bármely tagállamában feljogosított hitelesítő által a magyar jogszabályoknak megfelelően hitelesített jelentést a környezetvédelmi hatóság érvényesnek fogadja el. Külföldi hitelesítő jogosultságát az üzemeltetőnek kell igazolnia a környezetvédelmi hatósághoz az (1) bekezdés szerint benyújtott jelentésében.

Hfg.

5. § A gázmotorok légszennyező anyag kibocsátását az üzemeltető évente - legalább egy alkalommal - köteles méréssel ellenőrizni vagy ellenőriztetni (önellenőrzés). Az önellenőrzésre vonatkozó dokumentumokat öt évig meg kell őrizni, és a hatóság részére átadni.

Hgtv.

44. § (1) A hulladékgazdálkodásra vonatkozó jogszabályok és hatósági előírások megtartását a környezetvédelmi hatóság rendszeresen ellenőrzi. Ennek során az e törvényben és más jogszabályban előírt kötelező és rendszeres adatszolgáltatásokon kívül is tájékoztató adatot, összefoglalót, jelentést kérhet kötelezettségei teljesítéséről a hulladék termelőjétől, birtokosától, illetve a hulladékkezelőtől.

51. § (1) A hulladék termelője, birtokosa és kezelője a külön jogszabályokban meghatározott módon és tartalommal köteles a tevékenysége során keletkező, más birtokostól átvett vagy másnak átadott hulladék mennyiségét és összetételét fajtanként nyilvántartani, az általa végzett kezeléssel, a kezelt és a kezelés eredményéből származó hulladékokról nyilvántartást, a kezelőlétesítmények működéséről üzemnaplót vezetni, és ezekről a hatóságoknak bejelentést tenni.

(...)

(3) A gyártói felelősség alapján a 7-10. § szerinti feladatok teljesítéséről, a visszavételi kötelezettség alá tartozó termékek forgalmáról, a visszavett használt termékekről, csomagolásokról és hulladékokról a forgalomba hozatallal és a visszavétellel érintett gyártók, forgalmazók, hulladékkereskedők és kezelők kötelesek a külön jogszabályokban meghatározott módon és tartalommal nyilvántartást vezetni és ezekről a hatóságoknak bejelentést tenni. A nyilvántartási és bejelentési kötelezettséget a 11. § szerint létrehozott szervezet együttesen is teljesítheti.

(...)

52. § (2) A környezetvédelmi hatóság eljárásához szükséges adatokat valamennyi hatóság, állami, önkormányzati szervezet, valamint a közszolgáltató köteles a külön jogszabályokban meghatározott módon és tartalommal a környezetvédelmi hatóság rendelkezésére bocsátani.

Gjr.

3. § (2) A gyártó - az érintett gazdasági szereplőkkel együttműködve - köteles

f) a hulladékkal kapcsolatos, külön jogszabályban meghatározott nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségek mellett az 1. számú melléklet szerinti adatszolgáltatást a környezetvédelmi hatóság részére teljesíteni.

Hnyr.

5. § (3)

A hulladék termelője nem veszélyes hulladék esetében nyilvántartást vezet

b) a külön jogszabályban felsorolt iparágak, illetve tevékenységek esetében anyagmérleg alapján technológiánként is.

(a jogszabály az 5. § (3) b) pont alatt az ekhe Korm.rendeletre hivatkozik)

7. § (1) Rendszeres adatszolgáltatásra telephelyenként - a szállító kivételével - a hulladék kezelője, továbbá az a termelő kötelezett, amely esetében a gazdálkodó szervezetnél foglalkoztatottak száma eléri a 10 főt, vagy a tárgyévben a telephelyen keletkezett (birtokolt) hulladékok összes mennyisége meghaladja

- a) veszélyes hulladék esetében a 200 kg-ot, vagy
- b) nem veszélyes hulladék esetében a 2000 kg-ot, vagy
- c) nem veszélyes építési és bontási hulladék esetében az 5000 kg-ot.

7. § (2) Az (1) bekezdésben rendszeres adatszolgáltatásra kötelezett adatszolgáltatását az e rendelet 2. számú melléklet szerint, valamint

- a) a hulladék termelője a 3. számú melléklet,
 - b) a hulladék begyűjtője vagy előkezelője a 4. számú melléklet,
 - c) a hulladék hasznosítója vagy ártalmatlanítója az 5. számú melléklet szerint is teljesíti.
- (...)

9. § (1) A rendszeres adatszolgáltatásra nem kötelezett hulladéktermelő a környezetvédelemért felelős miniszter által elrendelt, statisztikai kiválasztási módszerekkel történő adatfelméréskor eseti adatszolgáltatásra köteles, amelyet a részére megküldött adatlapok kitöltésével és visszaküldésével teljesít.

9. § (2) A hulladék termelőjének nem kell adatot szolgáltatnia azon hulladékról, amelyet szerződés alapján közszolgáltatónak, illetve külön jogszabály alapján bejegyzett, a hulladék visszavételére kötelezettnek, vagy azzal szerződésben álló átvevőnek ad át.

10. § Amennyiben jogszabály eltérően nem rendelkezik, a rendszeres adatszolgáltatásra kötelezettek

- a) a keletkezett hulladékról évente a tárgyévet követő év március 1. napjáig,
- b) veszélyes hulladékról kezelésre történő átvételének esetében negyedévente a tárgynegyedévet követő 8. munkanapig,
- c) nem veszélyes hulladékról kezelésre történő átvételének esetében a tárgyévet követő év március 1. napjáig szolgáltatnak adatot.

Csmr.

12. § (2) A gyártó, valamint a kötelezett az (1) bekezdés szerinti nyilvántartás alapján a Főfelügyelőségnek a tárgyévet követő év január 31. napjáig adatot szolgáltat.

Szír.

16. § (2) Az engedélyes a szennyvíz, illetve a szennyvíziszap mezőgazdasági területen történő felhasználása előtt legalább két munkanappal köteles - a talaj várható terhelésének számszerű adatairól, a kijuttatásának tényleges helyéről és időpontjáról - értesíteni a talajvédelmi hatóságot. A bejelentésnek tartalmazni kell az érintett földrészlet helyét helyrajzi száma és területe megjelölésével.

17. § (1) A szennyvíztisztító mű, szennyvízkezelő berendezés üzemeltetője minden év március 31-éig köteles a talajvédelmi hatóságnak - az engedélyben foglaltakra hivatkozással - megküldeni az előző évi tevékenységére vonatkozó adatokat a következők szerint: a) a keletkezett és a mezőgazdasági felhasználásra átadott szennyvíz, illetve szennyvíziszap mennyiségét (köbméterben, illetve szárazanyag tonnában kifejezve),

b) a szennyvíz, szennyvíziszap kezelésének módját,

c) a szennyvíz, szennyvíziszap összetételét és minőségi jellemzőit a 2. számú mellékletben meghatározott paraméterek szerint,

d) a szennyvíz, szennyvíziszap kijuttatásának helyét (a földterület helyrajzi száma, területe, a termesztett növény stb. megnevezése).

(2) Az engedélyező talajvédelmi hatóság a megküldött jelentések alapján összesítést készít, és azt minden év május 31-éig, továbbítja a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumnak, valamint az illetékes környezetvédelmi hatóságnak.

HR.

18. § (1) A hulladéklerakó üzemeltetése és utógondozása alatt végzett ellenőrzésekről, megfigyelésekről, valamint a gyűjtött vizsgálati eredményekről az üzemeltető az engedélyben előírt gyakorisággal, de legalább évenként egyszer összefoglaló jelentést készít az e rendelet 3. számú mellékletében foglaltak szerint.

(2) Az üzemeltető köteles az (1) bekezdésben meghatározott összefoglaló jelentést legkésőbb a tárgyévét követő év április 30-áig a Felügyelőségnek megküldeni.

Pbr.

7. § (1) A PCB-t tartalmazó berendezések birtokosainak a 6. § szerinti nyilvántartás alapján a berendezések számáról, illetve a bennük levő PCB mennyiségéről és anyagi minőségéről, a berendezések megtisztítását végző, illetve a kezelésre jogosult gazdálkodó szervezeteknek a birtokukban levő hulladékká vált PCB-t tartalmazó és ártalmatlanításra átvett berendezések számáról, eredetéről, a PCB anyagi minőségéről, a PCB tartalmáról, továbbá ha van a birtokukban az elkülönített PCB anyagi minőségéről, mennyiségéről és eredetéről az illetékes környezetvédelmi felügyelőségnek bejelentést kell tenniük. A környezetvédelmi felügyelőség a bejelentések alapján nyilvántartást vezet. A területi adatok alapján az országos összesítést a környezetvédelmi miniszter által kijelölt szervezet végzi.

(2) Az (1) bekezdés szerinti bejelentésre kötelezettek az alapbejelentést 2002. március 31-ig, ezt követően a változásjelentést minden év március 31-éig kötelesek benyújtani.

Ebr.

4. § (1) A gyártó - a külön jogszabályban foglaltakon túl - az Országos Környezet- és Vízügyi Főfelügyelőség (a továbbiakban: Főfelügyelőség) számára adatot szolgáltat:

- a) a tárgyév január 31. napjáig az előző évben a Magyar Köztársaságban forgalomba hozott elektromos berendezés mennyiségéről, a tárgyévben várható mennyiségéről tömeg és darabszám tekintetében, berendezés kategóriánként,
- b) legkésőbb a tárgyév január 31. napjáig a tárgyévi visszavételi, begyűjtési, hasznosítási és ártalmatlanítási kötelezettségei ellátásának módjáról,
- c) tárgyév február 20. napjáig az előző évben begyűjtött, visszavett, hasznosított és ártalmatlanított elektromos berendezésből származó hulladék tömegéről elektromosberendezés-kategóriánként, hasznosítónként és ártalmatlanítónként is megbontva, valamint a Magyar Köztársaság területén és azon kívül kezelt (hasznosított és ártalmatlanított) hulladék tömegéről, ezek várható tárgyévi tömegéről, továbbá
- d) tárgyév február 20. napjáig a visszavételi, begyűjtési, hasznosítási és ártalmatlanítási kötelezettségei ellátásának biztosítására képzett tárgyévi biztosíték összegéről és típusáról.
- (...)

4. § (3) Az átvevő az (1) bekezdésben meghatározott adatszolgáltatáson túl a Főfelügyelőség számára adatot szolgáltat:

- a) tárgyév január 31-éig az előző évben az általa kötött megállapodások alapján visszavett hulladék tömegéről,
- b) tárgyév február 20. napjáig arról, hogy mely gyártókkal, milyen mennyiségre kötött megállapodást visszavételre, hasznosításra, ártalmatlanításra.

Ehr.

3. § (1) Az egészségügyi intézményben keletkező hulladékokról az 1. számú mellékletben foglalt nyilvántartó lapot kell vezetni és megküldeni minden év január 10-éig az ÁNTSZ illetékes városi/fővárosi kerületi intézetének.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak nem érintik az egészségügyi intézményekben keletkező hulladékokra vonatkozóan a külön jogszabályban előírt nyilvántartási és a környezetvédelmi hatósághoz történő bejelentési kötelezettséget.

(3) A humángyógyszerek és csomagolásuk hulladékainak kezelésére - a hulladékok jegyzékében foglalt besorolástól függetlenül - a veszélyes hulladékokra vonatkozóan külön jogszabályban előírtak az irányadók.

VHr.

2. sz. melléklet 2.3. pont: A termelő köteles a kezelő számára az „SZ” kísérőjegyen kért adatokon túl további adatokat szolgáltatni a veszélyes hulladékok keletkezésének körülményeiről és veszélyességi jellemzőiről, amennyiben ezek a kezelő környezetének, személyének és berendezéseinek védelme, illetve a veszélyes hulladék szakszerű kezelése érdekében szükségesek.

Kbtv.

6. § (1) A veszélyes anyagokat⁵⁷ és a veszélyes készítményeket⁵⁸ - az ELINCS-ben nem szereplő új veszélyes anyagok, valamint a (2) bekezdésben foglaltak kivételével - a gyártó, illetve az importáló (a továbbiakban együtt: bejelentő) az azzal kapcsolatos tevékenység megkezdését megelőzően bejelenti, amennyiben a tevékenység során alkalmazott veszélyes anyag a magyarországi jegyzékben, illetve veszélyes készítmény a terméknnyilvántartásban még nem szerepel. Az új veszélyes anyagok jegyzékbevitelét az OKK-OKBI a törzskönyvezési eljárás lefolytatását követően, külön bejelentés nélkül, hivatalból végzi.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérően nem kell bejelenteni a kizárólag ellenőrzött körülmények között végzett kutatási és fejlesztési célra, kísérleti gyártásra és nem termelőüzemi méretű kipróbálásra gyártott, illetőleg importált veszélyes anyagokat vagy veszélyes készítményeket. A gyártó, illetőleg az importáló a rendelkezésre álló, a veszélyesség meghatározása, a tevékenységet végző egészsége és biztonsága szempontjából lényeges adatokat ebben az esetben is köteles a tevékenységet végző rendelkezésére bocsátani. Minden olyan gyártónak vagy importálónak, aki (amely) a bejelentés mellőzésének lehetőségével élni kíván, az OKK-OKBI által elérhető írásos nyilvántartást kell vezetnie a gyártott, illetve importált veszélyes anyagról, illetőleg veszélyes készítményről, a feliratozási és mennyiségi adatokról. A gyártót, illetve importálót a bejelentés mellőzésének lehetősége a gyártástól, illetőleg a behozattól vagy ezek megkezdésétől számított egy évig illeti meg, mely indokolt esetben az OKK főigazgatójának engedélyével egy évvel meghosszabbítható, ha a gyártó, illetve az importáló a meghosszabbítás szükségességét indokolja.

(...)

20.§ (6) A környezet veszélyes anyagokkal történő szennyezésének megismerése érdekében egyes, a környezetvédelmi és vízügyi miniszter által meghatározott veszélyes anyagok levegőbe, vizekbe, közcsatornába, talajra kibocsátott mennyiségeit, illetőleg hulladék formájában történő átadását a szennyezést okozó tevékenységet végző a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium felügyelete mellett nyilvántartja. A nyilvántartott adatok alapján - az adatok rendszeres gyűjtésével és feldolgozásával - a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium a kibocsátott szennyezésekről, illetőleg átadott hulladékokról regisztert állít fel, és hoz nyilvánosságra.

23. § (2) Az ETTSZ az (1) bekezdés szerinti országos nyilvántartást, illetve - veszélyes készítmények esetén a terméknnyilvántartást - a bejelentett adatok alapján vezeti. A veszélyes anyagok, illetve a veszélyes készítmények törzskönyvezését, jegyzékbe vételét, illetőleg nyilvántartásba vételét végző szerv az (1) bekezdésben megjelölt adatokat az ETTSZ-nek megküldi.

VAr. 7. § (1)

Az üzemeltető a biztonsági jelentést, illetve a biztonsági elemzést - a hatóság által történő elfogadást követően - legalább ötévenként felülvizsgálja, és szükség esetén módosítja.

(...)

⁵⁷ A Kbtv. 3-5 §§-ban leírt tulajdonságokkal rendelkező anyagok (Kbtv. 1. § (1) bek. g. pont).

⁵⁸ Egy vagy több veszélyes anyagot tartalmazó keverék vagy oldat (Kbtv.1. § (1) bek. l. pont).

11. § (1) A hatóság és a szakhatóság a biztonsági jelentés, illetve a biztonsági elemzés valóságtartalmát - az 5. mellékletben megfogalmazott szempontrendszer alapján - szükség szerint helyszíni vizsgálattal ellenőrzi, illetőleg az üzemeltetőtől kiegészítő tájékoztatást kér.

(...)

13. § (1) A biztonsági jelentés vagy a biztonsági elemzés alapján a hatóság a dominóhatás veszélyének csökkentése és az irányítás összehangolása érdekében az érintett üzemeket kölcsönös adatszolgáltatásra kötelezi. Ennek célja, hogy a kölcsönösen szolgáltatott adatok felhasználásával a baleset-megelőzési fő célkitűzések, az irányítási rendszer, a tervrendszerek és a veszélyek csökkentését szolgáló műszaki megoldások összehangolhatók legyenek, amivel a dominóhatás kizárható vagy lehetőségének valószínűsége csökkenthető.

(2) A hatóság adatszolgáltatásra kötelezheti a veszélyes ipari üzem környezetében lévő gazdálkodó szervezeteket annak érdekében, hogy az üzemeltető elemezhesse a gazdálkodó szervezet által folytatott tevékenységnek a veszélyes ipari üzemre gyakorolt veszélyeztető hatását. Az adatszolgáltatás valóságtartalmát a hatóság és a szakhatóság helyszíni vizsgálattal ellenőrizheti.

Ktv. 30. § (2)

Az e törvény IV. fejezete hatálybalépésének napján már üzemelő vagy építés alatt álló veszélyes létesítmény üzemeltetője a tevékenységet a külön jogszabályban meghatározott időpontig a hatósághoz bejelenti és a bejelentéshez csatolja a biztonsági elemzés vagy a biztonsági jelentés egy-egy példányát.

32. § (1) Amennyiben a veszélyes létesítményben a veszélyes anyagok mennyisége eléri a jogszabályban meghatározott alsó küszöbértéket, de nem haladja meg a felső küszöbértéket, az üzemeltetőnek biztonsági elemzést kell készítenie, melyet az illetékes hatóságnak be kell mutatnia. A hatóság annak valóságtartalmát ellenőrizheti. A hatóság köteles vizsgálni, hogy a változás nem eredményez-e dominó hatást. Amennyiben a változás dominó hatást eredményez, intézkedik az érintett üzemek, illetve létesítmények baleset-megelőzési politikájának, biztonsági irányítási rendszerének, belső vészhelyzeti terveinek összehangolására, a lakosság tájékoztatására, illetve a külső vészhelyzeti tervek végrehajtására.

(2) A biztonsági elemzés megelőzésre vonatkozó előírásait úgy kell kialakítani, hogy képes legyen biztosítani az egészség és a környezet magas fokú védelmét. Ennek érdekében tartalmaznia kell az eszközökre, a szervezési és vezetési rendszerre vonatkozó elgondolást is.

33. § (1) Amennyiben a veszélyes létesítményben a veszélyes anyagok mennyisége eléri vagy meghaladja a jogszabályban meghatározott felső küszöbértéket, a veszélyes létesítmény üzemeltetőjének be kell jelentenie a hatósághoz. A bejelentéshez mellékelnie kell a külön jogszabályban meghatározott tartalmú biztonsági jelentést.

(2) A biztonsági jelentést működő veszélyes létesítmény esetén a külön jogszabályban meghatározott időszakonként, de legalább ötvenként az üzemeltetőnek felül kell vizsgálnia, és ha szükséges korszerűsíteni kell. A felülvizsgált jelentést a hatóság részére meg kell küldeni. A hatóság a jelentés alapján dönt az engedély meghosszabbításáról, illetve annak feltételeiről.

Rbej.

12. § Az e rendelet alapján teljesített bejelentés, illetve adatközlés a külön jogszabály által előírt adatszolgáltatási, bejelentési és intézkedési kötelezettséget nem helyettesíti.

MBFr.

A veszélyes tevékenységekkel összefüggő adatközlési és bejelentési kötelezettségek

4. § (1) A veszélyes ipari tevékenységet⁵⁹ folytatók kötelesek az e rendelet mellékletében meghatározott tartalmi követelmények szerint adatokat szolgáltatni a Gazdasági Minisztérium által a részükre kiküldött adatlapok kitöltésével. A kitöltött adatlapokat 30 napon belül kell megküldeni az adatlapon feltüntetett címre. A Gazdasági Minisztérium adatfeldolgozás után az adatlapokat megküldi az MBF-nek és a Környezetvédelmi Minisztériumnak.

(2) Nem kell az (1) bekezdés szerinti adatlapokat kitölteniük és megküldeniük azoknak az üzemeltetőknek, akik vagy amelyek biztonsági elemzés, illetőleg biztonsági jelentés készítésére kötelezettek.

Eszr.

2. § (1) A hulladék behozatala, kivitele és átszállítása során hatósággként az Országos Környezet- és Vízügyi Főfelügyelőség (a továbbiakban: Főfelügyelőség) jár el.

(2) A hulladék kivitelére vonatkozó bejelentést a Főfelügyelőséghez kell benyújtani.

(3) A hulladék behozatalára, kivitelére és átszállítására irányuló bejelentési kötelezettséget az e rendelet 1. számú melléklete szerinti bejelentőlapon, valamint a 2. számú melléklet szerinti kísérő dokumentumon kell teljesíteni.

A különböző környezetvédelmi és rokonterületi jelentési kötelezettségek rendkívül színes képet mutatnak már a bejelentésre kötelezett kiválasztása terén is. A legtöbbször az engedély kiadása során kötelezik bejelentésre a meghatározott tevékenységet végző, környezetszennyezést produkáló üzemeltetőket. Ennek nagy gyakorlati jelentősége lehet a PRTR rendszer bevezetése során, hiszen az ENSZ EGB Útmutatója szerint több európai országban az a gyakorlat, hogy az ismétlődések elkerülése érdekében a PRTR adatgyűjtést az engedélyezési eljárásokhoz kapcsolódó már meglévő adatszolgáltatási kötelezettségekhez kötik⁶⁰.

Többször előfordul ezen kívül az eseti, sőt a szankciós jellegű bejelentési kötelezettség is. Az adatközlés speciális fajtája az, amikor a környezethasználó a környezetvédelmi

⁵⁹ A veszélyes ipari tevékenység, szemben az előző lábjegyzetben hivatkozott veszélyes ipari üzem definíciójával, nem a kezelt anyagok mennyiségéhez kötött fogalom (Kvt. 3. § y.).

⁶⁰ EGB Útmutató II.C.18. (18. old.).

hatóságok helyett, azok felügyeletével, önellenőrzés keretén belül kíséri figyelemmel a jogszabályi követelmények és az engedélyében szereplő feltételek betartását.

Érdekes, hogy a hulladékgazdálkodási nyilvántartás szabályai az észak-amerikai modellt alkalmazva a jelentéstételi kötelezettséget az alkalmazottak számához igazítják. Véleményünk szerint ez a megoldás több hátránnyal jár, mint előnnyel, azon kívül pedig súlyosan megbontja a jelentéstételi kötelezettség egységét. Figyelemre méltó azonosság viszont, hogy az adatközlési kötelezettségek szinte kivétel nélkül, az összes vizsgálat jogszabályban éves periódust írnak elő.

Külön kell foglalkozni az egységes környezethasználati eljárással, ahol – akár összevonták, akár összekapcsolták azt a környezeti hatásvizsgálati eljárással – a határozatban mindenképpen kötelező az adatszolgáltatásról is rendelkezni. Bár az IPPC Irányelvnek az EPER-re vonatkozó 15.3 cikkét, de csak azt, a Rendelet hatályon kívül helyezte, az engedély végrehajtásával és a folyamatos monitoring feltételek végrehajtásával kapcsolatban az IPPC határozatoknak továbbra is rendelkezniük kell. Tekintettel az azonos jogtörténeti háttérre, úgy véljük, hogy ezek a monitoring feltételeknek és a Rendeletben előírt monitoring feltételeknek nagymértékben fedniük kell egymást. Ennek csak az képezheti gátját, hogy van néhány olyan tevékenység, amely a Rendelet I. mellékletében szerepel, de nem vagy nem olyan paraméterek mellett IPPC köteles, illetőleg néhány olyan is, amely csak a magyar KHV-IPPC rendelet 2. mellékletében szerepel⁶¹.

A kémiai biztonsági jog alapesetben a környezetvédelmi jogtól teljesen eltérő szemléletű szabályozást tartalmaz, azonban egy rendelkezése, mintegy a környezetvédelem felé történő szakmai kapcsolat megteremtése jegyében a PRTR rendszerrel összeegyeztethető. Egyébként viszont a kémiai biztonsági jog – véleményünk szerint feleslegesen és károsan – mintegy elvi élel mondja ki, hogy a környezetvédelmi célú jelentések teljesítése semmilyen formában nem érinthetik a közegészségügyi hatóságok felé fennálló jelentéstételi kötelezettségeket.

⁶¹ Részletesen feltárja ezt a két esetet a Koup Kft. tanulmánya (52-56. old.)

Érdekes közös vonása a kémiai biztonsági jognak és a környezetvédelmi jognak, hogy a kutatási, kísérleti, fejlesztési célokkal kezelt anyagokat kiveszi a jelentéstételi kötelezettség alól (a környezeti hatásvizsgálati jogunk nem csak a jelentéstételi kötelezettség alól, hanem az egész hatásvizsgálati eljárás alól kivételt formál az ilyen tevékenységek számára). Ezzel természetesen vissza lehet élni, így a kémiai biztonsági jog (szemben a környezetvédelmi joggal) igyekszik bizonyos garanciákat teremteni ennek elkerülése végett.

8.1.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) Minden egyes olyan üzem üzemeltetője, amely egy vagy több, az I. mellékletben meghatározott tevékenységet végez az ott meghatározott vonatkozó kapacitásküszöböt meghaladóan, évente H-PRTR jelentést köteles küldeni a fenntartó hatóságnak – annak feltüntetésével, hogy az információ mérésen, számításon vagy becslésen alapul-e – a ...§-ban meghatározott mennyiségekről.

(2) Az I. mellékletben szereplő tevékenységeket engedélyező környezetvédelmi, illetőleg rokonterületi hatóságok (amennyiben a fenntartó hatóság szakhatóságként az ügyben nem jár el) kötelesek haladéktalanul értesíteni a fenntartó hatóságot, amennyiben ilyen tevékenység megkezdését vagy folytatását észlelik.

Magyarázat: Az (1) bekezdés az E-PRTR Rendelet szövegének átvétele, a (2) bekezdés pedig a Jegyzőkönyvhöz készített Útmutatóban felvetett gyakorlati problémára igyekszik választ keresni. Emellett természetesen a fenntartó hatóság igénybe veheti majd az Útmutatóban jelzett statisztikai és nemzetközi szervezeteknél található információt is, ennek jogszabályi kötelezettségként való megfogalmazását azonban nem tartottuk fontosnak.

(3) Az (1) bekezdés hatálya alá tartozó üzemek üzemeltetői kérhetik, hogy a jogszabályokon és hatósági határozatokon alapuló egyéb környezetvédelmi adatszolgáltatási kötelezettségeiket a H-PRTR rendeletben meghatározott módon és formában teljesítsék és ehhez képest ezek az egyéb adatszolgáltatási kötelezettségek szűnjenek meg vagy megfelelően mérséklődjenek.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott kérelem nem tagadható meg a következő jogszabályok esetében:

- a) Khvr. (összes adatszolgáltatási kötelezettség);**
- b) Favr. (a 16. § (2)-(4) bekezdésben leírt adatszolgáltatási kötelezettség);**
- c) Szmr. (összes adatszolgáltatási kötelezettség);**
- d) Ozr. (összes adatszolgáltatási kötelezettség);**
- e) Lr. (összes adatszolgáltatási kötelezettség);**
- f) Gjr. (összes adatszolgáltatási kötelezettség);**
- g) Üvr. (összes adatszolgáltatási kötelezettség);**
- h) Szir. (a 17. § (1) bekezdésben leírt adatszolgáltatási kötelezettség);**
- i) Pbr. (összes adatszolgáltatási kötelezettség);**
- j) Kbtv. (a 20. § (6) bekezdésben leírt adatszolgáltatási kötelezettség);**
- k) MBFr. (összes adatszolgáltatási kötelezettség).**

(5) A (2) bekezdésben írt valamennyi esetben az illetékes környezetvédelmi vagy rokonterületi hatóság jogosult a H-PRTR jelentési kötelezettségekhez kiegészítéseket előírni annak érdekében, hogy az egyesített jelentés az általa kezelt speciális jelentésekkel egyenértékű legyen.

Magyarázat: A PRTR alapelvei között a Jegyzőkönyvben (illetőleg a Rendelet Preambulumában) szerepel a kettős adatszolgáltatási kötelezettség elkerülésének az igénye. A magunk részéről akár rövidebb távra is érvényes anyagi jogi megoldás kidolgozását nem látjuk kivihetőnek, ellenben egy rugalmasabb eljárásjogi megoldás bevezetésére teszünk javaslatot. Úgy látjuk, hogy egy ilyen szabályozás egyfajta párbeszédet indítana meg az adatszolgáltatók és a környezetvédelmi, illetőleg rokonterületi hatóságok között, aminek eredményeképpen – nyilvánvalóan jogviták, jogorvoslati eljárások közbeiktatásával – egy belátható időn belül megfelelő, az adatszolgáltatók igényeihez, lehetőségeihez igazodó

joggyakorlat alakulhatna ki. Ezt természetesen azután gyakorlati útmutatókba, a hatóságok számára irányadó utasításokba, végül pedig jogszabályokba lehetne foglalni⁶².

8.1.5. Módosítandó jogszabályok

8.1.5.1. Prioritás a módosításban

Az előző alfejezetben a-k) pontokban felsorolt jogszabályokban a PRTR adatszolgáltatási eljárással való összevonhatóság kérdését jelezni kell.

8.1.5.2. Egyéb módosítások

Megfontolandónak tartjuk a Hnyr. visszaállítását az észak-amerikai jelentéstételi kötelezettségről az európai modellre.

A KHV rendeletben a 11. sz. melléklet 4. pontjában ki kell mondani, hogy a PRTR jelentéstételi kötelezettség alá eső tevékenységek esetében a felügyelőség csak az évesnél gyakoribb adatszolgáltatási kötelezettséget írhat elő, ritkábbat nem.

⁶² Dr. Gács Heléna véleménye szerint emellett a megoldás mellett is, párhuzamosan törekedni kellene arra, hogy kiszűrjék a jogszabályból a dupla jelentéseket, tehát a rendszer kapcsolatainak megteremtésén túl magát a meglévő rendszert is egyszerűsíteni kellene.

9. A PRTR jelentés

9.1. A PRTR jelentés tartalma

9.1.1. E-PRTR

5. cikk (1)

Minden egyes olyan üzem üzemeltetője, amely egy vagy több, az I. mellékletben meghatározott tevékenységet végez az abban meghatározott vonatkozó kapacitásküszöböt meghaladóan, évente jelenti illetékes hatóságának – annak feltüntetésével, hogy az információ mérésen, számításon vagy becslésen alapul-e – az alábbiak mennyiségét:

a) bármely, a II. mellékletben meghatározott szennyező anyag kibocsátása levegőbe, vízbe vagy földtani közegbe, amely esetében a II. mellékletben meghatározott vonatkozó küszöbértéket túllépték;

b) évente 2 tonnát meghaladó mennyiségű veszélyes hulladék vagy évente 2 000 tonnát meghaladó nem veszélyes hulladék telephelyről történő elszállítása bármely hasznosítási vagy ártalmatlanítási művelet céljára, a 6. cikkben említett talajban történő kezelés és mélyinjektálás ártalmatlanítási műveletek kivételével, „R”-rel illetve „D”-vel jelezve, hogy a hulladékot hasznosításra vagy ártalmatlanításra szánják, és veszélyes hulladék határon túlra szállítása esetén feltüntetve a hulladék hasznosítójának vagy ártalmatlanítójának a nevét és címét és a tényleges hasznosítási vagy ártalmatlanítási telephelyet;

c) bármely, a II. mellékletben meghatározott, szennyvízkezelésre szánt szennyvízben lévő szennyező anyag telephelyről történő elszállítása, amely esetében a II. melléklet 1.b. oszlopában meghatározott küszöbértéket túllépték.

2. cikk 7.

„Jelentési év”: az a naptári év, amelyre vonatkozóan a szennyezőanyag-kibocsátási és a telephelyen kívüli átviteli⁶³ adatokat össze kell gyűjteni.

Jogharmonizációs szempontból rendkívül fontosnak tartjuk az EGB Útmutató kimutatását arról, hogy a II. mellékletben szereplő anyaglista milyen forrásokból merített: az EPER listát vette alapul, majd kiegészítette azt a Víz Keretirányelv elsőbbségi anyagaival, továbbá a egyebek közt a Klíma Egyezmény, a Stockholmi POP Egyezmény, a Veszélyes kémiai anyagok nemzetközi kereskedelmével foglalkozó Rotterdami Egyezmény és a nagy távolságra ható légszennyezésre vonatkozó egyezmény anyagaival⁶⁴.

Az Útmutató rámutat a Jegyzőkönyv és a Rendelet sajátosságára, miszerint – szemben az inkább kémiai biztonsági alapon alapozású amerikai TRI rendszerrel – nem csak egyes anyagokat, hanem anyagcsoportokat (pl. fenolok, cianidok, fluoridok) is használnak, ily módon anyagok ezreit a PRTR rendszer alá vonva.

9.1.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

7. cikk 1.

(a) A joghatósága alá tartozó minden egyes olyan létesítmény tulajdonosával, vagy üzemeltetőjével szemben, amely az 1. Melléklet 1. oszlopban meghatározott kapacitás küszöbértékeket meghaladó mértékben folytat egy vagy több, az 1. Mellékletbe tartozó tevékenységet, és

(i) A II. Mellékletben meghatározott szennyező anyagot olyan mennyiségben bocsát ki, amely meghaladja a II. Melléklet 1. oszlopában meghatározott alkalmazandó küszöbértékeket;

⁶³ A korábbiakkal egyezően a „transfer” kifejezésre a szövegösszefüggések miatt nem találjuk megfelelőnek a „szállítási” „elszállítási” kifejezéseket.

⁶⁴ EGB Útmutató III.B.8. (27. old.)

(ii) A II. Mellékletben meghatározott bármely szennyező anyagot olyan mennyiségben szállítja ki a telephelyről, amely meghaladja a II. Melléklet, 2. oszlopában meghatározott alkalmazandó küszöbértéket, ahol Résztes Fél az 5. bekezdés 5 (d) pontja értelmében a szennyező anyag specifikus jelentéstételi kötelezettséget választotta az átadásokra;

(iii) Évi 2 tonnát meghaladó veszélyes hulladékmennyiséget, vagy évi 2.000 tonna mennyiséget meghaladó más hulladékot szállít ki a telephelyről úgy, hogy Résztes Fél az 5. bekezdés (d) pontja értelmében a hulladék specifikus jelentéstételi kötelezettséget választotta az átadások vonatkozásában; vagy

(iv) A II. Mellékletben meghatározott bármely szennyező anyagot szennyvízen keresztül juttatja ki a telephelyről szennyvízkezelés céljára olyan mennyiségben, amely meghaladja a II. melléklet 1b oszlopában meghatározott küszöbértéket;

hogyan vállalja a 2. Bekezdés értelmében a tulajdonosra, vagy üzemeltetőre háruló kötelezettséget;

8. Cikk

JELENTÉSTÉTELI CIKLUS

1. Valamennyi Fél biztosítja azt, hogy a nyilvántartásába beépített adatok a nyilvánosság számára hozzáférhetőek, összeállításuk és bemutatásuk a nyilvántartásban évenként történik. A jelentéstételi év a naptári év, és az adatok erre vonatkoznak. Az egyes Résztes Felek tekintetében az első jelentéstételi év azon évet követő naptári év, amelyben a Jegyzőkönyv adott Résztes Félre nézve hatályba lépett. A 7. Cikk értelmében fennálló jelentéstételi kötelezettség éves kötelezettség. A második jelentéstételi év azonban egybe eshet az első jelentéstételi évet követő második naptári évvel.

2. Valamennyi Résztes Fél, amely nem regionális gazdasági integrációs szervezet, biztosítja azt, hogy az egyes jelentéstételi évek végétől számított 15 hónapon belül

beépíti nyilvántartásába az adatokat. Az első jelentéstételi év adatait, azonban, az első jelentéstételi év végétől számított két éven belül kell beépítenie a nyilvántartásába.

3. Valamennyi Résztes Fél, amely regionális gazdasági integrációs szervezet, biztosítja azt, hogy adott jelentéstételi év adatai beépülnek nyilvántartásába a nem regionális gazdasági integrációs szervezetnek minősülő Résztes Felekre vonatkozó határidőt követő hat hónapon belül.

Teljesen idéztük a Jegyzőkönyv 7. cikk 1.a. pontját és a Rendelet megfelelő rendelkezéseit annak érdekében, hogy látszódjék a szövegben egy apró különbség (az első és második fordulatot összekötő „és” szócska, ami a Rendeletből hiányzik), ami a jelentéstételi kötelezettség és a jelentés tartalma közötti összefüggés tekintetében a Jegyzőkönyv és a Rendelet között van: a Jegyzőkönyv szerint jelentéstételi kötelezettség csak akkor van, ha egy üzem tevékenysége szerepel az I. mellékletben és a II. mellékletben felsorolt anyagféleségekhez rendelt határértéket is meghaladja. A Rendelet továbbment annyiban, hogy az I. melléklet hatálya alá tartozó üzemek mindenképpen jelentéstétel kötelezettek, azzal, hogy amennyiben az adott évben nem érik el az egyes határértékeket, akkor azokból az anyagféleségekből az adójogból ismert nulla-jelentést kell beadniuk. Ennek a különbségtételnek a jelentéstételi kötelezettségek ellenőrzésében igen nagy gyakorlati jelentősége lehet.

Az EU Útmutató szemmel láthatólag nem érzékeli ezt a különbséget, mivel a jelentés tartalmával kapcsolatos szabályozást még a „Kinek kell jelenteni?” fejezetben tárgyalja. Fontos gyakorlati segítség ezzel kapcsolatban, hogy az európai PRTR honlap⁶⁵ minden egyes szennyezőanyagról ismertetést közöl majd. Ha egyes szennyezőanyagok esetleg több a II. mellékletben szereplő kategóriába is belesznek, akkor valamennyi kategóriában le kell jelenteni őket⁶⁶.

⁶⁵ www.prtr.cec.eu.int

⁶⁶ EU Útmutató 1.1.4. pont (9.old.).

9.1.3. A meglévő magyar jogszabályok

Khvr.

23. § (1) Az adatszolgáltatást a környezethasználónak az egységes környezethasználati engedélyben foglaltak szerint kell teljesíteni.

23. § (2) Az adatszolgáltatási kötelezettség a minisztérium hivatalos lapjában közzétett nyomtatványon vagy számítógépes adathordozón teljesítendő.

Favr.

16. § (1) A felszín alatti víz veszélyeztetésével, terhelésével járó tevékenységek jellemzőit az „Alap-bejelentőlap a felszín alatti víz és a földtani közeg veszélyeztetéséről, terheléséről” megnevezésű bejelentőlapon (a továbbiakban: alap-adatlap), illetve „Részletes bejelentőlap a felszín alatti víz és a földtani közeg veszélyeztetéséről, terheléséről” megnevezésű adatlapon (a továbbiakban: részletes-adatlap), valamint „Éves jelentés a felszín alatti víz és a földtani közeg veszélyeztetéséről, terheléséről megnevezésű jelentésben (a továbbiakban: éves jelentés) kell benyújtani az engedélyköteles tevékenység helye szerint illetékes felügyelőséghez (a továbbiakban: bejelentés).

Fvr.

30. § Az önellenőrzésre kötelezett kibocsátó köteles a szennyvízkibocsátás jellemzőiről és a technológiai folyamatok üzemviteléről adatot szolgáltatni, és évente összefoglaló jelentést készíteni a külön jogszabályok rendelkezései szerint, amit köteles az illetékes felügyelőségnek benyújtani a tárgyévet követő március 31-éig.

Szmr.

17. § (1) Az önellenőrzésre köteles kibocsátó - az üzemnapló adatai alapján - a kibocsátásáról évente összefoglaló jelentést készít, valamint a 4. melléklet szerinti adatlapokat kitölti, és ezeket a tárgyévet követő év március 31-éig a hatósághoz benyújtja. A kibocsátó köteles az adatszolgáltatás teljeskörűségét és a szolgáltatott adatoknak a kibocsátó egyéb nyilvántartási rendszerének, iratainak adattartalmával való egyezőségét biztosítani.

4. számú melléklet szerinti adatlapok a következők:

1. VAL lapok

1.1. VAL (Borítólap)

1.2.ENG1(Szennyvízkibocsátásra vonatkozó előírások adatai)

1.3.VHA2(Szennyvíz befogadójának adatai)

2. VÉL lapok

2.1. VÉL (Borítólap)

2.2.VHA1(Telephelyi és vízhasználati adatok)

2.3.VHA1_A(Beérkező víz minőségére vonatkozó adatok)

2.4.SZK1_1(Szennyvízkibocsátás alapadatai1-Telephelyi kibocsátás)

2.5.SZK1_2(Szennyvízkibocsátás alapadatai 2 - IPPC köteles létesítmény kibocsátása)

2.6.SZK1_3(Szennyvízkibocsátás alapadatai 3 - Veszélyes anyag kibocsátása)

2.7.SZK_2 (Szennyvízkibocsátás adatai 2 - Kilépő szennyvíz)

2.8. SZK3 (Szennyvízkibocsátás adatai 3 - Iszap)

Lr.

16. § (1) A rendelet hatálya alá tartozó, valamennyi helyhez kötött pontforrásra, illetve a környezetvédelmi hatóság által határozatlan bejelentés köteles diffúz forrásra az üzemeltető köteles – az (5) bekezdés szerinti bejelentés űrlapokon – adatokat szolgáltatni a környezetvédelmi hatóság számára (alapbejelentés és légszennyezés mértéke éves bejelentés).

(3) Az adatszolgáltatást e jogszabály vagy a környezetvédelmi hatóság határozata szerint kell teljesíteni.

(4) Alapbejelentést a levegőterhelést okozó légszennyező anyagokra kell tenni.

(5) Az alapbejelentés és a légszennyezés mértéke éves bejelentés űrlap, valamint kitöltési útmutató a Környezetvédelmi Minisztérium hivatalos értesítőjében kerül közzétételre.

(8) A környezetvédelmi hatóság határozatlan engedélyezheti az (1) és a (4)-(5) bekezdésben foglaltaktól eltérő adatszolgáltatás teljesítését, ha az adatlapok műszaki, technológiai okok miatt nem alkalmazhatók.

(9) Új légszennyező forrásokra az alapbejelentést a használatbavételi engedélykérelemmel együtt kell teljesíteni.

(10) Az üzemeltető köteles az adatlap adatainak megváltozása esetén a bekövetkezett változásokat 60 napon belül az alapbejelentő lapon bejelenteni.

(11) Minden légszennyezettségi vizsgálatot végző állami szervezet köteles a mérésre vonatkozó jellemzőket és az értékelt, minősített adatokat statisztikailag feldolgozva, valamint a rendszerezett és szakmailag ellenőrzött alapadatokat a tárgynegyedét követő 30 napon belül az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszerbe (Kvt. 49. §) eljuttatni. A nem az állam által működtetett mérőhelyek és az állami központi mérőhálózatok közötti adatcserét megállapodásban kell szabályozni.

Ozr.

15. § (1) A szabályozott anyagokból, valamint a helyettesítésükre használt HFC-k évente 100 kg/év feletti mennyiséget felhasználóknak a tárgyévet követő év március 31-éig adatot kell szolgáltatni. Az adatszolgáltatást az e rendelet 7. számú melléklete szerinti bejelentőlapon a telephely szerint illetékes környezetvédelmi felügyelőség (a továbbiakban: felügyelőség) részére kell megtenni.

(2) A szabályozott anyagokról, valamint HFC-kről a külkereskedelmi tevékenységet folytatóknak évente, a tárgyévet követő év március 31-éig adatot kell szolgáltatniuk a Főfelügyelet részére. Az adatszolgáltatásban fel kell tüntetni:

a) az anyag nevét és mennyiségét,

b) import esetén a beszerzési országot, exportnál a célországot,

c) import esetén az anyag felhasználóinak megnevezését és a felhasznált mennyiséget.

(3) A kritikus alkalmazási területen történő felhasználásra vonatkozó engedéllyel rendelkezőknek a halonról a Belügyminisztérium, illetve a Honvédelmi Minisztérium részére évente, a tárgyévet követő év március 31-éig adatot kell szolgáltatniuk. Az adatszolgáltatásban fel kell tüntetni fajtánként:

a) az előző év végén meglévő készletét és tartalékkészletet,

- b) az évi felhasználást (fogyást),
- c) a fogyás okait (tűz oltása, tartály kötelező nyomáspróbája miatti áttöltés vesztesége, regenerálás vagy regeneráltatás vesztesége, hibás/téves kezelés vagy kilövés vesztesége, más engedélyes részére történt eladás),
- d) az utánpótlás mennyiségét és forrását (halon-bank vagy vásárlás más engedélyes készletéből).

15. § (4) Az (1)-(3) bekezdések alapján adatszolgáltatásra kötelezetteknek az adatszolgáltatás során fel kell tüntetniük

- a) azt a visszagyűjtött szabályozott anyag mennyiségét, amelyet regenerálás és újrahasznosítás vagy ártalmatlanítás céljából belföldön másnak átadtak, illetve amelyet exportáltak,
- b) azt a regenerált szabályozott anyag mennyiségét, amelyet újrahasznosítottak, illetve ilyen célzattal az országba behoztak.

15. § (5) A nem helyettesíthető felhasználási engedéllyel rendelkezőknek a tárgyévet követő év január 20-áig adatot kell szolgáltatniuk a Főfelügyelőség részére. Az adatszolgáltatásnak tartalmaznia kell a szabályozott anyag fajtánkénti

- a) engedélyezett mennyiségét,
- b) importált mennyiségét és a származási országot,
- c) év eleji és év végi készletét,
- d) a felhasznált mennyiségét,
- e) a termékbe beépített exportált mennyiségét,
- f) megsemmisítésre került mennyiségét.

Üvr.

4. § (1) Az üzemeltető köteles a kibocsátási engedély hatálya alá tartozó üvegházhatású gázkibocsátását a 2. számú mellékletben foglaltakra tekintettel a Bizottság 2004/156/EK határozata, illetve a kibocsátási engedély szerint nyomon követni és arról a Főfelügyelőség részére a tárgyévet követő március 31-éig külön jogszabály szerint hitelesített jelentést tenni.

4. § (2) Az (1) bekezdésben foglalt jelentést a környezetvédelmi és vízügyi miniszter által - a Bizottság 2004/156/EK határozata alapján - közzétett nyomtatványon és elektronikus adathordozón együttesen kell benyújtani.

4. § (3) Az (1) bekezdésben meghatározottakon túl a Főfelügyelőség jogosult - az engedélyben meghatározott tevékenységekre vonatkozó, a tevékenység ellátásához, a meghatározott feltételek, követelmények megfelelő igazolásához szükséges - további rendszeres, illetve eseti információkat kérni.

Hgtv.

51. § (1) A hulladék termelője, birtokosa és kezelője a külön jogszabályokban meghatározott módon és tartalommal köteles a tevékenysége során keletkező, más birtokostól átvett vagy másnak átadott hulladék mennyiségét és összetételét fajtánként nyilvántartani, az általa végzett kezelésről, a kezelt és a kezelés eredményéből származó hulladékokról nyilvántartást, a kezeléleléstítmények működéséről üzemnaplót vezetni, és ezekről a hatóságoknak bejelentést tenni.

(3) A gyártói felelősség alapján a 7-10. § szerinti feladatok teljesítéséről, a visszavételi kötelezettség alá tartozó termékek forgalmáról, a visszavett használt termékekről, csomagolásokról és hulladékokról a forgalomba

hozattal és a visszavétellel érintett gyártók, forgalmazók, hulladékkereskedők és kezelők kötelesek a külön jogszabályokban meghatározott módon és tartalommal nyilvántartást vezetni és ezekről a hatóságoknak bejelentést tenni. A nyilvántartási és bejelentési kötelezettséget a 11. § szerint létrehozott szervezet együttesen is teljesítheti.

52. § (2) A környezetvédelmi hatóság eljárásához szükséges adatokat valamennyi hatóság, állami, önkormányzati szervezet, valamint a közszolgáltató köteles a külön jogszabályokban meghatározott módon és tartalommal a környezetvédelmi hatóság rendelkezésére bocsátani.

Eszr.

2. § (2) A hulladék kivételére vonatkozó bejelentést a Főfelügyelőséghez kell benyújtani.

(3) A hulladék behozatalára, kivételére és átszállítására irányuló bejelentési kötelezettséget az e rendelet 1. számú melléklete szerinti bejelentőlapon, valamint a 2. számú melléklet szerinti kísérő dokumentumon kell teljesíteni.

Gjr.

3. § (2) A gyártó - az érintett gazdasági szereplőkkel együttműködve - köteles

f) a hulladékkal kapcsolatos, külön jogszabályban meghatározott nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségek mellett az 1. számú melléklet szerinti adatszolgáltatást a környezetvédelmi hatóság részére teljesíteni.

VHr.

6. § A háztartások kivételével a veszélyes hulladék termelője köteles: c) nyilvántartást vezetni, és adatot szolgáltatni a hulladékokkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségről szóló külön jogszabály előírásai szerint.

Hnyr.

7. § (2) Az (1) bekezdésben rendszeres adatszolgáltatásra kötelezett adatszolgáltatását az e rendelet 2. számú melléklet szerint, valamint

a) a hulladék termelője a 3. számú melléklet,

b) a hulladék begyűjtője vagy előkezelője a 4. számú melléklet,

c) a hulladék hasznosítója vagy ártalmatlanítója az 5. számú melléklet szerint is teljesíti.

9. § (1) A rendszeres adatszolgáltatásra nem kötelezett hulladéktermelő a környezetvédelemért felelős miniszter által elrendelt, statisztikai kiválasztási módszerekkel történő adatfelméréskor eseti adatszolgáltatásra köteles, amelyet a részére megküldött adatlapok kitöltésével és visszaküldésével teljesít.

9. § (2) A hulladék termelőjének nem kell adatot szolgáltatnia azon hulladékról, amelyet szerződés alapján közszolgáltatónak, illetve külön jogszabály alapján bejegyzett, a hulladék visszavételére kötelezettnek, vagy azzal szerződésben álló átvevőnek ad át.

Csmr.

12. § (3) Az adatszolgáltatásnak tartalmaznia kell különösen:

- a) koordináló szervezet esetén a vele szerződéses kapcsolatban álló gazdálkodó szervezetek felsorolását;
- b) a felhasznált csomagolás minden anyagkategória szerinti mennyiségével, továbbá újrahasznált mennyiségével kapcsolatos adatokat;
- c) a háztartási és háztartáson kívül keletkezett csomagolási hulladék esetében a közreműködésével hasznosított és ártalmatlanított mennyiségeket anyagkategóriák szerint, továbbá anyagkategória szerint a hasznosított és az anyagában hasznosított mennyiségekkel kapcsolatos adatokat.

Az adatszolgáltatást a kötelezett az e rendelet 4. számú melléklete szerinti tartalommal teljesíti.

Szír.

16. § (2) Az engedélyes a szennyvíz, illetve a szennyvíziszap mezőgazdasági területen történő felhasználása előtt legalább két munkanappal köteles - a talaj várható terhelésének számszerű adatairól, a kijuttatásának tényleges helyéről és időpontjáról - értesíteni a talajvédelmi hatóságot. A bejelentésnek tartalmazni kell az érintett földrészlet helyét helyrajzi száma és területe megjelölésével.

17. § (1) A szennyvíztisztító mű, szennyvízkezelő berendezés üzemeltetője minden év március 31-éig köteles a talajvédelmi hatóságnak - az engedélyben foglaltakra hivatkozással - megküldeni az előző évi tevékenységére vonatkozó adatokat a következők szerint: a) a keletkezett és a mezőgazdasági felhasználásra átadott szennyvíz, illetve szennyvíziszap mennyiségét (köbméterben, illetve szárazanyag tonnában kifejezve),

b) a szennyvíz, szennyvíziszap kezelésének módját,

c) a szennyvíz, szennyvíziszap összetételét és minőségi jellemzőit a 2. számú mellékletben meghatározott paraméterek szerint,

d) a szennyvíz, szennyvíziszap kijuttatásának helyét (a földterület helyrajzi száma, területe, a termesztett növény stb. megnevezése).

(2) Az engedélyező talajvédelmi hatóság a megküldött jelentések alapján összesítést készít, és azt minden év május 31-éig, továbbítja a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumnak, valamint az illetékes környezetvédelmi hatóságnak.

HR.

18. § (1) A hulladéklerakó üzemeltetése és utógondozása alatt végzett ellenőrzésekről, megfigyelésekről, valamint a gyűjtött vizsgálati eredményekről az üzemeltető az engedélyben előírt gyakorisággal, de legalább évenként egyszer összefoglaló jelentést készít az e rendelet 3. számú mellékletében foglaltak szerint.

(2) Az üzemeltető köteles az (1) bekezdésben meghatározott összefoglaló jelentést legkésőbb a tárgyévet követő év április 30-áig a Felügyelőségnek megküldeni.

Pbr.

7. § (1) A PCB-t tartalmazó berendezések birtokosainak a 6. § szerinti nyilvántartás alapján a berendezések számáról, illetve a bennük levő PCB mennyiségéről és anyagi minőségéről, a berendezések megtisztítását végző, illetve a kezelésre jogosult gazdálkodó szervezeteknek a birtokukban levő hulladékká vált PCB-t tartalmazó és ártalmatlanításra átvett berendezések számáról, eredetéről, a PCB anyagi minőségéről, a PCB tartalmáról, továbbá ha van a birtokukban az elkülönített PCB anyagi minőségéről, mennyiségéről és eredetéről az illetékes környezetvédelmi felügyelőségnek bejelentést kell tenniük. A környezetvédelmi felügyelőség a bejelentések

alapján nyilvántartást vezet. A területi adatok alapján az országos összesítést a környezetvédelmi miniszter által kijelölt szervezet végzi.

(2) Az (1) bekezdés szerinti bejelentésre kötelezettek az alapbejelentést 2002. március 31-ig, ezt követően a változásjelentést minden év március 31-éig kötelesek benyújtani.

Ebr.

4. § (1) A gyártó - a külön jogszabályban foglaltakon túl - az Országos Környezet- és Vízügyi Főfelügyelőség (a továbbiakban: Főfelügyelőség) számára adatot szolgáltat:

a) a tárgyév január 31. napjáig az előző évben a Magyar Köztársaságban forgalomba hozott elektromos berendezés mennyiségéről, a tárgyévben várható mennyiségéről tömeg és darabszám tekintetében, berendezéskategóriánként,

b) legkésőbb a tárgyév január 31. napjáig a tárgyévi visszavételi, begyűjtési, hasznosítási és ártalmatlanítási kötelezettségei ellátásának módjáról,

c) tárgyév február 20. napjáig az előző évben begyűjtött, visszavett, hasznosított és ártalmatlanított elektromos berendezésből származó hulladék tömegéről elektromosberendezés-kategóriánként, hasznosítónként és ártalmatlanítónként is megbontva, valamint a Magyar Köztársaság területén és azon kívül kezelt (hasznosított és ártalmatlanított) hulladék tömegéről, ezek várható tárgyévi tömegéről, továbbá

d) tárgyév február 20. napjáig a visszavételi, begyűjtési, hasznosítási és ártalmatlanítási kötelezettségei ellátásának biztosítására képzett tárgyévi biztosíték összegéről és típusáról.

4. § (2) A gyártó az (1) bekezdés a) és c) pontja szerinti adatszolgáltatási kötelezettségét e rendelet 3. számú mellékletében foglalt adatlapokon teljesíti.

4. § (3) Az átvevő az (1) bekezdésben meghatározott adatszolgáltatáson túl a Főfelügyelőség számára adatot szolgáltat:

a) tárgyév január 31-éig az előző évben az általa kötött megállapodások alapján visszavett hulladék tömegéről,

b) tárgyév február 20. napjáig arról, hogy mely gyártókkal, milyen mennyiségre kötött megállapodást visszavételre, hasznosításra, ártalmatlanításra.

4. § (4) Az átvevő adatszolgáltatási kötelezettségét az e rendelet 4. számú mellékletében foglalt adatlapokon teljesíti.

Ehr.

3. § (1) Az egészségügyi intézményben keletkező hulladékokról az 1. számú mellékletben foglalt nyilvántartó lapot kell vezetni és megküldeni minden év január 10-éig az ÁNTSZ illetékes városi/fővárosi kerületi intézetének.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak nem érintik az egészségügyi intézményekben keletkező hulladékokra vonatkozóan a külön jogszabályban előírt nyilvántartási és a környezetvédelmi hatósághoz történő bejelentési kötelezettséget.

(3) A humángyógyszerek és csomagolásuk hulladékainak kezelésére - a hulladékok jegyzékében foglalt besorolástól függetlenül - a veszélyes hulladékokra vonatkozóan külön jogszabályban előírtak az irányadók.

Kbtv.

20.§ (6) A környezet veszélyes anyagokkal történő szennyezésének megismerése érdekében egyes, a környezetvédelmi és vízügyi miniszter által meghatározott veszélyes anyagok levegőbe, vizekbe, közcsatornákba, talajra kibocsátott mennyiségeit, illetőleg hulladék formájában történő átadását a szennyezést okozó tevékenységet végző a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium felügyelete mellett nyilvántartja. A nyilvántartott adatok alapján - az adatok rendszeres gyűjtésével és feldolgozásával - a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium a kibocsátott szennyezésekről, illetőleg átadott hulladékokról regisztert állít fel, és hoz nyilvánosságra.

Úgy látjuk, hogy az adatszolgáltatási kötelezettségek tartalma a jelenlegi szabályok alapján egymással is, de a bevezetendő PRTR tartalmakkal igen nagy mértékben átfedésben van (az átfedések és azok technikai értékelése a jelen tanulmány kereteit meghaladná), ezért mindenképpen indokolt az előző fejezetben tett javaslatunk a jelentéstételi kötelezettségek összevonására egy rugalmas, az érintett hatóságok által bizonyos fokú egyedi mérlegelést is lehetővé tévő rendszerben.

9.1.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) A jelentéstételi kötelezettség kiterjed

a) bármely, a II. mellékletben meghatározott szennyező anyag kibocsátásra levegőbe, vízbe vagy földtani közegbe, amely esetében a II. mellékletben meghatározott vonatkozó küszöbértéket túllépték;

b) évente 2 tonnát meghaladó mennyiségű veszélyes hulladék vagy évente 2 000 tonnát meghaladó nem veszélyes hulladék telephelyről történő elszállítása bármely hasznosítási vagy ártalmatlanítási művelet céljára, a ... §-ban említett talajban történő kezelés és mélyinjektálás ártalmatlanítási műveletek kivételével, „R”-rel illetve „D”-vel jelezve, hogy a hulladékot hasznosításra vagy ártalmatlanításra szánják, és veszélyes hulladék határon túlra szállítása esetén feltüntetve a hulladék hasznosítójának vagy ártalmatlanítójának a nevét és címét és a tényleges hasznosítási vagy ártalmatlanítási telephelyet;

c) bármely, a II. mellékletben meghatározott, szennyvízkezelésre szánt szennyvízben lévő szennyező anyag telephelyről történő elszállítása, amely esetében a II. melléklet 1.b. oszlopában meghatározott küszöbértéket túllépték.

(2) Az üzemeltetőnek az EU útmutatóban⁶⁷ foglalt, az adott tevékenységhez rendelt anyagfajták, illetőleg az olyan anyagfajták vonatkozásában, amelyekkel kapcsolatban a jelentéstételt megelőző három évben legalább egyszer a II. mellékletben meghatározott határértéket átlépte, akkor is jelentést kell tenni, ha a jelentéstétel évében a II. mellékletben meghatározott határértéket nem haladja meg.

Magyarázat: Az (1) bekezdés a Rendelet szövege, a (2) bekezdés pedig a Rendelet jogalkotójának a Jegyzőkönyvvel való összevetésből feltárt intenciója alapján készült (amely jogalkotói szándékot egyébként közvetve megerősíti az útmutatóban leközölt kibocsátó típusok szerinti anyaglista is).

9.1.5. Módosítandó jogszabályok

9.1.5.1. Egyéb módosítások

A Lr. 16. § (5) bekezdésében szükséges lenne módosítani azt a Jogalkotási Törvénnyel nem összeegyeztethető követelményt, ami szerint az alapbejelentés és a légszennyezés mértéke éves bejelentésre vonatkozó űrlapot a KvVM hivatalos értesítőjében egyszerűen közzéteszik. Az űrlap ugyanis alapvetően meghatározza a jogalanyok jelentéstételi kötelezettségeinek a tartalmát, terjedelmét, ennek megfelelően csak jogszabállyal szabályozható kérdés.

⁶⁷ „Guidance Document for the implementation of the European PRTR – European Commission (jelenleg csak tervezet áll rendelkezésre).

9.2. A PRTR jelentés részletes tartalmi és formai kötöttségei

9.2.1. E-PRTR

5. Cikk

(..) Minden egyes olyan üzem üzemeltetője, amely egy vagy több, az I. mellékletben meghatározott tevékenységet végez az abban meghatározott vonatkozó kapacitásküszöböt meghaladóan, közli az illetékes hatóságával az üzem III. melléklet szerinti azonosítását szolgáló információkat, kivéve, ha az információk már az illetékes hatóság rendelkezésére állnak.

Azon adatok esetében, amelyeknél feltüntetik, hogy mérésen vagy számításon alapulnak, jelenteni kell az elemzési és/vagy a számítási módszert.

A II. mellékletben említett kibocsátások, amelyeket az e bekezdés a) pontja szerint jelentenek, tartalmazzák az I. mellékletben felsorolt valamennyi forrásból származó valamennyi kibocsátást az üzem telephelyén.

(2) Az (1) bekezdésben említett információk magukban foglalják a szándékos, balesetből származó, rutinszerű és nem rutinszerű tevékenységek összesítéséből adódó kibocsátásokra és szállításokra vonatkozó információkat. Ezen információk szolgáltatása során az üzemeltetők meghatározzák a balesetből származó kibocsátásokhoz kapcsolódó adatokat, amennyiben azok rendelkezésre állnak.

(3) Minden üzem üzemeltetőjének megfelelő gyakorisággal kell összegyűjtenie⁶⁸ az (1) bekezdés szerinti jelentéstételi követelmények alá eső üzem tekintetében a kibocsátások és telephelyről történő elszállítások meghatározásához szükséges információkat.

⁶⁸ Változtattunk a hivatalos fordítás értelemzavaró szórendjén (a bekezdés a megfelelő gyakoriságról magáról szól ugyanis).

(4) A jelentés elkészítésekor az érintett üzemeltetőnek a rendelkezésre álló legjobb információkat kell felhasználnia, amelyek magukban foglalhatnak monitoring adatokat, kibocsátási tényezőket, tömegmérleg-egyenleteket, közvetett monitoringot vagy egyéb számításokat, műszaki szakvéleményeket és egyéb módszereket a 9. cikk (1) bekezdésének megfelelően és a nemzetközileg elfogadott módszerekkel összhangban, amennyiben ezek rendelkezésre állnak.

(5) Minden érintett üzem üzemeltetőjének a tagállam illetékes hatóságainak rendelkezésére meg kell őriznie az adatok dokumentációját, amelyből a jelentett információ származott, az érintett jelentési év végétől számított öt éven keresztül. E dokumentációnak tartalmaznia kell az adatgyűjtésnél használt módszer leírását is.

6. cikk

Földtani közegbe történő kibocsátás

A hulladékot, amely a 75/442/EGK irányelv II.A. mellékletében meghatározott „talajban történő kezelés” vagy „mélyinjektálás” ártalmatlanítási művelet tárgyát képezi, kizárólag a hulladékot termelő üzem üzemeltetője általi, földtani közegbe történő kibocsátásként kell jelenteni.

A PRTR jelentés részletes tartalmi és formai kötöttségei között a következő témaköröket szabályozza az európai jogalkotó:

9.2.1.1. Az üzem azonosítására vonatkozó és egyéb megkülönböztető adatok

Új elem a korábbi tervezetekhez képest a Rendelet végleges szövegében az anyavállalat feltüntetésének kötelezettsége. Ez az üzem működése fölött ellenőrzést gyakorló vagy tulajdonos vállalat neve, amely „jogi/szervezési értelemben az üzem szintje fölött helyezkedik el”⁶⁹. Az anyavállalat fogalma tehát nem tévesztendő össze a működtető fogalmával, amely a 2. cikk (6) bekezdésében szereplő definíciónak megfelelően olyan természetes vagy jogi személy, amely (közvetlen) kontrollt gyakorol az üzem (mindennapi

⁶⁹ EU Útmutató 1.1.6., 14. old.

működése) felett. Jóllehet, a két fogalom között véleményünk szerint bizonyos jogi, szervezési megoldások esetén átfedés is lehet, különösen akkor, ha a 2. cikk (6) bekezdésben meghatározott működtető definíció második, diszpozitív megfogalmazású részét is figyelembe vesszük (olyan személy, akinek vagy amelynek meghatározó gazdasági hatalma van az üzem műszaki működése felett). Ehhez képest érdekes, hogy az Útmutató szerint az üzem neve rubrikába a működtető nevét kell beírni⁷⁰.

Ami a hely koordinátáira vonatkozó adatokat illeti, ott az Útmutató (lényegében jogforrási erővel, azaz az összes érintett jogalanyra nézve kötelezően!) az üzem telephelyének földrajzi középpontjának a koordinátáit írja elő, 500 méteres tűréshatárral⁷¹. Kérdés, hogy mi legyen az üzem kiterjedésével, illetőleg nagyobb kiterjedésű telephelyek esetén a legfontosabb pontforrások elhelyezkedésével. Ez a PRTR rendszert használók számára egyáltalán nem közömbös, biztosak vagyunk benne, hogy egy kémiai biztonságra és katasztrófavédelemre is figyelemmel lévő rendszerből ezek az adatok sem hiányozhatnak.

Nagyon lényeges, hogy a III. mellékletben szereplő adatlaphoz az Útmutató szerint (!) további rubrikákat kell csatolni, amelyben felajánlják a működtetőknek, hogy szabadon választott információt is megadhatnak, egyebek között a termelési volumenükről, a berendezéseik számáról, az éves működési órákról és az alkalmazottak számáról. Csatolni kell egy szövegmezőt is, amibe egyebek között a környezeti jelentésekhez vagy EMAS tanúsítványhoz lehet megadni a honlap címeit, az üzem történetéről, különösképpen pedig környezetvédelmi múltjáról lehet beszámolni, korábbi trendeket lehet bemutatni, magyarázó anyagokat bemutatni, leírni a fűtőanyag felhasználást, bemutatni a releváns engedélyeket és ami a legfontosabb lehet, megadni az olyan (e-mail) címeit, ahol a nyilvánosság tagjai közvetlenül az üzemtől szerezhetnek be adatokat⁷². Az Útmutató meglehetősen talányosan megjegyzi, hogy „az üzemhez vagy az anyavállalathoz vezető internetes kapcsolatokat nem szabad visszaélészerűen reklámcélokra felhasználni, hanem szigorúan környezeti információkara kell szorítkozzanak”. Ehhez hozzátennénk: a környezeti információk

⁷⁰ EU Útmutató 1.1.6., 14. old.

⁷¹ EU Útmutató 1.1.6., 15. old.

⁷² EU Útmutató 1.1.6., 16. old.

önmagukban is szolgálhatják az üzem egyoldalú bemutatását, ami álláspontunk szerint ugyancsak tilos: ha valamit a hatóságoknak szóló PRTR jelentésbe belefoglalnak, akár az opcionális részbe is, annak megbízhatónak és kiegyensúlyozottnak kell lennie.

9.2.1.2. Elemzési számítási módszerek alkalmazása és megfelelő feltüntetése

A szennyezőanyagok felhígulásának elkerülése érdekében a méréseket „az egyik megoldásként a kibocsátó forráshoz közelebb” kell végezni⁷³. Ezzel a megengedő megközelítéssel nem értünk egyet, természetesnek tartjuk, hogy a méréseket minden esetben közvetlenül azon a ponton kell végezni, ahol még semmilyen felhígulás nem következett be, azaz az összes kibocsátott szennyezőanyag még jelen van, ami azt jelenti, hogy közvetlenül a kibocsátó forrásnál (ez pl. levegőszennyezés esetén nem feltétlenül esik egybe az üzem határaival).

Amennyiben az üzem I. mellékletbe tartozó és abba nem tartozó tevékenységekből egyaránt bocsát ki II. mellékletbe tartozó anyagokat, akkor elvileg csak az I. mellékletbe tartozó tevékenységből származó szennyezést kell jelenteni. Az ilyen helyzetek több jogalkotási és jogalkalmazási problémát is felvetnek. Ha ragaszkodunk a Rendelet betűjéhez, akkor is meg kell állapítanunk, hogy a bizonyítási teher az ilyen esetekben az üzemeltetőn van, ezt pedig nem tudja másként biztosítani, mint ellenőrzött külön méréssel. A magunk részéről azonban, ahogyan ezt egyébként az Útmutató is javasolja⁷⁴ azt tartanánk a Rendelet szabályozási céljaival összhangban állónak, ha a jelentés köteles üzem összes jelentés köteles kibocsátásáról és átviteléről köteles lenne jelentést tenni.

Az Útmutató normatív jellegű „rendelkezései” között találhatjuk még azt is, hogy a kibocsátási adatok M, C és E jeleit milyen esetekben lehet alkalmazni:

⁷³ EU Útmutató 1.1.4., 11. old.

⁷⁴ EU Útmutató 1.1.4., 11. old.

„M” (Measurement, azaz mérés): nemzetközileg elfogadott⁷⁵ mérési eljárások vagy ha ilyenek nincsenek, akkor nemzeti szintű, szabvány szerinti vagy általánosan elfogadott mérési módszerek, adott esetben az adatok éves kibocsátási adatokká konvertálásához szükséges számításokkal;

„C” (Calculation, azaz számítás): nemzetközileg elfogadott vagy ha ilyenek nincsenek, akkor nemzeti szintű, szabvány szerinti vagy általánosan elfogadott számítási módszerek, amelyek reprezentatívak az adott ipari szektorra nézve;

„E” (Estimation, azaz becslés): kibocsátási adatok szabványosítás nélküli becslési eljárásokkal, pl. tömeg-egyenértékekből való származtatás, legjobb tudás szerinti, vagy szakértői feltételezések.

Ha egy szennyezőanyag teljes kibocsátását több módszerrel határozták meg, azt kell feltüntetni a III. melléklet táblázatában, amelyiket az adott anyag tekintetében a legnagyobb rész-mennyiség meghatározására alkalmaztak⁷⁶.

A telephelyen kívüli átvitelek esetében a hulladékoknál is fel kell tüntetni, hogy a megadott mennyiség mért vagy becsült⁷⁷. Lévéen, hogy a hulladékok esetén a hulladékgazdálkodási szabályok az üzemeket általában szigorú anyagmérleg elszámolásra kötelezik, egyre nehezebben képzelhető el számunkra, hogy egy üzem a hulladékmennyiségét (különösen pedig a veszélyes hulladék vagy a külföldre szállított hulladék mennyiségét) pusztán becsléssel adja meg.

A kibocsátásokat az Útmutató (megintcsak: kötelező, normatív jellegű előírása) szerint „három szignifikáns számjegy pontossággal kell megadni”⁷⁸. Felmerülhet ugyanakkor, hogy ez nem okoz-e aránytalanságokat a kiugró, szélső értékek esetében.

⁷⁵ Az Útmutató 1.1.11. pontja konkrétan felsorolja a jelenleg elfogadottnak számító mérési és számítási módszereket.

⁷⁶ EU Útmutató 1.1.8., 18-19. old.

⁷⁷ EU Útmutató 1.1.10., 24. old.

⁷⁸ EU Útmutató 1.1.8., 18. old.

9.2.1.3. Szándékos-baleset, rutin-nem-rutin kibocsátások

A nem rutin kibocsátások a szándékos kibocsátások egy fajtáját képezik, pl. amikor karbantartási munkák után egy üzem újraindításakor a szokásostól eltérő kibocsátásokat produkál⁷⁹. Véleményünk szerint a különböző szivárgások, anyagszökések nem minden esetben a balesetekhez tartoznak, különösen akkor, ha tartósan megállapíthatók. Ilyen esetekben az üzem vezetése mintegy belenyugszik a kibocsátásba, tudomásul veszi azt, ezért azokat a szándékos kibocsátások között kell elszámolni.

ad.

Az adatgyűjtés megfelelő gyakorisága

Az Útmutató etekintetben nem ad (nem is adhat) igazán pontos eligazítást, csupán azt rögzíti, hogy az éves mennyiségeket az egyes üzemeknek „megfelelő gyakorisággal és tartamban kell mérnie ahhoz, hogy az adatok elfogadható reprezentativitását és későbbi összehasonlíthatóságát biztosítsák”⁸⁰.

9.2.1.4. Az adatok összeszámolására vonatkozó szabályok

A kibocsátásba természetesen nem számolandó bele a befogadó közeg háttérszennyezettsége, ez azonban nem jelenti azt, hogy ha felszín alatti vizet vagy akár vezetékes vizet alkalmaznak az ipari folyamatokban, akkor a szennyvízkibocsátás számolásakor a felhasznált víz „természetes” összetevőit le lehetne vonni a szennyvíz hulladéktartalmából⁸¹.

9.2.1.5. A dokumentumok megőrzése

Az adójogi és egyéb, pl. több jogág elévülési szabályaival Európa szerte lekézenfekvőbb határidőt szabta meg itt a jogalkotó.

⁷⁹ EU Útmutató 1.1.4., 10. old.

⁸⁰ EU Útmutató 1.1.11., 27. old.

⁸¹ EU Útmutató 1.1.4., 10. old.

9.2.1.6. A földtani közegekbe való szennyezőanyag kibocsátás speciális szabályai

A 6. cikk jelenlegi szövegében összevonták a korábbi tervezetek két bekezdését. Véleményünk szerint ez nem eredményezett tartalmi változást, viszont a korábbi tervezetből egyértelműbben kiderült, hogy a jogalkotó célja az, hogy a két említett ártalmatlanítási műveletet csak eredeti az üzemeltetőnek „számolják” el, a hulladékkezelőnek már ne.

b.

Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

7.cikk

(2) Valamennyi Fél írja elő az 1. bekezdésben utalt létesítmény tulajdonosával, vagy üzemeltetőjével szemben az 5. és 6. bekezdésekben meghatározott adatok benyújtását, az azokban foglalt követelményekkel összhangban, azon szennyező anyagokra és hulladékokra vonatkozóan, amelyek esetében a küszöbértéket meghaladták.

(3) Jelen Jegyzőkönyv céljának teljesítése érdekében bármely Fél határozhat úgy adott szennyezőanyag vonatkozásában, hogy kibocsátási küszöbértéket alkalmaz, vagy pedig gyártási eljárási, vagy felhasználási küszöbértéket, feltéve, hogy ez növeli a nyilvántartásban rendelkezésre álló információkat a kibocsátásokról vagy szállításokról.

(...)

(5) Valamennyi Fél előírja a 2. bekezdés értelmében jelentésre kötelezett létesítmények tulajdonosaival és üzemeltetőivel szemben azt, hogy töltsék ki és nyújtsák be az alábbi információkat, létesítmény specifikus alapon, a kompetens hatóságok felé:

a) A jelentéstételre kötelezett létesítmény megnevezése, címe, geográfiai elhelyezkedése és tevékenysége, vagy tevékenységei, a tulajdonos, vagy üzemeltető neve és, amennyiben helyén való, a társaság neve;

b) A 2. bekezdés értelmében jelentés köteles valamennyi szennyező anyag megnevezése és számszerű azonosítója;

c) A 2. bekezdés értelmében jelentés kötelezett valamennyi szennyező anyag mennyisége, melyet a jelentéstétel évében a létesítményből a környezetbe kibocsátottak, mind összesített mennyiségben, mind pedig lebontva levegőbe, vízbe, és talajba történő kibocsátásra, beleértve a földalatti injektálást is;

d) Meghatározva:

(i) A 2. Bekezdés értelmében jelentésköteles minden egyes szennyező anyag mennyiségét, amelyet a jelentéstétel évében a telephelyről kiszállítottak, külön tüntetve fel a lerakóban elhelyezett és az energiakinyerésre felhasznált mennyiségeket, továbbá a szállítmányt fogadó létesítmény neve és címe; vagy

(ii) A 2. bekezdés értelmében jelentésköteles hulladék mennyiségét, amelyet a jelentéstétel évében a telephelyről kiszállítottak, külön tüntetve fel a veszélyes hulladékot, vagy más hulladékot, a kinyerés, vagy lerakás tekintetében R-rel, ill. D-vel jelölve azt, hogy a hulladékot lerakásra (D) vagy energia kinyerésre (R) szándékoztak felhasználni a III. Melléklet értelmében, továbbá veszélyes hulladék országhatáron túlra történő szállítása tekintetében, tüntessék fel a hulladék lerakását, vagy energia kinyerését végző nevét és címét és a szállítmányt fogadót, valamint annak lerakásával, vagy energia kinyerésével ténylegesen foglalkozó telephelyet nevezzék meg;

e) A 2. Bekezdés értelmében jelentésköteles minden egyes szennyező anyag mennyiségét szennyvízben, amelyet a jelentéstétel évében a telephelyről kiszállítanak; valamint

f) A felhasznált módszertan típusát, mellyel a 9. Cikk. 2. bekezdésével összhangban az (c)-(e) pontokban utalt információt nyerik, jelezve azt, hogy az adatok mérésen, kalkuláción, vagy becslésen alapulnak.

(6) Az 5 (c) - (e) bekezdésben utalt adatok tartalmazzanak kibocsátási és szállítási adatokat rutinszerű tevékenységekből és rendkívüli eseményekből egyaránt.

(...)

9. Cikk

ADATGYŰJTÉS ÉS NYILVÁNTARTÁS VEZETÉS

1. Valamennyi Fél előírja a 7. Cikk jelentéstételi követelményeinek hatálya alá tartozó létesítmények tulajdonosai és üzemeltetői számára olyan adatok gyűjtését, amelyek segítségével, a lenti 2. bekezdéssel összhangban, és megfelelő gyakorisággal, meghatározhatják a 7. Cikk értelmében jelentéstételi kötelezettség alá tartozó kibocsátásokat és telephelyen kívüli szállításokat, ill. rendelkezésre állnak azok az adatok a kompetens hatóságok számára, amelyekből a jelentésben foglalt információk származnak a jelentéstételi év évétől számított 5 évre visszamenőleg. E feljegyzések ismertessék továbbá az adatgyűjtésben alkalmazott módszertant is.

2. Valamennyi Fél kötelezze a 7. Cikk jelentéstételi követelményei alá tartozó létesítmények tulajdonosait és üzemeltetőit arra, hogy a rendelkezésre álló legjobb információkat használják fel, amelyek tartalmazhatnak monitorozásból származó adatokat, kibocsátási tényezőket, anyagmérleg adatokat, közvetett monitoring és egyéb kalkulációkat, műszaki számításokat és egyéb módszereket. Ahol megfelelő, nemzetközileg elfogadott módszertant alkalmazzanak.

A 7. cikk 2. bekezdésével kapcsolatban nem hallgathatjuk el azon véleményünket, miszerint a nemzetközi jogalkotási folyamat tipikus „selejtjével” állunk szemben, amely valamilyen kompromisszumos folyamat eredménye, de végső formájában már nem szól semmiről (könnyen előfordulhat, hogy a megszövegezők egy részének éppen ez volt a célja...) A 3. bekezdés opcionális, az E-PRTR hatálya alá is tartozó államok automatikusan a kibocsátási küszöbértékeket alkalmazzák.

9.2.1.7. Az üzem azonosítására vonatkozó és egyéb megkülönböztető adatok

Láthatjuk, hogy míg a Jegyzőkönyv a jogszabály főszövegében foglalta össze, hogy milyen adatokat, milyen adatszoportokat kell az üzemeknek jelenteni, addig a Rendelet csupán a mellékletben emlékezik meg erről a témakörrel egy táblázatos formátumú adatlap révén. Ennek a megoldásnak természetesen az EU Rendelet jogforrási sajátosságában és abban a törekvésben van meg az oka, hogy a Tagállamok teljesen egységes formátumú adatlapokat használhassanak. Ugyanakkor a főszövegben véleményünk szerint indokolt lehet az adatkérés legfontosabb kategóriáinak a feltüntetése.

9.2.1.8. Elemzési, számítási módszerek alkalmazása és megfelelő feltüntetése

A mérési, számítási és becslési módszereket az EGB Útmutató kissé engedékenyebben fogalmazza meg, mint az EU Útmutató és a méréseket olyan szempontból is megközelíti, hogy azok lehetnek akár a hatóságok által ellenőrzések során végzett mérések (megjegyezzük, az nyilvánvaló, hogy ha ilyenek vannak, az egyéb mérések sem lehetnek azzal ellentétesek, de nem lett volna haszontalan, ha valamelyik útmutató teret szentel pl. annak a kérdésnek, hogy szigorúbb, pontosabb eredményekkel az üzemeltető előállhat-e), a hatóságok által elrendelt önellenőrzések, a termelési folyamatban szükségessé vált mérések vagy akár munkaegészségügyi mérések (bár az „indoor” és „outdoor” környezetvédelmi szabályok és módszerek tudomásunk szerint igen nagy mértékben eltérnek)⁸².

9.2.1.9. Az adatgyűjtés megfelelő gyakorisága

Az Útmutató szerint a méréseknek „elég gyakoriaknak kell lenniük, hogy kiegyenlítsék a működési feltételek normális váltakozását”.⁸³ Ehhez hozzátehetjük azért, hogy ha az üzemeltető megnyugtatóan bizonyítani tudja, hogy a kibocsátási és átviteli adatainak variabilitása kicsiny, akkor nyilván ritkább mérési időközök is megengedhetők.

⁸² EGB Útmutató IV. 46. (67-68. old.).

⁸³ EGB Útmutató IV. 46. (67-68. old.).

9.2.2. A meglévő magyar jogszabályok

9.2.2.1. Az üzem azonosítására vonatkozó és egyéb megkülönböztető adatok

Favr.

16. § (5) Az alap-adatlapot, illetőleg a részletes-adatlapot a benyújtás időpontjában érvényes adatok közlésével:

a) a (2) bekezdés a) pontja és a (3) bekezdés a) pontja szerinti kötelezett az engedély iránti kérelem benyújtásakor, annak részeként,

b) a (2) bekezdés b) és c) pontjai, illetve a (3) bekezdés b) és c) pontjai szerinti kötelezett a határozatban megjelölt határidőre

köteles benyújtani.

Az adatok érvényességére vonatkozó rendelkezés a Favr.-ban fontos gyakorlati kiegészítése az adatközlésre vonatkozó szabályoknak.

9.2.2.2. Elemzési számítási módszerek alkalmazása és megfelelő feltüntetése

Khvr.

11. sz. melléklet

4. A fentiekén túlmenően, az engedély tartalmazza

a) a tevékenység környezetre gyakorolt hatásának figyelemmel kíséréséhez szükséges megfelelő mérés-ellenőrzési (monitoring) feltételeket, meghatározva a mérési módszert és gyakoriságot, az értékelési eljárást és a hatóságok részére történő kötelező adatszolgáltatás módját, tartalmát és gyakoriságát. Amennyiben a felügyelőség másképp nem rendelkezik, az engedélyes köteles évente legalább egyszer adatot szolgáltatni;

Lr.

4.1 sz. melléklet

12. a kibocsátások folyamatos ellenőrzését biztosító intézkedések (az engedély kérelem kelléke)

4.2. 5. a tevékenység figyelemmel kíséréséhez szükséges monitorozási követelményeket, meghatározva a mérési módszert és gyakoriságot, az értékelési módszert, valamint a hatóságok részére történő kötelező adatszolgáltatás módját és tartalmát (a határozat tartalmi eleme)

Szmr.

8. § (2) A kibocsátott szennyvízből minőségének megállapítása végett mintát kell venni. A vízmintát valamennyi kibocsátó helyen, a befogadóba való bevezetés előtti utolsó csatornaaknából, illetőleg a szennyvízkibocsátásra jellemző más - engedély szerinti - helyen kell kivenni. Ha a kibocsátó az üzemeléshez használt vizet vesz át, a további használat megkezdése előtt abból mintát vesz.

(3) A mintavételi helyek kijelölésekor úgy kell eljárni, hogy az elvezetésre kerülő szennyvíz teljes mennyiségét mintavétellel ellenőrizni lehessen, valamint a kijelölt mintavételi hely után további becsatlakozás a befogadó (illetve közcatorna, közös üzemi csatorna) felé ne legyen. A mintavételi program meghatározását, továbbá a mintavételezést és a minták vizsgálatát a 2. melléklet szerint kell végezni. A 2. melléklet 4. pontjában a minták vizsgálatára javasolt mérési és elemzési módszerek csak a szabványos módszerekkel egyenértékűnek elismert más módszerekkel helyettesíthetők.

(4) Annak ellenőrzésére, hogy teljesülnek-e a kibocsátott szennyvízre megállapított követelmények, települési szennyvíztisztító telepek esetében a vízhozammal arányos, vagy időalapú 24 órás mintákat kell venni a tisztító telep elfolyó, szükség esetén befolyó oldalán is, a 2. mellékletben meghatározottak szerint.

9. § Amennyiben az önellenőrző laboratórium és az ellenőrzésre jogosult laboratóriumának vizsgálati eredményei eltérnek, akkor

- a) ha az önellenőrző laboratórium nem akkreditált, a hatósági laboratórium vizsgálati eredményét kell elfogadni;
- b) ha az önellenőrző laboratórium akkreditált, a laboratóriumok egyeztetik a vizsgálat során alkalmazott analitikai eljárásokat, vizsgálati körülményeket, a továbbra is fennmaradó vitás kérdések esetén a tervben meghatározott irányadó laboratórium mérési eredménye a meghatározó.

Szir.

16. § (2) Az engedélyes a szennyvíz, illetve a szennyvíziszap mezőgazdasági területen történő felhasználása előtt legalább két munkanappal köteles - a talaj várható terhelésének számszerű adatairól, a kijuttatásának tényleges helyéről és időpontjáról - értesíteni a talajvédelmi hatóságot. A bejelentésnek tartalmazni kell az érintett földrészlet helyét helyrajzi száma és területe megjelölésével.

17. § (1) A szennyvíztisztító mű, szennyvízkezelő berendezés üzemeltetője minden év március 31-éig köteles a talajvédelmi hatóságnak - az engedélyben foglaltakra hivatkozással - megküldeni az előző évi tevékenységére vonatkozó adatokat a következők szerint: a) a keletkezett és a mezőgazdasági felhasználásra átadott szennyvíz, illetve szennyvíziszap mennyiségét (köbméterben, illetve szárazanyag tonnában kifejezve),

- b) a szennyvíz, szennyvíziszap kezelésének módját,
- c) a szennyvíz, szennyvíziszap összetételét és minőségi jellemzőit a 2. számú mellékletben meghatározott paraméterek szerint,
- d) a szennyvíz, szennyvíziszap kijuttatásának helyét (a földterület helyrajzi száma, területe, a termesztett növény stb. megnevezése).

Az adatgyűjtés módszertanához tartozik az adatok helymeghatározása, meghatározott koordinátákkal való ellátása – ez a PRTR rendszerek használhatósága szempontjából alapvető jelentőségű és mégis, érdekes módon, úgy látjuk, hogy nagyon kevés adatgyűjtési kötelezettséget meghatározó jogszabályunk tér ki rá.

9.2.2.3. Szándékos-baleset, rutin-nem-rutin kibocsátások

Favr.

19. § (1) A tevékenységet folytató az általa okozott, vagy az üzemszerű működésén kívülálló okokból bekövetkező szennyezést, károsodást haladéktalanul köteles bejelenteni a felügyelőségnek. Egyidejűleg köteles azonnal befejezni a szennyező, károsító tevékenységet és köteles gondoskodni a kárenyhítést szolgáló intézkedések megkezdéséről, illetve azonnal meg kell kezdenie a külön jogszabályban foglaltaknak megfelelően a vízminőségi kárelhárítást.

Ktv.

32. § (1) Amennyiben a veszélyes létesítményben a veszélyes anyagok mennyisége eléri a jogszabályban meghatározott alsó küszöbértéket, de nem haladja meg a felső küszöbértéket, az üzemeltetőnek biztonsági elemzést kell készítenie, melyet az illetékes hatóságnak be kell mutatnia. A hatóság annak valóságtartalmát ellenőrizheti. A hatóság köteles vizsgálni, hogy a változás nem eredményez-e dominó hatást. Amennyiben a változás dominó hatást eredményez, intézkedik az érintett üzemek, illetve létesítmények balesetmegelőzési politikájának, biztonsági irányítási rendszerének, belső vészhelyzeti terveinek összehangolására, a lakosság tájékoztatására, illetve a külső vészhelyzeti tervek végrehajtására.

Az adatgyűjtési kötelezettséget elrendelő három jogág közül a katasztrófavédelem természetesen elve a baleseti jellegű kibocsátásokra összpontosít. Ebből kifolyólag az egyes üzemeket túlmenően vizsgálja a szomszédos üzemek környezetszennyező és veszélyeztető tevékenységeinek kölcsönhatásait is.

9.2.2.4. Az adatgyűjtés megfelelő gyakorisága

Khvr.

11. sz. melléklet

4. A fentiekben túlmenően, az engedély tartalmazza

a) a tevékenység környezetre gyakorolt hatásának figyelemmel kíséréséhez szükséges megfelelő mérés-ellenőrzési (monitoring) feltételeket, meghatározva a mérési módszert és gyakoriságot, az értékelési eljárást és a hatóságok részére történő kötelező adatszolgáltatás módját, tartalmát és gyakoriságát. Amennyiben a felügyelőség másképp nem rendelkezik, az engedélyes köteles évente legalább egyszer adatot szolgáltatni;

9.2.2.5. Az adatok összeszámolására vonatkozó szabályok

Szmr.

8. § (1) A közsatornába kibocsátott szennyvíz mennyiségét külön jogszabály alapján, egyéb esetben méréssel kell megállapítani, ha ez nem lehetséges, a felhasznált víz mennyiségéből, az alkalmazott technológia figyelembevételével, műszaki becsléssel kell a szennyvízmennyiséget meghatározni. A felhasznált víz mennyiségéből le kell vonni azt a részt, amelyet a kibocsátó, általa bizonyított módon nem bocsátott ki.

9.2.2.6. A dokumentumok megőrzése

Favr.

17. § (1) A bejelentési, adatszolgáltatási kötelezettség Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (a továbbiakban: minisztérium) vagy kijelölt szerve által kiadott nyomtatványon vagy számítógépes adathordozón teljesíthető. Az adatszolgáltatónak gondoskodnia kell a dokumentumok, illetve adatokat előállító és továbbító eljárások megfelelő archiválásáról.

35. § (3) Az adatszolgáltatónak gondoskodnia kell az adatszolgáltatáshoz kapcsolódó dokumentumok archiválásáról, illetve az adatokat előállító és továbbító eljárások dokumentálásáról.

Lr.

16. § (6) A bejelentési, adatszolgáltatási kötelezettség a Környezetvédelmi Minisztérium vagy kijelölt szerve által közreadott nyomtatványon vagy számítógépes adathordozón teljesíthető. Az adatszolgáltatónak gondoskodnia kell a dokumentumok, illetve adatokat előállító és továbbító eljárások megfelelő archiválásáról.

9.2.3. Javaslat a H-PRTR szövegére

9.2.3.1. Az üzem azonosítására vonatkozó és egyéb megkülönböztető adatok

(1) Minden egyes olyan üzem üzemeltetője vagy tulajdonosa, amely egy vagy több, az I. mellékletben meghatározott tevékenységet végez az abban meghatározott vonatkozó kapacitásküszöböt meghaladóan, közli a fenntartó hatósággal az üzem III. melléklet szerinti azonosítását szolgáló információkat. Amennyiben ezek az információk már maradéktalanul és megfelelő formátumban az illetékes hatóság rendelkezésére állnak azok forrására az első jelentésben utalni kell.

(2) Az üzemeltető minden év (...) napjáig köteles kitölteni és a fenntartó hatóságnak megküldeni a III. mellékletben szereplő űrlapot az alábbi adatokkal:

a) A jelentéstételre kötelezett létesítmény megnevezése, címe, geográfiai elhelyezkedése (hosszúsági és szélességi koordinátái) és tevékenysége, vagy tevékenységei, az üzemeltető neve és, amennyiben az előbbieken nem szerepelt, az üzemeltetésben vagy

tulajdonlásban érdekelt magánszemélyek és gazdasági társaság(ok) neve és tulajdoni arányai;

b) A II. melléklet értelmében jelentés köteles valamennyi szennyező anyag megnevezése és számszerű azonosítója;

c) A jelentés köteles valamennyi szennyező anyag mennyisége, melyet a jelentéstétel évében a létesítményből a környezetbe kibocsátottak, mind összesített mennyiségben, mind pedig lebontva levegőbe, vízbe, és talajba történő kibocsátásra, beleértve a földalatti injektálást is;

d) A jelentésben meg kell határozni:

(i) Minden egyes jelentésköteles szennyező anyag mennyiségét, amelyet a jelentéstétel évében a telephelyről kiszállítottak, külön tüntetve fel a lerakóban elhelyezett és az energiakinyerésre felhasznált mennyiségeket, továbbá a szállítmányt fogadó létesítmény nevét és címét; vagy

(ii) A jelentésköteles hulladék mennyiségét, amelyet a jelentéstétel évében a telephelyről kiszállítottak, külön tüntetve fel a veszélyes hulladékot, vagy más hulladékot, a kinyerés, vagy lerakás tekintetében R-rel, ill. D-vel jelölve azt, hogy a hulladékot lerakásra (D) vagy energia kinyerésre (R) szándékoztak felhasználni a III. Melléklet értelmében, továbbá veszélyes hulladék országhatáron túlra történő szállítása tekintetében, tüntessék fel a hulladék lerakását, vagy energia kinyerését végző nevét és címét és a szállítmányt fogadót, valamint annak lerakásával, vagy energia kinyerésével ténylegesen foglalkozó telephelyet nevezzék meg;

e) Minden egyes jelentésköteles szennyező anyag mennyiségét szennyvízben, amelyet a jelentéstétel évében a telephelyről kiszállítanak; valamint

f. A jelentésben az üzemeltető szabadon választott információt is megadhat, egyebek között a termelési volumenéről, a berendezései számáról, az éves működési órákról és az alkalmazottak számáról. A szabadon választott információ nem csak adatokból állhat, hanem egy szövegmezőből is, amiben meg lehet adni egyebek között a környezeti jelentésekhez vagy EMAS tanúsítványhoz tartozó honlap címekeket, be lehet számolni az üzem történetéről, különösképpen pedig környezetvédelmi múltjáról, korábbi trendeket lehet bemutatni, magyarázó anyagokat bemutatni, leírni a fűtőanyag felhasználást, be lehet mutatni a releváns hatósági engedélyeket.

g. A jelentésben meg kell adni az olyan (e-mail) címekeket, ahol a nyilvánosság tagjai közvetlenül az üzemtől szerezhetnek be a PRTR jelentéssel kapcsolatos adatokat.

(3) Amennyiben a fenntartó hatóság úgy ítéli meg, hogy a (2) bekezdés f) pontjában meghatározott adatokat az üzemeltető visszaélés szerűen vagy reklám célokra használta fel, úgy ezeket az adatokat a PRTR rendszerből törli és az üzemeltetőt megfelelő határidő tűzésével új jelentés beadására kötelezheti. Visszaélés szerűnek minősül különösen az üzem és környezetvédelmi teljesítménye egyoldalú bemutatása, illetőleg általában véve a megbízható és kiegyensúlyozott tájékoztatás elveinek nem megfelelő információ.

(4) A (2) bekezdés a) pontja szempontjából az üzem telephelye földrajzi középpontjának a koordinátáit kell megadni, 500 méteres tűréshatárral.

(5)/Az (...) km²-nél nagyobb területű telephely esetén a telephely észak-déli, illetőleg nyugat-keleti határainak a koordinátáit is meg kell adni, továbbá azoknak a pontforrásaiknak a koordinátáit is, amelyek önmagukban legalább a II. mellékletben szereplő határérték felét kibocsátják.

(6) Amennyiben az üzem vagy a tulajdonos meghatározásához szükséges adatok a jelentéstétel évében változtak, a benyújtás időpontjában érvényes adatokat kell közölni.

Magyarázat: A Rendelet szövegét vettük alapul, kiegészítve a Javaslatban részletesebben szabályozott (de csak technikai megoldásban eltérő) szabályokkal, illetőleg az EU Útmutató normatív rendelkezéseivel és a magyar joganyag olyan rendelkezéseivel, amelyek a jobb gyakorlati végrehajthatóságot szolgálhatják majd.

9.2.3.2. Elemzési számítási módszerek alkalmazása és megfelelő feltüntetése

(1) **A jelentés elkészítésekor az érintett üzemeltetőnek a rendelkezésre álló legjobb információt kell felhasználnia, amely magában foglalhat monitoring adatokat, kibocsátási tényezőket, tömegmérleg-egyenleteket, közvetett monitoringot vagy egyéb számításokat, műszaki szakvéleményeket és egyéb módszereket a nemzetközileg elfogadott módszerekkel összhangban, amennyiben ezek rendelkezésre állnak. Azon adatok esetében, amelyeknél feltűntetik, hogy mérésen vagy számításon alapulnak, jelenteni kell az elemzési és/vagy a számítási módszert.**

(2) **A jelentés elkészítésekor – a forrás pontos feltüntetésével – fel lehet használni a hatóságok által ellenőrzések során végzett mérések, a hatóságok által elrendelt önellenőrzések, a termelési folyamatban szükségessé vált mérések vagy munkaegészségügyi mérések eredményeit.**

(3) **Az (1) bekezdésben említett módszerek lehetnek:**

a) „M” (mérés): nemzetközileg elfogadott mérési eljárások vagy ha ilyenek nincsenek, akkor nemzeti szintű, szabvány szerinti vagy általánosan elfogadott mérési módszerek, adott esetben az adatok éves kibocsátási adatokká konvertálásához szükséges számításokkal;

b) „C” (számítás): nemzetközileg elfogadott vagy ha ilyenek nincsenek, akkor nemzeti szintű, szabvány szerinti vagy általánosan elfogadott számítási módszerek, amelyek reprezentatívak az adott ipari szektorra nézve;

c) „E” (becslés): kibocsátási adatok szabványosítás nélküli becslési eljárásokkal, pl. tömeg-egyenértékekből való származtatás, legjobb tudás szerinti, vagy szakértői feltételezések.

(4) Ha egy szennyezőanyag teljes kibocsátását több módszerrel határozták meg, azt kell feltüntetni a III. melléklet táblázatában, amelyiket az adott anyag tekintetében a legnagyobb rész-mennyiség meghatározására alkalmaztak.

(5) Az adatokat úgy kell meghatározni, hogy a kapott értékek közvetlenül a kibocsátó forrásnál legyenek érvényesek.

(6) A kibocsátásokat szerint három szignifikáns számjegy pontossággal kell megadni.

Magyarázat: A Rendelet szövegét vettük alapul, kiegészítve a Javaslatban részletesebben szabályozott (de csak technikai megoldásban eltérő) szabályokkal, illetőleg az EU Útmutató normatív rendelkezéseivel.

9.2.3.3. Szándékos-baleset, rutin-nem-rutin kibocsátások

A jelentésbe foglalt információk magukba kell, hogy foglalják a szándékos, balesetből származó, rutinszerű és nem rutinszerű tevékenységek összesítéséből adódó kibocsátásokra és átvitelre vonatkozó információkat. Ezen információk szolgáltatása során az üzemeltetők meg kell, hogy határozzák a balesetből származó kibocsátásokhoz kapcsolódó adatokat, amennyiben azok rendelkezésre állnak.

Magyarázat: Lényegében a Rendelet szövegének az átvétele.

9.2.3.4. Az adatgyűjtés megfelelő gyakorisága

(1) Minden üzem üzemeltetőjének megfelelő gyakorisággal és megfelelő mérési időtartamokkal kell összegyűjtenie a jelentéstételi követelmények alá eső adatok tekintetében a kibocsátások és telephelyről történő elszállítások meghatározásához szükséges információkat.

(2) A megfelelő gyakoriság és mérési idő tartamban meghatározásánál figyelemmel kell lenni arra, hogy az adatok elfogadható reprezentativitását és későbbi összehasonlíthatóságát biztosítsák. Amennyiben az üzemeltető igazolja, hogy a kibocsátási és átviteli adatai szempontjából az üzem működési feltételeinek normális variabilitása kicsiny, akkor ritkább mérési időközök és időtartamok is elfogadhatók lehetnek.

Magyarázat: A Rendelet szövegének az átvétele a Rendelet és a Jegyzkönyv Útmutatójának egy-egy kitételével kiegészítve.

9.2.3.5. Az adatok összeszámolására vonatkozó szabályok

(1) A II. mellékletben említett kibocsátások, amelyeket az e bekezdés a) pontja szerint jelentenek, tartalmazzák az I. mellékletben felsorolt valamennyi forrásból származó valamennyi kibocsátást az üzem telephelyén.

(2) Amennyiben az üzem I. mellékletbe tartozó és abba nem tartozó tevékenységekből egyaránt bocsát ki II. mellékletbe tartozó anyagokat, a jelentés köteles üzem összes jelentés köteles kibocsátásáról és átviteléről köteles jelentést tenni.

9.2.3.6. A dokumentumok megőrzése

Minden érintett üzem üzemeltetőjének meg kell őriznie az adatok dokumentációját, amelyből a jelentett információ származott, az érintett jelentési év végétől számított öt éven keresztül. E dokumentációnak tartalmaznia kell az adatgyűjtésnél használt módszer leírását is.

9.2.3.7. A földtani közegekbe való szennyezőanyag kibocsátás speciális szabályai

A hulladékot, amely az ártalmatlanítás definíciójában meghatározott „talajban történő kezelés” vagy „mélyinjektálás” ártalmatlanítási művelet tárgyát képezi, kizárólag a hulladékot termelő üzem üzemeltetője általi, földtani közegbe történő kibocsátásként kell jelenteni.

10. Diffúz források

10.1.1. E-PRTR

8. cikk

Kibocsátás diffúz forrásokból

(1) A Bizottság az Európai Környezetvédelmi Ügynökség segítségével felveszi az Európai PRTR-be a diffúz forrásokból származó kibocsátásokra vonatkozó információkat, amennyiben ilyen információk léteznek, és a tagállamok már jelentették őket.

(2) Az (1) bekezdésben említett információt úgy kell szállítani⁸⁴, hogy lehetővé tegyék a felhasználók számára a szennyező anyagok diffúz forrásokból származó kibocsátásainak kikeresését és azonosítását megfelelő földrajzi bontásban, és tartalmazzák az információnyerés tekintetében használt módszer típusára vonatkozó információkat.

(3) Ahol⁸⁵ a Bizottság azt állapítja meg, hogy nem léteznek adatok a diffúz forrásokból származó szennyezőanyag kibocsátásokra vonatkozóan, akkor intézkedéseket hoz a vonatkozó szennyező anyagok egy vagy több diffúz forrásból származó kibocsátásaira vonatkozó jelentéstétel kezdeményezésére a 19. cikk (2) bekezdésében említett eljárással összhangban, adott esetben a nemzetközileg elfogadott módszerek használatával.

A Rendelet jelenlegi szövege módosult a korábbi változathoz képest, ami szerint a Bizottságnak a 19. § (2) bekezdésben meghatározott eljárásban meg kellett volna határozni a

⁸⁴ A hivatalos fordításban szereplő „az információkat úgy kell megszervezni” kifejezést átszűztük.

⁸⁵ A hivatalos fordításban szereplő „Amennyiben” kifejezést cseréltük vissza az eredeti angol „Where”-nek megfelelő „Ahol” kifejezésre, mert ez, bár valóban kevésbé hangzik magyarosan, jobban visszaadja azt a jogalkotói elképzelést, hogy a Bizottságnak törekednie kell a diffúz források témakörének kiegyensúlyozott kezelésére.

diffúz forrásokkal kapcsolatos – meglévő – információ összegyűjtésének és továbbításának időkereteit, formáját és részletes szabályait. Az európai környezeti információs jognak a diffúz források tekintetében történő továbbfejlesztésére vonatkozó passzus ugyanakkor megjelenik a (3) bekezdésben és egészében véve progresszívabb képet tükröz.

10.1.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

7. cikk

(4) Valamennyi Fél biztosítja azt, hogy kompetens hatósága végzi a 7. és 8. bekezdésben meghatározott diffúz forrásokból származó szennyező anyagok kibocsátásairól szóló adatok gyűjtését nyilvántartásba vétel céljára, vagy pedig kijelölt egy vagy több állami hatóságot, vagy kompetens testületet annak gyűjtésére.

(...)

(7) Valamennyi Részecs Fél ismertesse nyilvántartásában, kellő térbeli bontásban, azon diffúz forrásokból származó szennyező anyagok kibocsátási adatait, amelyekre nézve Részecs Fél megállapítja, hogy az adatokat a vonatkozó hatóságok gyűjtik és azok belefoglalhatók a nyilvántartásba. Amennyiben Részecs Fél úgy határoz, hogy ilyen adatok nem állnak rendelkezésre, intézkedéseket hoz releváns szennyező anyagok kibocsátásairól szóló jelentéstétel kezdeményezésére egy, vagy több diffúz forrásból, összhangban a nemzeti prioritásokkal.

(8) A 7. Bekezdésben utalt tájékoztatás tartalmazza tájékoztatást arra nézve, hogy milyen fajta módszert alkalmaznak az adatok kinyerésére.

Akárhogyan is javuló tendenciát mutatott az E-PRTR szabályozás szövegének fejlődése, a Jegyzőkönyv 7. cikk 4. bekezdésében szereplő kötelezés kimondásáig nem jutott el. Úgy látjuk, hogy a jogharmonizáció elmaradása csupán (egy azért mégiscsak fontos) formai elem tekintetében állapítható meg, hiszen a Jegyzőkönyv is kénytelen számolni azzal a realitással, hogy nagyon sok országban a diffúz források számbavételének a feltételei még nincsenek meg.

10.1.3. A meglévő magyar jogszabályok

Lr.

Helyhez kötött diffúz légszennyező forrásra vonatkozó szabályok

10. § (1) Helyhez kötött diffúz légszennyező forrásnak kell tekinteni a levegőterhelést okozó, pontforrásnak nem minősülő kibocsátó felületet (pl. nyílás, légző, biztonsági lefúvató szelep, tartósan nyitott ablak vagy ajtó, továbbá telephely burkolatlan, parkosítatlan területe, meddőhányó, hulladéklerakó stb.), a szabadban, félig zárt vagy zárt térben végzett műveletet, technológiát, anyagátrolást. A helyhez kötött diffúz légszennyező forrást úgy kell kialakítani, működtetni, fenntartani, hogy abból a lehető legkevesebb légszennyező anyag kerüljön a környezetbe.

(2) A rendelet 2. számú mellékletében felsorolt, valamint egyéb bejelentésre kötelezett helyhez kötött diffúz légszennyező forrás létesítéséhez, meglévő bővítéséhez, rekonstrukciójához, felújításához, korszerűsítéséhez, az alkalmazott technológia váltásához (a továbbiakban együtt: létesítéséhez), működésének megkezdéséhez, működtetéséhez a környezetvédelmi hatóság szakhatósági hozzájárulása, engedélyező hatóság hiányában engedélyre van szükség.

(3) Az engedélyezési eljárás során a kérelmező műszaki és gazdasági dokumentációval igazolni, a hatóság ellenőrizni köteles, hogy a tervezett, illetőleg megvalósított műszaki megoldás megfelel az elérhető legjobb technika alapján meghatározott levegővédelmi követelményeknek és előírásoknak. Az elérhető legjobb technika meghatározásánál figyelembe kell venni az 1. számú mellékletben foglaltakat.

(4) A környezetvédelmi hatóság azon diffúz légszennyező forrás üzemeltetőjét, amellyel kapcsolatosan hatósági intézkedés (engedélyezés, kötelezés, bírságkivetés) szükséges, határozatban kötelezi a forrás bejelentésére.

(5) A környezetvédelmi hatóság külön jogszabály szerint egyes diffúz forrásokra határozatban állapít meg kibocsátási határértéket, anyagfelhasználási határértéket, levegővédelmi követelményt.

(6) A helyhez kötött diffúz légszennyező forrás által okozott levegőterhelés megelőzése, illetőleg csökkentése érdekében a környezetvédelmi hatóság az elérhető legjobb technikán alapuló műszaki intézkedések végrehajtását határozatban írhatja elő a forrás létesítője vagy működtetője részére. A környezetvédelmi hatóság a határozatban előírt kötelezések mulasztása esetén a diffúz légszennyező forrás működését korlátozhatja, illetőleg leállíthatja.

(7) A helyhez kötött diffúz légszennyező források üzemeltetője köteles a létesítési és használatbavételi, működési engedélyben rögzített levegővédelmi követelményeket rendszeresen ellenőrizni.

(8) Az ingatlan tulajdonosa, kezelője, illetve használója köteles - a diffúz levegőterhelés elkerülése érdekében - az ingatlan rendszeres karbantartásáról és tisztántartásáról gondoskodni. Mulasztás esetén a környezetvédelmi hatóság kötelezést ad ki és a határozatban előírt kötelezettség megszegése esetén a 8. számú melléklet szerinti bírságot szabja ki.

16. § (1) A rendelet hatálya alá tartozó, valamennyi helyhez kötött pontforrásra, illetve a környezetvédelmi hatóság által határozatban bejelentés köteles diffúz forrásra az üzemeltető köteles – az (5) bekezdés szerinti bejelentés űrlapokon – adatokat szolgáltatni a környezetvédelmi hatóság számára (alapbejelentés és légszennyezés mértéke éves bejelentés).

Vgr.

12. § (1) A vízgyűjtőre jellemző környezeti, vízgazdálkodási és ezzel összefüggő egyéb, a vízgyűjtő-gazdálkodási terv tartalma szempontjából lényeges adatok megismerése és elemzése körében meg kell határozni a felszíni víztestek elhelyezkedését, határait, valamint meg kell adni azok jellemzését az alábbiak figyelembevételével:

(...)

f) nyilvántartásba kell venni az olyan terhelésekre vonatkozó adatokat, amelyek a felszíni víztesteket egyenként és összességükben érintik, érinthetik.

(2) Az (1) bekezdés f) pontja alkalmazása során különösen a nem pontszerű (diffúz) szennyezőforrásokat, e rendelet 4. számú mellékletében felsorolt jogszabályok által érintett ipari, mezőgazdasági és más létesítményekből származó szennyezőanyag-kibocsátás, továbbá a jelentős vízkivételeket, illetőleg ezeknek a vízmérlegre gyakorolt hatását, és az azonosítható morfológiai változásokat kell figyelembe venni.

2. számú melléklet a Vgr.-hez

I. A vízgyűjtő-gazdálkodási terv tartalma

2. az emberi tevékenység felszíni és a felszín alatti vizek állapotára gyakorolt jelentős terheléseinek és hatásainak összefoglalása a következő tartalommal:

a) a pontszerű szennyezőforrások számbavétele,

b) a nem pontszerű (diffúz) szennyezőforrások számbavétele a területhasználat összefoglalásával együtt,

Fvr.

1. § 27. kombinált módszer: a kibocsátásra és a szennyvizek befogadóba vezetésére külön jogszabály szerinti kibocsátási határértékek, valamint az elérhető legjobb technika, illetve nem pontszerű (diffúz) szennyezések esetén a legjobb környezeti gyakorlat komplex - kombinált - alkalmazása egy adott kibocsátás szabályozása során;

A felszíni vizek minőségének védelmére vonatkozó általános szabályok

4. § (1) A felszíni víztest jó állapotának eléréséhez és fenntartásához, illetve az erősen módosított víztestek jó ökológiai potenciáljának eléréséhez a vízhasználó (ideértve a kibocsátót) köteles - az e rendelet és a Kvt. vonatkozó előírásainak betartásával - hozzájárulni.

(2) Amennyiben nem pontszerű (diffúz) szennyezések miatt kibocsátási határérték megállapítására nincs mód, ott a legjobb környezeti gyakorlaton alapuló műszaki intézkedések alkalmazásával kell a vízszennyezést megelőzni, hogy a környezeti terhelés a legkisebb mértékűre csökkenjen.

Favr.

3. § 7. *nem pontszerű (diffúz) szennyezőforrás*: olyan szennyezőforrás, amelyet térben nagy kiterjedésű területhasználat (így például a településeken belüli egyedi szennyvízelhelyezés együttes hatása, közlekedés, növényvédőszer- és műtrágyahasználat, állattartás, kivéve az állattartó telepeket) alkot, illetve, ha az egyes tevékenységekhez kötődő terhelés nem határolható le;

Környezeti célkitűzések megvalósítása

5. § (1) A 4. §-ban megfogalmazott környezeti célkitűzéseket az e rendeletben és a külön jogszabályokban foglaltak szerint környezetvédelmi és vízkészlet-gazdálkodási eszközökkel kell elérni.

(3) A felszín alatti víztestek kijelöléséről, felülvizsgálatáról és állapotának figyelemmel kíséréséről a Magyar Geológiai Szolgálat bevonásával a környezetvédelmi és vízügyi miniszter (a továbbiakban: miniszter) gondoskodik.

(4) A felszín alatti víztestek nyilvántartásáról a miniszter gondoskodik.

(5) A felszín alatti víztesteket monitorozni, azok állapotát és az arra gyakorolt hatásokat a külön jogszabályokban meghatározott módon rendszeresen értékelni kell a szükséges intézkedések megalapozása érdekében.

(6) A víztestek állapotértékelésénél figyelembe kell venni a pontszerű és a nem pontszerű (diffúz) szennyező forrásokból adódó terheléseket.

7. § (8) A városok települési önkormányzatai a külön jogszabály szerinti települési környezetvédelmi program részeként annak készítésekor, illetve felülvizsgálatakor, külön jogszabály szerinti forrásokra is támaszkodva monitoring rendszer kiépítésével és működtetésével figyelemmel kíséri a közigazgatási területen lévő talajvíz mennyiségi és minőségi állapotát, különösen a nem pontszerű (diffúz) szennyezőforrásokból származó szennyezés hatására kialakult állapotot.

7. számú melléklet a Favv.-hez

A tényfeltárási záródokumentáció tartalma

5. Vizsgálati eredmények

d) A szennyezettség térbeli lehatárolása (B) szennyezettségi határértékig, illetve (Ab) bizonyított háttérkoncentrációig, illetve diffúz szennyezőforrás esetén a diffúz szennyező forrásra jellemző szennyező anyagok esetében addig a mértékig, amíg kimutatható a vizsgált pontszerű szennyezőforrás jelentős hozzájárulása a szennyezettséghez.

Favvr.

A víztest állapotának jellemzése

5. § (1) Az első jellemzést valamennyi víztestre vonatkozóan el kell végezni, melynek során a rendelkezésre álló, egyéb céllal gyűjtött hidrológiai, hidrogeológiai, földtani, talajtani, területhasználati információkra, a felszín alatti vizek terhelésére és igénybevételére vonatkozó ismeretekre, az ökoszisztémák megfigyelésére, a meglévő monitoring adatokra, továbbá a nagyobb térségeket felölelő, különböző szempontok szerint készített országos szintű feldolgozások felhasználhatóak. Az első jellemzés során a kockázatos helyzetű víztesteket azonosítani kell.

c) vízkivételeknek és a bizonyított és a valószínűsíthető terheléseknek, ezen belül a diffúz és a pontszerű szennyező forrásoknak

1. számú melléklet az Favvr.-hez

Az első és a további jellemzés

ee) a pontszerű és nem pontszerű (diffúz) szennyező-forrásokat,

2. Az 1. pontot kiegészítő, a további jellemzés

da) a potenciális, illetve a tényleges pontszerű, vonalmenti és diffúz szennyezőforrások helye, jellege, a tényleges szennyezőforrásoknál a földtani közegbe közvetlenül bevezetett legnagyobb mennyiségű, továbbá legnagyobb kockázatú szennyező anyagok éves mennyisége,

Fvvr.

A felszíni víztestek jellemzése

5. § (1) A felszíni víztestek jellemzése során össze kell gyűjteni, és nyilván kell tartani a víztestet érő emberi eredetű terhelések jellegére és mértékére vonatkozó információkat, mérési eredményeket, különösen a következő terhelésekre tekintettel:

a) a pontszerű és diffúz szennyezőforrások okozta terhelések, illetve szennyezések becslése, azonosítása a külön jogszabály előírásainak figyelembevételével,

VOCr.

A VOC kibocsátás szabályozása

A VOC diffúz és a teljes VOC kibocsátások ellenőrzése

8. § (1) A VOC diffúz kibocsátások ellenőrzésére vonatkozó előírásokat az 1. § (3) bekezdésben hivatkozott jogszabály és e rendelet 3. számú mellékletének 3.4. pontja tartalmazza.

(2) A teljes VOC kibocsátás ellenőrzését a helyhez kötött pontforrások VOC kibocsátásaira és a VOC diffúz kibocsátásokra vonatkozó előírások alkalmazásával vagy - ha termék-paraméterben van meghatározva a teljes VOC kibocsátási határérték - a 3. számú melléklet 3.2. pontja szerint kell végrehajtani.

A hazai szabályozásban a diffúz források, illetőleg a rájuk vonatkozó információ kezelése mintha átmeneti állapotban volna: a számítások bonyolultsága miatt egyes esetekben (pl. a Víz Keretirányelv végrehajtásának szabályai) a diffúz forrásokra vonatkozó adatok megállapítását állami vagy legfeljebb önkormányzati szervekre bízzák. Más esetekben viszont, részben a vízvédelmi jogban is és különösen a levegőtisztaság védelmi jogban, már a környezethasználóknak maguknak kell a diffúz kibocsátásaikat megbecsülni, kiszámítani.

10.1.4. **Javaslat a H-PRTR szövegére**

(1) A fenntartó hatóság összegyűjti a H-PRTR-be a diffúz forrásokból származó kibocsátásokra vonatkozó információkat, amennyiben ilyen információkra vonatkozó levegőtisztaság védelmi, vízvédelmi stb. szabályok már léteznek, és az üzemeltetők már jelentették őket. Amennyiben az üzemeltetők a jelentéstételi kötelezettségüket elmulasztották, a fenntartó hatóság felkéri az illetékes környezetvédelmi hatóságokat az erre irányuló jogszabályi kötelezettség kikényszerítésére.

(2) Az (1) bekezdésben említett információt úgy kell összeállítani, hogy lehetővé tegye a felhasználók számára a szennyező anyagok diffúz forrásokból származó kibocsátásainak kikeresését és azonosítását megfelelő földrajzi bontásban, és tartalmazza az információnyerés tekintetében használt módszer típusára vonatkozó információt is.

(3) Ahol a fenntartó hatóság azt állapítja meg, hogy nem léteznek adatok a diffúz forrásokból származó szennyezőanyag kibocsátásokra vonatkozóan, akkor intézkedéseket hoz a vonatkozó szennyező anyagok egy vagy több diffúz forrásból származó kibocsátásaira vonatkozó jelentéstétel kezdeményezésére, lehetőség szerint a nemzetközileg elfogadott módszerek használatával.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott intézkedések lehetnek egyebek között kísérleti projektek indítása, szakmai értékelés, jogszabályalkotás, illetőleg jogszabály módosítás kezdeményezése, kidolgozása, a jogszabályok végrehajtásának figyelemmel kísérése, szükség esetén jogkikényszerítő intézkedések meghozatala vagy kezdeményezése. A fenntartó hatóság jogosult az adatokkal rendelkező gazdálkodó szervezeteket határozattal kötelezni a diffúz szennyezéssel kapcsolatos adatok összegyűjtésére és kiszámítására, ahol ennek a feltételei megvannak vagy megteremthetők.

11. Minőségbiztosítás és minőségellenőrzés

11.1.1. E-PRTR

9. cikk

Minőségbiztosítás és minőségértékelés

(1) Az 5. cikkben megállapított jelentéstételi követelmények hatálya alá tartozó minden üzem üzemeltetője biztosítja az általa jelentett információk minőségét.

(2) Az illetékes hatóságok értékelik az (1) bekezdésben említett üzemek üzemeltetői által szolgáltatott információk minőségét, különös tekintettel teljességükre, egységességükre és megbízhatóságukra⁸⁶.

(3) A Bizottság koordinálja a minőségbiztosítási és minőségértékelési munkát, konzultálva a 19. cikk (1) bekezdésében említett bizottsággal.

(4) A Bizottság iránymutatásokat fogadhat el a kibocsátásokra vonatkozó monitoring és jelentéstétel tekintetében a 19. cikk (2) bekezdésében említett eljárással összhangban. Ezek az iránymutatások összhangban kell, hogy legyenek – adott esetben – a nemzetközileg elfogadott módszerekkel, és más közösségi jogszabályokkal.

Az EU Útmutató szerint⁸⁷ az általános és speciálisan környezetvédelmi vállalati minőségbiztosítási és menedzsment rendszereken belül, így az ISO 9001⁸⁸, ISO 14000⁸⁹ vagy az EMAS⁹⁰ segítségével az adatszolgáltatással kapcsolatos minőségi kérdésekről megfelelően gondoskodni lehet.

A három követelménnyel kapcsolatban az Útmutató a következőket írja elő:

⁸⁶ A „credibility” kifejezést a hivatalos szöveg „hitelesség”-nek fordítja, ami azonban a magyar jogban speciális jelentéstartalommal bír (pl. az ingatlan-nyilvántartás hitelessége adott esetben a bizonyítási teherre nézve jelentős jogkövetkezményeket jelent), ezért inkább a hétköznapi „megbízhatóság” kifejezést javasoljuk.

⁸⁷ 34-35. és 50. oldalak.

⁸⁸ ISO 9001: 2000 Quality Management Systems, www.iso.org.

⁸⁹ ISO 14000: 2004 Environmental Management System, www.iso.org.

⁹⁰ Ld. az Európai Parlament és Tanács 2001 március 19-én kibocsátott 761/2001 sz. Rendeletét.

a) Teljesség (completeness): ha egyszer egy kibocsátás vagy átvitel tekintetében a határértéket egy üzem eléri, az összes kibocsátásról jelentést kell tennie, ugyanakkor megengedett, sőt kívánatos, hogy az egyébként a kapacitása miatt jelentéstételre köteles üzem a határértéket el nem érő kibocsátásairól és átviteleiről is jelentést tegyen. A teljességhez hozzátartozik az is, hogy a jelentésben hiánytalanul benne legyen az összes előírt azonosítási és egyéb adat.

b) Egységesség (consistency): az adatközlésnek egyértelműen és következetesen meghatározott definíciókon, információforrásokon és módszertanon kell alapulniuk egy jelentésen belül és a különböző jelentésekben egyaránt. Az egységesség alapvető feltétele annak, hogy a kibocsátási és átviteli adatok összevethetők legyenek mind időben, mind pedig az egyes hasonló anyagokat kibocsátó vagy átvivő üzemek vonatkozásában. Az Útmutató külön aláhúzza, hogy a jelentéstevők azonosítási számainak mindenképpen konzisztensnek kell maradniuk. Fontos továbbá, hogy az összehasonlításra ne csak országon belül, hanem a tagállamok között is lehetőség legyen.

c) Megbízhatóság (credibility): az Útmutató a hihető, autentikus, összehasonlítható és áttekinthető jelzőket használja szinonimaként és jelzi, hogy a megbízhatóság és az egységesség meglehetősen szoros kapcsolatban álló követelmények. A felhasználóknak a megbízhatóság értelmében mindenképpen információt kell szolgáltatni arról is, hogy a kibocsátások és átvitelek mérése (számítása, becslése) során milyen módszereket használtak, illetőleg mennyiben támaszkodtak a nemzetközileg elfogadott módszertani útmutatókra.

Mivel a harmadik követelményt a hivatalos fordítás „hitelesség”-ként szerepelteti, röviden ki kell térnünk arra, hogy ez a követelmény nem tévesztendő össze a „hiteles” kifejezés egyes jogszabályainkban (pl. földmérési jog, ingatlan-nyilvántartási jog) meglévő speciális jelentésével, azaz azzal, hogy egy hiteles dokumentumot egy meghatározott hatóság meghatározott eljárással, módszerekkel hozott létre és a benne szereplő adatokat az ellenkező bizonyításáig valósnak kell elfogadni a különböző jogviszonyokban és a jogviták során.

Mindhárom követelményre igaz, hogy nem csak az adatszolgáltatók felelősége a biztosításuk, hanem országos, illetőleg uniós szinten is ellenőrizni fogják azokat. Nyilvánvaló, hogy az azonos tevékenységet végző, adott esetben hasonló technológiát alkalmazó számos üzem adatai között nem lehetnek kiugró eltérések, ha mégis, akkor nagy valószínűséggel adatszolgáltatási, minőségbiztosítási probléma van és az érintett üzem alappal számíthat a PRTR jelentéseinek mihamarabbi hatósági ellenőrzésére.

11.1.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

10. Cikk

MINŐSÉGÉRTÉKELÉS

Valamennyi Fél írja elő a 7. Cikk 1. bekezdés jelentéstételi követelményeinek hatálya alá tartozó létesítmények tulajdonosaival és üzemeltetőivel szemben azt, hogy biztosítsák a Jelentésben foglalt információik minőségét.

Valamennyi Fél biztosítja azt, hogy a nyilvántartásában szereplő adatok minőségi értékelését a kompetens hatóság elvégezheti, különösen ezen adatok teljessége, konzisztenciája és hitelessége szempontjából, figyelembe véve a Résztes Felek Értekezlete által kidolgozott bármely irányelvet.

A minőségbiztosítás követelményei megegyeznek a Jegyzőkönyvben és a Rendeletben.

A Jegyzőkönyvhöz fűzött Útmutató⁹¹ a minőségellenőrzésnek a hatósági jogalkalmazási, „jog betarttatási” (compliance) vonatkozásain túl rámutat egy további sajátosságára, arra, hogy az ellenőrzéssel jóváhagyás és megerősítés is jár, azaz egyúttal az adatok érvényesítéséről (validation) is szó van, ami a PRTR rendszer használhatóságának egyik alapvető feltétele. Az érvényesítést egyébként nem feltétlenül kell csak hatósági tevékenységnek felfognunk, elképzelhető, hogy az adatszolgáltatók maguk is végrehajtják ezt a saját szervezeti rendszerükön belül az adatokat előállító, a jelentést megfogalmazó szervezeti egységektől független vizsgálók segítségével. Az Útmutató arra is rámutat, hogy

⁹¹ 83-85. old.

a PRTR rendszerekben a minőségbiztosításban és minőségellenőrzésben nyilvánvalóan jelentős szerepet kell szánni a nyilvánosság kontrolljának.

11.1.3. A meglévő magyar jogszabályok

Szmr.

17. § (1) Az önellenőrzésre köteles kibocsátó - az üzemnapló adatai alapján - a kibocsátásáról évente összefoglaló jelentést készít, valamint a 4. melléklet szerinti adatlapokat kitölti, és ezeket a tárgyévet követő év március 31-éig a hatósághoz benyújtja. A kibocsátó köteles az adatszolgáltatás teljeskörűségét és a szolgáltatott adatoknak a kibocsátó egyéb nyilvántartási rendszerének, iratainak adattartalmával való egyezőségét biztosítani.

Hgtv.

51. § (1) A hulladék termelője, birtokosa és kezelője a külön jogszabályokban meghatározott módon és tartalommal köteles a tevékenysége során keletkező, más birtokostól átvett vagy másnak átadott hulladék mennyiségét és összetételét fajtánként nyilvántartani, az általa végzett kezeléssel, a kezelt és a kezelés eredményéből származó hulladékokról nyilvántartást, a kezeléstechnológiák működéséről üzemnaplót vezetni, és ezekről a hatóságoknak bejelentést tenni.

Hnyr.

12. § (1) A felügyelőségek

a) a rendszeres éves adatszolgáltatásra kötelezettek adatait minden év augusztus 1-jéig,

b) a negyedéves adatszolgáltatásra kötelezettek adatait a tárgynegyedévet követő 40. munkanapig dolgozzák fel.

(2) A felügyelőség az adatszolgáltatásban foglaltakat ellenőrzi. Az ellenőrzés során az adatszolgáltatás alapjául szolgáló nyilvántartási, valamint a hulladék szállítója esetében a 4. § (3) bekezdése szerinti dokumentációkat az ellenőrzött a felügyelőség képviselőjének köteles átadni.

Elr.

12. § A Főfelügyelőség az adatszolgáltatásban foglaltakat ellenőrizheti. Az ellenőrzés során az adatszolgáltatás alapjául szolgáló dokumentációkat az ellenőrzött gyártó a Főfelügyelőség képviselőjének köteles bemutatni.

Lr.

16. § (7) Az adatszolgáltatás során közölt adatok teljeskörűségéért, a bejelentésre kötelezettre érvényes számviteli szabályokkal, statisztikai rendszerrel, valamint egyéb nyilvántartási rendszereivel, mérési, megfigyelési adataival való egyezéséért a bejelentésre kötelezett a felelős.

26. § (1) Meglévő helyhez kötött légszennyező pontforrások esetén a határértékek betartására előírt határidő, illetőleg az átmeneti időszak lejártát követő 6 hónapon belül a környezetvédelmi hatóság számára igazolni kell a határértékek betartását. Azon forrásra, amelyre a külön jogszabály vagy a hatósági határozat a kibocsátás

mérések ellenőrzését írja elő, az igazolás mérési jegyzőkönyvvel történik, egyéb források esetében a kibocsátási határérték betartását külön jogszabályban meghatározott módon kell igazolni.

Üvtv.

5. § (2) A kibocsátási jelentések (1) bekezdés szerinti hitelesítését az üzemeltető külön jogszabály alapján feljogosított független hitelesítővel külön jogszabályban megállapított módon végezteti el. Az Európai Gazdasági Térség bármely tagállamában feljogosított hitelesítő által a magyar jogszabályoknak megfelelően hitelesített jelentést a környezetvédelmi hatóság érvényesnek fogadja el. Külföldi hitelesítő jogosultságát az üzemeltetőnek kell igazolnia a környezetvédelmi hatósághoz az (1) bekezdés szerint benyújtott jelentésében.

Üvhit.

3. § (1) A benyújtott adatok megbízhatóságát szükség szerint a telephelyen kell ellenőrizni. Ennek során a hitelesítő helyszíni ellenőrzéseket végezhet.

VAr.

12. § (1) A hatóság és a szakhatóság - előre meghatározott terv szerint - a felső küszöbértékű veszélyes ipari üzemeket legalább évente, az alsó küszöbértékű veszélyes ipari üzemeket legalább kétfévente egyszer a biztonsági irányítási rendszerre, illetve irányítási rendszerre is kiterjedően ellenőrzi. A szakhatóság az észrevételeit az ellenőrzést követő húsz napon belül küldi meg a hatóságnak. A hatóság a szakhatóság véleményét is tartalmazó jegyzőkönyvet készít az ellenőrzésről.

(2) Az ellenőrzés során feltárt műszaki, vezetési és szervezeti hiányosságok megszüntetésére a hatóság megfelelő határidő biztosításával kötelezi az üzemeltetőt, aki a megtett intézkedéseiről írásban tájékoztatja a hatóságot.

Elvi alapon közelíti a kérdést a magyar szennyvíz kibocsátási jogszabály, amikor egészében véve az adatok megbízhatóságával kapcsolatos bizonyítási terhet a jelentéstételre kötelezettre telepíti. Ez a fontos szabály természetesen önmagában nem visz messzire, azonban az alábbi kiegészítő szabályokkal együtt képezhet hatékony rendszert. Azok alapján ugyanis a hatóságok bizonyos alappal feltételezhetik, hogy egy adott jelentésben, adatszolgáltatásban komoly problémák lehetnek és ettől fogva, az alapelvi jellegű rendelkezésre támaszkodva a meglehetősen reménytelen tényfeltárási eljárás lefolytatása helyett joguk lehet a bejelentőt felhívni a helyzet tisztázására.

Az üzemnapló vezetése, ha szisztematikusan összevetik a hulladékokra vonatkozó jelentéssel, alkalmas lehet a minőség-ellenőrzés egyes vonatkozásainak teljesítésére.

Hasonlóképpen, a szennyezőforrásként viselkedő berendezések számának és tulajdonságainak jelentése ugyancsak értékes kontrol adat lehet.

Ugyancsak alapvető minőségbiztosítási szabályozás-módszertani megoldás a hulladékokkal kapcsolatos bejelentési kötelezettségek minőségbiztosítása terén a hulladékáram különböző állomásain a résztvevők (termelő, szállító, kezelő) egymástól független beszámolási, jelentési kötelezettségének előírása.

A jelen tanulmány, illetőleg az előszóban említett korábbi tanulmányaink egyik legfontosabb megállapítása az, hogy a környezetvédelmi információszolgáltatással kapcsolatos párhuzamosságokat nem fogjuk tudni teljesen kiküszöbölni és nem is volna értelme, hiszen a hatóságainknak mindig is lesznek a különböző szakmai szempontok szerint eltérő információszolgáltatási igények. Ugyanakkor ezt a tényt a különböző adatbázisok közötti kapcsolatok megteremtésével fel kell majd használni a jövőben az adatok minőségellenőrzése során.

Végül fel szeretnénk hívni a Lr. egyik „elejtett szavára”: felelősség. A nyugat-európai és különösen az egyesült államok belső adatszolgáltatási rendszerek egyik legfőbb különbsége a közép-kelet európai rendszerektől az, hogy nagymértékben megbízik a szolgáltatott adatokban viszont szigorúan érvényesíti az adatszolgáltatók felelősségét. Ez ez a pont, ahol az adatszolgáltató üzem szintjén súlyos közigazgatási bírságoknak, a személyes felelősök szintjén pedig számottevő munkajogi, szabálysértési jogi, egyes esetekben pedig büntetőjogi felelősségre vonásnak kell bekövetkeznie.

11.1.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

Minőségbiztosítás és minőség-ellenőrzés

(1) A ... §-ban megállapított jelentéstételi követelmények hatálya alá tartozó minden üzem üzemeltetője biztosítja az általa jelentett információk minőségét

(2) A fenntartó hatóságok értékelik az (1) bekezdésben említett üzemek üzemeltetői által szolgáltatott információk minőségét, különös tekintettel teljességükre, egységességükre és megbízhatóságukra.

(3) A minőség-ellenőrzés alapvető eszköze a jelentett adatok összevetése a különböző adatszolgáltatási kötelezettségek, illetőleg a környezetvédelmi és rokonterületi hatóságok által végzett ellenőrzések adataival. Ennek biztosítása érdekében a fenntartó hatóságnak kezdeményezi az érintett adatrendszerek közötti rendszeres és automatikus információs kapcsolatok megteremtését.

(4) Amennyiben a fenntartó hatóság egy üzemeltető által szolgáltatott adatokban súlyos minőségi problémát talál, az adatszolgáltatás megfelelő határidő tűzésével történő megisméltésére kötelezés mellett az üzemeltetőt ... Ft-ig terjedő egyszeri bírsággal sújthatja, amely visszatérő esetekben ...Ft-ig terjedhet. A fenntartó hatóság a kirívó esetekben a felelősök munkaügyi, szabálysértési vagy büntetőjogi felelősségre vonását kezdeményezi.

Magyarázat: A Rendelet tagállamokra vonatkozó rendelkezéseinek átvétele és megerősítése mellett a megfelelő színvonalú hazai alkalmazás biztosítása végett javasoljuk az adatközi összehasonlítás intézményesítését, továbbá a nem megfelelő adatszolgáltatáshoz kapcsolódó szankciók következetes alkalmazását.

12. PRTR és közösségi részvétel

12.1. Az információhoz való hozzáférés

12.1.1. E-PRTR

10. cikk

(1) A Bizottság – az Európai Környezetvédelmi Ügynökség segítségével – az Európai PRTR-t nyilvánosan hozzáférhetővé teszi az interneten való ingyenes terjesztés útján a 7. cikk (3) bekezdésében megállapított határidőknek megfelelően.

(2) Ahol az Európai PRTR által tartalmazott információkhoz nem lehet könnyen hozzáférni közvetlen elektronikus úton, az érintett tagállam és a Bizottság lehetőséget biztosít az Európai PRTR-hez való elektronikus hozzáférésre nyilvánosan hozzáférhető helyeken.

A közösségi részvétel a PRTR jogintézmény központi eleme. Az érintett közösségek információhoz juttatása a környezetre legveszélyesebb ipari és egyéb tevékenységek, üzemek legjelentősebb környezetszennyezéseivel és a szennyezőanyagok átvitelével kapcsolatban az egész folyamat fő célja, másfelől pedig a PRTR hatékonyságának a legfőbb titka. Ha egy környezetszennyezőnek rendszeresen be kell számolnia a szomszédságában lakóknak arról, hogy milyen káros anyagokat bocsát ki abba a levegőbe, amit belélegeznek, azokba a vizekbe, amikből az ivóvizüket nyerik vagy a kertjüket öntözik (vagy netán fürödni, horgászni szeretnének belőle vagy csak egyszerűen élvezni a szépségét és természetességét), hogy milyen veszélyes hulladékokat próbál meg valamilyen módon elhelyezni stb., akkor az a környezetszennyező – ha a rendszer jól működik, mint pl. az amerikai TRI – előbb-utóbb erős késztetést érez majd arra, hogy a veszélyes anyag kibocsátását és átvitelét csökkentse (az Egyesült Államokban ez a késztetés az első 5 év alatt 43 %-os csökkenést eredményezett).

Másik megközelítésben viszont a éppen a PRTR szerepel a közösségi részvétel, a környezeti demokrácia egyik alrendszeréeként. Így szemlélve a PRTR nem más, mint az Aarhusi Egyezmény 5. cikkelyében szabályozott aktív környezeti információ szolgáltatás egy fontos

alesete (végülis a Rendelet szempontjából is irányadó Jegyzőkönyv kiindulópontja az Egyezmény 5. cikk 9. bekezdése volt). Ennek a gondolatmenetnek a logikája szerint azután a PRTR és a közösségi részvétel rendszerei meglehetősen gazdag kölcsönös összefüggéseit fedezhetjük fel.

Ezen kívül az Egyezmény 4. cikkében szereplő passzív információ szolgáltatáshoz is közelít a PRTR rendszer annak a lehetőségnek a révén, hogy az érintett nyilvánosság tagjai a kibocsátó (átvivő) üzem üzemeltetőjéhez közvetlenül is fordulhat információért. Bár ezt a lehetőséget csak megemlíti a Rendelet szövege, nem dolgozza ki megfelelően, véleményünk szerint ez a nemzeti jogalkotókra vár.

12.1.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

11. Cikk

A NYILVÁNOSSÁG HOZZÁFÉRÉSE AZ INFORMÁCIÓHOZ

Valamennyi Fél biztosítja a nyilvánosság számára a hozzáférést azokhoz az információkhoz, amelyek szennyező anyag kibocsátási és átadási nyilvántartásában szerepelnek, annak megállapítása nélkül, hogy milyen érdekből igénylik a hozzáférést és jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseivel összhangban elsősorban úgy, hogy biztosítja a nyilvántartás hozzáférhetőségét közvetlen elektronikus úton a nyilvános telekommunikációs hálózatokon keresztül.

Amennyiben a nyilvántartásban szereplő információ nem férhető hozzá a nyilvánosság számára könnyen, közvetlen elektronikus úton, ott valamennyi Részes Fél biztosítja azt, hogy a lehető leghamarabb, de a kérés benyújtásától számított legfeljebb egy hónapon belül más eredményes eszköz alkalmazásával biztosítja a kért információt.

A 4. bekezdéstől függően valamennyi Részes Fél biztosítja a nyilvántartásából szereplő információhoz való ingyenes hozzáférést.

Valamennyi Résztes Fél lehetővé teheti kompetens hatóságai számára azt, hogy a 2. bekezdésben utalt specifikus információ másolásáért és postázásáért díjat számoljon fel, de a díj nem haladhatja meg az ésszerű mértéket.

Ahol a nyilvántartásban szereplő információ nem könnyen hozzáférhető a nyilvánosság számára közvetlen elektronikus úton, ott valamennyi Résztes Fél a nyilvánosság számára megközelíthető helyszíneken, pl. közkönyvtárakban, helyi hatóságok hivatali helyiségeiben, vagy más megfelelő helyeken teszi lehetővé az elektronikus hozzáférést.

Az EGB Útmutató szerint a PRTR rendszerek tekintetében inkább a passzív elem a domináns, az Útmutató szerzői ugyanis a hozzáférhetővé tételt, nem pedig a rendszerben lévő információ aktív terjesztését érzik hangsúlyosnak. Ugyanakkor a hozzáférhetővé tételt nem tekintik egy passzív rendelkezésre bocsátásnak az Interneten, hanem fogalmi elemként tételezik a könnyű hozzáférhetőséget, a jó keresési lehetőséget, az adatok megfelelő csoportosítását, közérthető bemutatását is⁹².

Az Útmutató amerikai, kanadai és holland példákat mutat be arra, hogy a PRTR adatokat hogyan használják aktív információszolgáltatásra, így éves PRTR jelentések formájában vagy olyan elemzések nyilvánosságra hozatalában, amelyek a környezetszennyezés és védekezés trendjeit mutatják be, összehasonlítanak különböző nagyüzemeket, iparágakat és régiókat⁹³.

A felek a Jegyzőkönyv alapján mindig nyitva kell, hogy hagyják a külön kérelemre történő adatszolgáltatást – éppen ez a legfontosabb különbség a Rendelethez képest. Ez a kérelemre történő adatszolgáltatás véleményünk szerint azért rendkívül lényeges kiegészítő eleme az Interneten történő adatszolgáltatásnak, mivel a lakosság azon tagjaira is figyelemmel van, akiknek az adatok megértéséhez mindenképpen szükségük van arra, hogy egy szakhivatalnoknak közvetlenül is kérdéseket tegyenek fel és azokra kielégítő magyarázatot kaphassanak.

⁹² EGB Útmutató 90. old.

⁹³ EGB Útmutató 96. old.

Mindezeket figyelembe véve sem becsülhető le az Internet előnye, ami az adatokhoz való állandó és azonnali, teljes mértékű hozzáférhetőséget, továbbá a gazdag kapcsolódási, kutatási lehetőséget jelenti elsősorban. Az Útmutató szerint egyfelől elő kell segíteni az Internet hozzáférést a különböző regionális és helyi hatóságok közönségszolgálati irodáiban, az önkormányzatoknál, az egyetemeken és minden egyéb olyan helyen, ahol a közösségek tagjai gyakran megfordulnak⁹⁴, másfelől mindenképpen lehetővé kell tenni, hogy a nyilvánosság tagjai minden különösebb bonyodalom nélkül közvetlenül a szennyezőanyagokra, környezeti elemekre, üzemekre és földrajzi területekre lebontott információhoz jussanak⁹⁵.

A Rendelet szerint gyűjtött, feldolgozott és terjesztett információ természetesen angol nyelvű, ugyanakkor a nemzeti szintet szabályozó Jegyzőkönyv, bár támogatja az angol terjesztést a nemzetközi összehasonlítás és felhasználhatóság kedvéért, aláhúzza, hogy a PRTR rendszereknek az adott ország nemzeti nyelvén kell működniük⁹⁶.

Számunkra, akik az adatkérő oldaláról a felhasználás céljának elhallgatását vagy ami még rosszabb, az adatkérő anonimitását mindig is fenntartással kezeltük⁹⁷, különösen érdekes, hogy az Útmutató maga is hajlik annak elismerésére, hogy az ilyen információ, bár az adatkérés feltételül nem állítható (ezt természetesen senki sem támogatná), „önkéntesen szolgáltatva hasznos visszajelzés lehet⁹⁸” a rendszer működtetői számára.

12.1.3. A meglévő magyar jogszabályok

Kvtv.

12. § (3) Az állami szervek, az önkormányzatok - kivéve a bíróságok és a jogalkotó szervek e minőségükben -, a környezethez kapcsolódó kötelezettséget, feladatot teljesítő vagy közszolgáltatást nyújtó, illetve az egyéb közfeladatot ellátó szervek vagy személyek (a továbbiakban: környezeti információval rendelkező szerv)

⁹⁴ EGB Útmutató 95. old.

⁹⁵ EGB Útmutató 91. old.

⁹⁶ EGB Útmutató 93. old.

⁹⁷ Ld. részletesen in: „A nyilvánosságnak a környezeti információhoz való hozzáféréséről szóló 2003/4/EK Irányelv – Jogszabálytükör, bírói gyakorlat és jogharmonizációs javaslat; EMLA, 2005. augusztus, tanulmány a KvVM számára.

⁹⁸ EGB Útmutató 94. old.

feladatkörükben kötelesek a környezet állapotát és annak az emberi egészségre gyakorolt hatását figyelemmel kísérni, igény esetén a rendelkezésére álló környezeti információt hozzáférhetővé tenni, rendelkezésre bocsátani, továbbá a környezeti információk külön jogszabályban meghatározott körét, illetve a birtokában levő vagy a számára tárolt információk jegyzékét elektronikusan vagy más módon közzéteni.

(...)

(8) A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény hatálya alá tartozó olyan jogerős határozatot, illetve környezetvédelmi közigazgatási szerződést közzé kell tenni, amelynek végrehajtása jelentős környezeti hatással jár.

Kir.

2. § A megjelenési formájától függetlenül környezeti információ minden olyan információ (adat), amely vonatkozik

- a) a környezetre, illetve a környezeti elemek állapotára - ideértve a biológiai sokféleséget és annak összetevőit, valamint a géntechnológiával módosított szervezeteket -, valamint az ezen elemek közötti kölcsönhatásra;
- b) a környezetterhelésre, ideértve a zaj, sugárzás, hulladék, radioaktív hulladék környezetbe történő közvetlen vagy közvetett kibocsátására, ha az hatással van vagy valószínűleg hatással lehet a környezet a) pontban meghatározott elemeire;
- c) környezettel összefüggő intézkedésekre, különösen az azokkal kapcsolatos ágazati politikára, jogszabályokra, tervek, programokra, megállapodásokra, illetve az a) és b) pontban meghatározottakra hatással lévő vagy valószínűleg hatással lévő tevékenységekre, valamint a környezet és a környezeti elemek védelmére hozott intézkedésekre és tevékenységekre;
- d) a környezetvédelmi jogszabályok végrehajtásáról szóló jelentésekre;
- e) a c) pontban említett intézkedések és tevékenységek keretein belül használt, költséghatékonysági és más gazdasági elemzésekre és feltevésekre;
- f) az emberi egészség és biztonság állapotára - ideértve az élelmiszerlánc szennyeződését, az emberi életfeltételeket, a kulturális helyszíneket és építményeket - amennyiben azokra a környezeti elemek állapota vagy ezeken az elemeken keresztül a b) vagy c) pontban említett bármilyen tényező vagy intézkedés hatással van vagy hatással lehet.

3. § A környezeti információval rendelkező szerv elektronikusan vagy más módon - ha törvény eltérően nem rendelkezik - közzéteszi a nyilvánosság számára a következő környezeti információkat tartalmazó dokumentumokat:

- a) a nemzetközi szerződések, jogszabályok, ideértve az Európai Közösségi jogi aktusok, valamint ezek végrehajtásáról szóló jelentések;
- b) a környezettel kapcsolatos ágazati politikák, stratégiák, tervek és programok, valamint ezek végrehajtásáról szóló jelentések;
- c) a környezetállapot-jelentések;
- d) a környezetre hatást gyakorló vagy valószínűleg hatást gyakorló tevékenységek eseti vagy folyamatos megfigyeléséből származó adatok vagy az ezeket összefoglaló adatok;

e) a környezeti elemekre vonatkozó környezeti hatástanulmányok és kockázatelemzések;
f) külön jogszabályban meghatározottak, különösen a szerv birtokában levő vagy a számára tárolt környezeti információk jegyzéke.

4. § A környezeti információval rendelkező szerv a környezeti információt lehetőség szerint elektronikus adatbázisokban tartja nyilván, továbbá a technikai feltételek rendelkezésre állása esetén a környezeti információt az internetes honlapján is megjeleníti és a megjelenített adatokat szükség szerint frissíti.

5. § A környezeti információval rendelkező szerv a 2. § b) pontjában meghatározott környezeti információra vonatkozó információkérés teljesítése során tájékoztatja az igénylőt a mérési eljárásokra vonatkozó információ helyéről, amennyiben ez rendelkezésre áll, ideértve az információ összeállításánál használt elemzési, mintavételi és minta-előkezelési módszereket is, vagy a használt szabványosított eljárásról szóló tájékoztatást.

6. § Az emberi egészséget vagy a környezetet érő közvetlen fenyegetés esetén - függetlenül attól, hogy emberi tevékenység vagy természeti ok idézi elő -, a környezeti információval rendelkező szerv a birtokában lévő vagy számára tárolt környezeti információt közzéteszi a várható kihatással érintett lakosság számára azonnal és késedelem nélkül, lehetővé téve a fenyegetésből származó kár megakadályozására vagy csökkentésére irányuló intézkedések megtételét.

Khvr.

23. § (4) A felügyelőség az általa nyilvántartott adatokról - külön jogszabály rendelkezései szerint - megkeresésre felvilágosítást ad, és biztosítja az adatokhoz való hozzáférés lehetőségét.

Az egységes környezethasználati (IPPC) engedélyhez kapcsolódó adatközlés, amin a korábbi EPER rendszer is alapult, a jelenlegi jogi helyzetben már csak egy passzív információszolgáltatás alapja lehet.

Szmr.

17. § (4) Az adatlapokat a hatóság nyilvántartja és köteles az abban szereplő adatokat - a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény előírásai szerint megállapított kivételekkel - hozzáférhetővé tenni.

Lr.

16. § (12) A légszennyezettségi adatok nyilvánosságát, a szakmailag ellenőrzött adatok érintett hatóságok közötti kölcsönös cseréjét biztosítani kell.

Üvr.

4. § (4) A Főfelügyelőség az általa nyilvántartott adatokról - külön jogszabály szerint - megkeresésre felvilágosítást ad és biztosítja az adatokhoz való hozzáférés lehetőségét.

Hnyr.

13. § A hulladékokra vonatkozó, az adatszolgáltatásból származó feldolgozott adatok nyilvánosak és az interneten keresztül térítésmentesen hozzáférhetőek.

Csmr.

12. § (5) Az adatszolgáltatás, valamint a hatósági ellenőrzés alapján rendelkezésre álló adatokból a Főfelügyelőség, csomagolással, illetve csomagolási hulladékkal kapcsolatos nyilvános információs rendszert hoz létre.

Ebr.

6. § (1) A Főfelügyelőség minden év szeptember 1-jéig köteles az e rendelet alapján teljesített adatszolgáltatások adatait feldolgozni. Az adatszolgáltatásból származó, feldolgozott adatok nyilvánosak és az Interneten keresztül térítésmentesen hozzáférhetőek.

Knyr.

1. § (1) A Környezetvédelmi Minisztérium környezetvédelmi hatósági jogkört gyakorló szervezeti egysége a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség és a környezetvédelmi felügyelőségek (a továbbiakban: környezetvédelmi hatóság) a Kt. 66. § (1) bekezdésében meghatározott hatósági határozataikról, illetőleg szakhatósági állásfoglalásaikról hatósági nyilvántartást vezetnek.

(...)

(3) A hatósági nyilvántartásba való betekintésre és a nyilvántartásból történő adatszolgáltatásra az adott ügyre vonatkozó betekintési és adatszolgáltatási szabályokat kell alkalmazni.

Lr.

7. § (7) Azokra a zónákra, ahol a légszennyezettség meghaladja a határértéket a környezetvédelmi hatóság az érintett közegészségügyi és közlekedési hatóságok és települési önkormányzatok jegyzőjének szakhatósági közreműködésével, illetőleg az érintett légszennyezők véleményének kikérése alapján intézkedési programokat készít és hoz nyilvánosságra, amelyek ütemezett végrehajtásával biztosítható a határértékek betartása. A környezetvédelmi hatóság irányítja az intézkedési program végrehajtását és az abban meghatározott feladatok végrehajtását az érdekelteknek határozatban írja elő.

Fvr.

Adatszolgáltatás

40. § (2) A kibocsátásokkal kapcsolatos adatok a Központi Statisztikai Hivatal számára külön jogszabály alapján statisztikai felhasználás céljából, az adatvédelemre vonatkozó szabályok megtartása mellett hozzáférhetőek.

Favr.

35. § (7) A FAVI adatai nyilvánosak és közérdekűek vagy az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény alapján minősítettek. Az egyedi azonosítókkal nem rendelkező adatai statisztikai célra

felhasználhatók a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 19. § (3) bekezdésére is tekintettel.

(...)

(9) A Központi Statisztikai Hivatal jogosult külön jogszabály alapján a FAVI adatbázis adatait egyedi azonosításra alkalmas módon, statisztikai felhasználás céljából, az adatvédelemre vonatkozó szabályok megtartása mellett - elektronikus módon is - átvenni.

Látható, hogy nagyon sok környezetvédelmi szakjogszabályunk tartalmaz a környezeti információ nyilvánosságára, hozzáférhetőségére vonatkozó rendelkezéseket. A hozzáférés részleteit nem tartalmazzák ezek a jogszabályok, ami ma már nem diszfunkcionális, hiszen rendelkezésünkre állnak a Kvtv. új információs fejezetei és a 311/2005. (XII. 25.) kormányrendelet a nyilvánosság környezeti információhoz való hozzáféréseinek rendjéről.

Ktv.

31. § (1) A veszélyes létesítmények megvalósítását, bővítését, megszüntetését, illetve azok veszélyességi övezeti határait fel kell tüntetni a külön jogszabályok szerinti területfejlesztési és településrendezési terveken. Az építési engedélyezési tevékenységet a létesítmények környezetében a biztonsági követelmények figyelembevételével külön jogszabályban szabályozni kell.

(...)

34. § (1) Az engedélyezési eljárás megindításáról a hatóságnak a biztonsági jelentés megküldésével értesíteni kell a veszélyeztetett települések polgármestereit, a fővárosban a főpolgármestert.

(...)

(3) A biztonsági jelentés nyilvános és a polgármesternek, a fővárosban a főpolgármesternek biztosítani kell, hogy abba bárki betekinthesen. Amennyiben a biztonsági jelentés üzemi vagy üzleti titkot is tartalmaz, a hatóság engedélyezheti, hogy nyilvánosságra az üzemeltető által készített, a biztonsági jelentésnek a titkot tartalmazó rész nélküli kivonata bocsátható nyilvános megtekintésre.

36. § (2) A veszélyes tevékenységet végzőkről a hatóság rendszeresen, de legalább évente egy alkalommal tájékoztatja az illetékes megyei (fővárosban a fővárosi) rendőr-főkapitányságot, az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságot, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatot, a területileg illetékes környezetvédelmi felügyelőséget, valamint az Országos Mentőszolgálat területileg illetékes mentő szervezetét.

(...)

43. § Az üzemeltető köteles a veszélyes tevékenységgel összefüggő súlyos balesetről vagy rendkívüli eseményről a megyei katasztrófa, fővárosi polgári védelmi szerv ügyeleti szolgálata útján a hatóságot, továbbá az illetékes védelmi bizottság elnökét, valamennyi érintett települési önkormányzat polgármesterét haladéktalanul tájékoztatni:

- a) a súlyos baleset, rendkívüli esemény körülményeiről,
- b) a súlyos balesetben, rendkívüli eseményben szereplő veszélyes anyagokról,
- c) a lakosságra, az anyagi javakra és a környezetre gyakorolt hatások értékeléséhez szükséges adatokról,
- d) a megtett intézkedésekről.

VAr.

A lakosság tájékoztatása és a külső védelmi terv

20. § (1) A felső küszöbértékű veszélyes üzem által veszélyeztetett település polgármestere a BM OKF helyi szervének közreműködésével, a külső védelmi terv jóváhagyásával egyidejűleg tájékoztató kiadványt készít. Ebben a lakosságot tájékoztatja a veszélyes üzembről, a lehetséges súlyos balesetokról és az ellenük való védekezés lehetőségeiről.

(2) A tájékoztató kiadvány a biztonsági jelentés és a külső védelmi terv alapján közérthető formában, a 8. számú mellékletben meghatározott tartalommal készül. A kiadvány nyilvánosságra hozataláról a polgármester gondoskodik.

(3) A tájékoztató kiadványt a biztonsági jelentés vagy a külső védelmi terv módosítása esetén haladéktalanul, de legalább háromévente felül kell vizsgálni. A tájékoztató kiadványt szükség esetén, de legalább ötvenként újra ki kell adni.

(...)

22. § A hatóság felügyeletet gyakorol a veszélyes tevékenységről folyó lakossági tájékoztatás, a tevékenységgel kapcsolatos okmányok nyilvánosságának biztosítása felett. Ha a hatóság úgy ítéli meg, hogy az üzemeltető vagy a polgármester nem teljesíti az e jogszabályban meghatározott tájékoztatási kötelezettségeit, vagy a nyilvánosság számára biztosított okmányok nem a valóságot tartalmazzák, kötelezi az üzemeltetőt, illetve felhívja a polgármester figyelmét az előírt feladat teljesítésére.

A katasztrófavédelem tájékoztatási rendszerének két meghatározó eleme van, amit a PRTR rendszerek szempontjából is fontosnak tartunk: a rendkívül aktív, széleskörű tájékoztatási kötelezettség, amely az információ tárgyából, annak kiemelt fontosságából következik, illetőleg az önkormányzatoknak, mint a lakossággal rendszeres, közvetlen kapcsolatban álló szervezeteknek juttatott szerep, amely valóban elősegítheti az információ hatékony terítését. A környezetvédelemmel és a lakosság tájékoztatásával kapcsolatos jogszabályok egyre gyakrabban alkalmazzák az önkormányzatok célzott tájékoztatását a legszélesebb körű nyilvánosság tájékoztatása helyett. Ugyanakkor az önkormányzatok szintjén az információ gyakran elakad, egyrészt a helyi érdekű információhoz való hozzájutás részletes jogi szabályozásának hiánya, másrészt a helyi közélet fejletlensége miatt. Az önkormányzatokon keresztül történő információterítést ennek ellenére helyes fejlődési irányának tekintjük, azzal, hogy az információ célba érkezését párhuzamos információs csatornákkal és az önkormányzat ellenőrzésével kell biztosítani, ahogyan arra a VAr. 22. §-a utal is.

Kbtv.

Biztonsági adatlap

22. § (1) A munkahelyi egészség és biztonság, illetőleg a környezetvédelem érdekében szükséges intézkedések megtétele céljából veszélyes anyag, illetve veszélyes készítmény a tevékenységet foglalkozásszerűen végző személy

számára a gyártó vagy az importáló által elkészített magyar nyelvű biztonsági adatlappal hozható forgalomba. Az adatlap tartalmazza az egészség és a környezet védelméhez szükséges információkat.

(2) A tevékenységet végzőt a forgalmazó legkésőbb a termék első alkalommal történő kiszolgáltatásakor látja el a biztonsági adatlappal. A termék ismételt kiszolgáltatásakor a forgalmazónak a tevékenységet végzőt annak külön kérésére kell csak a biztonsági adatlappal ismételtellátnia.

(3) A biztonsági adatlap írásban vagy a felhasználó hozzájárulásával elektronikus úton rögzített módon is átadható.

(4) A forgalmazó a biztonsági adatlap átvevőjéről nyilvántartást vezet, és a tudomására jutott új információkról őt haladéktalanul tájékoztatja. A forgalmazó ezen kötelezettsége az átvett veszélyes anyag vagy veszélyes készítmény szavatossági idejének lejártáig áll fenn.

(5) A biztonsági adatlap tartalmának, illetve formájának részletes szabályait az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter határozza meg.

(...)

A KOCKÁZATOK ISMERTETÉSE, KÖZLÉSE, INFORMÁCIÓCSERE

A veszélyes anyagok, illetve a veszélyes készítmények nyilvántartása, információ-szolgáltatás

23. § (3) Az ETTSZ a veszélyes anyagokra, illetve a veszélyes készítményekre vonatkozó, általa nyilvántartott adatokról - a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvénynek a közérdekű adatok nyilvánosságára irányadó rendelkezései szerint - megkeresésre felvilágosítást ad. Az ETTSZ biztosítja az ezen adatokhoz történő folyamatos - napi 24 órás hozzáférés lehetőségét.

(4) Az ETTSZ az (1) bekezdésben meghatározott adatokon kívül megkeresésre felvilágosítást ad az ELINCS és az EINECS, valamint az Európai Közösség (EU) e törvény alkalmazásával összefüggő irányelveinek tartalmáról.

(5) Az ETTSZ az általa szolgáltatott felvilágosításról nyilvántartást vezet.

Információs Központ a hazai és a nemzetközi adatok fogadására és feldolgozására

24. § (1) Az OKK-OKBI-ben Információs Központ (a továbbiakban: Központ) működik.

(2) A Központ végzi a kémiai biztonsággal összefüggő nemzetközi információk gyűjtését, a fontosabb információk magyar nyelvre fordítását és valamennyi, a kémiai biztonságban érintett szervezet, forgalmazó és felhasználó számára történő hozzáférhetővé tételét. A Központ egyidejűleg gyűjti, elemzi és értékeli a kémiai biztonsággal, a veszélyes anyagok kezelésével kapcsolatos hazai adatokat, és a nemzetközi, illetve hazai adatokból levont következtetéseiről tájékoztatja a 25. § szerinti, valamint a kémiai biztonság területén döntések előkészítésére, illetőleg döntések meghozatalára jogosult egyéb közigazgatási szerveket.

(3) A Központ végzi az OECD tagországok részére a veszélyes anyagokra vonatkozó adatok cseréjét. Az információcsere célja kizárólag a veszélyes anyagokra vonatkozó kockázat elbírálása, illetve az emberi élet és egészség védelme, továbbá a környezetvédelem lehet. Adat kizárólag olyan tagország részére közölhető, amelynek jogszabályai a közölt adat védelmét legalább a hazai jogszabályoknak megfelelően biztosítják.

Veür.

8. § (3) Az ETTSZ a nyilvántartásában szereplő veszélyes anyagokra és veszélyes készítményekre vonatkozó megkeresésre felvilágosítást ad

a) a mérgezetek orvosi elsősegélynyújtását és egészségügyi ellátását végzők részére a betegellátáshoz szükséges mértékben;

b) az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (a továbbiakban: ÁNTSZ) részére;

c) a munkabiztonsági és munkaügyi felügyelet részére munkabalesetek megelőzéséhez;

d) a fegyveres erők, a rendvédelmi szervek, törvényben a meghatározott feladatkörében eljáró nemzetbiztonsági szolgálat részére kémiai katasztrófhelyzetek megelőzési és felkészülési terveinek elkészítéséhez, valamint balesetek következményeinek elhárításához;

e) a bíróság, az ügyészség, a rendőrség és az igazságügyi szakértők részére;

f) a környezet- és természetvédelmi, illetve a vízügyi hatóságok részére;

g) a növényvédelmi, illetve az állat-egészségügyi hatóságok részére;

h) lakosság részére mérgezések megelőzése céljából a laikus elsősegély-nyújtáshoz szükséges mértékben;

i) a gazdálkodó szervezet, illetve érdek-képviselői szerveik, továbbá bármely kérelmező részére toxikológiai kérdésekben.

(4) A (3) bekezdés szerinti információadás 24 órás, folyamatos, továbbá ingyenesen hívható telefonszámon is igénybe vehető szolgáltatás keretében működik. Az információadás a (3) bekezdés a)-h) pontjaiban meghatározott esetekben díjtalan, az i) pont szerinti állásfoglalásokért a 14. számú mellékletben meghatározott díjat kell megfizetni.

A kémiai biztonsági jog fontos sajátossága, hogy a biztonsági adatlapok révén a vállalatok és a nyilvánosság között egyfajta közvetlen kommunikációt valósít meg, a hatóságoknak ehhez képest csak egy általánosabb, értékelő jellegű információszolgáltatási kötelezettségük van, illetőleg veszélyhelyzetben szolgálnak közvetlen, konkrét információkkal.

12.1.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) A fenntartó hatóság biztosítja a nyilvánosság számára a hozzáférést azokhoz az információkhoz, amelyek szennyező anyag kibocsátási és átadási nyilvántartásában szerepelnek, elsősorban úgy, hogy biztosítja a nyilvántartás hozzáférhetőségét az Interneten erre kialakított honlapon keresztül.

(2) Az (1) bekezdésben írt hozzáférhetőségen túlmenően a fenntartó hatóság a környezetvédelmi hatóságokkal és szükség szerint – a kémiai biztonsági és

katasztrófavédelmi szabályoknak megfelelően – az önkormányzatok polgármestereinek a közreműködésével gondoskodik arról, hogy a H-PRTR adatok a nyilvánosság számára megközelíthető helyszíneken, pl. közkönyvtárakban, helyi hatóságok hivatali helyiségeiben, vagy más megfelelő helyeken is hozzáférhetők legyenek elektronikus úton.

(3) A H-PRTR adatokkal kapcsolatban bárki további felvilágosítást kérhet mind az érintett vállalatok vezetőitől, mind pedig a fenntartó hatóságtól, illetve a területileg illetékes környezetvédelmi hatóságoktól. Az ilyen információszolgáltatásért az információ másolását és az azt kérőhöz való eljuttatását (postázását) fedező díjat lehet felszámolni, de az nem haladhatja meg az ésszerű mértéket.

(4) A jelen § alkalmazásában a kémiai biztonsági és katasztrófavédelmi jogszabályokban szereplő közérdekű információt is környezeti információnak kell tekinteni.

A vegyes és végrehajtó rendelkezések közé:

() A jelen rendeletben nem szabályozott kérdésekben a Kvtv. vonatkozó fejezetei és a nyilvánosság környezeti információhoz való hozzáféréseinek rendjéről szóló 311/2005. (XII. 25.) Korm. sz. rendelet az irányadó.

Magyarázat: A nemzeti szintű szabályokra vonatkozó Jegyzőkönyv szöveg átvétele, azzal, hogy az Aarhusi Egyezményből, az azt végrehajtó 2003/4/EK Irányelvől és az azt végrehajtó Kir.-ből egyébként nyilvánvalóan irányadó szabályok (érdekeltség bizonyításának szükségtelensége, az adatszolgáltatás formája, határideje stb.) megismétlése szükségtelen. Átvenni javasoljuk viszont a kémiai biztonsági jogra jellemző közvetlen vállalat-kommunikáció lehetőségét, illetőleg a mind a kémiai biztonsági, mind pedig a katasztrófavédelmi jogban meglévő azon rendelkezéseket, amelyek a polgármestereknek az információ terítésében szerepet szánnak. Végül pedig a vállalati adatszolgáltatási kötelezettség szabályozása mellett ez a másik témakör, ahol a három érintett jogág közelítését véleményünk szerint el lehet kezdeni és egységes adatszolgáltatási szabályokat

lehet meghatározni, tiszteletben tartva a katasztrófavédelmi és kémiai biztonsági jog által meghatározott közérdekű információ kört.

12.2. Titoktartás

12.2.1. E-PRTR

11. cikk

Amennyiben valamely tagállam bizalmasan kezel valamely információt a környezeti információkhoz való nyilvános hozzáférésről szóló, 2003. január 28-i 2003/4/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikkének megfelelően, e rendelet 7. cikke (2) bekezdése szerinti jelentésében elkülönítetten feltünteti, a vonatkozó jelentési év esetében a titoktartást kérő minden üzemre, hogy milyen típusú információkat és milyen okból tartott vissza.

A hivatkozott irányelvi rendelkezés a következő⁹⁹:

„4. cikk

(1) A tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a környezeti információ iránti kérést visszautasítják, amennyiben

(a) a kért információ nincs azon hatóság birtokában vagy nem tárolják azon hatóság számára, amelyhez a kérést intézték. Ilyen esetben, ha a hatóságnak tudomása van arról, hogy az információ más hatóság birtokában van, illetve azt más hatóság számára tárolják, akkor vagy a lehető leghamarabb továbbítja a kérést e másik hatósághoz és erről tájékoztatja a kérelmezőt vagy tájékoztatja a kérelmezőt arról, hogy tudomása szerint a kért információt mely hatóságtól igényelheti;

(b) a kérés nyilvánvalóan ésszerűtlen;

(c) a kérés túlságosan általános jellegű, figyelemmel a 3. cikk (3) bekezdésére;

⁹⁹ Az információs irányelv részletes elemzését és az Aarhusi Egyezményvel való összevetését „A nyilvánosság a környezeti információhoz való hozzáféréséről szóló 2003/4/EK Irányelv – jogszabálytükör, bírói gyakorlat elemzése és jogharmonizációs javaslat” (2005. augusztus, EMLA, tanulmány a KvVM számára) c. munkánkban végeztük el.

(d) a kérés befejezetlen munkaanyagot, lezáratlan dokumentumot, illetve feldolgozatlan adatokat érint;

(e) a kérés belső kommunikációt¹⁰⁰ tartalmaz, figyelembe véve a közzététel által szolgált közérdekre.

Amennyiben a kérést azon az alapon utasítják vissza, hogy befejezetlen munkaanyagot érint, a hatóság megnevezi a munkaanyagot készítő hatóságot és a munkaanyag befejezésének előrelátható időpontját.

(2) A tagállamok előírhatják a környezeti információra irányuló kérés visszautasítását, ha az információ kiadása¹⁰¹ hátrányosan befolyásolná a következőket:

(a) a hatóságok eljárásának¹⁰² titkos jellege, amennyiben e titkos jelleget jogszabály írja elő;

(b) nemzetközi kapcsolatok, közbiztonság vagy honvédelem;

(c) folyamatban lévő bírósági eljárások, bármely személy jogosultsága ügyének elfogulatlan¹⁰³ tárgyalására vagy a hatóság azon jogosultsága, hogy bünygyi vagy fegyelmi vizsgálatot folytasson;

(d) Üzleti titok vagy üzemi titok, amennyiben ilyen titokfajta a nemzeti vagy a közösségi jogban szerepel jogos gazdasági érdekek védelme céljából, beleértve a statisztikai titok és az adótitok megőrzéséhez fűződő közérdeket¹⁰⁴.

(e) szellemi tulajdonjogok;

¹⁰⁰ Az Irányelv „communications” kifejezésének fordítására az IM fordítás a „közlemények” kifejezést tartalmazza, amit szűkebb jelentés-tartományúnak tartottunk.

¹⁰¹ Az Irányelvben szereplő „disclosure” kifejezést a jogalkotó szándéka és a szövegkörnyezet összefüggései miatt nem az IM fordításban szereplő „közzététel” kifejezéssel javasoljuk visszaadni, mivel az esetünkben a kérelemre történő információszolgáltatás kétoldalú és nem egy-sokoldalú jogviszonyáról (az információ meghatározatlan számú fogadó, a nagy nyilvánosság számára történő közzétételéről) van szó.

¹⁰² A „proceedings” kifejezést az IM változatban szereplő „tanácskozásai” fordítás véleményünk szerint nem eléggé széles körben adja vissza.

¹⁰³ A Black’s Law Dictionary, mint az ilyen kérdésekben általában hivatkozott forrás szerint a „fair” eljárás leginkább az „elfogulatlan” magyar kifejezéssel írható le (szemben az „equitable” kifejezéssel, amelynek a méltányosság felel meg).

¹⁰⁴ Az IM fordításon kisebb stilisztikai változtatásokat eszközöltünk.

- (f) ahol azt a nemzeti vagy a közösségi jog előírja, a személyes adatok és/vagy a természetes személyre vonatkozó akták bizalmas jellege, amennyiben az érintett személy nem járult hozzá az információ nyilvánosságra hozatalához;**
- (g) bármely személy érdeke vagy védelme, aki a kért információt önként szolgáltatta, anélkül, hogy erre jogi kötelezettsége lett vagy lehetett volna¹⁰⁵, kivéve, ha ez a személy az érintett információ kiszolgáltatásához hozzájárult;**
- (h) azon környezet védelme, amelyre az információ vonatkozik, mint például ritka fajok élőhelye;**

Ezen keretek között és az (f) pont alkalmazása céljaira a tagállamok biztosítják, hogy a személyes adatok feldolgozása és az ilyen adatok szabad mozgása tekintetében az Európai Parlament és Tanács 1995. október 24-i, 95/46/EK sz. irányelvének rendelkezéseit is betartják.

Az egyes esetekben az információ közlése által szolgált közérdeket kell mérlegelni a megtagadás által szolgált érdekekkel szemben. A tagállamok nem rendelkezhetnek a kérés megtagadásáról a (2) bekezdés (a) (d), (f), (g) és (h) pontja alapján ha az a környezetbe történő kibocsátással kapcsolatos információra vonatkozik.

(3) Amennyiben valamely tagállam kivételeket ír elő, a nyilvánosság számára is hozzáférhető jegyzéket készíthet azokról a szempontokról, amelyek segítségével az illetékes hatóságok eldönthetik az egyes információkérési ügyeket.

(4) A kérelmező által igényelt és a hatóságok birtokában lévő vagy a hatóságok számára tárolt környezeti információt részben rendelkezésre kell bocsátani, amennyiben lehetőség van az (1) bekezdés (d) és (e) pontja vagy a (2) bekezdés körébe tartozó titkos információ elkülönítésére a kért információ többi részétől.

(5) A kért információ egésze vagy egy része rendelkezésre bocsátásának megtagadásáról a kérelmezőt írásban vagy elektronikus úton tájékoztatni kell, ha a kérést írásban nyújtották be vagy ha a kérelmező ezt egyébként kéri, a 3. cikk (2) bekezdésének (a) vagy – a konkrét esettől függően – (b) pontjában írt határidőig. Az értesítésnek tartalmaznia kell a

¹⁰⁵ Az Irányelv „legal obligation” fordítására az IM változat „törvény kötelezné” túlságosan szűk értelmezési kört enged.

megtagadás indokolását, valamint a 6. cikkel összhangban biztosított jogorvoslati eljárásról szóló tájékoztatást.”

Mind az aktív, mind a passzív információszolgáltatás vonatkozásában figyelembe kell vennünk a titokvédelemhez fűződő érdekeket is. A Rendelet jogalkotója, mivel az adatszolgáltatók kérelme alapján biztosított titokvédelemről beszél, egyértelműen az üzleti titokra gondol. Igen ám, csak hogy az Aarhusi Egyezmény 4. cikk 4. bekezdés d) pontja szerint kibocsátásra vonatkozó információ semmiképpen sem minősülhet üzleti titoknak a környezeti információs rendszerekben, így a Rendelet 11. cikkének valójában igen kevés gyakorlati következménye lehet majd, ha lehet egyáltalán. Megjegyezzük, hogy az Európai Unió ebben a vonatkozásban az Egyezménynél progresszívabb szabályozást fogadott el, hiszen a kibocsátásokra vonatkozó alkivétel érvényesülési köre nem csak az üzleti titokra vonatkozik.

Az is nyilvánvaló viszont, hogy a kibocsátásokkal kapcsolatban megfogalmazott rendelkezés az átvittel kapcsolatban nem kerülhet szóba.

Az összes titokfajtára vonatkozik, hogy a tagállamok hozzák meg a velük kapcsolatos döntést, a Bizottsághoz már az ilyen adatok nem kerülnek. Ilyen esetekben tehát az anyagcsoportot (pl. nehéz fémek) fel kell tüntetni, viszont a mérési módszert nem¹⁰⁶.

12.2.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

12. Cikk

TITKOSSÁG

1. Valamennyi Fél adhat olyan jellegű felhatalmazást kompetens hatóságának, hogy a nyilvántartásában szereplő bizonyos információkat titkosít, amelyek esetében az információ feltárása kedvezőtlenül befolyásolná:

a) A nemzetközi kapcsolatokat, az ország védelmét, vagy a közbiztonságot;

¹⁰⁶ uo. Az anyagcsoportokról az Európai Útmutató 41. oldala közöl egy rövid táblázatot. Hasonló általános kategóriákat javasol az EGB Útmutató is a 102. oldalon.

- b) Az igazságszolgáltatás menetét, adott személy azon képességét, hogy méltányos igazságszolgáltatási ítéletben részesüljön, vagy állami hatóság azon képességét, hogy büntetőjogi, vagy fegyelmi ügyben tudakozódjék;
- c) A kereskedelmi és ipari információ titkosságát, ahol a legitim gazdasági érdekek védelme folytán ezen titkosságot törvény védi;
- d) A szellemi tulajdonjogokat; vagy
- e) A természetes személyhez kapcsolódó személyes adatok és/vagy nyilvántartások titkosságát, amennyiben adott személy nem járult hozzá ezen információ nyilvánossá tételéhez, és annak titkosságát országos törvény védi.

A fent említett titkossági okokat korlátozó módon kell értelmezni, figyelembe véve azt, hogy azok feltárása milyen közérdeket szolgál, továbbá azt, hogy az adott információ kapcsolódik-e a környezetbe történő kibocsátásokhoz.

2. Az 1 (c) bekezdés keretében minden olyan információ feltárását, amely a környezetvédelemhez kapcsolódó kibocsátásról szól, nemzeti jogszabály keretében kell vizsgálni.

3. Amikor az 1. bekezdéssel összhangban információt titkosítanak, a nyilvántartás jelezze milyen típusú információt tartottak vissza, pl. általános vegyi anyagok közzétételével, amennyiben lehetséges, ill. a visszatartás okainak ismertetésével.

A Rendelet általában összhangban van a Jegyzőkönyvvel, annak ellenére, hogy nem idézi részletesen az információszolgáltatással kapcsolatos összes részletkérdést, hiszen ezeket a 4/2003/EK Irányelvben már kimerítően szabályozta, még akkor is, ha itt csupán az irányelv 4. cikkét hívta fel. A Jegyzőkönyv szövege viszont eltér az Aarhusi Egyezmény szövegétől az üzleti titok vonatkozásában, ami sajnálatos módon azt jelenti, hogy a felek azzal a szándékkal léptek fel, hogy a PRTR adatok vonatkozásában a nyilvánosság hozzáférését szűkítsék. Érdekes módon, az EGB Útmutató ezzel éppen ellenkezőleg, azt állítja, hogy a titkosság a Jegyzőkönyvben korlátozottabban érvényesül, mint az Egyezményben¹⁰⁷.

¹⁰⁷ EGB Útmutató 25. old. Később, a 101. oldalon, a részletes kifejtésben ezt az állítást az Útmutató finomítja azzal, hogy a különbség az aktív és passzív információszolgáltatás különbségeiből adódik. Ezzel az érveléssel sem tudunk egyetérteni, hiszen az Egyezmény 4. és 5. cikke a titkosság vonatkozásában semmi módon nem tér el egymástól.

Aláhúzza továbbá az Útmutató, hogy az üzleti titok és egyéb titokfajták vonatkozásában is a bizonyítási teher a titkosítást kérőn van, ha a szóban forgó magánérdekek veszélyeztetése nem állapítható meg, illetőleg erről a hatóságot a kérelmezőnek nem sikerül meggyőznie, akkor a titkosítás iránti kérelmet el kell utasítani. Természetesen nem lehet szó a titkosításról, ha az információ titokban tartása érdekében a titokgazda maga sem tett meg mindent, így az már kikerült a nyilvánosság egy részére. Rendkívül tanulságos, hogy az Egyesült államok TRI (Toxic Release Inventory) rendszerében a 2000 évben beadott 91.513 jelentésből mindössze hármat titkosítottak, Kanadában pedig 1999-ben a 8595 jelentésből hatot¹⁰⁸.

12.2.3. A meglévő magyar jogszabályok

Kvtv.

12. § (5) A környezetbe történő kibocsátással kapcsolatos információ megismerését nem lehet arra hivatkozva megtagadni, hogy az személyes adat, üzleti titok, adótitok, fokozottan védett növény vagy állat élőhelyére, kimerülőben lévő természeti erőforrások lelőhelyére, fokozottan védett földtani természeti érték előfordulási helyére vonatkozó adat.

(6) Ha a megkeresett szerv nem rendelkezik a kért környezeti információval, az információ megismerésre vonatkozó igényt köteles a környezeti információval rendelkező szervnek megküldeni és erről az igénylőt értesíteni vagy tájékoztatni, hogy a kért információt mely környezeti információval rendelkező szervtől igényelheti.

(7) A környezeti információval rendelkező szerv az információ megismerésre vonatkozó igény beérkezésétől számított 5 napon belül felhívja az igénylőt az igénye pontosítására, ha az túlzottan általános vagy tartalma alapján a megismerni kívánt környezeti információ nem állapítható meg.

Favr.

35. § (7) A FAVI adatai nyilvánosak és közérdekűek vagy az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény alapján minősítettek. Az egyedi azonosítókkal nem rendelkező adatai statisztikai célra felhasználhatók a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 19. § (3) bekezdésére is tekintettel.

Ktv.

34. § (3) A biztonsági jelentés nyilvános és a polgármesternek, a fővárosban a főpolgármesternek biztosítania kell, hogy abba bárki betekinthessen. Amennyiben a biztonsági jelentés üzemi vagy üzleti titkot is tartalmaz, a

¹⁰⁸ Útmutató 99-100. old.

hatóság engedélyezheti, hogy nyilvánosságra az üzemeltető által készített, a biztonsági jelentésnek a titkot tartalmazó rész nélküli kivonata bocsátható nyilvános megtekintésre.

VAr.

7. § (1) Amennyiben a biztonsági elemzés, illetve a biztonsági jelentés üzleti, üzemi titkot vagy az üzem külső támadás elleni biztonságára vonatkozó lényeges adatot tartalmaz, az üzemeltető írásban felhívja erre a hatóság figyelmét, és a teljes tartalmú, valamint a titkokat, illetve védendő adatokat nem tartalmazó változatot nyújtja be a hatóságnak.

(2) A hatóság és a szakhatóság a veszélyesség megítélését a nem nyilvános, teljes tartalmú biztonsági elemzés, illetve biztonsági jelentés alapján végzi el, de a titkokat, illetve a védendő adatokat nem tartalmazó változatot hozza nyilvánosságra és küldi meg a (3) bekezdésben felsorolt szervezeteknek.

(3) A biztonsági elemzés, illetve a biztonsági jelentés egy-egy példányát a hatóság tájékoztatás céljából megküldi a Honvédelmi Minisztériumnak, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatnak, az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőségnek, az illetékes környezetvédelmi felügyelőségnek, közlekedési felügyelet területi szervének, indokolt esetben az illetékes nemzeti parkigazgatóságnak.

(4) A hatóság a (2) bekezdésben foglalt korlátozások figyelembevételével a biztonsági jelentést a veszélyes üzem hatásai által veszélyeztetett település polgármesterének, fővárosban a főpolgármesternek is megküldi.

(5) A hatóság és a szakhatóság az üzleti vagy üzemi titkot, illetve védendő adatot tartalmazó iratokat az ezek megőrzését szolgáló külön ügyirat-kezelési szabályok szerint dolgozza fel és tárolja.

Kbtv.

13. § A törzskönyvezési, továbbá bejelentési eljárások lefolytatása során az OKK-OKBI, az OKK főigazgatója, illetőleg az ETTSZ - a törzskönyveztető vagy a bejelentő eltérő nyilatkozata hiányában - a tudomására jutott adatokat, információkat nyilvánosságra nem hozhatja. Nem tekinthető üzleti titoknak, illetőleg bizalmasan kezelendő adatnak az anyag, illetve a veszélyes készítmény kereskedelmi neve, fő alkalmazási területe, a veszélyességének megítélése szempontjából jelentős fizikai, kémiai tulajdonsága, a toxikológiai és az ökotoxikológiai vizsgálatokból levont következtetés, a vizsgálatok értelmezése, valamint a vizsgálatokért és adatokért felelős intézet, szervezet, személy neve, címe, továbbá az elsősegélynyújtásra, mentésre, óvintézkedésekre, dekontaminálásra vonatkozó adat, illetve eljárás. A törzskönyvező hatóság felülvizsgálhatja, hogy a törzskönyveztető által titkosítani kívánt adat képezheti-e üzleti titok tárgyát.

A magyar jogban a környezeti és rokonterületi jogok az információ titkosságát rendkívül sokféleképpen, gyakran egymással is ellentmondásban szabályozzák. A kérdés mélyebb elemzésére a jelen tanulmányban nincs elég hely, azonban korábbi vizsgálatainkban¹⁰⁹ megállapítottuk, hogy a környezetvédelmi és rokonterületi jogok nincsenek összhangban az

¹⁰⁹ Így pl. a KöM megrendelésére 2000-ben készített „Információhoz való jog, a társadalmi nyilvánosság jogi szabályozásának kritikai elemzése a környezet- és természetvédelmi jogszabályok tükrében” című EMLA tanulmányban.

Atv. alapvető rendelkezéseivel. Felbukkannak például olyan titokkategóriák (pl. a Ktv.-ben vagy a VAr.-ben), mint az „üzemi titok”, amelyeket az Atv. egyáltalán nem is ismer.

12.2.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) A fenntartó hatóság a 2001. évi LXXXI. törvénnyel kihirdetett Aarhusi Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 4. cikkében meghatározott esetekben az adatközlő kérelmére a szolgáltatott információt egyedi visszakereshetőségét kizáró módon dolgozhatja fel (az információ titkosítása).

(2) Az egyes esetekben az információ közlése által szolgált közérdeket kell mérlegelni a megtagadás által szolgált érdekekkel szemben. Az információ nem titkosítható az Egyezmény 4. cikk (4) bekezdés (a) (d), (f), (g) és (h) pontja alapján, ha az a környezetbe történő kibocsátásra vonatkozik.

(3) A titkosított információt részben elérhetővé kell tenni, amennyiben lehetőség van a titkos információ-rész elkülönítésére az információ többi részétől.

(4) Amikor az (1) bekezdéssel összhangban információt titkosítanak, a nyilvántartásban jelezni kell, hogy milyen típusú információt tartottak vissza, pl. általános vegyi anyagok közlésével, továbbá, amennyiben az információ titkosságának sérelme nélkül lehetséges, a visszatartás okainak ismertetésével.

A vegyes és végrehajtó rendelkezések közé:

() A fenntartó hatóság ...-ig a nyilvánosság számára is hozzáférhető útmutatót készít azokról a szempontokról, amelyek segítségével az illetékes hatóságok eldönthetik a egyes információkra vonatkozó titkosítási ügyeket. Az útmutatóban

Magyarázat: Az Rendelet és a Jegyzőkönyv szövegének átvétele azzal, hogy a titokkörök vonatkozásában célszerű közvetlenül a magyar jog részét képező Egyezményre hivatkozni, mivel a magyar jogban az Aarhusi Egyezmény 4. cikkében felsorolt titokvédelmi, illetőleg kapcsolódó rendelkezések ilyen formában nem lelhető fel. A különböző helyeken, így a Ktv.-ben, a Kir.-ben és főleg az Atv.-ben meglévő rendelkezések pozitív vagy negatív

irányban, részletszabályaikban igen jelentős eltéréseket mutatnak az Egyezmény listájához és kiegészítő intézkedéseire képest, a Rendelet és a Jegyzőkönyv céljait viszont csupán az Egyezménynek tökéletesen megfelelő szabályozás tudja maradéktalanul kielégíteni.

12.3. A nyilvánosság részvétele

12.3.1. E-PRTR

12. cikk

(1) A Bizottság korai és hatékony lehetőségeket biztosít a nyilvánosságnak az Európai PRTR továbbfejlesztésében való részvételre, beleértve a részvételre képesítést¹¹⁰ és e rendelet módosításainak előkészítését.

(2) A nyilvánosságnak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a tárgyhoz tartozó észrevételeket, információkat, elemzéseket vagy véleményeket nyújtson be ésszerű időn belül.

(3) A Bizottság kellő figyelmet fordít ezekre a beadványokra, és tájékoztatja a nyilvánosságot részvételének eredményeiről.

A közösségi részvétel rendszerének második pillére a döntéshozatali eljárásban érvényesülő közösségi beleszólási jog. Az Egyezmény alapján véve csak az első pillér, az információs jogok egy speciális esetét szabályozza, bár nyilvánvaló, hogy a PRTR rendszerek által biztosított átfogó, összehasonlítási és mély értékelési lehetőségeket kínáló információtömege a környezetvédő társadalmi szervezetek, a környezettudatos lakossági csoportok és magánszemélyek számos részvételi akcióját alapozza meg. A PRTR információkból kiindulva vagy azok által megtámogatva, és az Egyezmény 6-8. cikkében, illetőleg az azokat végrehajtó közösségi és nemzeti jogok (elsősorban de nem kimerítően a hatásvizsgálati szabályok) segítségével a nyilvánosság tagjai és szervezetei hatékony

¹¹⁰ A „capacity building” kifejezést javasoljuk az Egyezmény 3. cikkelyéből kivilágló tartalma alapján „részvételre képesítésnek” fordítani, a hivatalos fordításban szereplő „kapacitások kiépítése” kifejezés a jelen szövegekörnyezetben kifejezetten félrevezető volt.

közigazgatási és bírósági eljárásokat indíthatnak, illetőleg a mások által indított eljárásokban sokkal eredményesebben vehetnek részt.

A Rendelet ezzel együtt sem tér ki a részvétel (beleszólás, döntéskezdemenyezés stb.) jogára, csupán egy speciális esetet, éppen az európai PRTR rendszer kialakítását érintően. Ha már ezt teszi, akkor viszont igyekszik az Egyezmény 7. cikkében (illetőleg a 7. cikk utalása miatt a 6. cikkében) szabályozott eljárási szabályoknak megfelelni, anélkül, hogy ezeket részletesen megismételné. Figyelemre méltó, hogy a részvételi szabályokat az európai jogalkotó kiegészíti a részvételre képesítés szabályaival is.

12.3.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

13. Cikk

A NYILVÁNOSSÁG RÉSZVÉTELE A NEMZETI SZENNYEZŐ ANYAG KIBOCSÁTÁS ÉS ÁTADÁS NYILVÁNTARTÁS KIDOLGOZÁSÁBAN

Valamennyi Fél biztosítja, nemzeti jogszabályainak keretében, a lehetőséget a nyilvánosság részvételére a nemzeti szennyező anyag kibocsátás és átadás nyilvántartás kidolgozásában.

2. Az 1. bekezdés céljára Valamennyi Fél biztosítja a lehetőséget a nyilvánosság számára, hogy szabadon hozzáférhessenek a nemzeti szennyező anyag kibocsátás és átadási nyilvántartás kidolgozásával kapcsolatos javasolt intézkedések adataihoz, ill. a döntéshozatali folyamathoz kapcsolódóan bármely megjegyzést, információt, elemzést, vagy véleményt benyújthassanak, és az érintett hatóság a lakosság ilyen irányú hozzájárulását kellő mértékben vegye figyelembe.

3. Valamennyi Fél biztosítja azt, hogy amikor nyilvántartásának létrehozásáról, vagy jelentős mértékű módosításáról döntés születik, a döntéssel kapcsolatos információt, ill. azon megfontolásokat, amelyeken e döntés alapult, időben a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszik.

A Jegyzőkönyv a nemzeti szintet szabályozza, azonban ugyancsak a PRTR rendszerek kidolgozásában. Lévéen, hogy az EU szintjén a rendszer létrehozása már megtörtént, az EU

szabályban már csak a módosításban történő részvételt szabályozzák. Véleményünk szerint egyébként az európai jogalkotó sem hivatkozhat teljes joggal arra, hogy a közösség szintjén már kialakított PRTR rendszer lenne (és ezért nem biztosít ebben részvételt), hiszen az IPPC engedélyezési eljáráshoz kapcsolódó EPER alapvetően különbözik a PRTR-tól. A tagállamok pedig végképp nem elégedhetnek meg a Rendeletben szabályozott továbbfejlesztéssel kapcsolatos közösségi részvétellel, hiszen nyilvánvaló, hogy az ő kötelezettségeik a Jegyzőkönyv és a Rendelet együttes alkalmazása mellett mind a rendszer kialakításában, mind módosításában és továbbfejlesztésében is kiterjednek a közösségi részvétel megfelelő biztosítására.

Az EGB Útmutató kibővíti a közösségi részvétel fogalmát az érdekképviseltek, érdekcsoportok bevonására a döntéshozatali eljárásba (stakeholders' involvement). Jóllehet a két fogalmat messzemenően különbözőnek látjuk, el kell fogadnunk, hogy az Útmutató a lakossági csoportok és társadalmi szervezetek mellett a jelentéstévő vállalatok, azok dolgozói, sőt a társhatóságok képviselői, mint a közegészségügyi hivatalnokok, szennyezésmegelőzési előadók, helyi hatóságok és az akadémiai körök részvételét is ide sorolja¹¹¹. Mindez természetesen véleményünk szerint is fontos, csak éppen nem kellene a közösségi részvétel esélykiegyenlítő szabályaiba belegyömöszölni olyan csoportok részvételét is, amelyeknek esélykiegyenlítésre a legcsekélyebb mértékben sincs szükségük, ellenben a különböző lobbiszervezetek tevékenységéhez képest többlet részvételi jogköreiket nemritkán az igazi közösségi hangok elnyomására, leszerelésére vagy éppen ellehetetlenítésére használják fel.

Javasolja továbbá az Útmutató egy koordináló bizottság létrehozását, amelyben mindezen említett csoportok egyként részt vehetnének. A bizottság munkáját a legszélesebb körű Internet kommunikáció segítené, illetve egészítené ki. Mindenesetre a részvétel, információ terítés, a vélemények figyelembevétele stb. részletes intézményi és eljárási szabályai szükségesek lehetnek a nemzeti PRTR jogokban¹¹². Ezek között a Jegyzőkönyv szabályaira alapozva szerepelnie kell a figyelembevételről való számadás a végső változatok kialakítása

¹¹¹ EGB Útmutató, 22. old.

¹¹² uo.

előtt, azaz annak a nyilvánosságra hozatala, hogy kik, milyen észrevételeket tettek és azokból mit fogadtak el, mit nem és miért nem.

Jóllehet a 13. cikk 1. bekezdése csupán a létrehozásban rendeli kötelezően a közösségi részvételt, az Útmutató a jogszabály egészét, különösen pedig 4. cikk 1. bekezdését figyelembe véve aláhúzza, hogy a módosítás során ugyanúgy kötelező ennek biztosítása¹¹³. Logikus folyamánya végül a PRTR rendszerek továbbfejlesztésében biztosított közösségi részvételnek az, ha a jogalkotó a nyilvánosság tagjai számára azt is lehetővé teszi, hogy meghatározott eljárás keretein belül változtatásokat maguk is kezdeményezhessenek. Végül idézi az Útmutató az amerikai TRI rendszer továbbfejlesztésének eljárásrendjét, amelyben a közösségi részvételnek nagy szerepet szánnak. A közösségi input összegyűjtésének érdekében minden évben nemzeti TRI konferenciát rendeznek¹¹⁴.

12.3.3. A meglévő magyar jogszabályok

Khvr.

21. § (7) A felügyelőség a döntéshozatal előtt a létesítmény megvalósításának, vagy a működés jelentős változtatásának környezetvédelmi feltételeire vonatkozó észrevételeket a szakhatóságok bevonásával érdemben vizsgálja. Az észrevételek értékelését a felügyelőség határozatának indokolásában ismerteti. Az értékelés magában foglalja az észrevételek ténybeli megítélését, szakterületi elemzését és a jogi következtetéseket.

Ktv.

36. § A létesítmény üzemeltetőjének a hatósággal együttműködve külön jogszabályban meghatározottak szerint biztosítania kell, hogy a lakosság véleményt nyilvánítson új veszélyes létesítmények engedélyének vagy a meglévő létesítmény jelentős módosítására vonatkozó engedély kiadása előtt, illetve a működési engedély meghosszabbítása előtt.

37. § (1) A hatóság a veszélyes tevékenység végzésére megadott hozzájárulás egy-egy példányát a veszélyeztetett települések polgármestereinek, fővárosban a főpolgármesternek, és az illetékes helyi, valamint megyei védelmi bizottság elnökének megküldi.

16. § (1) A polgármester a hatóságtól érkezett biztonsági jelentés kézhezvételét [7. § (4) bek.] követő nyolc napon belül a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) területi szervével együttműködésben elkészíti a külső védelmi terv koncepcióját, és erről, valamint a biztonsági jelentésről hirdetményt tesz közzé.

¹¹³ EGB Útmutató, 23. old.

¹¹⁴ uo.

(2) A külső védelmi terv koncepciója tartalmazza a lakosság védelme érdekében alkalmazandó védelmi módszerek és intézkedések elgondolását.

(3) A biztonsági jelentést és a külső védelmi terv koncepcióját a hirdetmény közzétételét követő huszonegy napig hozzáférhetővé kell tenni, ezen idő alatt a lakosság azokhoz észrevételeket tehet.

(4) A polgármester - amennyiben a 17. § (1) bekezdése alapján nyilvános meghallgatást kell tartani - a biztonsági jelentéssel kapcsolatos észrevételeit a hozzá érkezett lakossági észrevételekkel együtt, a nyilvános meghallgatás időpontja előtt legalább három nappal megküldi a hatóságnak.

17. § (1) Új veszélyes üzem építése vagy már működő ilyen üzem tevékenységének a veszélyeztető hatás jelentős növekedésével együtt járó bővítése esetén, a veszélyes üzem telepítési helye szerint illetékes polgármester a biztonsági jelentés kézhezvételétől számított harmincötödik és negyvenötödik nap közötti időben nyilvános meghallgatást tart.

(2) A polgármester a nyilvános meghallgatásra meghívja az érintett települések polgármestereit, az üzemeltetőt, a hatóságot, a szakhatóságot, valamint a 7. § (3) bekezdésében felsorolt hatóságokat, és az érintett, előzetesen részvételi szándékukat bejelentő társadalmi szervezeteket, továbbá a veszélyeztetett településen elhelyezkedő katonai helyőrség képviselőjét is.

(3) A nyilvános meghallgatáson elhangzottakról a polgármester jegyzőkönyvet készít, amit a hatóságnak megküld. A hatóság a jegyzőkönyvben foglaltakat a döntésének meghozatalakor mérlegeli.

(4) A nyilvános meghallgatás - amennyiben lehetséges - a külön jogszabály szerint szervezett közmeghallgatás keretében is megtartható.

Csupán néhány példát hoztunk a magyar környezetvédelmi jogban és a rokonterületi jogokban biztosított számos közösségi részvételi számos rendelkezés közül. Ezeken kívül sok hasonló szabály gondoskodik a beleszólási, véleményezési jogok érvényesüléséről, sok esetben olyan bizottságok alakításával (pl. a genetikailag módosított szervezetekre vonatkozó szabályok között vagy egyes közegészségügyi szabályokban), amelyekben civil résztvevők vannak, sőt egyes esetekben a döntéseket érdemben befolyásolni képes, megfelelő súllyal vannak jelen. A közösségi részvétel biztosításának másik fontos módszertani eszköze a közmeghallgatás és az azzal rokon eszközök. Ezek lényege, hogy a nyilvánosság tagjai, a szakértők, a gazdasági-fejlesztési érdekek képviselői és a döntéshozók személyesen találkozhatnak és cserélhetik ki nézeteiket.

12.3.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

A vegyes és végrehajtó rendelkezések közé:

(1) A fenntartó hatóság gondoskodik arról, hogy a nyilvánosságnak megfelelő részvételi lehetősége legyen a nemzeti szennyező anyag kibocsátás és átadás

nyilvántartásra vonatkozó különböző szintű jogszabályok, tervek és utasítások kidolgozásában és továbbfejlesztésében. A részvételt az Egyezmény, különösen annak 6. és 7. cikkeinek figyelembevételével kell biztosítani a tervezési eljárás lehető legkorábbi fázisától kezdve, amikor a döntési alternatívák még nyitva állnak.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott cél elérésének érdekében a fenntartó hatóság biztosítja a lehetőséget a nyilvánosság számára, hogy szabadon hozzáférhessen a nemzeti szennyező anyag kibocsátás és átadási nyilvántartás kidolgozásával és továbbfejlesztésével kapcsolatos javasolt intézkedések adataihoz, ill. a döntéshozatali folyamathoz kapcsolódóan bármely megjegyzést, információt, elemzést, vagy véleményt benyújthassanak, és az érintett hatóság a lakosság ilyen irányú hozzájárulását kellő mértékben vegye figyelembe.

(3) A fenntartó hatóság biztosítja azt, hogy amikor nyilvántartásának létrehozásáról, vagy jelentős mértékű módosításáról döntés születik, a döntéssel kapcsolatos információt, illetőleg azon megfontolásokat, amelyeken e döntés alapult, időben a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszik. Az észrevételek értékelése magában foglalja az észrevételek ténybeli megítélését, szakterületi elemzését és az azokkal kapcsolatos jogi következtetéseket.

(4) A fenntartó hatóság a H-PRTR rendszer (1)-(3) bekezdésekben meghatározott fejlesztési feladatainak, illetőleg működtetésének elősegítése érdekében koordináló bizottságot hoz létre a környezetvédelmi és rokonterületi civil szervezetek, az adatszolgáltatók képviselői, a tudomány és az érintett hatóságok képviselőinek egyenlő számú részvételével, úgy, hogy a bizottság tagjait a felsorolt érdekcsoportok maguk választhassák meg.

(5) A Bizottság kiemelt feladata, hogy javaslatot tegyen a H-PRTR témakörökkel összefüggő hatósági engedélyezési, monitoring és információkezelési tevékenységek összehangolására, továbbá a környezeti és rokonterületi hatóságok között ezekben a kérdésekben a koordináció erősítésére.

(6) A H-PRTR Koordináló Bizottság egyetértése szükséges a H-PRTR rendszert érintő valamennyi jogszabályi, költségvetési, intézményi és szervezési intézkedés előkészítéséhez és megtételéhez. A Bizottság szükség szerint, de legalább évente két

alkalommal ülésezik, munkarendjét maga alakítja ki, működési feltételeiről pedig a fenntartó hatóság gondoskodik.

Magyarázat: Értelemszerűen a Jegyzőkönyv nemzeti szintre szabott rendelkezéseinek az átvétele, kiegészítve az ENSZ EGB által készített útmutató ajánlásaival¹¹⁵, illetőleg utalással a legalapvetőbb közösségi részvételre vonatkozó egyéb nemzetközi és hazai szabályokra.

12.3.5. Intézményi feltételek, a feladatok kezelési szintjeinek meghatározása

A Koordináló Bizottság létrehozásában és működtetésében támaszkodni kell az Országos Környezetvédelmi Tanács tapasztalataira. A tíz éve sikeresen és hatékonyan működő szervezet bebizonyította, hogy az ipari-kereskedelmi érdekképviselők, a tudomány és a környezetvédő szervezetek képviselői komolyabb súrlódások nélkül képesek együttműködni, alapvető környezetvédelmi problémákat feltárni, megvitatni és megfelelő tartalmi javaslatokat tenni.

12.4. Az igazságszolgáltatáshoz való jog

12.4.1. E-PRTR

13. cikk

Az igazságszolgáltatáshoz való jogot biztosítani kell a környezeti információkhoz való nyilvános hozzáférés tekintetében a 2003/4/EK irányelv 6. cikkével, illetve ha közösségi intézményekről van szó, a nyilvánosságnak az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz történő hozzáféréséről szóló, 2001. május 30-i 1049/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (2) 6., 7. és 8. cikkével összhangban.

¹¹⁵ EGB Útmutató 107. old., egyébként nem a közösségi részvételi, hanem a részvételre képesítési fejezetben.

A nemzeti jog szempontjából releváns irányelv 6. cikke a következőképpen szól:

„6. cikk (1)

A tagállamok bármely kérelmezőnek, aki úgy ítéli meg, hogy információkérésével nem foglalkoztak, azt (részben vagy egészben) alaptalanul utasították el, nem kielégítő módon válaszolták meg, vagy azzal egyébként nem a 3., 4. vagy 5. cikknek megfelelően foglalkoztak, biztosítják olyan eljárás lehetőségét, amelynek során az érintett hatóság intézkedését e hatóság, egy másik hatóság vagy jogszabály által létrehozott független és pártatlan testület közigazgatási szempontból¹¹⁶ felülvizsgálhatja. Az összes itt meghatározott eljárást soron kívül¹¹⁷ kell lefolytatni és vagy költségmentesnek vagy alacsony költségekkel járónak kell lennie.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy az (1) bekezdésben említett felülvizsgálati eljáráson kívül a kérelmezőnek lehetősége legyen olyan felülvizsgálati eljárásra, amelynek során az érintett hatóság intézkedéseit vagy mulasztásait felülvizsgálják és amely felülvizsgálatot rendes bíróság vagy jogszabály által létrehozott más, független és pártatlan testület folytat le és amelynek határozatai végleges határozatok lehetnek.

A tagállamok rendelkezhetnek továbbá úgy is, hogy azon harmadik felek is vehessenek igénybe jogorvoslati eljárást, akikre nézve a közzétett információ tartalma terhelő.”

(3) A (2) bekezdés szerinti végleges határozatok az információt birtokló hatóságra nézve kötelezőek. Írásos indokolást kell adni legalább azokban az esetekben, amikor az információhoz jutást az e cikkben leírt jogorvoslati eljárásokban megtagadják.”

Az információs irányelv jogorvoslati jogot biztosító rendelkezéseit korábbi átfogó tanulmányunkban elemeztük¹¹⁸, azonban a jelenlegi témánk szempontjából ismét fel kell

¹¹⁶ Az Irányelv „administratively” kifejezését az IM változat „közigazgatási eljárásban”-nak fordítja, ami véleményünk szerint leszűkíti a fogalom jelentéstartományát, hiszen az előzőekből nyilvánvaló, hogy nem csak közigazgatási szerv útján lehet biztosítani a 7. cikk (1) bekezdés szerinti jogorvoslatot.

¹¹⁷ Az angol „expeditious” kifejezésre nem találtuk elegendőnek a „gyors” kifejezést.

¹¹⁸ „A nyilvánosságnaak a környezeti információhoz való hozzáféréséről szóló 2003/4/EK Irányelv – jogszabálytükör, bíró gyakorlat elemzése és jogharmonizációs javaslat” (2005. augusztus, EMLA, tanulmány a KvVM számára).

idéznünk az elemzés egy megállapítását: „(...)az Egyezményben az szerepel, hogy az eljárásokat lezáró döntések (függetlenül attól, hogy melyik szerv zárja le az eljárást!) kötelezőek az információt megtagadó (nem teljesen kiadó stb.) szervekre nézve, míg az Irányelv kifejezetten a bírósági (vagy alternatív) jogorvoslatra nézve írja elő, hogy annak véglegesnek kell lennie (kötelezőnek és egyben végrehajthatónak). Véleményünk szerint ez nem kevesebbet jelent, hogy az európai jogalkotó az információs ügyekben nem elégszik meg a kasszációval (amely valóban adott esetben helyrehozhatatlan idővesztéssel járna), hanem az ügy érdemében hozott döntést követel a bíróságtól (alternatív jogorvoslati szervtől).”

Ahogy a Rendelet a közösségi részvétel jogának egy speciális szeletét, lényegében az első pillér egy meghatározott, zömében aktív információs szolgáltatását szabályozza, a jogalkotó hiába hivatkozik általánosságban véve az Egyezmény a 9. cikkben szabályozott igazságszolgáltatáshoz való jogról, ha egyszer a témánk szempontjából jelentősége csupán a 9. cikk 1. bekezdésének és kisebb mértékben a 2. bekezdésnek van. Ez a bekezdés közelebbről arra vonatkozik, ha az előző bekezdésekben említett információs és (meglehetősen ritkán alkalmazott) részvételi jogokat nem megfelelően biztosítják a számukra.

Rendkívül lényeges viszont, hogy az Egyezmény 9. cikke, illetőleg az azt közvetlenül végrehajtó európai rendelkezések csupán a 4. 6., közvetetten pedig a 7. cikk nem megfelelő végrehajtása esetére biztosít jogorvoslatot. A Rendelet szerkezetében ugyanennek a jogorvoslati jognak a megjelenése „megfelelő alkalmazása” nézetünk szerint azt jelenti, hogy az európai jogalkotó a jogorvoslati jogot kiterjesztette az 5. cikk, azaz az aktív információs szolgáltatás kérdéseire is. Ez annál is inkább indokolt, mi több, elkerülhetetlen, mivel a PRTR rendszerekben az aktív és passzív információs szolgáltatási elemek szétválaszthatatlanul összekeverednek, gondoljunk csak az interaktív internetes honlapok lehetőségére, illetőleg a PRTR honlapokról legyűjtött információt kiegészítő kérelemre történő információs szolgáltatás szükségszerűségére.

Megjegyezzük, hogy az Egyezmény 9. cikk 3. bekezdése alapján az igazságszolgáltatási jog arra is szolgál, hogy a nyilvánosság tagjai a környezetet károsító tevékenységek ellen közvetlenül is fellépjenek. Ez a témakör a PRTR szabályozás keretein túlmutat, ám annyi bizonyos, hogy a PRTR adatok kiindulópontul szolgálhatnak ilyen eljárások számára.

12.4.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

14. Cikk

AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS

1. Valamennyi Fél, nemzeti jogrendjének keretén belül, biztosítja azt, hogy bárki, aki úgy véli, hogy a 11. Cikk. 2. bekezdése értelmében benyújtott információ kérését figyelmen kívül hagyták, jogtalanul elutasították, részben vagy teljes mértékben, vagy nem kielégítő választ kapott, ill. nem a fenti bekezdés rendelkezései értelmében jártak el, lehetősége legyen felülvizsgálati eljárásra a bíróság előtt, vagy bármely más, a törvény által létesített független és pártatlan testület előtt.

2. Az 1. bekezdésben foglalt követelmények nem sértik Részres Felek hatályos szerződések értelmében fennálló, rájuk vonatkozó és e cikk tárgykörét érintő jogait és kötelezettségeit.

A Rendelet és a Jegyzőkönyv szövegét a jogorvoslati jog biztosítása tekintetében egyenértékűnek tartjuk.

12.4.3. A meglévő magyar jogszabályok

Kvtv.

12. § (2) Mindenkinek joga van a külön jogszabályban meghatározott környezeti információkat - mint közérdekű adatokat - megismerni.

(...)

(9) A környezethasználó köteles az általa okozott környezetterheléssel, környezet igénybevétellel, valamint környezetveszélyeztetéssel összefüggő adatokról kérelemre bárkinek tájékoztatást adni. A tájékoztatási kötelezettség megszegése esetén a környezethasználó törvényességi felügyeletét ellátó szerv intézkedése kezdeményezhető.

12.4.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) Bárki, aki úgy véli, hogy a jelen rendeletben előírt információszolgáltatást vagy beleszólási jogot nem vagy nem megfelelően biztosították számára, különösen, ha a H-PRTR rendszerrel kapcsolatban benyújtott információ kérését figyelmen kívül hagyták, jogtalanul elutasították, részben vagy teljes mértékben, vagy nem kielégítő választ kapott, ill. nem a fenti bekezdés rendelkezései értelmében jártak el jogosult a Ket.-ben, illetőleg az Atv.-ben írt rendes és rendkívüli jogorvoslatok bármelyikének az alkalmazására.

(2) Amennyiben az információkérő a ...§-ban biztosított közvetlen vállalati információszolgáltatási kötelezettséggel kapcsolatban kíván jogorvoslattal élni, előzetesen az illetékes felügyelőséghez vagy választása szerint a fenntartó hatósághoz kell, hogy forduljon panasszal és csak ezen hatóságok döntésével szemben alkalmazhatja az (1) bekezdésben meghatározott jogorvoslatokat.

(3) A jelen szakaszban szabályozott jogorvoslati jogot az Egyezmény 9. cikkének megfelelő figyelembevételével kell biztosítani, különös tekintettel a 9. cikk (4) bekezdésében írt követelményekre. Erre figyelemmel a jelen szakaszban szabályozott jogorvoslati eljárások illeték és költségmentesek, elintézésüket pedig soron kívül kell foganatosítani.

Magyarázat: A Jegyzőkönyv és a Rendelet átvétele a mindkét jogszabály mögöttes jogaként szereplő Egyezmény egyes rendelkezéseinek külön kihangsúlyozásával. A H-PRTR rendszer sikerességének egyik kulcsmozzanata, a közvetlen vállalat-közösség kommunikáció természetesen speciális jogorvoslati megoldást igényelt.

12.5. Részvételre képesítés és a tudatosság növelése

12.5.1. E-PRTR

15. cikk

A Bizottság és a tagállamok előmozdítják a nyilvánosság tudatosságát az Európai PRTR tekintetében, és biztosítják a segítségnyújtást az Európai PRTR-hez való

hozzáférés, valamint az abban tárolt információk értelmezése és felhasználása tekintetében.

A közösségi részvétel rendszerét a három említett pilléren (információ, részvétel, jogorvoslat) kívül a részvételre képesítés teszi teljessé. A PRTR adatainak megértése, következményeinek átlátása komoly szakmai felkészültséget igényel. Ahhoz tehát, hogy a nyilvánosság tagjai számára a PRTR valóban számottevő segítséget jelentsen pl. az egészséges lakóhely kiválasztásában vagy a már meglévő lakóhely egészségesebbé tételében, segítségre, az adatok értelmezésére van szükségük. Ezt a Rendelet értelmében a tagállamoknak rendszeres, intézményesített formában kell biztosítaniuk.

Másfelől a PRTR rendszerek fennmaradásához, működéséhez, szerves továbbfejlődéséhez is elengedhetetlenül szükséges az, hogy a felhasználói oldal felől valós igény jelentkezzen. Ez az igény természetesen nem fog magától megjelenni, ehhez a szolgáltatói oldalról rendszeres, tervszerű tájékoztató kampány kell.

Érdekes, vagy inkább megdöbbentő, hogy az Európai Útmutató mindössze két és fél sort szentel ennek a témakörnek és elintézi annyival, hogy egyes magyarázó anyagokra mutató linkek vagy tájékoztató kiadványok szolgálhatják a részvételre képesítést.

12.5.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

15. Cikk

KAPACITÁS ÉPÍTÉS

Valamennyi Fél támogatja a szennyező anyag kibocsátási és átadási nyilvántartásával kapcsolatos tudatosság erősítését a nyilvánosság körében, és segítséget és útmutatást biztosít a nyilvántartás hozzáférhetőségéhez és az abban foglalt adatok értelmezésében és felhasználásában.

2.Valamennyi Fél kielégítő kapacitásépítést és útmutatást biztosít a felelős hatóságok és testületek számára a jelen Jegyzőkönyv értelmében fennálló kötelezettségeik teljesítésének támogatásához.

Az EGB Útmutató szerint a PRTR rendszerekben közölt információt a nyilvánosság számára megfelelő kontextusba kell helyezni. Ez jelenti egyrészt a szennyezőanyagok természetének, sajátosságainak a leírását, másodsorban a szennyezőanyagok egészségügyi hatásainak elemzését, harmadsorban pedig a szennyezés gazdasági-jogi háttérének megvilágítását, azt, hogy melyik szektor felelős elsősorban az adott kibocsátásért, illetőleg hogy milyen közigazgatási eszközök állnak rendelkezésre az adott környezetszennyező tevékenység kontroll alá vonásához (itt esetleg a sikeresen zárult ügyekre, immár megfelelően teljesítő üzemekre is utalni lehet)¹¹⁹.

Jóllehet a Rendeletben és a Jegyzőkönyvben is más témakörben (ld. a Rendelet 4. cikk (3) bekezdését, illetőleg a Jegyzőkönyv 5. cikk 5. és 6. bekezdését) szabályozzák, véleményünk szerint a PRTR adatainak összekapcsolása más adat- és információs rendszerekkel ugyancsak egyértelműen a részvételre képesítést, azaz a PRTR adatoknak a nyilvánosság tagjai és szervezetei által való hatékonyabb felhasználását segíti. Továbbmenve, az Útmutató szerint a PRTR, mint átfogó környezeti információs rendszer kiválóan alkalmas arra is, hogy a témakörben létező szűkebb spektrumú információs rendszereknek kapcsolódási lehetőséget adjon, azoknak mintegy gyűjtő, összegző helye legyen¹²⁰.

Jelentős többlet elem a Jegyzőkönyvben az Aarhusi Egyezményhez képest, hogy a részvételre képesítést nem csupán a nyilvánosság tagjai és szervezetei vonatkozásában koncepcionálja, hanem a hatóságok és egyéb résztvevők vonatkozásában is. Tréningek, ismertető füzetek, folyamatábrák, szórólapok, nemzeti és nemzetközi szintű konferenciák és tapasztalatcserék tehát a szakmai és általános nyilvánosság számára egyaránt rendelkezésre kell, hogy álljanak¹²¹.

A kormányzati oldal lehetőségeinek és képességeinek fejlesztése szempontjából az Útmutató szerint döntő lehet, hogy mennyire sikerül összekapcsolni a PRTR rendszerek

¹¹⁹ EGB Útmutató 104. old.

¹²⁰ uo.

¹²¹ EGB Útmutató 107. old.

kifejlesztését a vonatkozó hatósági munkaterületek fejlesztésével. Eszerint érdemes lenne átfogó terveket készíteni és kivitelezni a PRTR-rel együtt a PRTR témakörökkel összefüggő hatósági engedélyezési, monitoring és információkezelési tevékenységek összehangolására, továbbá a környezeti és rokonterületi hatóságok között ezekben a kérdésekben a koordináció erősítésére. Az Útmutató ismeretei szerint egyes közép-kelet európai országokban a koordináció erősítése odáig fejlődik, hogy a monitoring rendszereik (feltehetően csak: egyes részeit) egyesítik (vagy legalábbis: együtt kezelik)¹²². A magunk részéről ezt jelenleg túlzó elképzelésnek tartjuk és az igazat megvallva nem is hallottunk hasonló kezdeményezésekről.

A hatóságok PRTR kapacitásának növelésében szintén fontosnak tartja az Útmutató az elektronikus információ technológia fejlesztését, illetőleg a nemzeti (központi) PRTR hatóság és a regionális, helyi hatóságok közötti célzott kapcsolatrendszer, információáramlás megszilárdítását. E kapcsolatok fontosságát célszerű lenne a PRTR rendszer kiépítése során kísérleti (pilot) projektekkel demonstrálni.

A részvételre képesítés kapcsán nem szabad megfélekezni az adatszolgáltató vállalatokról sem. Eleve a jelentésekre szolgáló hivatalos kérdőívek egyértelmű megfogalmazása, kezelhetősége, az azokhoz csatolt magyarázó anyagok megszabják az információszolgáltatás minőségét. Ehhez kell, hogy járuljanak a különböző részletesebb tájékoztató anyagok, az adatszolgáltatásért felelős alkalmazottak számára rendezett speciális tréningek, konferenciák, amelyekben az egyes ágazati ipari szakszövetségeknek, kamaráknak jelentős szerepük lehet (elsősorban az energia-, a kémiai, a kőolaj- és a fémfeldolgozó iparágakban)¹²³.

A nemzeti és nemzetközi szakmai társadalmi szervezeteknek (NGO-knak) a részvételre képesítés valamennyi ágazatában jelentős szerepe lehet. Találékonyságuk, mozgékonyáguk egy ilyen kifejlesztés alatt álló bonyolult rendszer sikerre vitelében igen fontos lehet. Több országban az NGO-k saját honlapjaikkal, elemzéseikkel járulnak hozzá a PRTR adatok

¹²² EGB Útmutató 107. old.

¹²³ EGB Útmutató 108. old.

közérthetővé tételéhez, illetőleg a közösségi tudatban és a médiában való meggyökeresedéséhez.

Más oldalról a nyilvánosság különböző szervezetei és szegmensei maguk is a részvételre képesítés egyik legfontosabb alanyi csoportját képezik. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a PRTR rendszerekkel kapcsolatba lépő NGO-k, lakossági csoportok több alapvető al csoportra oszthatók: a környezetvédelmi és egészségvédelmi társadalmi szervezetek, a különböző munkavállalói szervezetek, tanárok, diákok, oktatói közösségek, spontán vagy lazán szervezett helyi közösségek és a sajtó¹²⁴.

12.5.3. A meglévő magyar jogszabályok

Kvtv.

12. § (1) A környezet védelmével kapcsolatos állampolgári jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése céljából a közfeladatot ellátó szervek mindenki számára lehetővé teszik a környezet és az egészség lényeges összefüggéseinek, a környezetkárosító tevékenységek és azok fontosságának megismerését.

(...)

(3) Az állami szervek, az önkormányzatok - kivéve a bíróságok és a jogalkotó szervek e minőségükben -, a környezethez kapcsolódó kötelezettséget, feladatot teljesítő vagy közszolgáltatást nyújtó, illetve az egyéb közfeladatot ellátó szervek vagy személyek (a továbbiakban: környezeti információval rendelkező szerv) feladatkörükben kötelesek a környezet állapotát és annak az emberi egészségre gyakorolt hatását figyelemmel kísérni, igény esetén a rendelkezésére álló környezeti információt hozzáférhetővé tenni, rendelkezésre bocsátani, továbbá a környezeti információk külön jogszabályban meghatározott körét, illetve a birtokában levő vagy a számára tárolt információk jegyzékét elektronikusan vagy más módon közzétenni.

(4) A környezeti információval rendelkező szerv biztosítja a nyilvánosság, illetve a környezeti információt igénylő számára, hogy a környezeti információ megismerésére vonatkozó jogosultságairól tudomást szerezzen, továbbá elősegíti a környezeti információhoz való hozzájutást. E jogok előmozdítása érdekében a környezeti információval rendelkező szerv információs tisztviselőt nevezhet ki.

Favr.

34. § (1) E rendelet tárgyával összefüggő irányítási, hatósági, szabályozási, nyilvántartási, tervezési, végrehajtási, ellenőrzési, statisztikai, tájékoztatási, adatszolgáltatási feladatok ellátása érdekében az érintett miniszterek gondoskodnak a nyilvántartási rendszerekhez való hozzáférésről és azok összehangolt működéséről.

¹²⁴ EGB Útmutató 109. old. Nem vettük át a teljes felsorolást, amelyben olyan elemek is szerepeltek, amelyekkel nem értünk egyet egy esélykiegyenlítő közösségi jogintézmény esetén (pl. ipari érdekvédelmi csoportok, közegészségügyi szakmai szervezetek, biztosító társaságok és szabványügyi szervezetek).

(...)

34. § (7) A FAVI feladatainak ellátásához szükséges, a már működő országos adatszolgáltatások, illetve információs rendszerek keretében gyűjtött adatokat más állami szervektől történő adatátvétellel, szükség esetén erről szóló megállapodás keretében kell biztosítani.

Lr.

16. § (12) A légszennyezettségi adatok nyilvánosságát, a szakmailag ellenőrzött adatok érintett hatóságok közötti kölcsönös cseréjét biztosítani kell.

Kbtv.

27. § A kémiai biztonság, illetőleg a veszélyes anyagok, illetve a veszélyes készítmények helyes kezelésének alapelveit, legfontosabb szabályait - különösen a veszélyes anyagok, a veszélyes készítmények felismerésére, az általánosan használt veszélyes anyagok (készítmények) tárolására, felhasználására vonatkozó ismereteket - a Nemzeti Alaptantervnek tartalmaznia kell.

A Jegyzőkönyv tágabb fogalomrendszerében gondolkodva a szűkebb értelemben vett részvételre képesítéssel viszonylag átfogó módon egyedül a Környezetvédelmi Törvény foglalkozik, azonban egy olyan megoldással, amelynek nem biztos, hogy a feltételei ma még megteremthetők. Információs tisztviselő, bár ezt nem csak a környezetvédelmi jogalkotó, de pl. az adatvédelmi országgyűlési biztos is több alkalommal szükségesnek tartotta¹²⁵, a környezeti hatóságok jelenlegi erőforrás helyzetében legfeljebb részmunkaidőben, a már meglévő sok feladat mellett többletfeladatként nevezhető ki. A kémiai biztonsági jog egy érdekes részkérdéssel járul hozzá, felhívva a figyelmet arra, hogy az alapvető környezetvédelmi, környezetbiztonsági kérdéseknek okvetlenül helye van a Nemzeti Alaptantervben.

Az adatkezelési (gyűjtési, feldolgozási és elosztási) feladatok összehangolását több jogszabályunk is szorgalmazza, olyan látszólag bevett, megfelelő háttérszabályozással rendelkező fogalmak alkalmazásával, mint adatátvétel, hatóságok közötti adatszere. Egy korábbi tanulmányunkban¹²⁶ kimutattuk, hogy a hatóságok adatkezelési együttműködésének

¹²⁵ Ld. pl. az 1998-as éves jelentésben a Bács-Kiskun megyei kezdeményezésről szóló beszámolót.

¹²⁶ „A természet védelmét szolgáló szakpolitikai stratégiát megalapozó egységes természetvédelmi információs rendszer biztonságos adatkezelése jogi feltételeinek kidolgozása” – tanulmány a KvVM Természetvédelmi Hivatala számára, 2003, EMLA.

egyáltalán nincsenek meg jelenleg a jogszabályi és intézményi (kölségvetési) feltételei, sőt a hiányos költségvetéssel működő államigazgatási szervezetek egyre féltékenyebben őrzik az adataikat és csak komoly hasznot tartalmazó térítés mellett hajlandók azt akár a társhatóságoknak is átadni.

12.5.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) A fenntartó hatóság tervszerűen előmozdítja a nyilvánosság tudatosságát az Európai PRTR és a H-PRTR tekintetében, és gondoskodik a segítségnyújtásról az e rendszerekhez való hozzáférés, valamint az abban tárolt információk értelmezése és felhasználása tekintetében.

(2) A fenntartó hatóság ugyancsak tervszerűen gondoskodik az adatszolgáltatók PRTR-rel kapcsolatos ismereteinek a fejlesztéséről és útmutatást biztosít a felelős hatóságok és testületek számára a jelen szabályozás értelmében fennálló kötelezettségeik teljesítésének támogatásához.

(3) Az (1) bekezdésben foglalt részvételre képesítési tevékenység kiterjed különösen a H-PRTR rendszerben szereplő szennyezőanyagok természetének, sajátosságainak a leírására, megismertetésére, a szennyezőanyagok egészségügyi hatásainak elemzésére, továbbá az általuk létrehozott környezetszennyezés gazdasági-jogi háttérének megvilágítására, azaz arra, hogy melyik szektor felelős elsősorban az adott kibocsátásfajtáért, illetőleg hogy milyen közigazgatási eszközök állnak rendelkezésre az adott környezetszennyező tevékenység kontroll alá vonásához.

(4) A (2) bekezdésben foglalt részvételre képesítési tevékenység kiterjed különösen a környezetvédelmi és a rokonterületi hatóságok, tovább a regionális és helyi hatóságok közötti célzott kapcsolatrendszer, információáramlás kialakítására és megszilárdítására. Az együttműködés során törekedni kell a környezetvédelmi és rokonterületi adatok kezelésre (gyűjtésre, feldolgozására és terjesztésre) vonatkozó megállapodások, egyebek közt a nyilvántartási rendszerekhez való kölcsönös hozzáférésről és azok összehangolt működéséről, továbbá közös jogszabályok és

útmutatók kidolgozására, illetőleg kísérleti (pilot) adatkezelési projektek végrehajtására¹²⁷.

(5) A fenntartó hatóság valamennyi részvételre képesítési tevékenysége során tréningeket szervez, ismertető füzeteket, folyamatábrákat, szórólapokat ad ki, nemzeti és nemzetközi szintű konferenciákat és tapasztalatcseréket támogat. E tevékenységekben igénybe veszi a Koordinációs Tanács segítségét, illetőleg megfelelően felhasználja a környezetvédelmi társadalmi szervezetek aktivitását is, a tevékenységek összehangolása, kölcsönös támogatása alapján.

(6) A H-PRTR rendszer használatához szükséges alapvető ismereteket és a rendszer legfontosabb tartalmi jegyeit a Nemzeti Alaptantervnek tartalmaznia kell.

12.5.5. Intézményi feltételek, a feladatok kezelési szintjeinek meghatározása

Fontos intézményi feladatnak tartjuk a környezetvédelmi hatóságoknál a H-PRTR feladatok ellátására rész munkaidős információs tisztviselő kinevezését a Kvtv. 12. § (4) bekezdésének rendelkezéseivel összhangban.

Átfogó terveket kell készíteni és végrehajtani a PRTR-rel együtt a PRTR témakörökkel összefüggő hatósági engedélyezési, monitoring és információkezelési tevékenységek összehangolására, továbbá a környezeti és rokonterületi hatóságok között ezekben a kérdésekben a koordináció erősítésére.

¹²⁷ Dr. Gács Heléna javasolja továbbá, hogy az információcserére vonatkozó meglévő jogszabályi rendelkezéseket fel kellene tárni és a PRTR jogszabályra figyelemmel módosítani. Például a környezetvédelem terén: Kvtv. 64/A. § (3) bekezdés, Lr. 16. § (12), 7/2000. KöM rendelet 3. § (1), a katasztrófavédelem terén: Ktv. 37. § (2), 128/2005. GKM. rendelet 4. § (1), illetőleg a kémiai biztonság szabályai között: Kbtv. 20. § (6), 32. § (1), 19. § (3), Veür. 8. § (3) f) pont.

13. Szankciók

13.1.1. E-PRTR

Szankciók

20. cikk

(1) A tagállamok megállapítják az e rendelet rendelkezéseinek megszegése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokat, és megtesznek minden szükséges intézkedést e szabályok végrehajtásának biztosítására. A megállapított szankcióknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük.

(2) A tagállamok e rendelkezésekről legkésőbb egy évvel e rendelet hatálybalépése után tájékoztatják a Bizottságot, és haladéktalanul közlik a Bizottsággal az e rendelkezéseket érintő minden későbbi módosítást is.

A nyugati országokban ma már jelentős hagyománya van a környezetvédelmi közigazgatási szabályok megszegőivel szembeni szigorú fellépésnek. Az Egyesült Államokban például komoly szankciókkal (25.000 USD-ig terjedő pénzbüntetéssel) büntetik azt, aki alap nélkül hivatkozott az információ titkosságára. A hibás vagy félrevezető információt szolgáltató cégek felelős személyei ennél is súlyosabb pénzbüntetéssel sőt szabadságvesztéssel is számolhatnak¹²⁸.

13.1.2. Összevetés a PRTR Jegyzőkönyvvel

A Jegyzőkönyv nem tartalmaz a szankciókra utaló rendelkezést.

13.1.3. A meglévő magyar jogszabályok

Khvr.

23. § (3) Az adatszolgáltatás során közölt adatok teljeskörűségéért, a bejelentésre kötelezetre érvényes számviteli szabályokkal, statisztikai rendszerrel, valamint egyéb nyilvántartási rendszereivel, mérési, megfigyelési adataival való egyezéért a bejelentésre kötelezett felelős.

¹²⁸ EGB Útmutató 101. old.

(...)

JOGKÖVETKEZMÉNYEK

26. § (1) E rendeletben vagy hatósági határozatban foglalt határidőn túl jogerős egységes környezethasználati engedély nélkül folytatott tevékenység vagy egy részének gyakorlását a felügyelőség határozatában a környezetre gyakorolt hatás jelentőségétől függően

- a) korlátozhatja,
- b) felfüggesztheti,
- c) megtilthatja.

(2) Ha az 1. § (3) bekezdés a) pontjának hatálya alá tartozó tevékenységet környezetvédelmi engedély nélkül, valamint d) pontjának hatálya alá tartozó tevékenységet az előzetes vizsgálat lefolytatása nélkül, illetve az előzetes vizsgálatban hozott határozat alapján szükséges környezetvédelmi engedély nélkül kezdtek meg, akkor a felügyelőség a környezetre gyakorolt hatás jelentőségétől függően az (1) bekezdés szerinti jogkövetkezményeket alkalmazhatja.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglalt rendelkezéssel egyidejűleg a felügyelőség határozatában a tevékenység engedély, illetve előzetes vizsgálat nélküli folytatásának időtartamára a környezethasználót a tevékenység környezetre való veszélyességétől függően ötvenezer-százezer forint/nap összegű bírság megfizetésére kötelezi.

(4) A környezetvédelmi, illetve egységes környezethasználati engedély előírásaitól eltérően folytatott tevékenység esetén a felügyelőség határozatában kötelezi a környezethasználót kettőszázezer forinttól ötszázezer forintig terjedő bírság megfizetésére, az engedélyben rögzített feltételek betartására, valamint legfeljebb hat hónapos határidővel intézkedési terv készítésére, vagy a 20. § (9) bekezdés a) pontja esetén környezetvédelmi felülvizsgálat elvégzésére.

(5) Környezetveszélyeztetés vagy -szennyezés esetén az (1) bekezdés jogkövetkezményei alkalmazhatóak. Amennyiben a környezethasználó a határozatban foglaltaknak nem tesz eleget, a felügyelőség az (1) bekezdés jogkövetkezményeit alkalmazhatja, vagy a környezetvédelmi, illetve az egységes környezethasználati engedélyt visszavonhatja, és az üzemeltetőt a (3) bekezdésben foglalt mértékű bírság megfizetésére kötelezi.

Favr.

35. §

(4) Az adatszolgáltatás során közölt adatok teljességéért, az adatszolgáltató érvényes számviteli szabályokkal, statisztikai rendszerrel, valamint egyéb nyilvántartási rendszereivel, mérési, megfigyelési adataival való egyezésért az adatszolgáltató a felelős.

Hnyr.

12. § (3) Amennyiben a kötelezett nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségét nem teljesíti, a külön jogszabály szerint megállapított hulladékgazdálkodási bírság megfizetésére köteles.

Lr.

Légszennyezési bírság és egyéb jogkövetkezmények

18. § (1) Az a természetes vagy jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely

a) a helyhez kötött légszennyező pontforrását,

b) a bejelentésre kötelezett helyhez kötött diffúz légszennyező forrását

úgy üzemelteti, hogy a kibocsátási határértéket túllépi vagy a levegővédelmi követelményeket nem teljesíti, légszennyezési bírságot köteles fizetni.

20. § (1) A bejelentésre kötelezett, helyhez kötött diffúz források esetében a légszennyezési bírság kivetése évente történik a rendelet 7. számú mellékletében foglaltak szerint.

(3) Egyes diffúz forrásokra külön jogszabály szerint megállapított kibocsátási határértékek, anyagfelhasználási határértékek és levegővédelmi követelmények [10. § (5) bekezdés] túllépése, illetőleg mulasztása esetén a bírságolás szabályait a külön jogszabály tartalmazza.

Levegővédelmi követelmények megszegése

22. § (1) Eseti légszennyezési bírság megfizetésére köteles az a természetes vagy jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely a levegővédelmi követelményeket nem tartja be, illetve megszegi.

(2) A bírságot a környezetvédelmi hatóság a 8. számú mellékletben meghatározott esetekben, a megjelölt összegek 25-100%-a között a mulasztás körülményeinek, súlyosságának, időtartamának és ismétlődésének egyedi mérlegelésével, kötelezettségszegésenként külön-külön állapítja meg, és veti ki.

(3) A bírságot megállapító határozattal egy időben a kötelezettségszegés megszüntetésére kötelező határozatot kell kiadni. A kötelezettséget megállapító határozatban megállapított teljesítési határidő elmulasztása esetén az eseti bírság ismételtlen kivethető.

8. számú melléklet a 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelethez

A levegővédelmi követelmények megszegőivel szemben alkalmazható levegőtisztaság-védelmi bírságok esetei és legnagyobb mértéke

2. A hatósági engedély megállapításához szükséges adatokban bekövetkezett 200 000 Ft változást nem jelent be az illetékes környezetvédelmi hatóságnak, illetve nem kéri az engedély módosítását
3. A bejelentésre kötelezett helyhez kötött forrás üzemeltetője a jogszabályban vagy hatósági határozatban előírt kötelezettségét nem teljesíti, illetve

150 000 Ft	
a hatóság felszólítására sem teljesíti	300 000 Ft
a hatóság felszólítására sem teljesíti	300 000 Ft
6. A külön jogszabályban meghatározott esetekben és módon a légszennyező forrásai kibocsátásának ellenőrző vizsgálatát (folyamatos, időszakos mérések stb.) nem végzi el, illetve nem biztosítja a hatóság által elrendelt vizsgálatok feltételeit, vagy a hatósági határozatban előírt mérési

500 000 Ft

 kötelezettségének nem tesz eleget

Fvr.

28. § (5) Amennyiben az önellenőrzésre kötelezett vagy önellenőrzésre vállalkozott kibocsátó önellenőrzési tervet nem készít vagy azt nem az elfogadottak szerint hajtja végre, a felügyelőség, illetve közcsatornába bocsátás esetén a felügyelőség felhívására a szolgáltató, a kibocsátó költségére köteles az engedélyben meghatározott kibocsátás, illetve a külön jogszabály szerinti keletkezés helyén, az elkeveredés előtti ponton a szennyvíz szennyező anyag tartalmának és a kibocsátás körülményeinek külön jogszabály szerinti meghatározott vizsgálatára.

(6) Amennyiben a (5) bekezdésben foglaltak következtében a szennyvízkibocsátás az önellenőrzés keretében nem ellenőrizhető, a kibocsátó az e rendelet szerinti vízvédelmi bírság fizetésére köteles.

29. § (1) A kibocsátó önellenőrzésének megfelelőségét, valamint az önellenőrzésre nem kötelezett, illetve nem vállalkozott kibocsátó esetében a befogadóra vonatkozó határértékek betartását a felügyelőség, továbbá közcsatornába bocsátás esetében a küszöbértékek betartását a felügyelőség és a szolgáltató, külön jogszabály szerinti helyszíni ellenőrzéssel ellenőrzi.

(2) A kibocsátó köteles az (1) bekezdés szerinti ellenőrzéshez hozzájárulni, a mintavételi feltételeket, valamint a külön jogszabályban meghatározott, a kibocsátás körülményeivel kapcsolatos egyéb adatokat biztosítani.

(3) Közvetett bevezetés esetében, az önellenőrzésre kötelezett helyett az önellenőrzés végrehajtását a szolgáltató vagy a közös üzemi szennyvíztisztítót üzemeltető szerződés alapján elvégezheti.

(4) A kibocsátási határérték betartását a külön jogszabályban foglaltak szerint az engedélyben meghatározott mintavételi helyen:

a) önellenőrzésre kötelezettek esetében a kibocsátó önellenőrzése,

b) önellenőrzésre nem kötelezett kibocsátó esetében a felügyelőség, közcsatornába bocsátás esetében a szolgáltató ellenőrzése

alapján kell megállapítani.

(5) Amennyiben a felügyelőség, illetve a szolgáltató a helyszíni ellenőrzés során az önellenőrzésben - az önellenőrzési tervben előírtakhoz képest - hiányosságot állapít meg, vagy az önellenőrzési rendszert a külön jogszabály előírásai alapján nem minősíti megbízhatónak, a kibocsátási határérték betartásának megfelelőségét a saját mérési eredményeire alapozza.

(...)

35. § (1) Azt a kibocsátót vagy tulajdonost, aki

a) a külön jogszabály szerinti önellenőrzési terv készítését és annak jóváhagyását elmulasztotta,

b) az önellenőrzési tervét a felügyelőség általi felszólításra sem készíti el,

c) a jóváhagyott önellenőrzési terv külön jogszabály szerinti teljesítését elmulasztotta,

d) vízhasználatáról és a kibocsátott szennyvízéről szándékosan valótlan adatot közöl,

Szmr.

A vízszennyezési bírság megállapításának sajátos szabályai

20. § (6) Önellenzésre kötelezett kibocsátók esetén, ha a hatóság az önellenzést nem fogadta el, a bíróság megállapítását a helyszíni ellenzrés eredményeire kell alapozni, és a (4)-(5) bekezdésekben elzírtaak szerint megállapítani.

Favr.

17. § (1) A bejelentési, adatszolgáltatási kötelezettség Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (a továbbiakban: minisztérium) vagy kijelölt szerve által kiadott nyomtatványon vagy számítógépes adathordozón teljesíthető. Az adatszolgáltatónak gondoskodnia kell a dokumentumok, illetve adatokat előállító és továbbító eljárások megfelelő archiválásáról.

(2) Az adatszolgáltatás során közölt adatok teljes körűségéért, a bejelentésre kötelezettre érvényes számviteli szabályokkal, statisztikai rendszerrel, valamint egyéb nyilvántartási rendszereivel, mérési, megfigyelési adataival való egyezéért a bejelentésre kötelezett a felelős.

18. § (1) A felügyelőség az adatlapokat ellenzrí, és szükség szerint az adatszolgáltatóval egyeztetve módosítja.

(2) A felügyelőség az adatszolgáltatási, bejelentési kötelezettség teljesítésének elmulasztása vagy nem megfelelő teljesítése esetén kötelezi az adatszolgáltatót az előírás betartására.

(3) A hatósági kötelezésben előírt adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének elmulasztása esetén a (2) bekezdés szerinti kötelezett a 36. § (1) bekezdés c) pontja szerint bírságot köteles fizetni.

19. § (1) A tevékenységet folytató az általa okozott, vagy az üzemszerű működésén kívülálló okokból bekövetkező szennyezést, károsodást haladéktalanul köteles bejelenteni a felügyelőségnek. Egyidejűleg köteles azonnal befejezni a szennyező, károsító tevékenységet és köteles gondoskodni a kárenyhítést szolgáló intézkedések megkezdéséről, illetve azonnal meg kell kezdenie a külön jogszabályban foglaltaknak megfelelően a vízminőségi kárelhárítást.

(...)

(9) A kivizsgálás alapján a felügyelőség dönt

a) az adatszolgáltatásban foglalt adatok megfelelőségéről;

X. A JOGKÖVETKEZMÉNYEK

A felszín alatti vizek védelmével kapcsolatos bíróság

36. § (1) A tevékenységet folytató

c) az e rendeletben, illetve hatósági kötelezésben előírt adatszolgáltatási, bejelentési kötelezettség teljesítésének elmulasztása,

A bíróság megállapításának szabályai

37. § (1) A tevékenység folytatóját a 36. § (1) bekezdés c) és d) pontjaival összhangban bíróság megfizetésére kell kötelezni, ha a tevékenység folytatására vonatkozó előírásokat, illetve bejelentési, adatszolgáltatási kötelezettségét nem vagy nem megfelelően teljesítette, és a hatóság e rendelet [18. § (3) bekezdése, 19. § (9) bekezdés d) pontja, 22. § (3) bekezdése és 26. § (4) bekezdése] alapján az előírás betartását rendelte el.

(2) A bírság mértéke az (1) bekezdés szerinti tényállás esetén, a mulasztás, illetve az előírások megszegésének mértékétől függően 50 000-300 000 Ft közötti összeg.

Hnyr.

12. § (1) A felügyelőségek minden év szeptember 1-jéig dolgozzák fel az adatszolgáltatásra kötelezett által küldött adatszolgáltatások adatait.

(2) A felügyelőség az adatszolgáltatásban foglaltakat ellenőrzi. Az ellenőrzés során az adatszolgáltatás alapjául szolgáló nyilvántartási, valamint a hulladék szállítója esetében a 4. § (3) bekezdése szerinti dokumentációkat az ellenőrzött a felügyelőség képviselőjének köteles átadni. A felügyelőség felszólítására az ellenőrzött hiánypótlásra köteles.

(3) Amennyiben a kötelezett nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségeit nem teljesíti, a külön jogszabály szerint megállapított bírság megfizetésére köteles.

VAr.

Az azonosítás ellenőrzése

10. § (1) A hatóság és a szakhatóság a biztonsági elemzés, illetve biztonsági jelentés valóságtartalmát - az 5. számú mellékletben megfogalmazott szempontrendszer alapján - szükség szerint helyszíni vizsgálattal ellenőrzi, illetőleg az üzemeltetőtől kiegészítő tájékoztatást kér.

(2) Amennyiben a veszélyes tevékenység által jelentett kockázat szintje meghaladja az 5. számú mellékletben meghatározott elfogadható szintet, vagy az üzemeltető által tervezett intézkedések nem elégségesek a súlyos balesetek megelőzéséhez és veszélyeztető hatásaik mérsékléséhez, akkor a hatóság az üzemeltetőt olyan kiegészítő intézkedések megtételére kötelezi, amelyek eredményeképpen a kockázat szintje elfogadható mértékűre csökken. A kiegészítő intézkedések érinthetik a biztonsági elemzés vagy biztonsági jelentés tartalmát, illetve az ezekben szereplő feladatok végrehajtási feltételeit.

(3) Amennyiben a kockázat szintje nem csökkenthető elfogadható szintre, akkor a hatóság dönt a veszélyes tevékenység korlátozásáról vagy megszüntetéséről, illetve az engedélyezésre vonatkozó kérelem elutasításáról.

11. § (1) A hatóság a szakhatóság közreműködésével - előre meghatározott terv szerint - a felső küszöbértékű veszélyes ipari üzemeket legalább tizenkét havonta, az alsó küszöbértékű üzemeket legalább huszonnégy havonta egyszer a biztonsági irányítási rendszerre is kiterjedően ellenőrzi. Az ellenőrzés eredményéről a hatóság jelentést készít, melyet tizenöt napon belül megküld az üzemeltetőnek.

(2) A jelentésben feltárt műszaki, vezetési és szervezeti hiányosságok kiküszöbölésére a hatóság megfelelő határidő biztosításával kötelezi az üzemeltetőt, aki a megtett intézkedéseiről tájékoztatja a hatóságot.

12. § (1) A biztonsági elemzés vagy a biztonsági jelentés alapján a hatóság a dominóhatás veszélyének csökkentése és az irányítás összehangolása érdekében, az érintett üzemeket kölcsönös adatszolgáltatásra kötelezi. Ennek célja, hogy a kölcsönösen szolgáltatott adatok felhasználásával a baleset-megelőzési fő célkitűzések, az irányítási rendszer, a tervrendszerek és a veszélyek csökkentését szolgáló műszaki megoldások összehangolhatók legyenek, amivel a dominóhatás kizárható, vagy lehetőségének valószínűsége csökkenthető.

(2) A hatóság a dominóhatás kizárása érdekében adatszolgáltatásra kötelezheti azon üzemek üzemeltetőit, ahol veszélyes anyagok vannak jelen, de azok mennyisége nem éri el az 1. számú mellékletben meghatározott alsó küszöbértéket. Az adatszolgáltatás valóságtartalmát a hatóság és a szakhatóság helyszíni vizsgálattal ellenőrizheti.

13. § A belső védelmi terv és a külső védelmi terv vizsgálata során a hatóság ellenőrzi, hogy az azokban szereplő veszélyhelyzeti irányítás, a védekezéssel kapcsolatos infrastruktúra és a védekezést végrehajtó szervezetek alkalmasak-e a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetből (a továbbiakban: súlyos baleset) biztonsági elemzésből, illetve a biztonsági jelentésből fakadó veszélyhelyzeti feladatok ellátására, valamint a szervezetek felszerelése és felkészítése megfelel-e a biztonság követelményeinek. Amennyiben a biztonság növelése ezt indokolja, a hatóság az üzemeltetőt a belső védelmi terv (14. §) kiegészítésére kötelezi, illetve a külső védelmi terv (18. §) esetében kiegészítő intézkedéseket javasol a polgármesternek.

Kbtv.

A kémiai biztonság hatósági ellenőrzése

32. § (1) A kémiai biztonság megvalósítását szolgáló jogszabályok betartásának ellenőrzését

- a) a közegészségügy szempontjából történő megfelelés tekintetében az ÁNTSZ,
- b) a környezetvédelem vonatkozásában a környezetvédelmi felügyelőség,
- c) a munkabiztonság körében a munkabiztonsági és munkaügyi felügyelet szervei,
- d) a tűzvédelem szempontjából a tűzvédelmi hatóság,
- e) a fogyasztóvédelem tekintetében a fogyasztóvédelmi felügyelőség

végzi. Az ellenőrzést végző felügyelet feladat- és hatáskörére a rájuk vonatkozó külön jogszabályok rendelkezései az irányadóak.

(2) A tevékenység ellenőrzésére az (1) bekezdés b)-e) pontja szerint jogosult hatóság feladatkörében eljárva - a rá vonatkozó külön jogszabályokban meghatározott intézkedések alkalmazásán túl - az e törvényben, illetőleg a végrehajtásáról szóló jogszabályokban foglalt rendelkezések megsértése esetén

a) kezdeményezi az ÁNTSZ tevékenység végzésének helye szerint illetékes városi intézetnél

aa) a gyártás korlátozását,

ab) a tevékenység meghatározott időpontig vagy feltétel teljesítéséig történő megtiltását,

ac) a 33. § szerinti bírság alkalmazását;

b) a szabálysértési eljárás általános szabályai szerint szabálysértési eljárás, külön törvényben meghatározott esetben büntetőeljárás lefolytatását kezdeményezheti.

(3) A városi intézet a (2) bekezdés szerinti intézkedéseket feladatkörében hivatalból, illetőleg az ellenőrzést végző felügyelet megkeresésére alkalmazza. Amennyiben az intézkedés alkalmazására nem az illetékes szakhatóság kezdeményezésére kerülne sor, úgy a határozathozatalt megelőzően kikéri annak hozzájárulását. A szakhatóság közreműködésére az államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi IV. törvény 20-21. §-a az irányadó.

(4) A (2) bekezdésben meghatározott intézkedések - értelemszerűen - egyidejűleg is alkalmazhatóak.

(5) A városi intézet az élet, a testi épség, az egészség, valamint a környezet védelme érdekében elrendelheti a (2) bekezdés aa)-ab) alpontja alapján hozott határozatának azonnali végrehajtását.

33. § (1) A városi intézet az e törvényben, illetőleg a végrehajtásáról rendelkező jogszabályokban foglalt, a veszélyes anyagokkal, illetve a veszélyes készítményekkel végzett tevékenységre vonatkozó rendelkezések megsértése esetén 5 millió forintig terjedő kémiai terhelési bírságot szabhat ki.

(2) Az (1) bekezdés szerinti bírság konkrét összegét az eset összes körülményeire - így különösen az emberi egészség, illetőleg a környezet sérelmének, illetve a veszélyeztetésének mértékére, a jogsértő magatartás időtartamára, esetleges ismételt tanúsítására, valamint a hatékonyság, az arányosság és a visszatartó hatás elvére - tekintettel kell meghatározni.

(3) A bírságot az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztériumnak a Magyar Államkincstárnál vezetett számlájára kell befizetni. A bírság megfizetéséből származó bevétel kizárólag a kémiai biztonság hazai fejlesztésének, továbbá kutatásának, oktatásának, informatikai rendszerének bővítése érdekében szükséges állami, helyi önkormányzati vagy egyéb kezdeményezésű beruházások, más intézkedések költségvetési támogatásához használható fel.

(4) A bírságot meg nem fizetése esetén adók módjára kell behajtani.

Ktbr.

A rendelet hatálya

1. § (1) A rendelet hatálya kiterjed arra a természetes személyre, jogi személyre, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetre, aki vagy amely a veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos, a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvényben (a továbbiakban: Kbtv.), illetve a végrehajtására kiadott külön jogszabályokban meghatározott kötelezettségét elmulasztja, megszegi, vagy más módon megsérti (a továbbiakban együtt: kötelezettségszegés).

(2) Az (1) bekezdés szerinti, a 3-4. §-okban említett kötelezettségszegés elkövetője e rendelet szabályai szerint sújtható kémiai terhelési bírsággal (a továbbiakban: bírság).

A bírság kiszabásának elvei

2. § (1) A bírságot a kötelezettségszegés jellegét - e rendeletben meghatározottak szerint - alapul véve úgy kell kiszabni, hogy annak mértéke igazodjon

a) annak a veszélyes anyagnak vagy veszélyes készítménynek a veszélyességéhez, illetve mennyiségéhez, amellyel vagy amelyre a kötelezettségszegést elkövették, illetőleg a kötelezettségszegéssel előidézett veszély súlyához,

b) a kötelezettségszegés tartamához, ismétlődéséhez, a veszélyhelyzet felszámolásának időbeli és pénzügyi mértékéhez.

(2) Ha a kötelezettségszegés megszüntetésére vonatkozó hatósági határozatot a kötelezettségszegő nem, vagy nem megfelelően hajtja végre, a bírságot ismételten ki kell szabni.

(3) Nem szabható ki bírság ha a kötelezettségszegésnek a Kbtv. 33. § (1) bekezdése szerint a bírság kiszabására jogosult hatóság tudomására jutásától számított 6 hónap, illetve az elkövetéstől, - amennyiben a kötelezettségszegés valamely jogsértő állapot előidézésével vagy fenntartásával valósult meg - annak megszűnésétől számított egy év eltelt.

A bírság mértéke

3. § (1) 1 000 000-5 000 000 Ft-ig terjedő bírság szabható ki arra, aki

a) törzskönyvezendő új veszélyes anyagot állít elő vagy hoz forgalomba, annak törzskönyveztetése nélkül;

- b) betiltott vagy korlátozás alá tartozó veszélyes anyagot, veszélyes készítményt a tilalommal, illetőleg a korlátozással érintett körben forgalomba hoz;
- c) veszélyes anyaggal, illetőleg veszélyes készítménnyel végzett tevékenységével egy éven belül ismételt, illetőleg tömeges foglalkozási mérgezést idéz elő.

(2) 50 000-5 000 000 Ft-ig terjedő bírság szabható ki arra, aki

- a) veszélyes anyagot vagy veszélyes készítményt a kémiai biztonságot sértő módon, a Kbtv.-ben foglaltaktól eltérően reklámoz;
- b) a biztonsági adatlapon vagy a feliraton (címkén) valótlan, illetve megtévesztő információt közöl, vagy a biztonsági adatlapot a Kbtv. 22. §-ának (1) bekezdése szerint arra jogosult számára nem bocsátja rendelkezésre;
- c) bejelentési kötelezettséggel érintett veszélyes anyagot vagy veszélyes készítményt bejelentés nélkül hoz forgalomba, illetőleg be nem jelentett veszélyes anyaggal, illetve veszélyes készítménnyel vagy törzskönyvezendő új anyaggal törzskönyvezés nélkül, szándékosan egyéb, meg nem engedett tevékenységet végez;
- d) betiltott vagy korlátozás alá tartozó veszélyes anyaggal, illetve veszélyes készítménnyel a tilalommal, illetőleg a korlátozással érintett körben az (1) bekezdés b) pontjában nem említett tevékenységet végez;
- e) biocid terméket engedély nélkül forgalomba hoz, illetve nem engedélyezett biocid terméket tiltott módon felhasznál;
- f) hamis, a külön jogszabály szerinti GLP-bizonylatot nyújt be, vagy GLP-bizonylatot jogtalanul szerez meg;
- g) a külön jogszabály szerint előzetes tájékoztatáson alapuló jóváhagyási (PIC) eljáráshoz kötött import veszélyes anyagot, illetve veszélyes készítményt ezen eljárás lefolytatása nélkül, illetve hatósági engedély alapján importálható veszélyes anyagot vagy veszélyes készítményt ezen engedély hiányában Magyarországon forgalomba hoz;
- h) veszélyes anyaggal, illetve veszélyes készítménnyel végzett tevékenységével az (1) bekezdés c) pontjában meghatározott eseten kívül foglalkozási mérgezést vagy az emberi élet, egészség, testi épség, illetőleg az épített vagy a természetes környezet egyéb módon történő veszélyeztetését, illetve károsítását idézi elő.

(3) Nincs helye bírság alkalmazásának, ha a (2) bekezdés h) pontjában említett esetben külön jogszabály szerint környezetvédelmi bírság alkalmazható.

4. § (1) 2 500 000 Ft-ig terjedő bírság szabható ki arra, aki

- a) veszélyes anyaggal, illetve veszélyes készítménnyel bejelentéshez kötött tevékenységet bejelentés nélkül végez;
- b) veszélyes anyagot vagy veszélyes készítményt 18 éven aluli vagy más illetéktelen személynek kiszolgált;
- c) olyan veszélyes anyagot, illetve veszélyes készítményt hoz forgalomba, amelynek csomagolása, jelölése, feliratozása nem felel meg az előírásoknak;
- d) a kockázatbecslésre, a kockázatcsökkentésre, kockázatkezelésre vonatkozó kötelezettségeit nem teljesíti;
- e) a magyar nyelvű biztonsági adatlap, illetve azzal azonos tartalmú írásos dokumentáció hiányában veszélyes anyaggal, illetve veszélyes készítménnyel tevékenységet végez;
- f) a veszélyes anyagok, illetőleg veszélyes készítmények tárolására, őrzésére vonatkozó, külön jogszabályban foglalt rendelkezéseket megszegi;
- g) megsérti a veszélyes anyagokkal, illetőleg veszélyes készítményekkel összefüggő adatok nyilvántartására vonatkozó valamely kötelezettséget.

(2) 1 000 000 Ft-ig terjedő bírság szabható ki arra, aki az emberi mérgezési esetek bejelentésére vonatkozó kötelezettséget nem teljesíti.

A környezetvédelmi és a rokonterületi szankciós rendelkezéseket összevetve megállapíthatjuk, hogy a környezetvédelmi ellenőrzési és szankciós szabályok részletessége, gyakorlati és intézményi megalapozottsága (pl. az ellenőrzés és a szankció megfelelő összekapcsolása) elmarad a kémiai biztonsági és a katasztrófavédelmi szabályok mögött. Figyelemre méltó és talán a környezetvédelmi jogban is meghonosítható jogintézmény elemek a szabálysértési és büntetőjogi szankciók következetes alkalmazása, a kumulálódó és ismétlődő szankciók alkalmazása, továbbá a bírság célirányos felhasználására vonatkozó rendelkezések. A környezetvédelmi jogban viszont egy több, mint húsz éves hagyománnyal és gyakorlattal rendelkező jogintézmény, az önellenőrzés és annak kidolgozott eljárási szabályai tűnnek a H-PRTR rendszer számára figyelembe veendő előzményeknek.

13.1.4. Javaslat a H-PRTR szövegére

(1) Az adatszolgáltatás során közölt adatok teljeskörűségéért, egyöntetűségéért és megbízhatóságáért a bejelentésre kötelezett felelős.

(2) A a fenntartó hatóság minőség-ellenőrzés során feltárt hibák súlyának megfelelően a fokozatosság, arányosság és a megfelelő visszatartó hatás elveinek megfelelően az alábbi jogkövetkezményeket alkalmazza:

a) a jogsértő figyelmeztetése

b) a jogsértő felhívása intézkedési terv becsatolására és megfelelő súlyú fegyelmi felelősség érvényesítésére

c) közigatási bírság kiszabása

d) a jogsértések megelőzéshez szükséges intézkedések megtételére kötelezés

d) szabálysértési és büntetőjogi felelősség kezdeményezése

(3) A (2) bekezdésben felsorolt intézkedések együttesen és ismételten is alkalmazhatók.

A felsorolásában szereplő intézkedésekkel együtt általában szükséges a sorban megelőző intézkedések egyidejű (ismételt) alkalmazása is.

(4) A befolyt bírságot a H-PRTR rendszer működtetésére és továbbfejlesztésére kell fordítani.

Magyarázat: A jelen tanulmányban nem dolgoztuk ki részletesen az alkalmazandó szankciókat (összeghatárok, részletes eljárási szabályok stb.) csupán azok elveit foglaltuk össze a nemzetközi jogi elveknek és a hazai szabályozásban már jelenlevő jogintézményeknek megfelelően.

14. Az alkalmazott jogszabályok áttekintése és rövidítéseik listája

A PRTR szempontjából releváns magyar jogszabályoknak két nagy csoportja van. Az egyik a környezetvédelmen kívüli, főként katasztrófavédelmi és veszélyes anyagok kezelésére vonatkozó, azaz a belügyi és közegészségügyi igazgatás szabályai, amelyek általában az üzemben belüli anyagkezelés szabályozására és az ezzel kapcsolatos információs kötelezettségekre helyezik a fő hangsúlyt, azonban tartalmazznak az üzemben kijutó anyagokra nézve is egyes szabályokat.

A vizsgált jogszabályok másik csoportja a környezetvédelmi jogágazatba tartozik és elsősorban az üzemben kívüli hatásokkal, azaz kibocsátásokkal és átvitelekkel foglalkozik, de természetesen nem választható el teljesen az előző csoportba tartozó jogszabályok által szabályozott belső folyamatoktól¹²⁹.

- Aakih. 2001. évi LXXXI. törvény a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáféréstről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről
- Atv. 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról
- Bas. 101/1996. (VII. 12.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló, Bazelban, 1989. március 22. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről
- Csbr. 204/2001. (X.26.) Korm. r. a csatornabírságról
- Csmr. 94/2002. (V. 5.) Korm. rendelet a csomagolásról és a csomagolási hulladék kezelésének részletes szabályairól
- Ebr. 15/2004. (X. 8.) KvVM rendelet az elektromos és elektronikai berendezések hulladékai kezelésének részletes szabályairól

¹²⁹ Ld. például a hulladékos nyilvántartások anyagmérlegre vonatkozó szabályait, amelyek a beérkező és felhasznált anyagok adatainak nyilvántartását is előírják.

- Ehr. 1/2002. (I. 11.) EüM rendelet az egészségügyi intézményekben keletkező hulladék kezeléséről
- Elr. 264/2004. (IX. 23.) Korm. rendelet az elektromos és elektronikai berendezések hulladékainak visszavételéről
- Elrr. 9/2001. (IV. 9.) KöM rendelet az elemek és akkumulátorok, illetve hulladékaik kezelésének részletes szabályairól
- Esp. 148/1999. (X. 8.) Korm. rendelet az országhatáron áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, 1991. február 26-án a finnországi Espooban aláírt egyezmény kihirdetéséről
- Eszr. 120/2004. (IV.29.) Korm. rendelet az Európai Közösségen belüli, az oda irányuló és az onnan kifelé történő hulladékszállítás felügyeletéről és ellenőrzéséről
- Favr. 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- Fvr. 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
- Fvvr. 31/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet a felszíni vizek megfigyelésének és állapotértékelésének egyes szabályairól
- Favvr. 30/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet a felszín alatti vizek vizsgálatának egyes szabályairól
- Gjr. 267/2004. (IX. 23.) Korm. rendelet a hulladékká vált gépjárművekről
- HE. 213/2005. (X. 5.) Korm. rendelet a határokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelmére és használatára vonatkozó, Helsinkiben, 1992. március 17-én aláírt egyezményhez kapcsolódó Víz és Egészség Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- Hfg. 32/1993. (XII. 23.) KTM rendelet a helyhez kötött földgázüzemű gázmotorok technológiai kibocsátási határértékeinek és azok alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról
- Hgtv. 2000. évi XLIII. törvény a hulladékgazdálkodásról
- HR. 20/2006. (X. 10.) KvVM rendelet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről
- Hnyr. 164/2003. (X. 18.) Korm. rendelet a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről

- Hor. 4/2001. (II. 23.) KöM rendelet a hulladékolajok kezelésének részletes szabályairól
- HR. 20/2006. (X. 10.) KvVM rendelet a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételeiről
- Kbtv. 2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról
- Kbjtv. 2004. évi XXIX. törvény az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról
- Khvr. 314/2005. (XII.25.) Korm. r. a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról
- Kir. 311/2005. (XII. 25.) Korm. r. a nyilvánosság környezeti információhoz való hozzáféréseinek rendjéről
- Knyr. 7/2000. (V. 18.) KöM rendelet a környezetvédelmi hatósági nyilvántartás vezetésének szabályairól
- Ktbr. 189/2000. (XI. 8.) Korm. rendelet a kémiai terhelési bírság alkalmazásának részletes szabályairól
- Ktv. 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
- Kvtv. a környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény
- Lhr. 17/2001. (VIII.3.) KöM. r. a légszennyezettség és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról
- Lr. 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról¹³⁰
- MBFr. 128/2005. (XII. 28.) GKM rendelet a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal veszélyes ipari üzemekre vonatkozó szakhatósági hozzájárulásának

¹³⁰ A Lr. 9. sz. melléklete önmagában a)-n) pontokban sorolja fel azokat az EU jogszabályokat, amelyek a miniszternek adatszolgáltatási, értesítési és jelentéstételi kötelezettséget írnak elő.

kiadásával kapcsolatos eljárásairól, valamint a veszélyes tevékenységekkel összefüggő adatközlési és bejelentési kötelezettségekről

- Nr. 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről
- OZR. 94/2003. (VII. 2.) Korm. rendelet az ózonréteget károsító anyagokról
- Pbr. 5/2001. (II. 23.) KöM rendelet a poliklórozott bifenilek és a poliklórozott terfenilek és az azokat tartalmazó berendezések kezelésének részletes szabályairól
- Rbej. 10/2005. (IV. 12.) EüM rendelet a rendkívüli eseményekkel, katasztrófákkal kapcsolatos bejelentés és adatközlés rendjéről
- Szir. 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól
- Szmr. 27/2005. (XII. 6.) KvVM rendelet a használt és szennyvizek kibocsátásának ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról
- Tdtv. 1995. évi LVI. Törvény a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról
- Thr. 213/2001. (XI. 14.) Korm. rendelet a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről
- Üvhit. 24/2005. (IX. 13.) KvVM rendelet az üvegházhatású gázok kibocsátásával kapcsolatos hitelesítési tevékenység szabályairól
- Üvr. 272/2004. (IX. 29.) Korm. rendelet egyes létesítmények üvegházhatású gázkibocsátásának engedélyezéséről, nyomon követéséről és jelentéséről
- Üvtv. 2005. évi XV. tv. az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelméről
- VAr. 18/2006. (I. 26.) Korm. rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
- Veür. 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól
- VHR. 98/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről

-
- Vgr. 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól
 - VO Cr. 10/2001. (IV. 19.) KöM rendelet az egyes tevékenységek és berendezések illékony szerves vegyület kibocsátásának korlátozásáról